T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MESLEK LİSELERİNDE VERİMLİLİĞİ ARTIRMAYA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

GÜLHAN ÖZBAKIR DEMİREL

FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Antalya, 2021

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

MESLEK LİSELERİNDE VERİMLİLİĞİ ARTIRMAYA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülhan ÖZBAKIR DEMİREL

Danışman: Prof. Dr. Sait BULUT

Antalya, 2021

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçalardan gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışımda alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

14 / 07 / 2021

Gülhan ÖZBAKIR DEMİREL

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim süresince akademik ve manevi anlamda desteklerini esirgemeyen kıymetli hocam ve danışmanım Sayın Prof. Dr. Sait BULUT'a içinde bulunduğum süreci tamamlamamda göstermiş olduğu emek ve katkılarından dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma sürecimin planlaması ve ilerlemesinde değerli görüş ve önerileri ile katkıda bulunan Sayın Doç. Dr. Esme HACIEMİNOĞLU, Sayın Prof. Dr. İlhan GÜNBAYI, Sayın Prof. Dr. Hakan KOĞAR, hocalarıma teşekkürü borç bilirim.

Araştırmamın gerçekleştirilmesinde büyük rol oynayan 2020-2021 eğitim-öğretim yılı ilgili öğretmenlere, Zeynep KUBİLAY, Hüseyin TARAKÇI ve İlker ÖZTÜRK'e teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Hayatım boyunca desteğini esirgemeyen aileme, eşime ve biricik kızım Ilgın DEMİREL'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

MESLEK LİSELERİNDE VERİMLİLİĞİ ARTIRMAYA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Demirel Özbakır, Gülhan

Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Sait BULUT

Temmuz, 2021, 183 sayfa

Toplumların kalkınmasında eğitimin yadsınamaz gücü ile sosyoekonomik kalkınmada mesleki eğitimin kapsamı oldukça önem arz etmektedir. Mesleki eğitim sisteminde mesleki ve teknik eğitime yönelik toplumsal algı, akademik programların yoğunluğu, iş birliği fırsat ve imkânları, teknolojik donanımlar vb. ile ilgili yaşanan sorunlar ve yapılması gereken geliştirmeler olduğu eğitim değerlendirme raporlarında belirtilmektedir. Bu araştırmada, meslek liselerinde verimliliğin artırılabilmesi amacıyla öğretmen görüşleri değerlendirilmiştir. Nitel araştırma kapsamında gerçekleştirilen çalışmada fenomenolojik desen uygulanmış olup, araştırmanın örneklemini ise 2020-2021 eğitim-öğretim yılı Antalya ili Kepez ilçesindeki devlete bağlı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğretmenleri (15 kişi) oluşturmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanarak gerçekleştirilen araştırmada elde edilen veriler betimsel analiz tekniklerine uygun olarak kodlar ve temalar belirlenerek analiz edilmiştir.

Elde edilen bulgulara bakıldığında; meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerle gerçekleştirilen bu çalışma sonucunda; mesleki eğitim sisteminin başarısı, mesleki alan-dal programlarında verimlilik, eğitim-öğretim programları geliştirmeleri, ders verimliliği, öğretim materyalleri, fiziki kullanım alanları ve donanım, staj eğitimleri, sanayici-sektör iş birlikleri, projeler ve teknik geziler, okul yönetiminin tutumu, öğretmen ve öğrenci motivasyonu, okul-aile iş birliği gibi başlıklar altında çeşitli fikir ve öneriler elde edilmiştir. Mesleki Eğitim sisteminin kendisiyle ilgili olarak; liselere yerleştirme sisteminin sonucu olarak düşük puanlı öğrencilerin istemeden meslek liselerini tercih etmeleri, sınavla alımın olmaması, mesleğe

uygun, nitelikli ve bu konuda hedefi olan öğrencilerin mesleki eğitime katılımının sağlanamaması, ortaokullarda da etkili bir mesleki ve akademik rehberlik sisteminin olmaması sonuçları dikkat çekerken, eğitim öğretim programlarında ise; müfredatların öğrenci seviyesine uygun ve güncel olacak şekilde çalışmalar yapılması, teknolojinin gerisinde kalınmaması, teorik kısımların azaltılıp uygulama saatlerinin arttırılması, yaparak yaşayarak öğrenmenin özellikle mesleki eğitim için oldukça önemli olduğu; başka bir boyutta da sosyoekonomik ve toplumsal sorunların yansımasının meslek liselerinde istenmeyen öğrenci davranışları ve okul aile iş birliğinin zayıflığı şeklinde kendini gösterdiği gibi görüşler elde edilmiştir. Alan ve dalların bölgenin ve ilin şartlarına uygun olarak güncellenmesi, döner sermaye sistemi kurularak üretim döngüsünün sağlanması, fiziki yapıların, donanım ve alt yapı eksikliklerinin giderilmesi, öğretmen eğitimleri, staj eğitimlerinin daha işlevsel olması, sanayici ve sektör iş birliklerinin arttırılmasının önemi sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu sonuçlar irdelendiğinde; ortaöğretim mesleki eğitim sisteminin bileşenlerinin incelenerek yenilenmesi ve geliştirilmesi, gereken alanlarda güncellemeler yapılması gerekliliği görülmektedir. Nitelikli ve kaliteli mesleki eğitim ile nitelikli öğrenci yetiştirilmesi, nitelikli iş gücü oluşturulması ile sosyoekonomik ve toplumsal kalkınmanın artırılması demektir. Nitelikli mesleki eğitimin de; istekli ve hedefe yönelik öğrenciler, tam donanımlı ve teknolojiyle entegre atölyeler, kendini sürekli geliştiren motivasyonu yüksek öğretmenler, destekleyici okul yönetimleri ve okul aile iş birlikleriyle gerçekleştirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Meslek Liseleri, Eğitimde Verimlilik, Öğretmen Görüşleri*

ABSTRACT

EVALUATION OF TEACHERS' VIEWS ON INCREASING PRODUCTIVITY IN VOCATIONAL HIGH SCHOOLS

Demirel Özbakır, Gülhan

Mathematics and Science Education Department, Master's Thesis

Supervisor: Prof. Dr. Sait BULUT

July, 2021, 183 pages

The undeniable power of education in the development of societies and the scope of vocational education in socioeconomic development are very important. In the vocational education system, social perception towards vocational and technical education, the intensity of academic programs, opportunities and opportunities for cooperation, technological equipment, etc. It is stated in the training evaluation reports that there are problems and improvements that need to be made. In this study, it was tried to determine teachers' opinions about increasing productivity in vocational high schools. In the study conducted within the scope of qualitative research, the phenomenology design was applied the sample of the study consists of the state-affiliated Vocational and Technical Anatolian High School teachers (15 people) in Kepez district of Antalya province for the 2020-2021 academic year. The data obtained in the research conducted by applying the semi-structured interview form were analyzed in the form of content analysis by determining the codes and themes in accordance with descriptive analysis techniques. Looking at the findings obtained; as a result of this study carried out with teachers working in vocational high schools; the success of the vocational education system, productivity in vocational field-branch programs, development of education-training programs, lesson efficiency, teaching materials, physical usage areas and equipment, internship trainings, industrialist-sector collaborations, projects and technical

trips, the attitude of the school management, teachers and various ideas and suggestions were obtained under headings such as student motivation and school-family cooperation. As a result of the placement system in high schools, low-scoring students unwittingly prefer vocational high schools, lack of examinations, failure to ensure the participation of students who are suitable for the profession, qualified and targeted in vocational education, lack of an effective vocational and academic guidance system in secondary schools, it is very important to learn by doing and live, especially for vocational education. In another dimension, opinions have been obtained that the eflection of socioeconomic and social problems manifests itself in the form of unwanted student behavior in vocational high schools and the weakness of school-family cooperation. It has been concluded that updating the fields and branches in accordance with the conditions of the region and the province, ensuring the production cycle by establishing a revolving fund system, eliminating the deficiencies of physical structures, equipment and infrastructure, making teacher trainings, internship training more functional, increasing industrialist and sector collaborations.

When these results are examined; It is seen that the components of the secondary education vocational education system should be renewed and developed, and updates should be made in the required fields. Qualified and qualified vocational education and training of qualified students, which means creating a qualified workforce, and this means increasing socioeconomic and social development. In qualified vocational education; It has been concluded that fully equipped and technology-integrated workshops can be carried out with willing and goal-oriented students, highly motivated teachers who continuously improve themselves, supportive school administrations and school-family collaborations.

Keywords: *Vocational High Schools, Productivity, Teachers' Views*

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR i

ÖZET ii

ABSTRACT iv

İÇİNDEKİLER vi

TABLOLAR LİSTESİ x

KISALTMALAR LİSTESİ xii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu 1

1.2. Araştırmanın Amacı 5

1.2.1. Alt Problemler 5

1.3. Araştırmanın Önemi 5

1.4. Araştırmanın Varsayımları (Sayıltıları) 7

1.5. Sınırlılıklar 7

1.6. Tanımlar 7

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Mesleki Ve Teknik Eğitim 8

2.2. Türkiye'de Mesleki Ve Teknik Eğitimin Tarihi 8

2.3. Türkiye'de Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Sistemi ve Öncelikleri 9

2.3.1. Mesleki Ve Teknik Eğitimde Amaç 10

2.3.2. Mesleki Ve Teknik Eğitimde Okul Türleri Ve Programlar 11

2.3.3. Mesleki Ve Teknik Eğitimde Mezunlara Ve Öğrencilere Tanınan İmkânlar 11

2.4. Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimdeki Sorunlar ve Sınırlılıklar 13

2.5. Eğitimde Verimlilik 16

2.5.1. Mesleki Ve Teknik Eğitimde Verimlilik Ve Geliştirilmesi Gereken Alanlar 17

2.5.2. Mesleki ve Teknik Eğitimde Kalite Süreçleri 19

2.6. İlgili Araştırmalar 19

2.6.1. Yurtiçinde Yapılan Çeşitli Araştırmalar 19

2.6.2. Yurt Dışında Yapılan Çeşitli Araştırmalar 31

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli 37

3.2. Çalışma Grubu 37

3.3. Veri Toplama Araçları 39

3.3.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu 39

3.4. Veri Toplama Araçlarından Elde Edilen Verilerin Yorumlanmasında Geçerlik ve Güvenirlik 39

3.5. Verilerin Toplanması 400

3.6. Uygulama Süreci 41

3.7. Verilerin Analizi 41

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Tema 1 (Mesleki Eğitim Sisteminde Başarı ve Verimlilik) İle İlgili Bulgular 43

4.2. Tema 2 (Eğitim-Öğretim Programlarında Verimlilik) İle İlgili Bulgular 75

4.3. Tema 3 (Staj Eğitiminde Verimlilik) İle İlgili Bulgular 99

4.4. Tema 4 (Projelerde Verimlilik) İle İlgili Bulgular 107

4.5. Tema 5 (Öğrenci-Öğretmen Motivasyonu) İle İlgili Bulgular 113

4.6. Tema 6 (Okul Aile İş Birliğinde Verimlilik) İle İlgili Bulgular 127

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma 134

5.2. Öneriler 149

KAYNAKÇA 151

EKLER 162

EK-1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu 162

EK-2. Etik Kurul Kararı 164

EK-3. Araştırma İzni 165

EK-4. Bildirim Sayfası 166

ÖZGEÇMİŞ 167

İNTİHAL RAPORU 169

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 3.1. Çalışma grubu özellikleri……38
Tablo 4.1. Tema 1 (Mesleki Eğitim Sisteminde Başarı ve Verimlilik) İle İlgili Ortaya Çıkan Kodlar……44
Tablo 4.2. Tema 2 (Eğitim-Öğretim Programlarında Verimlilik) İle İlgili Ortaya Çıkan Kodlar……76
Tablo 4.3. Tema 3 (Staj Eğitimlerinde Verimlilik) İle İlgili Ortaya Çıkan Kodlar……100
Tablo 4.4. Tema 4 (Projelerde Verimlilik) İle İlgili Ortaya Çıkan Kodlar……107
Tablo 4.5. Tema 5 (Öğrenci-Öğretmen Motivasyonu) İle İlgili Ortaya Çıkan Kodlar……114
Tablo 4.6. Tema 6 (Okul Aile İş Birliğinde Verimlilik) İle İlgili Ortaya Çıkan Kodlar……127

KISALTMALAR LİSTESİ

HBÖGM: Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MEGEP: Mesleki Eğitimi Güçlendirme Projesi

MYO: Meslek Yüksek Okulu

MTEGM: Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü

OECD: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde; problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın amacı, alt problemleri, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Günümüzde bilim ve teknolojideki sürekli ivmelenmeler bu çağa ayak uydurabilecek donanımlı ve eğitimli bireyler yetiştirmenin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Teknolojiyle birlikte artan endüstriyel etkinliklerle; bu alanda yetkin teknik eğitimin ve nitelikli elamanların yetişmesi gerekliliğiyle bu anlamda ülkemiz için mesleki ve teknik okullar önemli bir değere sahiptir. İşsizlik oranının artması ve özellikle ara insan gücüne olan ihtiyacın artmasıyla beraber mesleğe yönlendirme ve mesleki rehberlik alanında verimliliği artırmaya yönelik bilimsel çalışmalar önem teşkil etmektedir (Kulaksızoğlu ve Otrar, 1997). Mesleki eğitimde, bir meslek sahibinin edinmesi gereken bilgi ve becerilerin artırılması ve geliştirilmesi hedeflenir. Bu bağlamda ülkemizde nitelikli insan gücünün yetiştirilmesiyle sosyoekonomik kalkınma için de eğitim alanında önemli yatırımlar yapılmış ve ülkelerin gelişmesi bakımından değerli mesleki eğitimde de girişimler yapılarak önemli pay ayrılmıştır (Ertaş ve Şimşek, 2020). Dinamik iş gücü ihtiyacını karşılamada, yetişkin becerilerini geliştirmede, ülkelerin ekonomik rekabet ortamında mesleki eğitim ve öğretim önemli bir role sahiptir.

Mesleki eğitim ülkemizde 12.yy' dan 18.yy' a kadar usta çırak ilişkisiyle devam etmiş olup, 1992'de Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı, Çıraklık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Dairesi Başkanlığı, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı kurulmuş ve 2011 yılında birimler Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (MTEGM) adı altında birleştirilmiştir. Yaygın mesleki eğitim ile açık öğretim kurumları da Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (HBÖGM) bünyesinde toplanmıştır. Örgün öğretim bünyesinde, mesleki ve teknik öğretim alanında MEB'e bağlı olarak faaliyet gösteren okul türleri ve programları bulunmaktadır. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (Anadolu Meslek Programı (AMP), Anadolu Teknik Programı (ATP), Ustalık Programı (MEMP) ve Çok Programlı Anadolu Lisesi (Mesleki ve Teknik Anadolu

Lisesi, Anadolu Lisesi, Anadolu İmam-Hatip Lisesi). Birçok alanı barındıran mesleki ve teknik liseler; genel olarak kişileri iş piyasasına ve / veya yüksek öğretim kurumlarına hazırlamaktadır. Bu okullarda öğrenciler işletmelere giderek mesleki bilgilerini artırdıkları gibi işletmelere de uyum sağlamaktadırlar. Meslek liseleri, genel liselerden farklı olarak; kültür ve meslek derslerini kapsayan iki müfredata sahip olup; eğitim faaliyetlerini derslikler ve atölyelerde ayrı ayrı gerçekleştirmektedirler. Böylece hem akademik beceri hem de mesleki beceri boyutlarını nitelendirmek gereklidir. Ayrıca meslek liselerinde öğrenciler okullarda aldıkları eğitimin yanı sıra; staj yapmakta veya işletme beceri eğitimi almaktadırlar (MTEGM, 2018).

Eğitimde kalite ve verimliliği artırmak pek çok değişkene bağlıdır. Öğrenme ortamları, öğreticiler, öğrenciler, öğretim yöntem ve teknikleri, içsel ve dışsal motivasyonlar, kurum kültürü vb. etkenler oldukça önemlidir (MEB, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, 2007). Bir eğitim sisteminin etkili, verimli ve tutarlılığı niceliksel, niteliksel boyutlar ile fayda-maliyet analizi açısından irdelenebilir (Sönmez,1986). Eğitimli ve nitelikli bireyler yetiştirmede öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Öğrenmelerin salt öğrenmeden ziyade anlamlı ve kalıcı olabilmesi, hayat boyu öğrenmenin gerçekleşmesi önemlidir. Eğitim ve öğretimde istenilen hedeflere ulaşabilmek için; öğrenci merkezli, öğretmenin yol gösterici olduğu, bilimsel süreç becerilerini kullanma düzeyinin yüksek olduğu bir ortam geliştirilmelidir. Birçok eğitici tarafından mesleki eğitimde öğrenmeye karşı olumsuz bir tutum olduğu bilinmektedir (Binici ve Arı, 2004). Mesleki-teknik öğretimin hedeflenen seviyeye ulaştırılması, değişik faktörler açısından ülkemiz için bir gerekliliktir. (Sönmez, 2008). Alan yazın tarandığında Binici ve Arı (2004) mesleki eğitimde önemli reformların yapılmasının gerekli olduğunu ve diğer ülkelerdeki farklı uygulamalardan yararlanılmasının gerektiğini belirtmektedir. Tural (2019) tarafından yapılan çalışmada küçük işletmelerde nitelikli işçi olarak endüstri meslek lisesi mezunlarının tercih edilmediği, çıraklık sisteminin etkililiği ve ağırlıklı olarak verilen eğitim şeklinin araştırılması gerektiği belirtilmiştir. Çiftçi ve Çemrek (2018) tarafından yapılan araştırma sonucunda; öğretmenlerin, ders kitaplarının içerik olarak güncellenmediğini ve yetersiz kaldığını belirttikleri; staj eğitiminin ise olumlu olarak değerlendirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Aydoğan ve Tunç (2020) nitel araştırmalarında toplumsal köken özelliklerinin yol açtığı eksikliklerin öğrencilerde istenmeyen davranışların büyük ölçüde yoksun yaşam koşullarından kaynaklı olduğunu ve öğrencilerin çok büyük kısmının mesleki-teknik liseye gelme sebebinin kısa yoldan bir

mesleki beceri kazanarak gelir elde edebilecek bir işe girmek olduğunu belirtmektedir. Çelikkol ve Özünlü (2013) tarafından yapılan nitel çalışmada mesleki ve teknik eğitimdeki staj uygulamalarının gerek katılımcılar (öğrenciler) gerekse işletmeler açısından daha verimli hale getirilmesini belirtmişlerdir. Maya (2009) yaptığı nitel çalışmada mesleki eğitimde niteliğin yükseltilerek, mesleki eğitimin özendirilmesi ve yeni fikirlerin desteklenmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Mesleki eğitimde kalite; mesleki eğitim siteminin geliştirilip verimliliğinin artırılması, eğitim yönetimi ve eğitim programlarının düzenlenmesi, öğrencilerin yeteneklerinin geliştirilip izlenebilmesi, alan bilgisinin artırılması, gerekli donanım ve teknolojilerle işleyişin kazandırılması, insan kaynaklarının yeterli ve verimli nitelikte olması, öğrenci hizmetlerinin geliştirilmesi, sosyal-kültürel faaliyetlerin artırılması, sosyal çevreyle iletişim kalitesinin yükseltilmesi, okul ve alan-sektör işbirliğinin ivmelendirilmesiyle olasıdır (Uysal, 2010). Ortaöğretimde mesleki eğitim alanında hedeflere ulaşılamamasının sebebinin; kaynakların yeterli ve etkili kullanılamaması, üniversiteye geçişle ilgili sorunlar, küçük yaşlardan itibaren etkili bir mesleki rehberlik ve yönlendirme yapılamaması olduğu söylenebilir. Ekonomik kalkınma ve nitelikli insan kaynakları açısından mesleki eğitimin okullaşma oranı ile okullardaki eğitimin kalite ve verimliliği oldukça önemlidir. Mesleki teknik eğitim için oluşturulan kaynakların verimli olup olmadığının araştırılması ve verimliliği sağlayacak değişikliklerin yapılması gereklidir (Maya, 2009). Meslek liselerinde öğrenci başarısını ve gelişim sürecini etkileyen faktörler üzerinde yapılan çalışmalarda fiziki yapı ve donanım, staj eğitimlerinde geliştirmeler, motivasyon gibi faktörlerin verimliliği etkilediği ve meslek derslerinin kültür branşı derslerine göre daha başarılı olduğu görülmüştür (Gençtürk, 2001). Meslek liselerinde çeşitli açılardan pek çok çalışma yapılmıştır. Öğrencilerin bilgi ve becerilerinin kazandırılmasında etkili faktörlerden biri olan öğretim yöntem ve teknikleri hakkında yapılan çalışmalarda öğretmenlerin farklı ve gelişen öğretim yöntem ve tekniklerinde çok fazla bilgiye sahip olmadıkları, hizmet içi eğitimlerle geliştirilmesi gerektiği belirlenmiştir (Gönen ve Kocakaya, 2006). Kaya (2017) tarafından yapılmış olan çalışmanın sonucunda; meslek liselerinde eğitimin yeniden yapılandırılması ve geliştirilmesi yönünde görüşler elde etmiştir. Mesleki eğitimde karşılaşılan sorunların dışsal etkenlerle de ilişkili bulunduğu, sadece mesleki eğitimin kendisinde değil, diğer alanlarda da iyileştirmeler yapılmasının mesleki eğitim sisteminin kalıcılığı için önemli olduğu vurgulanmaktadır (Özer, 2019).

Eğitimin okul değişkeni ve toplumsal koşullarla birlikte deneyimlerle bütüncül olarak ele alınması daha önemlidir (Yazgan, 2018). Eğitim sistemlerinin geliştirilmesiyle ve verimliliğinin artırılmasıyla; iyi yetişmiş insan gücü ile toplumun kalkınması, sosyoekonomik ve gelişmişlik açısından oldukça önemli olup bu noktada mesleki eğitim sisteminin kapsamı önem arz etmektedir. Mesleki eğitim sisteminin geliştirilmesinde, vizyon ve misyonunun belirlenmesinde sadece üst düzey karar vericilerin değil; sistemi oluşturan tüm paydaşların bakış açılarının dikkate alınması gereklidir. Kalaycı-Türk ve Kesim (2021) tarafından mesleki ve teknik eğitimde yapılmış olan lisansüstü tezlerin incelenmesi sonucunda; en fazla nicel araştırma yöntemlerinin tercih edildiği ve en fazla öğrencilerle çalışılan konulara yer verildiği belirlenmiştir. Oldukça önem arz eden bir konu olan mesleki eğitim sistemi araştırmalarında çeşitliliği sağlamak, derinlemesine incelemeler yapmak ve bu anlamda da öğretim sürecinin en önemli uygulayıcısı ve paydaşları olan öğretmenlerin bu konudaki deneyim ve gözlemleri ve farkındalıklarını sergilemelerine fırsat sağlamak oldukça önemli olduğu için bu çalışmadaki problem; Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde verimliliği artırmaya yönelik öğretmen görüşlerini değerlendirmektir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Meslek liselerinde verimliliği artırmaya yönelik öğretmen görüşlerini belirlemek olacaktır.

1.2.1. Alt Problemler

Meslek liselerinde verimliliği artırmaya yönelik, öğretmenlerin görüşleri nelerdir? Problem cümlesi çerçevesinde şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Meslek lisesi öğretmenlerinin, mesleki eğitim sisteminin başarı ve verimliliğini artırmaya yönelik görüşleri nelerdir?

2. Meslek lisesi öğretmenlerinin, meslek liselerinde eğitim-öğretim programlarında verimliliği artırmaya yönelik görüşleri nelerdir?

3. Meslek lisesi öğretmenlerinin, mesleki eğitimde sanayici-sektör iş birliğinde verimliliği artırmaya yönelik görüşleri nelerdir?

4. Meslek lisesi öğretmenlerinin, staj eğitimlerinde verimliliği artırmaya yönelik görüşleri nelerdir?

5. Meslek lisesi öğretmenlerinin, öğretmen, öğrenci motivasyonu ve okul yönetiminin tutumuna ilişkin verimliliği artırmaya yönelik görüşleri nelerdir?

6. Meslek lisesi öğretmenlerinin, mesleki eğitimde okul aile iş birliğini artırmaya ilişkin verimliliği artırmaya yönelik görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Meslek liselerinde verimliliği arttırmaya yönelik olarak öğretmen görüşlerinin alınmasıyla gerçekleştirilen bu çalışmanın mesleki eğitimin kalitesini ve işlevini arttırmaya

yönelik faydası olacağı öngörülmektedir. Mesleki eğitimde pek çok alanda geliştirilmesi gereken alanlar ve sınırlılıklar olduğu eğitim değerlendirme raporlarında belirtilmektedir. Mesleki eğitimin geliştirilmesi demek ülkenin üretim damarlarından birinin daha aktif hale getirilmesi, mesleki eğitimdeki gençlere ilgi ve yetenekleri doğrultusunda istihdam sağlanması, nitelikli iş gücünün artmasıyla sanayi ve sektörel gelişimlerin artması böylece sosyoekonomik ve toplumsal kalkınmanın gerçekleşmesi demektir. Bu anlamda mesleki eğitimin geliştirilmesi konusunda; mesleki eğitimin içinde olan ve mesleki eğitimi bire bir gerçekleştiren öğretmenlerin görüş ve önerileri oldukça önemlidir. Bu konuda işin içinde, eğitimin girdilerini ve çıktılarını iyi gözlemleyebilecek durumda olan, yaşanılan sorunlar ile geliştirilmesi gereken alanlar hakkında objektif ve duyarlı bakış açılarına sahip olabilecek öğretmenlerin görüşlerinin alınmasının, deneyim ve gizil öğrenmelerinden yararlanılmasının araştırmaya oldukça katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Böylece mesleki eğitim sisteminin daha nasıl kaliteli ve başarılı olabileceği, eğitim öğretim programları ve derslerdeki verimliliğin nasıl arttırılabileceği, staj, sanayi iş birliğinin geliştirilmesi, fiziki yapılar ve donanım durumlarının irdelenmesi, mesleki alan ve dalların analizi, materyal geliştirmeleri, proje geliştirilmesi gibi konularda mesleki deneyimleriyle birlikte bütüncül bakış açısı oluşturabilecek öğretmenlerin oluşturacağı farklı, yenilikçi, yaratıcı görüşlerin sistemin kalitesine ve işlerliğine katkıları önem teşkil etmektedir. Analizlerin sadece sayısal veriler, girdi çıktılarla değil de nitelik olarak da yapılması; araştırmaların farklı boyutlara taşınması ve derinlemesine inceleme yapılmasıyla ayrıntıların da fark edilmesi açısından oldukça yararlıdır.

Türkiye'nin 2023 eğitim vizyonunda da önemli bir yere sahip olan mesleki eğitimin, eğitimin ana bileşenleri olan öğretmenlerin gözünden görülmesi, aksaklıkların tespiti, farklı görüş ve önerilerin ortaya çıkarılması sistemin yenilenmesi açısından ve farklı projelere ışık tutması açısından yarar sağlayacaktır. Genç nüfusun doğru bir mesleki eğitim sistemiyle ilgi ve yeteneklerine göre doğru bir mesleğe kanalize olmaları hem sevdiği işi yapmanın maneviyatı, hem ülkenin geleceği, hem de toplumun refahı açısından önemli olup; bir öğretmenin bin öğrenciyi yetiştirdiği düşünülürse bu konuda öğretmenlerin farkındalıklarını sergilemelerine fırsat vermelerinin önemi daha da iyi anlaşılacaktır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları (Sayıltıları)

Öğretmenlerin yarı yapılandırılmış görüşme formunu içtenlikle yanıtladıkları varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Bu çalışma, 2020-2021 eğitim-öğretim yılı,

2. Antalya ili Kepez ilçesindeki bir devlet okulunda görev yapan meslek lisesi öğretmenleri,

3. Uygulanan veri toplama araçlarıyla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Mesleki eğitim: Bireylere belirli bir meslek alanına ilişkin bilgi, beceri ve davranış kazandırarak, bireyleri toplumda sosyoekonomik yönden güçlendiren bir süreçtir ((Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018).

Eğitimde verimlilik: Bireylerin güç ve yeteneklerinin açığa çıkartılarak, sosyokültürel ve ekonomik esaslara göre bireyleri maddi ve manevi değerlerle dolu bir şekilde yetiştirmektir (Nirun, 1973).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Mesleki ve Teknik Eğitim

Mesleki ve teknik eğitim; bir mesleğe yönelik yetkinlik ve beceri kazandırılmak amacıyla eğitimin içerisinde bütünleştirilerek ortaya konan eğitim sürecidir. Bu sürecin sonunda eğitimden mezun olan bireylerle istihdam bölümleri arasında kararlı bir ilişkinin olmasında mesleki ve teknik eğitimin önemi yüksektir (Reman, 1971).

Çoğu ülkede mesleki eğitimin geliştirilmesine yönelik politikalar üretmek ve uygulamaları artırarak var olan insan gücünü nitelendirerek değerlendirmek birincil öncelik olarak görülmektedir (Ertuğral, 2014; Yıldırım ve Çarıkçı, 2017). İktisadi kalkınma ve gelişmede, eğitimde insana yapılan yatırımlar özellikle mesleki eğitimde ön plandadır. Ekonomik ivmelenmeler ve beşeri sermayenin gelişiminde; mesleki ve teknik eğitimde kaydedilen ilerlemeler önem arz etmektedir. (Adıgüzel ve Berk, 2009; Özsoy, 2015)

Dünyada mesleki eğitimi geliştirmek için çok farklı uygulamalar yapılmakta ve adımlar atılmaktadır. Okul-iş yeri birliktelikli eğitim, sadece okulda görülen eğitim ve sürekli yeni eğilimlerle geliştirilen eğitim sistemleri mevcuttur. (Binici ve Arı, 2004) Gelişmiş ülkeler için mesleki ve teknik eğitimde; teknoloji kullanım becerileri ile beraber grupla uyum içinde çalışma, problem çözme becerileri gibi becerilerin edinilmesi önemlidir (Uçar ve Özerbaş, 2013). Mesleki eğitimin ekonomik büyüme üzerinde çok fazla etkisi olduğu gösterilmektedir. (Vu, Hammes ve Im, 2012)

2.2. Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihi

Türkiye'de mesleki eğitimin geçmişi 12. yy a kadar dayanmakta ve 18.yy ın sonuna kadar çeşitli yapılar içerisinde şekillenmektedir. Selçuklularda Ahilik ismiyle başlayan esnaf ve sanatkar teşkilatları Osmanlılarda Lonca ve Gedik olarak devam etmiştir. Usta, kalfa, çırak ve küçük esnafları barındıran bu teşkilatlarda meslekte ahlaki değerler ve itina ön planda

tutulmuş; yardımlaşmayla beraber eğitim de sürecin bir parçası olmuştur. 1860'lı yıllardan sonra meslek ve sanat okulları açılarak meslek öğrenimi devam etmiştir.

1927 yılında Milli Eğitim Bakanlığının kapsamına alınan mesleki ve teknik eğitim, 1933 yılında Meslekî ve Teknik Tedrisat Umum Müdürlüğü kapsamına, 1941'de ise bu müdürlük yerine Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulmuştur. 1960 yılında ise; Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı, Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü ve Ticaret Öğretimi Genel Müdürlüğü olarak yeniden teşkilatlandırılmıştır.

1977 yılında 2089 Sayılı Kanun ile çıraklık eğitimi dâhil edilmiş olup, 1986 yılında çıkartılan 3308 Sayılı Meslek Eğitimi Kanunu "örgün", "çıraklık" ve "yaygın" eğitimleri içerecek şekilde temel meslekî eğitimi tekrar şekillendirmiştir. Bu kapsamda, MEB bünyesinde Meslekî Eğitim Kurulu ve il düzeyinde İl Meslekî Eğitim Kurulları oluşturulmuştur (Demir ve Şen, 2009).

1992 yılında Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı, Çıraklık, Meslekî ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Dairesi Başkanlığı, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı teşkilatlandırılmıştır.

2011 yılında 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Millî Eğitim Bakanlığındaki bu birimler Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (MTEGM) adıyla; yaygın meslekî eğitim ile açık öğretim kurumları da Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (HBÖGM) bünyesinde birleştirilmiştir. (Kılınç, 2016; MEB, 2018b.)

2.3. Türkiye'de Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Sistemi ve Öncelikleri

Mesleki ve teknik ortaöğretim sisteminin mevcut sistemin ihtiyaçlarını karşılamak, üretime iştirak edecek bireyleri yetiştirmek, eğitimin mesleki boyutunu artıracak ve mesleki eğitim sisteminin kalitesini artırıcı adımlar düzenlemek, ahilik prensipleri çerçevesinde etik kurallara saygılı meslek adabı yetiştirmek, bireylerin bilgi ve becerilerle donatılmasıyla eğitimsel kalkınma ile değişen bilgi ve becerilere uyum sağlayabilen, girişimci ruha sahip üst

düzey becerilerle donatılmış bireyler yetiştirme gibi öncelikleri vardır (Eryıldırım 2008; Kaya, 1999; Şahin ve Fındık, 2008).

Türkiye'de mesleki eğitim; ülkenin meslek standartlarına özgü programların uygulanarak uygun dal ve programların belirlenmesi, iş kollarına uyumlu vasıflı bireylerin yetiştirilmesi, etkin bir yönlendirme sisteminin kurulması, kaynak ve zamanın eğitimde insan gücü açısından verimli kullanılması ve mesleki eğitimin sürekli değerlendirilerek geliştirilmesi gibi ana unsurlara sahiptir (Küçükoğlu, 1998).

2.3.1. Mesleki ve Teknik Eğitimde Amaç

Mesleki ve teknik eğitimde amaç mesleki eğitim öncelikleri göz önünde bulundurularak konusunda yetkin, ahlaki ve mesleki etik değerlere saygılı, sektörlerle iş birliği güderek, girişimci ve üretken, aynı zamanda işinde etkin bireyler yetiştirmektir. Bu amaç doğrultusunda kişilerin yetenek ve ilgi alanları öncelendirilmek üzere istihdamın planlandığı katılımcı, eğitimsel ve sosyal sektörel ihtiyaçlara göre güncellenerek geliştirilen bir eğitim sistemi hedeflenmektedir.

3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanununa göre mesleki ve teknik eğitimin çeşitli nedenlerden dolayı örgün eğitime devam edemeyen fertlerin çıraklık eğitimine geçirilmesi, mesleki teknik okullardaki öğrencilerin iş yaşamına uyumunun kolaylaştırılması ve becerilerinin geliştirilmesi, mesleki ve teknik eğitimin geliştirilerek yaygınlaştırılması, üretim ve kaynak faktörlerinin sağlanması, genç ve yetişkinlerin istihdama yönelik yetiştirilerek hazırlanması gibi temel amaçları mevcuttur.

MEB (2014–2018) strateji belgesinde "öğrencileri iyi vatandaş olarak yetiştirmenin yanı sıra, esnek bir yapı içinde ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, ortak bir genel kültür verilerek bir üst öğrenime ve/veya iş hayatına hazırlamak" şeklinde mesleki eğitimin amacı belirtilmiştir.

2.3.2. Mesleki ve Teknik Eğitimde Okul Türleri ve Programlar

Meslekî ve teknik eğitimde örgün ve yaygın eğitim verilmektedir. Öğrenci alım durumları okul türüne göre, seçilecek alan ve dallar doğrultusunda değişiklikler göstermektedir. Belirli koşullar altında, okul türü ve programlar arasındaki geçişler ve okullar arasındaki nakiller yapılabilmektedir. Mezun olunan okul türü, program, alan ve dal seçimine göre diploma düzenlenmesi gerçekleştirilmektedir. Meslekî ve teknik eğitim kapsamında verilen örgün eğitim, Meslekî ve Teknik Anadolu Liseleri, Çok Programlı Anadolu Liseleri ve Meslekî Eğitim Merkezleri olmak üzere üç okul türünde gerçekleştirilmektedir. Yaygın eğitim kapsamında meslekî ve teknik eğitim ise Meslekî Açık Öğretim Liselerinde verilmektedir. Anadolu Meslek Programında, bir mesleğe yönelik bilgi donanımı ve becerilerle birlikte genel kültür dersleri yer alırken; Anadolu Teknik Programında ise bir mesleğe yönelik bilgi ve becerilerle beraber matematik, fizik, kimya ve biyoloji dersleri de önemli oranda verilmektedir. Çok Programlı Anadolu Liselerinde de; genel öğretim programları ile meslekî ve teknik öğretim programları bir arada yönetilmektedir.

Meslekî Eğitim Merkezleri ise, kalfalık ve ustalık eğitimi ile meslekî ve teknik kurs programlarının uygulama altına alındığı eğitim kurumlarıdır (MEB, 2018b).

Meslekî açık öğretim liseleri, örgün eğitimden çıkan ya da zorunlu öğrenimden sonra meslek edinmek isteyen fertlerin eğitimi amacıyla kurulmuştur. Meslekî Açık Öğretim Lisesinin programı örgün meslek liselerininkiyle eş düzeyde iken yapısı ve işleyişleri değişkenlik arz etmektedir. Uzaktan eğitim ve kredi sistemi mevcuttur. Yaygın eğitim kapsamında olmasına rağmen meslekî dersler büyük bir oranda örgün meslekî eğitim kurumlarında yüz yüze gerçekleştirilmektedir (Sözer, 2017).

2.3.3. Mesleki ve Teknik Eğitimde Mezunlara ve Öğrencilere Tanınan İmkânlar

- **İşletmelerde Meslekî Eğitim ve Staj**

Mesleki ve teknik eğitimdeki öğrenciler tarafından; işletmelerde, okul ve kurumlarca ayrılan ilgili birimlerde alınan uygulamalı eğitimlerdir. Meslek hayatına uyum, bilgi ve donanımlarını geliştirme, üretim, hizmet ortamı, araç-gereç ve birimleri yakından tanıma olanaklarını sağlar.

- **Yurtdışı İşletmelerinde Beceri Eğitimi ve Staj**

Çeşitli proje ve protokoller kapsamında; öğrencilerin alanlarla ilgili beceri ve staj eğitimlerini yapabilmelerine olanak sağlanır.

- **Sigorta İşlemleri**

Güvenli bir eğitim ve meslek kazası ile hastalıklarına karşı sigortalama hizmetlerini kapsar.

- **Bursluluk ve Yatılılık İmkânları**

Maddi olanakları kısıtlı öğrenciler için kurum bursluluk sınavları ya da yapılan anlaşmalı kurumlarla burs olanaklarını kapsar.

- **Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Mezunlarını İzleme Portalı**

E-mezun sistemi, mezunların istihdam durumları, işveren memnuniyetleri, kariyer hedefleri gibi çalışmaların yapılmasına olanak sağlar.

- **İŞKUR İşbaşı Eğitim Programlarından Yararlanma**

İsteyen 15 yaş ve üstü öğrenciler, yaz tatillerinde Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından sağlanan işbaşı eğitim programlarına belirli bir ücret alarak ve sigorta kapsamında katılabilmektedirler.

- **Bilim, Sanat, Kültür ve Spor Faaliyetleri**

Uluslararası MEB Robot Yarışması ve alanlarla ilgili diğer yarışma ve etkinlikleri kapsar.

- **Mezunlara Verilen Haklar**

Bütün meslekî ve teknik eğitim mezunları teknisyen unvanı alarak mezun olmaktadır. Meslek yüksek okullarına geçişte alanlarına uygun olarak ek puan verilir. KOSGEB tarafından kendi işyerini açma faaliyeti gösterenlere, faizsiz kredi ve hibe desteği sağlanmaktadır.

- **Mezunlara Verilen Belge ve Unvanlar**

- Alan ve dalda diploma (MTAL)
- Ustalık ve kalfalık belgesi (MEMP)
- Teknisyenlik unvanı
- İşyeri açma belgesi
- EUROPASS belgesi (Mesleki Yeterlilik Belgeleri için ulusal yeterliliklere ilişkin hazırlanan belge)
- Usta öğreticilik belgesi (Bu belgeyi alabilmek için ustalık belgesi ya da iş yeri açma belgesine sahip olmakla birlikte iş pedagojik kurslarını başarıyla bitirmek gereklidir.)

2.4. Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimdeki Sorunlar ve Sınırlılıklar

Dünyada ve bilgi çağında yaşanan gelişmeler mesleklerin değişimine yol açmış, bireylerin sosyolojik ve mesleki anlamda kendilerini yetiştirme ve geliştirmelerinin önemi bir hayli artmıştır. İnsan odaklı kalkınma kavramı da mesleki ve teknik eğitimle birlikte önemini her geçen gün artırmaktadır. Çağa ayak uydurabilen, dinamik biçimde gelişebilen, girişimci, çözüm odaklı, grup çalışmasına uyumlu ve etkin bireyler yetiştirmek mesleki ve teknik eğitimin gerekliliklerindendir (Sönmez 1986, Küçükoğlu 1998, Bülbül, 2014; Günay ve Özer, 2016). Bu da bir takım sorun alanlarını ve geliştirilmesi gereken alanları beraberinde getirmektedir. MEB (2018) Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporuna göre bu başlıkları şu şekilde özetleyebiliriz:

Meslekî ve Teknik Eğitime Yönelik Toplumsal Algıyla İlgili

- Toplum tarafından mesleki ve teknik eğitimden ziyade, genel ortaöğretim ve yükseköğretime daha fazla değer verilmesi bu yüzden de akademik başarısı yüksek öğrenciler tarafından fazla tercih edilmemesi
- İstihdamda yeterince yer verilmemesi ve farklı ücret uygulanmaması
- Yükseköğretime geçişte istenilen başarı düzeyinin sağlanamaması
- Olumlu algı yaratacak proje, protokol ve iş birliklerinin istenilen seviyede olmaması

Alan ve Dalların Öğretim Süreleriyle İlgili

- Bazı alan ve dalların normalde olması gerekenden daha uzun sürede tamamlanması

Akademik Programların Yoğunluğuyla İlgili

- Meslek derslerine ve uygulamalara ayrılan sürenin, akademik derslerin yoğunluğundan kaynaklı azalması

Meslekî ve Teknik Eğitim Öğrenci ve Mezunlarına Yönelik İzleme ve Değerlendirme Sistemiyle İlgili

- Meslekî ve teknik eğitim mezunlarına yönelik ölçme değerlendirme ve veri sistemlerinin sınırlılığı

Öğretmenlere Sunulan İşbaşı Eğitim Fırsat ve İmkânlarıyla İlgili

- Atölye ve laboratuar öğretmenlerine yönelik iş başında eğitimlerin istenilen düzeyde verilememesi

Meslekî Yükseköğretim Programlarına (Lisans ve Önlisans) Geçişle ilgili

- Mezunların yatay geçiş olanaklarından tam anlamıyla yararlanmaması ve mesleki ortaöğretim programlarıyla yüksek öğretimin devamlılık sürecinin istenildiği şekilde sağlanamaması

Sektörlerle İş birliği Fırsat ve İmkânlarıyla İlgili

- Sektörlerle iş birliği ve etkileşimin yeterli derecede sağlanamaması
- Mezunların kendi alanlarından istihdam olanakları bulamamaları veya istememeleri
- Meslekî eğitimin yatırım verimliliğin azalması

Meslekî Rehberlik ve Kariyer Sistemiyle İlgili

- Öğrencilerin, yetenek ve ilgilerine göre yönlendirilememesi ve yaygınlaşmış bir mesleki rehberlik sisteminin bulunmaması
- Meslekî ve teknik eğitime yönlendirmeye katkı sağlayacak seçmeli veya zorunlu derslere temel eğitimde yer verilmemesi ve İş Teknik Eğitimi gibi derslerin artık çerçeve programlarda yer almıyor olması

Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarında Döner Sermaye Kapsamındaki Faaliyetlerde Mevzuatla İlgili

- Uygulamalı eğitimlerde sağlanan üretimlerde yapılan kesintilerin ve birtakım mevzuatların işletmelerin etkinliliğini azaltması

Eğitim-Öğretim Ortamlarının Teknolojik Donanımlarıyla İlgili

- Teknolojik donanımın kamu kaynak ve sektörel destek yetersizliğinden dolayı istenilen seviyeye ulaştırılamaması

Öğrencilere Sunulan Yabancı Dil Hizmetiyle İlgili

- Tüm liselerde aynı dil programının uygulanması ama mesleki ve teknik öğrenimdeki öğrencilerin hazır bulunuşluklarının düzeylerindeki sınırlılıklar

Ulusal Meslek Haritasının Olmamasıyla İlgili

- Meslek sınıflamalarının güncellenmesi ve meslek haritalarıyla ilgili gerektiği kadar çalışma olmaması

Öğretmenlerin Meslekî Yeterlilikleriyle İlgili

- Öğretmen yeterlilikleriyle, mesleklerine ve kuruma karşı bağlılıklarını etkileyen eğitim süreçlerinin birlikte ilişkilendirilememesi

Mesleki eğitimle ilgili diğer rapor ve akademik çalışmalar incelendiğinde de benzer sorun alanları ve tespitler görülmektedir. Nitelikli iş gücünün yetersizliği, mesleki eğitimin sınırlı alanlarda verilmesi, mesleki ve teknik eğitim modelinin geliştirilmesi gerekliliği, meslek standartlarının belirlenmesi gerekliliği, araç-gereç donanım durumunun iyileştirilmesi, sektörle iş birliğinin yeterince olmaması gibi tespitler ön plana çıkmaktadır (Kaya, 1999; Reman, 1971; Gündüz ve Beşoluk 2008; Şencan, 2008; Özgüler, 2018, Dayıoğlu, 2010, Uçar ve Özerbaş, 2013, Gür ve arkadaşları, 2012, Ertuğral, 2018, Aktaşlı, Kafadar ve Tüzün, 2012, Adem, 1977, Binici ve Arı, 2004). Ayrıca, sorunların dışsal faktörlerle de ilişkili bulunduğu; sadece mesleki eğitimin kendisinde değil, diğer alanlarda da iyileştirmeler yapılmasının mesleki eğitim sisteminin kalıcılığı için önemli olduğu vurgulanmaktadır (Özer, 2019).

2.5. Eğitimde Verimlilik

İnsanın insani özelliklerini içselleştirmesine ve geliştirmesine olanak sağlamak ve bireylerde bunları artırmak eğitim ve öğretimin görevlerindendir. Eğitim ve öğretimde; bireylere yönelik eğitimin uygulanması ve bireylerin esasen eğitim sistemini oluşturması temeldir. Bu süreç doğuştan ölüme kadar giden bir süreçtir. Bireyler içinde bulundukları toplum ve kültürün etkisiyle sürekli eğitilmektedir. Eğitim kurumu bu örf, adet, gelenek ve göreneklerin içerisinde alındığı bir kültür bütünüyle inşaa edilirse bireylerde de toplumsal gelişim dengesi sağlanır (Nirun, 1971).

Eğitim sisteminin başarılı olabilmesi için toplumsal kültüre dayalı bir biçimde insanların şahsi koşullarına da yönelik olması gereklidir. Eğitim alanının insana uygulanacak eğitim prensiplerini belirlerken hem eğitimsel içeriği hem de insanın doğasına, sosyal hayatına ve kültürüne uyumlu şekilde uygulanması önemlidir (Adem, 1977).

Eğitimin amacı her meslek için gerekli bilgi ve becerilere sahip bireyler yetiştirmektir. Toplumda bu yetişmiş bireylerin sayısı arttıkça ve kişiler üst düzey beceri ve yeteneklerle donatılabilirse o kadar çok eğitimde verimlilik sağlanmış olur. Toplumun verim seviyesi de artırılır. Gençleri toplumsal değerlerle donatarak bir meslek dalında topluma faydalı hale getirerek toplumsal hayata kazandırmak önemlidir. Eğitim sistemi birçok sistemle birlikte yürütülür (Sönmez, 1986).

Eğitim ve öğretimde yeniliklerin ortaya çıkarılmasını sağlamak, becerilerin sosyokültürel ve ekonomik temellere dayalı olarak sosyopsikolojik etkenleri gözeterek destekleyici olmak gereklidir. Esas toplumsal gelişme okur yazar oranının artmasıyla değil ülkenin gereksinimlerine uygun işgücünü sağlayan, maddi ve manevi değerleri yüksek zihinsel potansiyele sahip tarzda kişiler yetiştirmekle sağlanır (Nirun,1971).

Kalkınmanın en önemli faktörlerinden insanın, eğitim sayesinde ülke kalkınmasının temelini oluşturması ve bu anlamda ülkenin geleceğine yönelik olarak hazırlanan kalkınma planlarındaki süreçlerin uygulanması oldukça önemlidir. 1963-2018 yılları arasındaki kalkınma planlarının değerlendirilmesi sonucunda; eğitim ve öğretimde kalitenin arttırılması, okullar arasındaki başarı düzeylerinin dengelenmesi, öğrenme ortamları ve bilgi teknolojilerinin müfredatla ilişkilendirilmesi, öğretmen yetiştirme ve geliştirme sisteminin geliştirilmesi ile performans değerlendirme sisteminin oluşturulması, eğitim ile istihdam gücünün arttırılması ve bazı faktörler bakımından dezavantajlı olan bölgelerde eğitime ulaşmanın bütünüyle sağlanması gibi konularda geliştirmelerin devam ettirilmesi gerekliliği görülmektedir (Akça, Şahan, Tural, 2017).

OECD tarafından yapılan eğitime bakış raporunda da Türkiye'de çok az sayıda gencin erken çocukluk eğitimi aldığı, yükseköğretime ayrılan fonun daha yüksek iken; eğitimin zorunlu olduğu ilkokul, ortaokul ve liseler için daha az olduğu, kamu ve özel kurumlardaki öğrenme ortamları arasında önemli farklılıklar olduğu, yükseköğretim mezunlarının istihdam oranlarında düşüş olduğu ve diğer OECD ülkelerine göre Türkiye'de yükseköğretim mezunu olmanın gelir elde etmek için hala önemli bir avantaj sağladığı belirtilmektedir (OECD, 2017).

2.5.1. Mesleki Ve Teknik Eğitimde Verimlilik Ve Geliştirilmesi Gereken Alanlar

Mesleki ve teknik eğitimde, bu eğitime ayrılan kaynakların veriminin araştırılması; bu süreçte görülen aksaklıların giderilmesi ile verimliliği artıracak etkenlerin sağlanması önemlidir.

Mesleki ve teknik eğitim kurumlarından mezun olan bireylerin istihdam olanakları ile işgücü olarak nasıl değerlendirildiklerinin saptanmasıyla verimlilik tespit edilebilir (Aksoy, 1997).

2019-2023 on birinci kalkınma planı göz önüne alındığında mesleki eğitimin yapılanmasının sağlanması ihtiyacının sürdüğü, çalışma koşullarının mesleki eğitimi özendirici şekilde geliştirilmesi ve iş dünyasıyla bütünleştirilmesi, staj çalışmalarının desteklenmesi, mesleki eğitim kurslarının yapısının geliştirilmesi, alanlarla sektörler arasında uyum sağlanması, atölyelerin etkin şekilde kullanılması, mesleki eğitim mezunlarına farklı ücret uygulamaları ile istihdamın arttırılması, özel sektörün özel mesleki eğitim merkezleri kurabilmesi, ulusal meslek standartlarının yükseltilmesi, mesleki eğitimde dijital becerilerin geliştirilmesi, kadınların yazılım, kodlama gibi alanlarda gelişim fırsatlarının arttırılması, ortaokuldan itibaren mesleki eğitimin özendirilmesi, engellilerin iş gücüne katılımını artıracak geliştirmelerin yapılması, toplum yararına programlarda mesleki eğitim kurslarının artırılması, kırsal kesimlere yönelik mesleki eğitimin programlanması gibi planlamalar belirtilmiştir.

Mesleki ve teknik eğitimde mevcut durum izlenimleri ve sorun alanları araştırmaları göz önünde bulundurularak; sektör ve sektör liderleri iş birlikteliğinin artırılması, istihdama yönelik önceliklerin sağlanması, ücret uygulamalarının revize edilmesi, etkinlik, faaliyet ve proje ve bunlarla ilgili protokollerin artırılması, meslek dersleri ve uygulamalarının artırılması, yüksek öğretime geçişin irdelenmesi, mezunların daha yakından takip edilmesi ve istatistiklerin belirlenmesi, meslek öğretmenlerinin iş başı eğitim olanaklarının geliştirilmesi, meslekî becerilerin değerlendirilmesine ve rehberlik yapılmasına yönelik sistemlerin inşa edilmesi, ortaokulda seçmeli meslek derslerinin konulması, alt yapı, teknoloji ve donanımın güçlendirilmesi, üretim ve sunulan hizmetlerin nicelik ve niteliğinin artırılması, meslek öğretmenlerinin sektörlerle birlikte kişisel gelişim ve eğitimlerinin artırılması, işletmelerde beceri eğitimi ile staj eğitiminin daha erken süreçte yapılmasının sağlanması, tüm bireylerin meslekî ve teknik eğitime erişiminin ve geçiş olanaklarının geliştirilmesi, organize sanayi bölgelerinde mesleki ve teknik eğitimle ilgili yapılabileceklerin irdelenmesi gibi alanlar verimliliği etkileyebilir (MEB, 2018a).

2.5.2. Mesleki ve Teknik Eğitimde Kalite Süreçleri

Mesleki ve teknik eğitimde sayısal olarak artış olmakla birlikte meydana gelen değişiklikler niteliksel olarak artışları ve değişimleri beraberinde getirmektedir. Bu nedenle kaynakların verimli kullanılması, sürekli gelişmenin sağlanması için hedef, kaynak ve başarının değerlendirilmesini içeren kalite yönetimi modellerinin geliştirilmesi oldukça önemlidir (Küçükoğlu, 1998).

Mesleki ve teknik eğitimde kalite süreçleri, meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarındaki hizmetler ve takip edilen süreçler ile kontrolü gerçekleştirilen birimlerin analizini yaparak izleyen süreç ve yöntemlerin hepsini içerir.

Mesleki ve teknik eğitimde kalitenin sağlanabilmesi için; kalite yönetiminde görev yapan bireylerin etkin ve yeterli olması, öğrenci ve sektörün ihtiyacını belirleyebilmesi, çalışma ortamlarının, atölye ve laboratuarların eğitim ihtiyacını karşılayabilmesi, güvenliğin ve sağlıklı çalışma koşullarının sağlanabilmesi, araç-gereç ve materyallerle ilgili kaynakların yeterli olması, öğrencilerin uygulama becerileri ve akademik başarılarının sağlanması hususları önemlidir (MEB,2018b). Diğer bir açıdan çalışma ortamındaki iletişim, motivasyon, çalışanların bireysel ihtiyaçları, kalite yönetiminin eğitiminin alınması, eğitim programı ve uygulamaları ile planlı çalışma kalite süreçlerinin işlerliği açısından oldukça önem arz etmektedir (Ağaoğlu, 2015).

2.6. İlgili Araştırmalar

2.6.1. Yurtiçinde Yapılan Çeşitli Araştırmalar

Reman (1971) tarafından yapılan çalışmada mesleki eğitimin genel olarak bir durum analizi yapılmış, çeşitli sorun alanları belirlenmiştir. Malzeme ve donanım eksikliği, atölye eğitiminin yetersizliği, öğretmenlerin mesleki yeterliliğinin artırılması, öğretmenlere düşen öğrenci sayısı değerleri, mesleki eğitime öğrenci yöneliminin azlığı, yetişen öğrenci ve ihtiyacın paralellik göstermemesi gibi başlıkları inceleyerek bu alanların geliştirilmesi yönünde önerilerde bulunmuştur. Meslekî yaygın eğitim programlarının geliştirilmesi, bu kurumlara sınavla öğrenci alınması, iş hayatında cazip ücret farklılaşmasının olması, mesleki

ve teknik eğitimle ilgili tamamen ayrı bir kuruluş oluşturulması gibi çözümlerin fayda sağlayacağı öngörülmüştür.

Kaya (1999) tarafından gerçekleştirilen çalışmada istihdam ile eğitim düzeyi arasındaki ilişki ile işsizlik ile eğitim düzeyi arasındaki dağılımın mesleki ve teknik eğitimin iş gücü ihtiyacını karşılaması açısından önemli olduğu vurgulanmıştır. İstihdamın sağlanması için nitelikli iş gücünün artırılması, mesleki ortaöğretim kurumlarının niteliklerinin artırılması ve okuldan iş hayatına geçişte yeterli donanım ve yetkinliğin sağlanması gerektiğini belirtmiştir.

Yörük, Dikici ve Uysal (2002) tarafından yapılan araştırmada meslek liselerinin üniversiteye giriş problemleri, döner sermaye ile ilgili mevzuat problemleri, teknolojik donanım sorunları ve dikey geçişle ilgili sayı yetersizliği gibi sorunlara değinilmiş olup; bilgi toplumunun gücünün önemi ve bu bağlamda mesleki teknik eğitimin güçlendirilmesi gerekliliğine değinilmiştir.

Binici ve Arı (2004) tarafından yapılan araştırmada mesleki eğitimin başarılı olabilmesi için; okul öncesinden başlayarak lise sonuna kadar devam eden süreçte öğrencileri kişisel kabiliyetlerine göre yönlendirme yapılması, değişik ülkelerdeki mesleki eğitim uygulamalarından yararlanılarak reformlar yapılması, müfredat programlarının iş dünyasına uygun nitelikte geliştirilmesi, meslek eğitiminin kamuoyundaki statüsünün yükseltilmesi gerekliliği belirtilmiştir.

Özduman (2007) tarafından gerçekleştirilen çalışmada metal işleri bölümü atölyelerinin mimari yapılarının ve eğitim ortamının yeniden düzenlenmesine ilişkin bir çalışma yapılarak bunun eğitime etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Sonuç olarak mesleki eğitimin müfredatının tamamının çoğunlukla uygulanabilmesi için atölye düzeni, araç gereçlerin oldukça önemli olduğu ve başarıyı artırabileceği belirtilmiştir.

Gündüz ve Beşoluk (2008) tarafından tarama modelinde gerçekleştirilen çalışmada genel eğitimin ön planda olduğunu, mesleki eğitim aleyhine bir sistem eşitsizliği olduğunu ve bunun ikili bir eğitim yapısını ortaya çıkardığını belirtmişlerdir.

Demirtaş ve Küçük (2008) tarafından gerçekleştirilen araştırmada nitel araştırma tekniklerinden görüşme tekniği uygulanarak kız meslek liselerinde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen görüşlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Sonuç olarak; okulların ekonomik olarak bütçelerinin artırılmasını, yeni araç-gereç ihtiyaçlarının alınmasını, öğretmenlerin niteliğinin yükseltilmesi için hizmet içi eğitimlerin artırılmasının, öğrenci niteliğinin yükseltilmesi için sanayi ile işbirliği halinde olunması gerektiğini ve yükseköğretime öğrencilerin daha rahat gidebilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir

Şahin ve Fındık (2008) tarafından yapılan araştırmada mesleki teknik eğitimin mevcut durumu tespit edilmiş, yaşanan sorunlar belirlenmeye çalışılarak; sorunun çözümüne katkı sağlayacak öneriler belirtilmiştir. Sonuç olarak; mesleki ve teknik eğitim kurumlarının öğrenci sayısının ve öğretim elemanı eksikliğinin yanında en önemli sorunu altyapı, teknolojik ekipman, laboratuar ve atölye eksiklikleri olduğu ve bu eksiklerin yanında özellikle ortaöğretim kurumları ve MYO'ların eğitim programlarının istihdam kollarının beklentilerini karşılayacak şekilde güncellenmediği belirtilmiştir. Eğitim kurumlarında yaşanan bütün bu eksiklerin mesleki eğitim kurumlarının reel sektörün beklentilerini karşılamakta zorlanmasına yol açtığı ifade edilmektedir.

Adıgüzel ve Berk (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmada modüler sistemin öğretmenler tarafından değerlendirilmesine ilişkin görüşler alınarak araştırılmıştır. Modüler sistem hakkında bilgilendirme yetersizliği, yapısal ve fiziki donanım yetersizliğiyle ilgili problemler olduğu belirlenmiştir. Çözüm önerisi olarak; özel sektör iş birliğinin artırılması, ilgi ve yeteneklerin işin içine katılarak yönlendirme yapılması, modüllerle ilgili materyal geliştirilerek bilgi derinliğinin ortak bir şekilde artırılması önerilmiştir.

Aydın (2009) tarafından yapılan çalışmada idareci, öğretmen ve öğrencilere bütüncül faydalı olmak için Megep projesinin uygulanmasında karşılaşılan sorunları tespit ederek, öneriler sunmak ve mesleki teknik eğitim sisteminin sürekli ve kalıcı çalışmasına katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Öğretim materyalleri, öğretim programı, donanım ve eğitim ortamı, öğretmen-yönetici yeterlilikleri, öğrenci-veli, sektör faktörleri ele alınarak yapılan araştırmanın sonucunda yöneticilerinin ve öğretmenlerin, MEGEP (Mesleki Eğitimi Güçlendirme Projesi)' in Uygulanmasında Yaşanan Sorunların İncelenmesi çalışmasının mesleki kıdem, cinsiyet değişkenine göre bazı sorulara verilen cevaplarda anlamlı bir farklılık

gösterdiği bulunmuştur. Görev türü değişkenine göre ise farklılaşmamaya neden olmamaktadır. Ayrıca yöneticilerin öğretmenlere göre yaşanan sorunlara daha az katıldıkları görülmüştür.

Demir ve Şen (2009) tarafından gerçekleştirilen derleme araştırmasında mesleki ve teknik eğitimin yönlendirme, program, okul-sanayi işbirliği, altyapı, finansal ve katsayılar gibi birçok sorunu bulunduğu ve sorunların çözüme kavuşturulması için Türkiye'nin kapsamlı bir eğitim reformuna gereksinim duyduğunu belirtmektedir.

Dinçer ve Kolaşin (2009) tarafından yapılan araştırmada öğrenci başarısını etkileyen değişkenler veriler doğrultusunda incelenmiş ve sosyoekonomik durumun, öğrenci başarısının en temel belirleyeni olarak ortaya çıktığı belirtilmiştir. Ayrıca meslek liselerinin başarı düzeyinin, Anadolu liselerine göre daha düşük olduğu, okul kaynaklarının verimli kullanılması, öğretmenlere ve öğretmenlerin öğrenci ve kaynağı doğru şekilde bir araya getirmesine bağlı olarak; öğretmen kalitesini ve öğretmen eğitimini hedef alan politika tasarımları okul kaynaklarından daha verimli şekilde yararlanılmasını sağlayabileceği belirtilmiştir.

Kırca (2009) tarafından gerçekleştirilen araştırmada Ortaöğretim 10. ve 11. sınıf Bilişim Teknolojileri Alanı Web Tasarım dalı Web Tasarım ve Programlama dersi modüllerinin anlatıldığı öğrencilerin çeşitli etkenlere göre başarıları analiz edilerek başarılarını etkileyen faktörlerin ve öğrencilere ders anlatımında kullanılan eğitim materyalinin etkinliğinin incelenerek Teknik Lise ve Meslek Lisesi arasındaki farklılıkların ortaya çıkartılması ve bu farkların öğrenciler üzerinde nasıl bir etki gösterdiğinin öğrenilmesi ile bu okullara seçilecek öğrenciler ve bu öğrencilere verilecek eğitimde başarıyı arttırmak için gerekli çalışmalar yapılması amaçlanmıştır. Teknik Lise ve Meslek Lisesi öğrencilerinin Web Tasarım ve Programlama dersindeki başarıları incelenmiş ve aralarında anlamlı bir fark bulunmuştur. Teknik Lise öğrencilerinin başarılarının, Meslek Lisesi öğrencilerinden anlamlı olarak daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Meslek Lisesi öğrencilerinin alanları dışında gördükleri meslek derslerini yeterli bulmadıkları görülmektedir. Meslek Lisesi öğrencilerinin daha fazla bireysel ve grupla birlikte proje hazırladıkları görülmektedir. Eğitim materyalinin farklı faktörlerine ait yapılan değerlendirmeler arasındaki farklılıkların değerlendirmeleri neticesinde, eğitim materyalinin en güçlü yönünün sorumluluk olduğu, bu faktörü motivasyon, öğrenilebilirlik, memnuniyet ve tasarımın izlediği, kontrol edilebilirliğin

ise en zayıf faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Maya (2009) mesleki eğitimde okullaşma oranının nasıl yükseltilebileceği ile ilgili on altı meslek lisesi müdürüyle yaptığı nitel çalışmada mesleki eğitimde niteliğin yükseltilerek, mesleki eğitimin özendirilmesi ve yeni fikirlerin desteklenmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Dayıoğlu (2010) tarafından araştırmada turizme ara eleman yetiştirmek amacıyla eğitim öğretime devam eden Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinin eğitiminin yeterliliğini tespit etmek, AOTML stajyerlerinin ve mezunlarının işletmelerin beklentilerini karşılama düzeylerini, bu alandaki kariyerlerine ilişkin beklentilerini belirlemek amaçlanmıştır. Sonuç olarak; eğitim kurumlarında verilen teorik ve uygulamalı eğitimin, araç-gereç ve donanım yönünden, eğitim ve nicelik bakımından yetersiz olmasının, eğitimin kalitesini düşürdüğü ve öğrencilerin işbilgisi açısından yeterli düzeyde olmadığı bulunmuştur. Okuldaki uygulamalı derslerin ve stajların amacına uygun gerçekleştirilemediği, okullardaki yabancı dil bilgisinin oldukça düşük seviyede olduğu bu durumların da stajlarda çeşitli problemler oluşturduğu bulunmuştur.

Uysal (2010) tarafından yapılan araştırmada Endüstri Meslek Liselerinde toplam kalite yönetimi uygulamaları, dünyada ve Türkiye'de uygulanan modeller üzerinde incelemeler yapılarak, örnek kalite uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak; Endüstri Meslek Liselerinde eğitimde kalitenin artırılması için eğitimin temel girdisi olan öğrencinin yanında personelin de göreve başlamasından ve görevde olduğu zaman içerindeki süreçlerin çok iyi planlanmasının ve kurum, vizyonu, misyonu, değerlerleri süreçlerinin planlanması belirtilmiştir. Tüm yönetici, personel, öğrenci ve veliler tarafından kalite çalışmalarının benimsenmesi, üst yönetim tarafından sürekli desteklenmesi ve sistematik olarak eğitimlerinin devam etmesi gerekliliği bulunmuştur.

Arslanoğlu (2012) tarafından yapılan araştırmada mesleki ortaöğretim kurumlarının mesleğe hazırlama ve işe yerleştirme performanslarının, alan araştırması yardımıyla belirlenmesi amaçlanmıştır. Sonuç olarak; öğrencilerin okulda verilen eğitimi, ihtiyaç duyulan alanda ve nitelikte, mesleki özgüven oluşturan, iş alanına uygun nitelikte buldukları belirlenmekle birlikte; okulda derslerin yeteri kadar uygulamaya yönelik olmadığı, ders içeriklerinin mesleğe hazırlamada yeterli olmadığı, mesleki uygulama alanlarında stajyerlere

yeterli uygulama fırsatının sunulmadığı saptanmıştır.

Çelikkol ve Özünlü (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırma kapsamında odak grup görüşme yöntemiyle yapılan nitel çalışmada sanayinin ihtiyaç duyduğu kalifiye elemanların nasıl yetiştirilmesi ve hangi tür uygulama becerileriyle donatılması gerektiği üzerinde durulmuş olup; mesleki ve teknik eğitimdeki staj uygulamaları, ülke ve sektör beklentileri dikkate alınarak yeniden düzenlenmesini ve yurt içinde yapılan stajlar gerek katılımcılar (öğrenciler) gerekse işletmeler açısından daha verimli hale getirilmesini belirtmişlerdir.

Uçar ve Özerbaş (2013) tarafından yapılan araştırma, nitel bir çalışma kapsamında olup meslek yüksek okullarında görev yapan altı öğretim üyesiyle görüşmeler yapılmıştır. Sonuç olarak modüler programların güncellenmesi gerekliliği, öğretim elemanlarının niteliğinin artırılması, araç- gereç ve ayrılan kaynakların artırılması gerekliliği gibi görüşler elde edilmiştir.

Taş, Bora ve Demirkaya (2013) tarafından yapılan araştırmada devam ettikleri mesleki eğitim programını tamamlamadan okulu terk etmiş bireylerin, okulu terk nedenlerini belirlemek amaçlanmıştır. Sonuç olarak meslek liselerinde okulu terk nedenlerinin okul, çevre, aile ve birey kaynaklı olduğu, okulu terkte en önemli nedenin bireyin kendisinden kaynaklanmakla birlikte aile sosyoekonomik durum ve bir işte çalışma zorunluluğunun da ön plana çıktığı belirtilmiştir.

Uyangör, Şahan ve Tanrıverdi (2013) tarafından mesleki ve teknik eğitimde kullanılan modüllere ilişkin farklı okullarda görev yapan öğretmenlerin algılarını belirlemeyi amaçlayan durum araştırmasının sonuçlarına bakıldığında; öğretmenler modüllerle ilgili bazı ana noktalarda olumlu düşüncelere sahip olmakla birlikte, uygulama sürecinde çok önemli sorunlar olduğunu belirtmişlerdir. Bu sorunların sebeplerini modüllerin uzmanlar tarafından hazırlanmaması ve gerçek iş hayatıyla ilişki kurulamaması olarak ifade etmişlerdir.

Deperlioğlu, Güraksın ve Köse (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada özellikle mesleki ve teknik eğitimde Bilişim Teknolojileri Eğitimine (BTE) odaklanarak sorunlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu sorunların çözümü ve bilişim sektörünün kalifiye eleman ihtiyacının karşılanması için öneriler sunulmuştur. Sonuç olarak Mesleki ve teknik eğitimin

kalitesinin artmasına paralel olarak BTE' ninde kalitesi artacaktır. İl Mesleki Eğitim Kurullarının aktif bir şekilde çalıştırılması BT eğitim öğretim kalitesini oldukça artıracaktır. Ayrıca sektörel kuruluşların en alt birimlerinin temsilcilerinin kendi birimlerinin ihtiyaçları doğrultusunda yaygın eğitime ağırlık vermesi, yaşam boyu öğrenmeyi kalıcı hale getirmeleri işyeri verimliliğini artıracaktır.

Tamer ve Özcan (2014) tarafından mesleki eğitimin çeşitli açılardan değerlendirilmesi amacıyla; meslek öğretmenleri, staj gerçekleştiren öğrenciler, mezun durumda olan öğrenciler ve ilgili alanda mesleki eğitim mezunu çalıştıran işletme yetkilileriyle anket yöntemi kullanılarak çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak; mesleki eğitimin değerinin artırılması, staj süresinin yeterli olmakla beraber sürecin izlenmesine daha önem verilmesi, usta öğretici sayısının artırılması, işletme işbirliğinin artırılması gibi görüşler elde edilmiştir.

Özsoy-Erden (2015), tarafından Türkiye'de mesleki eğitimin incelendiği çalışmada, mesleki eğitimin sadece niceliksel değil niteliksel kalitelerinin de artırılması gerekliliği belirtilmiştir. Mezun olan öğrencilerin iş gücü açısından yeterli olmadığı bu durumdan dolayı nitelikli ara eleman ihtiyacının karşılanamadığı, ilgili mesleki alanlardan mezun bireylerin de farklı sektörlerde iş bulmaya yöneldiği belirtilmiştir. Sektörlerin nitelikli ara eleman arz ve taleplerinin sürekli güncellenmesi, ilgili bölümlerin ihtiyaçlara uygun olarak açılması, mezunların etkili bir şekilde takip edilmesi, özel sektörle işbirlikli çalışma yapılması, derslerde uygulamaların artırılması gibi çözüm önerileri sunulmuştur.

Kumru ve Demirtaş (2015) tarafından, nitel araştırma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak, meslek lisesi çocuk gelişimi bölümünde okuyan öğrencilerin gördükleri staj eğitimiyle ilgili düşünceleri belirlenmeye çalışılmıştır. Staj uygulamalarında karşılaşılan sorunlar, yapılan çalışmalar, stajın verimliliği gibi alanlarda sorular yöneltilmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin stajla ilgili olumlu görüşleri olduğu, bazı durumlarda öğreticilerle sorunlar yaşadıkları, genel anlamda beceri eğitiminin beklentilerini karşıladığı, teorik ve uygulamayı birleştirebildikleri gibi sonuçlar elde edilmiştir.

Erdoğan (2016) tarafından yapılan çalışmada meslek liselerinde çalışan meslek ve kültür dersi öğretmenlerinin motivasyon düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre karşılaştırılması amaçlanmıştır. Sonuç olarak; meslek liselerindeki meslek ve kültür

öğretmenlerinin toplam motivasyon düzeyleri karşılaştırıldığında, kültür öğretmenlerinin motivasyon düzeylerinin meslek öğretmenlerine göre çok düşük seviyede olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin genel motivasyon düzeyleri; mesleki deneyim, sahip oldukları çocuk sayısı, mezun oldukları okul türü, meslek-kültür branşı ve çalışma mesafesi değişkenlerine göre anlamlı biçimde farklılaşırken, cinsiyet, medeni durum, yaş, okuldaki görev süresi, eğitim seviyesi değişkenlerine göre ise anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı bulunmuştur. Meslek lisesindeki öğretmenlerin öğrencilerin meslek dersine daha çok önem verdiğini düşündükleri tespit edilmiştir.

Günay ve Özer (2016) tarafından yapılan çalışmada; meslek yüksek okullarının durumu, kaliteyi artırmaya yönelik yapılan çalışmalar, yaşanılan zorluklar ve bunlara yönelik çözümler belirtilmiştir. Mesleki eğitimin istihdam için çok önemli olduğu, meslek yüksek okullarındaki açılacak programların öğrenci taleplerine ve istihdama göre oluşturulması, kalite değerlendirmelerin artırılması, öğrencilerin çeşitli programlar ve işbirliklerinden yararlanma oranlarının artırılması, lisans tamamlama gibi çeşitli imkânların tanınması, öğretim elemanlarının nitelik ve olanaklarının artırılması gibi konulara değinilmiştir.

Sağlam ve Dönmez (2016) tarafından gerçekleştirilen nitel çalışmada amaç meslek liselerinde okul devamsızlığının nedenlerini ve olası çözüm yollarını, yönetici ve öğretmen görüşlerine göre belirlemektir. Sonuç olarak devamsızlığın esas sebebinin eğitim sisteminin kendisinden kaynaklanan nedenler olduğu bulunmuş ve yönetmeliklerle öğrencilere sağlanan devamsızlık hakkının ve meslek liselerinin müfredatlarının ağır olmasının başlıca devamsızlık nedeni olduğu görülmüştür. Bunun için öncelikle ilgili yönetmelik ve müfredat programlarının yeniden düzenlenmesi gerekliliği belirtilmiştir.

Yıldırım ve Çarıkçı (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmada; Türkiye'de uygulanmakta olan mesleki eğitim modelini daha etkili ve işlevselliği yüksek yeni bir bürokratik model oluşturacak şekilde yapılandırmak için yapılabilecekler önerilerek tartışılmıştır. Mesleki Eğitim Kurulunun; mesleki ve teknik eğitimle ilgili politika üreten ve denetleyici olan, aynı zamanda sürekli çalışan, kamu ve sivil toplum örgütleri ile meslek odalarını da kapsayacak şekilde temsil eden bir yüksek kurula dönüşmesi, mesleki ve teknik eğitim ile ilgili politikaları sorgulayabilecek yaptırım gücünün de olması öneri olarak sunulmuştur.

Korkutan ve Tekin (2017) tarafından yapılan çalışmada meslek liselerinde çalışmakta olan öğretmenlerde, iş yaşamının verimi ve etkinliğinde etkileri olduğu kabul gören tükenmişlik ve mesleki doyum arasındaki ilişki düzeyinin saptanarak incelenmesi amaçlanmıştır. Sonuç olarak duygusal tükenme yasayan öğretmenlerin mesleğinden gereken doyumu sağlayamadığı belirtilmiş; olumsuz yansımalarının eğitim hayatına yansımaması için gerekli önlemlerin hassasiyetle ele alınması hem görev yapan öğretmenler hem de öğretimden yararlanan öğrenciler bakımından önemli olduğu belirtilmiştir.

Kölemen ve Erişen (2017) tarafından yapılan nicel araştırma tarama deseninin kullanıldığı çalışmada Mesleki ve Teknik Ortaöğretim öğrencilerinin problem çözme ve eleştirel düşünme becerileri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda problem çözme eleştirel düşünme becerilerinin akademik başarıya olan etkisinin kuvvetli olduğu bulunmuştur. Problem çözme ve eleştirel düşünme becerisinin geliştirilmesi ve akademik başarıyı olumlu yönde etkilemesi için meslek liseleri program içinde bu becerilerin geliştirilmesinde daha çok ağırlık verilmesinin gerekliliği belirtilmiştir.

Kavi ve Koçak (2018) tarafından Türkiye'deki meslekî ve teknik orta öğretim sisteminin durumu ve sorunları incelenmiş, ayrıca İskandinav ülkelerindeki eğitimin ana hatları ile meslekî eğitime yönelik yapılan uygulamaların Türkiye'de uygulanıp uygulanamayacağı nasıl sorunlar yaşanabileceği ve bunlara yönelik çözüm önerileri aktarılmıştır. Sonuç olarak; Türkiye'deki koşullar ve toplumsal dinamik yapı göz önünde bulundurulduğunda; İskandinav ülkelerinin eğitim modelleri dışında, ülkenin yapısına uygun bir eğitim modelinin oluşturulmasının daha uygun olduğu, mesleki eğitime karşı toplumsal olumlu olgu yaratılması için çalışmalar yapılması, özel sektörlerle karşılıklı olarak çalışmalar yapılarak iş garantisi gibi fırsatlarla mesleki eğitimin desteklenmesi gerekliliği ifade edilmiştir.

Canbey Özgüler (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada mesleki yeterliliklerin belirlenmesinin ve nitelikli hale getirilmesinin genç nüfusun istihdamı açısından önemli olduğu dile getirilmiştir. Meslek standartlarının belirlenmesi ve yeterlilik belgelerinin oluşturulmasının ve sistemin kalitesinin artırılmasının; sürecin bütün öğeleriyle birlikte

süreçteki verimliliği artıracağı, bu sayede de işgücü rekabeti için insan gücünün doğru yönlendirebilmesinin sağlanacağı belirtilmiştir.

Çiftçi ve Çemrek (2018) tarafından gerçekleştirilen ortaöğretim seviyesinde ticaret meslek liseleri kapsamında teori eğitimi ve uygulama (staj) eğitimi olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilen muhasebe eğitiminin öğrenci ve öğretmen bakış açısıyla değerlendirilmesinin amaçlandığı araştırmada öğretmenlerin, ders kitaplarının içerik olarak güncellenmediğini ve yetersiz kaldığını belirttikleri; staj eğitiminin ise, teorik bilgiyi uygulama alanında kullanmanın yanı sıra öğrenciye iş disiplini ve iş ahlakı kazandırdığı için olumlu olarak değerlendirildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ertuğral (2018) tarafından yapılan araştırmada beşeri sermaye oluşumunda etkili olan mesleki eğitimin genel bir değerlendirmesi amaçlanmaktadır. Sonuç olarak mesleki eğitimde mesleki eğitim kurumlarının çeşitlenmesi ve sayısal olarak artması ile önemli katkıların sağlandığı ve mesleki eğitimin örgün ve son dönemde hızlanan açık ve uzaktan eğitimin staj imkânı ile desteklenmesi bireyin nitelik kazanarak meslek sahibi olarak iş yaşamında yer almasında etkili olduğu belirtilmiştir.

Kutsal (2018) tarafından yapılan araştırmada Yaşam Becerileri Psikoeğitim Programının, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde öğrenim gören kız öğrencilerin yaşam becerilerine ve problem davranışlarına etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Nitel ve nicel araştırma yönteminin birlikte kullanıldığı araştırmanın sonucunda; Yaşam Becerileri Psikoeğitim Programı'nın öğrencilerin yaşam becerilerinin artmasında ve problem davranışlarının azalmasında olumlu etkisi olduğu yönünde sonuçlar elde edilmiştir.

Yazgan (2018) tarafından yapılan çalışmada meslek lisesi öğrencilerinin, akademik ve mesleki becerilere dayalı sermaye türlerini temsil ettiği varsayılan kültür ve meslek derslerine yönelik görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla nitel ve nicel veriler elde edilmiştir. Araştırma sonucunda meslek liselerinde meslek derslerine yönelik yatkınlığın, kültür derslerine yönelik daha güçlü olduğu tespit edilmiştir. Düşük sosyoekonomik göstergeler, düşük akademik başarı düzeyi, çalışma hayatına bir an önce atılma isteği gibi öğrenci eksenli nitelikler ile sınıf geçme sistemi, kültür derslerinin yüzeyselleşmesi gibi okul eksenli niteliklerin meslek liselerinde mesleki becerilere dayalı sermaye biçimini öncelikli hale getirdiği belirtilmiştir.

Tarhan (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada mesleki ve teknik anadolu liselerinde uygulanmakta olan işletmelerde beceri eğitiminin yönetimine ilişkin öğretmen ve işveren görüşlerinin araştırılması amaçlanmıştır. Nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birleşiminden oluşan karma yöntem kullanıldığı araştırma sonucunda yönetici ve öğretmenlerin beceri eğitiminin gerekli olduğunu düşündükleri bulgusuna ulaşılmıştır. Mesleki eğitimin daha nitelikli bir hale gelebilmesi için mesleki ve teknik anadolu liselerine sistemin değerlendirilmesi, verilen eğitimlerin amaçlarına ulaşma durumu, eğitim sürecinde okul ve iş yeri ilişkisi, eğitim sürecinde okulun ve işyerinin yapması gerekenler, işyeri ve okul işbirliğini geliştirme başlıkları dahilinde daha fazla kaynak ayrılarak niteliğin artırılabileceği belirtilmiştir.

Bozak (2019) tarafından yapılan araştırmada meslek liselerinin bilişim teknolojileri alanında öğrenim gören öğrencilerin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaştıkları sorunları belirlemek ve bu sorunların çözümüne yönelik öneriler üretmek amaçlanmıştır. Araştırmanın sonuçlarında öğretmen ve öğrenci algılarına göre işletmelerde beceri eğitiminde okuldan kaynaklanan sorunların, okuldaki teknolojinin, iş yerindeki teknolojinin gerisinde kalması, okulda verilen teorik eğitimin iş yerindeki uygulamalar ve sektör ihtiyaçları için yetersiz kalması, okul tarafından koordinatör öğretmenlere ve usta öğreticilere göreve ilişkin hizmet içi eğitim verilmemesi gibi alt boyutlar belirlenmiştir.

Küçükarslan (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada Ankara ili genelinde meslek ve teknik liselerinde görev yapan yönetici, öğretmen ve öğrencilerinin okul terki üzerinde rol oynayan faktörlerin ve okul terkini önlemeye yönelik stratejilerin belirlenmesine ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Karma araştırma yönteminin uygulandığı araştırma sonuçlarında; öğrenciler okul terkini önlemeye yönelik strateji olarak; sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin artırılmasını ve meslek lisesi derslerinde oyunlaştırma, sosyal ağların etkin kullanımı, görsel-işitsel tabanlı, akıllı cihazların etkin kullanımının arttırılmasını görmektedirler. Öğretmenler ise; okul, aile, öğretmen işbirliğinin artırılmasını ve özellikle okul terkinin yoğun olduğu 9. sınıflarda öğretim programlarının gözden geçirilmesini gerekli görmektedir. Yöneticiler ise; okul, aile, öğretmen işbirliğinin artırılması, sosyal-kültürel ve sportif faaliyetlerin artırılmasını, 9. sınıflarda öğretim programlarının gözden geçirilmesini gerekli görmektedir. Öğrencilerin okul terkini önleme stratejileri hakkındaki görüşlerinin;

öğretmen ve yönetici görüşlerinden istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulunmuştur.

Şenel (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmada meslek lisesi öğrencilerinin uzamsal yeteneğinin geliştirilmesinde tablet bilgisayar, masaüstü bilgisayar ve geleneksel kağıt-kalem uygulamalarının kullanımının karşılaştırılması amaçlanmıştır. Nitel ve nicel olmak üzere karma araştırma yöntemi uygulanmıştır. Sonuç olarak uygulama sonrası tüm grupların uzamsal yetenek puanlarının anlamlı olarak yükseldiği bulunmuştur. Katılımcılar teknoloji uygulamalarının motivasyonlarını yükselttiklerini belirtmişlerdir.

Tural (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada işverenlerin nitelikli işçi alırken Endüstri meslek lisesi mezunlarını tercih etme düzeyi araştırılmıştır. Sonuç olarak meslek lisesi mezunlarının nitelikli işçi olarak kullanım düzeyinin düşük olduğu, daha çok çıraklık sisteminin benimsendiği bulunmuştur.

Ertaş ve Şimşek (2020) tarafından yapılan çalışmada; mesleki eğitimde verilen dersler ve sektörün meslek elemanlarında aradıkları şartlar karşılaştırılarak, derslerin öğrenciler tarafından ne ölçüde öğrenildiği belirlenmeye çalışılmıştır. Verilen derslerin genel olarak istenen mesleki şartları teorik anlamda karşıladığı ortaya çıkmaktadır. Ancak anket sonuçları eğitimde pratik uygulamaların ve kişisel gelişim becerilerinin daha da arttırılması gerektiğini ortaya koymuştur.

Aydoğan ve Tunç (2020) tarafından yapılan nitel araştırmada toplumsal köken özelliklerinin yol açtığı eksikliklerin öğrencilerin istenmeyen davranışlarına nasıl yol açabildiğini öğretmen ve öğrencilerin bakış açılarıyla ortaya koymak amaçlanmıştır. Sonuç olarak istenmeyen davranışların büyük ölçüde yoksun yaşam koşullarından kaynaklı olduğunu ve öğrencilerin çok büyük kısmının mesleki-teknik liseye gelme sebebinin kısa yoldan bir mesleki beceri kazanarak gelir elde edebilecek bir işe girmek olduğu belirtilmiştir.

Güngör (2020) tarafından mesleki beceri eğitiminde karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerilerinin alınması amacıyla meslek yüksek okulu öğretmen görüşlerinin alındığı çalışmada mesleki beceri eğitiminde karşılaşılan sorunların; malzeme eksikliği, teknolojik altyapı sorunları, eğitim programlarının sektörün ihtiyaçları ile uyumsuzluğu, değişen mesleki

becerilere uyum sağlayamama, meslek alanı seçiminde yanlış yönlendirme ve eğitim sistemi-okul yönetimi temelli problemler olduğu belirlenmiştir.

Ayaz ve Özdemir (2021) tarafından yapılan durum çalışmasında meslek liselerinde öğretmenlerin yaşadığı zorluklara odaklanılmıştır. Olumsuz öğrenci davranışları, zayıf öğrenci katılımı, öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda mücadelesi, meslek ve kültür öğretmenleri arasındaki farklılıklar gibi konular belirlenmiştir. Politikalar geliştirmek suretiyle sistemin geliştirilmesi, öğretmenlerin teşvik edilmesi, kırsal meslek liselerinde sosyal geliştirmeler yapılması gibi sonuçlar elde edilmiştir.

2.6.2. Yurt Dışında Yapılan Çeşitli Araştırmalar

Gordon (1998) tarafından mesleki eğitim öğretmenlerinin ölçme yöntemlerini kullanımlarına ilişkin algıların belirlenmeye çalışıldığı araştırmada; öğrencilerin becerilerini ölçmeleri için çeşitli yollar olduğu ve eğitimcilerin yol gösterici olarak önemli rollere sahip olduğu, öğrencileri değerlendirmek için ise bir değerlendirme yönteminden ziyade yazılı, test, performans değerlendirme teknikleri gibi farklı yöntemlerin bir arada kullanılmasının kapsamı, öğretmenlere standartlaştırılmış puanların yorumlanmasında ise hizmet içi eğitimlerle geliştirmeler yapılması gerekliliği bulunmuştur.

Mustapha ve Greenan (2002) tarafından mesleki eğitimin ekonomik gelişmesindeki rolünün öğretmen ve işverenlerin bakış açısından değerlendirildiği çalışmada; hükümetin işverenlerin kaynaklarından yararlanması ve mesleki eğitim ve öğretime özel sektör yatırımını talep etmesi, federal, eyalet ve yerel kurumların mesleki eğitim ve öğretim için net bir vizyon ve misyon sağlaması, ayrıca hükümetin, meslek kuruluşlarıyla ortaklıkları ve işbirliğini teşvik etmek için özel sektöre etkin liderlik ve teşvikler sağlaması, özellikle Eğitim Bakanlığının, mesleki eğitim ve öğretimle ilgili önemli politika kararlarını formüle etmeden önce eğitimciler, iş / endüstri personeli, ebeveynler, öğrenciler, akademisyenler ve diğer profesyoneller gibi çok sayıda paydaştan girdi alması; teknik, istihdam edilebilirlik ve genelleştirilebilir becerilerin bütünleştirilmesi yoluyla okul müfredatında dengeli bir yaklaşım ile esneklik olması ve ulusun mevcut ve gelecekteki ihtiyaçlarına cevap vermesi, devletin

bürokrasinin azaltılması ve mesleki programların verimliliğini ve etkinliğini artırması, ayrıca politikacıların, işverenin ve özel sektörün eğitim, öğretim ve insan kaynakları geliştirme taahhüdünü sürdürmek için okul/iş ortaklıkları, okuldan işe faaliyetler, teknoloji hazırlama ve işgücü geliştirme gibi yeni reform girişimleriyle ilgili mevzuat getirmesi gerekliliği gibi sonuçlar elde edilmiştir.

Al-Sa'aideh (2008) tarafından meslek öncesi eğitimde karşılaşılan sorunları öğretmenlerin bakış açılarından görmek amaçlanmıştır. Müfredat, öğretmen, öğrenciler, müfettiş, okul, sistem ve yönetim, meslek öncesi eğitim atölyesi gibi sistemin farklı unsurları ele alınmıştır. Sonuç olarak öğretmenlerin ve uzman personelin yeteri seviyede olması ve eğitimlerle desteklenmesi gerekliliği, müfredatın öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun olması ve modernleştirilmesi, okul yönetiminin geliştirilmesi, geleneksel yöntemlerin bırakılması, atölyelerin geliştirilmesi, yaz eğitimleri eklemek, veli ve öğrenci tutumlarına dikkat etmek gibi sonuçlar elde edilmiştir.

Seezink ve Poell (2010) tarafından mesleki eğitim veren okulların beceri temelli eğitim programlarının uygulanmasıyla ilişkili öğretmenlerin mesleki gelişim ihtiyaçlarının belirlenmesi için yapılan çalışmada; öğretmenlerin öğretme konusunda sürekli yeterlilik temelli programlara uyum göstermeye çalışıldığı belirlendi.

Ketelaar ve arkadaşları (2012) tarafından yapılan araştırmada mesleki ortaöğretim sisteminde öğretmenlerin koçluk rollerine ilişkin algıları araştırılmıştır. Sonuçlar öğretmenlerin öğrencilerin meta-bilişsel becerilerini teşvik edip desteklediğini, olumlu bir öğrenme ve çalışma ortamı yarattığını ve öğrencilere rehberlik edip aktif olarak destek olduğunu ortaya çıkarmıştır. Koçluk rolüne ilişkin algılarının öğrenme ortamı ve öğrenme süreci, diğer yandan genel gelişim ve alana özgü gelişim açısından farklı boyutlarda şekillendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Järvi (2012) tarafından gerçekleştirilen mesleki eğitimde girişimcilik öğretiminin müfredatlara dahil edilmesiyle ilgili öğretmen görüşlerinden elde edilen sonuçlara göre; iş temelli öğrenmede girişimciliğin planlanması ayrıca alan ve bölge açısından değerlendirilerek uygulanması gerektiği belirtilmiştir.

Eichhorst ve arkadaşları (2012) tarafından dünyadaki mesleki eğitim ve öğretim sistemlerinin incelendiği araştırmada; mesleki eğitimin genç işsizliği için bir anahtar niteliğinde olduğu, ayrıca okul temelli eğitim, okul temelli eğitimin firma tabanlı eğitimle birleştirildiği ikili bir sistem ve resmi olmayan eğitimin olumlu ve olumsuz kısımları değerlendirilmiştir. Sonuç olarak mesleki eğitimin genel eğitimden daha değerli bir alternatife sahip olduğu, okul tabanlı eğitimle firma tabanlı eğitimin birleştirilmesinin yani ikili sistemin ise okul temelli eğitimden daha etkili olduğu, yaygın eğitimin de etkili olmakla beraber güçlü yönleri ve göreceli farklılıkları için daha fazla veriye ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Bliuc ve arkadaşları (2012) tarafından mesleki öğrenimde karma ve harmanlanmış öğretim yöntemlerine yönelik, öğretmenlerin yaklaşımlarına yönelik yapılan araştırmada öğrenci merkezli öğrenmenin ve öğretmen rehberliğinin önemi ile öğrenci öğreniminin kalitesini artırmak için öğretim ve program tasarlamaya daha güçlü bir odaklanma sağlanması gerekliliğine işaret edilmiştir.

Lucas, Spencer ve Claxton (2012) tarafından mesleki eğitimin nasıl öğretilmesiyle ilgili yapılan çalışmada öğretmenin ve öğrencilerin rolleri, bilgiye karşı tutum, zamanın planlanması, süreç değerlendirmesi, görev bilinci gibi faktörler ele alınmıştır. Öğrenmelerin beceri temelinde de gerçekleşmesi gerektiği, işlevsel okuryazarlığın önemi, öğrenci ve öğretmen gelişimlerinin sürdürülebilirliği, öğrenci merkezli etkinlikler, ezbere bilgiden ziyade uygulamalı bilinçli bilgi ediniminin ve buna uygun eğitimlerin olması belirtilmiştir.

Tshabalala ve Ncube (2014) tarafından gerçekleştirilen öğretmenlerin mesleki ve teknik eğitim ve öğretime yönelik görüşleri ile mesleki eğitim politikasının uygulanmasında kırsal ortaöğretim okullarının karşılaştığı zorluklara ilişkin algılarının belirlendiği çalışmada öğretmenlerin bu politikaları uygulamak için çabaladıkları fakat ekipman eksiklikleri ve fiziki imkanların yetersiz olduğu, maddi olanak yetersizliği, öğrenci ve velilerin teknik ve mesleki konulara karşı olumsuz tutumlara sahip olduğu, öğretmen niteliklerinin artırılması gerektiği, iş yeri bağlantılarının arttırılması gibi sonuçlar elde edilmiştir.

Köpsén (2014) tarafından meslek öğretmenlerinin mesleki kimliklerini tanımlamalarına yönelik yapılan çalışmada; öğretmenlerin öğrenme ve öğretmenin çok farklı boyutları olduğunu düşündükleri, pratik becerilerin öğretilmesinin ve öğrencileri istihdam

edilebilir hale getirmek ile toplumsal hayata uyumun önemini vurguladıkları belirtilmiştir.

Jossberger ve arkadaşları (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğretmenlerin eğitim materyali tasarlama ve işyeri simülasyonlarında pedagojik rehberlik sağlama konusundaki görüşleri alınmıştır. Sonuç olarak işyeri simülasyonlarının eğitim ve iş yeri arasındaki geçişi kolaylaştırdığı fakat öğrenciler arasında öz düzenleme ve öz yönlendirmeyi yeterince teşvik edip desteklemediği, öğretmenlerin de bu konuda zorluklar yaşadığı ve yönlendirme anlamında eğitim almaları gerektiğini göstermektedir.

Retnawati, Hadi ve Nugraha (2016) tarafından yapılan çalışmada yeni uygulanan müfredat programının öğretmenler tarafından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Müfredatın kapsamlı bir şekilde algılanmadığı, öğrencileri değerlendirme ölçeklerinde sorunlar algılandığı, raporlama vb. konularda etkili eğitim programları düzenlenmesi ve izleme çalışmalarının önemli olacağı belirlenmiştir. Ayrıca öğrenci değerlendirmede sadece mesleki liseler için değil tüm liselerde de yazılım sistemlerinden yararlanılabileceği belirtilmiştir.

Tkhelidze (2016) tarafından gerçekleştirilen kapsayıcı mesleki eğitim uygulama sürecinin öğretmenlerin bakış açısıyla değerlendirildiği çalışma; sürdürülebilir mesleki mekanizmaların oluşturulması ve uygulanmasının önemli olduğunu, bu bağlamda kapsayıcı mesleki eğitimde eğitim öğretmenlerinin niteliklerinin artırılmasının gerekliliğini ve özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar için yeterli destek sağlanması ve kapsayıcı bir eğitim oluşturulması gerektiğini göstermektedir.

Agbo, Onaga ve Omeje (2018) tarafından yapılan etkili mesleki ve teknik eğitim için gelişen teknolojinin kullanımıyla e- öğrenme fırsatlarından yararlanma üzerine öğretmen görüşlerinin alındığı çalışma sonucunda etkili mesleki ve teknik öğretimi için yeterli e-öğrenme fırsatları olmadığı, deneyimlerinin fazla olmadığı ve bu anlamda öğretmenlerin e-öğrenme olanaklarından yararlanmaları için eğitim görmeleri gerekliliği belirlenmiştir.

Csíkos, Kovács ve Kereszty (2018) tarafından mesleki eğitim öğretmenlerinin, mesleki gelişim ve pedagojik bilgilerine uygun bilgi kaynaklarına ilişkin görüşlerinin alındığı çalışma sonucunda; bilgi iletişim araçları hakkında yeterli bilgi sahibi olmadıklarını, araştırma projeleri veya konferanslara katılmanın kendilerini geliştirme konusunda yarar sağlayacağı

yönünde kararsız olduklarını, mesleki deneyim ve kariyer durumlarına göre de fikirlerin farklılaştığı görülmektedir.

Jambo ve Pilz (2018) tarafından mesleki eğitim ve öğretimin cazibesi konusunda Endüstriyel Eğitim Enstitülerinde görev yapan 45 öğretim görevlisiyle gerçekleştirilen çalışmanın sonucunda; mesleki eğitimin diğer eğitim olanaklarına uygun bir alternatif olarak gördükleri, serbest meslek sahibi olma şansına sahip olunduğunu, iş olanaklarının iyi olduğunu, eğitimin alt yapısını ve kalitesini iyi buldukları, pedagojik eğitim eksikliğinin giderilmesi gerektiği, rollerinin toplum için önemli olduğu bu anlamda mesleki eğitime olumlu yaklaştıkları ama mesleki eğitimin daha geniş bir toplumda yüksek bir itibara sahip olmadığı gibi görüşler elde edilmiştir.

Pardjono vd. (2018) tarafından mesleki öğrenmede; meslek öğretmenleri, sektörler ve uzmanların, gelecekteki öğrenmeye ilişkin görüşlerinin araştırıldığı çalışmada; sonuçlar, çoğu öğretmenin mesleki okulların iyileştirilmesi gerektiği, sektörün daha fazla istekli ve işbirlikçi olması, mesleki çalışanların kalitesinin artırılmasının teşvik edilmesi, alternatif mesleki eğitim sistemleri geliştirilmesi, staj, müfredat geliştirme ve teknoloji ile uyumun önemini ortaya çıkarmaktadır.

Ergashovich (2020) tarafından mesleki eğitimde probleme dayalı öğrenmeye odaklanılan çalışmada; probleme dayalı öğrenmenin aşamalarının iyi uygulanması gerektiği öğretmenlerin bu konuda iyi eğitim almış ve deneyimli olmalarının önemi, probleme dayalı öğrenmenin zihinsel kapasite ve düşünme becerilerine olumlu etkisi olduğu vurgulanmıştır.

Chukwu (2020) vd. tarafından mesleki ve teknik eğitimin işgücü piyasasındaki potansiyelleri ile gerçekleştirilen konferanslardaki görüşmecilerin görüşleri değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlarda katılımcıların bazıları mesleki eğitimin potansiyelleriyle ilgili tutarlılık gösterirken bazıları iyi bir kariyer fırsatları konusunda kararsızdı. Sonuç olarak mesleki eğitimdeki potansiyelin ortaya çıkarılması için; kaliteli ve iyileştirilmiş öğrenme ortamı, öğretmenler ve işgücü piyasası bilgileri; ilgili teknik ve istihdam edilebilirlik becerileri ve belirlenmiş toplumsal cinsiyet eşitliği standartlarının olması gerekliliği bulunmuştur.

Muslimov vd. (2020) mesleki eğitimde pedagojik süreci tasarlamayla ilgili araştırmasında; belirli bir yeterlilik düzeyi biçiminde öğrenme çıktılarının netleştirilmesi; geleceğin öğretmeninin bilgilendirici etkinliğinin önemi, gerekli öğrenme çıktıları seviyesini yansıtacak ve yorumuyla tutarlı olacak şekilde öğretim materyali içeriğinin seçimi; geleceğin bilişsel faaliyetinin istenen faaliyet seviyesine uygun öğretim yöntemlerinin seçimi, zaman kaynakları, öğrencinin istekliliği ve ilgisi, çalışma materyalinin potansiyel eğitim seviyeleri yelpazesinin önemi ile geleceğin öğretmenlerinin yükseköğretim kurumlarında sınıfta eğitim sürecinde aktif rol aldıklarını, öğretmenlik uygulaması sırasında ortaya çıkanlara daha hızlı ve esnek bir şekilde yanıt verdiğini göstermiştir. Standart dışı durumlar, eğitim sorunlarını çözmedeki zorlukların üstesinden gelme ve pedagojik projelerini geliştirme, yükseköğretim kurumlarında öğrencilerin her eğitim döneminin özelliklerinden kaynaklanan yeni ve geleneksel teknolojilerin kullanımına problem-modüler ve görev yaklaşımını bütünleştiren planlama etkinliğine yönelik mesleki eğitimin geleceği; öğretmenlerini yetiştirmede uygulanan pedagojik disiplinler, gelecekteki teknik-mesleki eğitim öğretmenlerinin etkinlik tasarlamak için eğitilmesinin etkinliğini ve amacını doğrulamaktadır.

Boonk vd. (2021) tarafından mesleki eğitim ve öğretimde aile katılımını teşvik etmek amacıyla öğretmenlerin, müdürlerin, öğrencilerin ve ebeveynlerinin öğrenme geçmişlerine dayalı bir vaka çalışmasının yapıldığı araştırma sonucunda; öğretmenlerin, ebeveynleri eğitime dahil olmaya teşvik etmede ve motive etmede kritik bir rol oynadığı, bu konuda öğretmenlerin tutumunun önemi, öğretmenlerin davetlerinin, ebeveynler ve öğretmenler arasında güvene dayalı ilişkilerin gelişmesine yol açmasının gerekliliği, aileler arasında kültürel çeşitlilik konusunda daha fazla farkındalık ve anlayış geliştirilmesi gerektiği, bu bağlamda da duyarlı olmanın çok önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması, uygulama süreci ve verilerin analizi hakkında bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Meslek liselerinde verimliliği artırmaya yönelik öğretmen görüşlerinin alındığı bu çalışma, fenomenolojik deseninin uygulandığı nitel araştırma kapsamındadır. Nitel araştırmalar, bir araştırma konusunun niteliği üzerine odaklanarak geniş bakış açısı elde edilen çalışmalardır. Olayın ya da olgunun sıklığından ziyade; doğal ortamındaki belirli bir etkinliğin niteliğine odaklanılır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019, s. 252). Nitel çalışmalar olayların ve algıların olduğu gibi gerçekliği ve bütünlüğü bozulmadan doğal olarak aktarılmasını sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Bu çalışmada fenomenolojik desen nitel araştırma yöntemi olarak benimsenmiştir. Bu araştırmalarda, görüşmeler gerçekleştirilerek yaşantıları ve bu olguya ilişkin anlamları ortaya çıkarmak amaçlanır. Yaşanmış deneyimlerin ortak değerini tanımlayan görüşmelerde güven ve empatiye dayalı bir ortam kurulması önemlidir. Ayrıca katılımcıların bakış açısından ayrıntılı bir anlayışla araştırmayı gerçekleştirmek ve ortaya çıkarmak hedeflenir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019, s. 22). Bu amaçla hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler konunun derinlenmesine incelenmesine fırsat verdiği gibi, rahat bir görüşme gerçekleştirme, sorularla ilgili değişiklikler yapmada ve esneklik sağlaması açısından da önemlidir.

3.2. Çalışma Grubu

Bu çalışma 2020-2021 eğitim-öğretim yılı Antalya ili Kepez ilçesindeki devlete bağlı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğretmenleri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma

grubu toplam 15 öğretmeni kapsamaktadır. Ulaşılabilirlik, zaman kaybını önlemeyi amaçlayan uygun örnekleme yöntemi kullanılarak örneklem seçilmiştir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019, s. 95). Çalışma grubunun özellikleri Tablo 3.1' de belirtilmiştir.

Tablo 3.1. *Çalışma Grubu Özellikleri*

Öğretmen No	Cinsiyet	Alanı	Mesleki Deneyim (Yıl)
Ö1	Erkek	Bilişim Teknolojileri	20
Ö2	Erkek	Motor Teknolojisi	35
Ö3	Kadın	İngilizce	19
Ö4	Erkek	Fizik	19
Ö5	Kadın	Rehberlik	11
Ö6	Kadın	Felsefe	23
Ö7	Erkek	Matematik	9
Ö8	Kadın	Gıda Teknolojisi	25
Ö9	Erkek	Yenilenebilir Enerji Teknolojileri	2
Ö10	Erkek	Tesisat Teknolojisi ve İklimlendirme	6
Ö11	Kadın	Tarih	14
Ö12	Kadın	Gıda Teknolojisi	24
Ö13	Erkek	Beden Eğitimi ve Spor	9
Ö14	Kadın	Gıda Teknolojisi	25
Ö15	Kadın	Biyoloji	4

Tablo 3.1'de belirtildiği gibi gönüllülük esasına dayalı olarak araştırma on beş kişi ile gerçekleştirilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu:

Yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular, içerik ve analizinde konuyla ilgili alanında iki uzmana danışılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Oluşturulan sorular meslek liselerinde verimliliği arttırmaya yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi bakımından ilgili okuldaki görevli öğretmenlere yöneltilmiştir. Pilot çalışma ve asıl çalışma olmak üzere iki aşamadan oluşan görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Görüşme soruları, araştırmanın amacı göz önünde bulundurularak araştırma kapsamında mesleki eğitim sisteminde başarı ve verimlilik, eğitim-öğretim programlarında ve derslerde verimlilik, mesleki alan-dal programlarıyla ilgili geliştirmeler, fiziki kullanım alanları ve donanım, okul yönetiminin tutumu, okul aile iş birliği, öğrenci ve öğretmen motivasyonu, öğretim materyallerinde verimlilik, projeler, teknik geziler, staj eğitimleri, sanayici ve sektör iş birliği gibi konularda öğretmenlerin görüşlerini almak için oluşturulmuştur. Pilot çalışmaya geçilmeden önce oluşturulan sorular uzmanlara danışılmış ve iki öğretmenle pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Pilot çalışma sonrasında alınan dönütler neticesinde daha net algılama ve açıklamaya uygun olarak yanıtlar değerlendirilip birkaç soruda biçimsel düzenlemeye ve soru sayısında azaltmaya gidilerek asıl çalışma için sorular son haline getirilmiştir. EK-1'de verilmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçlarından Elde Edilen Verilerin Yorumlanmasında Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda araştırma sürecinin ve sonuçlarının tutarlı olması ve başka araştırmacılar tarafından tekrar uygulanabilir olması önem taşımaktadır. Görüşmecilerden elde edilen verilerin uzun süreli bir etkileşimle alınması, farklı bakış açıları ve farklı bir uzman tarafından incelenmesi, tanımlamalar açısından görüşmeciler arasında tutarlılık olması, çıkarımların dayanaklarının belgelenmesi, ses ve video kayıtlarından yararlanılması, çalışma grubunun terimlerini doğru anlama gibi faktörler geçerlik ve güvenilirlik açısından önemlidir. (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019, s. 173)

Araştırma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme formunun uygulanmasında kapsam ve içerik olarak uzman yardımı alınmış, pilot çalışma sonrasında alınan dönütler ve analiz aşamasında tekrar uzman yardımına başvurularak çalışma sonlandırılmıştır. Gönüllülüğe dayalı amaçlı bir örnekleme yöntemi kullanılmış, görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Görüşmeciler araştırma öncesi ve sonrasında bilgilendirilmiş, gönüllü katılımcı onamı alınmıştır. Katılımcılara rumuzlar(kodlar) verilerek, karşılıklı güven ortamı oluşturularak gerçek durumun yansıtılması sağlanmıştır. Araştırmadaki ses kayıtları tekrar tekrar incelenerek yanlış anlama ve algılamaların önüne geçilmiştir. Ses kayıtları metinlere dönüştürülmüş, görüşmeler analiz edilerek ilgili tema ve kodlar belirtilmiştir. Elde edilen kodlar açıklamalarla eşleştirilmiştir. Veriler sürekli okunarak, gözden geçirilerek tekrar tekrar kodlanmıştır. Uzman yardımı alınarak betimsel analiz süreci teyit edilmiştir. Ayrıca araştırma süreci ve bu süreçte yapılanlar ayrıntılı bir şekilde açıklanarak ilgili araştırmalardan yapılan karşılaştırmalarla yorumlanması gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçların tutarlığı ve karşılaştırılması yorumlanarak uygulama süreci tüm yönleriyle belirtilmiştir. Görüşmelerden yorum yapılmadan doğrudan alıntılar yapılmıştır. Dış güvenilirlik için, elde edilen tüm görüşme kayıtları ve metinler saklanmıştır. Ayrıca görüşmelerde elde edilen veriler üzerinde araştırmacı ve araştırma konusunda bilgi sahibi olmayan bir uzmandan istenen kodlamalar karşılaştırılarak tutarlılık oranı (Kappa değeri) hesaplanarak belirlenmiştir. Kappa katsayısı iki gözlemci arasındaki uyumu ölçer (Kılıç, 2015). SPSS programı ile yapılan Kappa analizi sonucunda değeri .82 olarak bulunmuştur. Bu bağlamda önemli düzeyde bir uyumun olduğu ve kodlamanın güvenilir olduğu belirlenmiştir (Landis ve Koach, 1977).

3.5. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması kapsamında; araştırmacı, katılımcıları araştırmanın amaçları, araştırmanın analizi hakkında ve tüm aşamalarda bilgilendirmiş, gönüllü katılımcılık onam formu imzalatılmıştır. Görüşmeyi tamamlamak istememe hakkı her defasında hatırlatılmıştır. Görüşmeler ortalama 40 dk. sürmüştür. Ayrıca araştırmacı katılımcıları yönlendirmemek ve fikirlerini etkilememek adına görüşme sürecini titizlikle yürütüp, analiz sürecinde de objektifliğini sürekli devam ettirmiştir.

Veri toplama araçlarının uygulanabilmesi için Etik Kurul izni ve Araştırma izni (MEB izni) alınmış olup sırasıyla EK-2 ve EK- 3'de belirtilmiştir.

3.6. Uygulama Süreci

1. Araştırma problemi belirlendikten sonra ilgili alan yazın taranarak kapsam ve içerik netleştirilmiştir.

2. Literatür taramasından sonra istatistiki olarak ölçme değerlendirme uzman öğretim üyesi, kapsam ve içerik bakımından alanında uzman eğitim bilimleri öğretim üyesi, mesleki eğitim görevlisi uzman görüşlerine başvurularak yarı yapılandırılmış görüşme formu açık uçlu soruları oluşturulmuştur.

3. Pilot çalışma gerçekleştirilerek yarı yapılandırılmış görüşme formunda alınan dönütler neticesinde daha iyi algılama ve anlaşılırlık için gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

4. Düzenlemeler neticesinde tekrar pilot çalışma yapılarak görüşme formuna son şekli verilmiştir.

5. Araştırmanın problem durumu net olarak belirtilmiş, ön yargısız bir şekilde kodlamalarla diğer görüşmecilerle veri toplama aşaması devam etmiştir.

6. Elde edilen veriler veri analizine tabii tutulmuştur.

3.7. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Yazım analizi olarak da belirtilen içerik analizi kaydedilmiş görüşmelerin yazıya çevrilmesini içerir. Araştırma amacının belirlenmesinden, kavramların tanımlanıp, kodlama kategorilerinin ve açık veya gizli içerik kodlamaların oluşturulmasına, bulguların yorumlanarak sonuçların yazılmasına kadar pek çok aşamayı içerir. (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019, s. 259)

Araştırma kapsamında görüşmecilerle yapılan görüşmeler sonrasında elde edilen ses kayıtları bilgisayar ortamına aktarılmış ve metinler halinde düzenlenmiştir. Her bir

görüşmeciye kodlar verilerek içeriğe uygun şekilde temalar belirlenmiştir. Verilerin içeriğini yansıtacak şekilde görüşmecilerin açıklamaları doğrultusunda kodlamalar yapılmıştır. Görüşmecilerden elde edilen cümlelere yer verilerek elde edilen kodlamalarla açıklamalar eşleştirilmiştir. Alıntılarda herhangi bir kısaltma, değişiklik yapılmadan olduğu gibi aktarılmıştır. Uzman yardımlarına başvurularak karşılıklı olarak betimsel analiz süreci teyit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar sürekli birbiriyle karşılaştırılarak, yorumlanarak geçerlik ve güvenilirlik artırılmıştır. Ses kayıtları, metinsel düzenlemeler ve ilgili araştırma sürecindeki notlar gizlilik esası gözetilmek suretiyle kayıt altına alınarak saklanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde meslek liselerinde verimliliği artırmaya yönelik öğretmenlerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşme sonucunda elde edilen bulgular ile verilerin çözümlenmesi ile elde edilen temalar-kodlar yer almaktadır. Görüşmelerin değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkan ana temalar; mesleki eğitim sisteminde başarı ve verimlilik, eğitim-öğretim programlarında verimlilik, projelerde verimliliğin sağlanması, stajda verimlilik, öğrenci ve öğretmen motivasyonunun artırılması ve okul aile iş birliğinde verimlilik temalarıdır.

4.1. Tema 1 (Mesleki Eğitim Sisteminde Başarı ve Verimlilik) İle İlgili Bulgular

Meslek lisesi öğretmenlerinin mesleki eğitim sisteminde başarı ve verimliliği artırmaya yönelik fikirleri değerlendirilmiş olup yanıtları yorumlandığında genel olarak mesleki ortaöğretim sisteminin nasıl daha kaliteli ve başarılı olabileceğinden bahsettikleri görülmüştür. Öğretmenlerin tümü fiziki kullanım alanları ve donanımda iyileştirmeler yapılması gerekliliğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin % 93,33 ise (Öğretmen 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15) öğrencilerin ortaokullarda etkili bir mesleki ve akademik rehberlik alarak bilinçli bir şekilde okul ve meslek tercihi yapmaları gerektiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin % 86,66'sı da (Öğretmen 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15) sanayici ve sektör iş birliğinin artırılması gerekliliğini belirtmiştir. Öğretmenlerin % 80' i de mesleki alan ve dallarda iyileştirmeler yapılması, alan ve dalların analizlerle ihtiyaca göre belirlenmesi ve güncellenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Öğretmenlerin % 73,33 'ü liselere giriş sisteminin değiştirilmesi gerektiğini, meslek lisesinin istemeden ve zorunlu tercih edilmesinin önüne geçilmesinin gerektiğini dile getirmiştir. Devlet politikasının geliştirilmesi ve desteğinin artırılmasının önemini Öğretmen 2, 3, 6, 7, 10, 11,12 belirtmiştir. Mezunlara tanınan hak ve olanakların artırılması gerektiği (sınavsız üniversiteye geçiş, ek puan tanınması vb.) Öğretmen 1, 4, 5, 8, 9, 12 tarafından ifade edilmiştir. Bu anlamda iş olanakları ve istihdamın artırılmasının da mesleki eğitime ilgi ve katılımı artırarak, sistemin başarı ve verimliliğini de artıracağı Öğretmen 5, 8, 10, 12, 14 tarafından belirtilmiştir.

Tablo 4. 1. *Tema 1 (Mesleki Eğitim Sisteminde Başarı ve Verimlilik) İle İlgili Ortaya Çıkan Kodlar*

Kodlar	Öğretmen No	f	%
Fiziki kullanım alanları ve donanımda iyileştirmeler	(Tüm öğretmenler)	15	100
Ortaokullarda etkili mesleki-akademik rehberlik ve yönlendirme sistemi	(Öğretmen 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15)	14	93,33
Sanayici, sektör-firma iş birliğinin artırılması	(Öğretmen 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15)	13	86,66
Mesleki alan ve dallarda iyileştirmeler	(Öğretmen 1, 2, 3, 4, 5, 6, 10, 11, 12, 13, 14, 15)	12	80,00
Liselere giriş sisteminin geliştirilmesi ve bilinçlendirme	(Öğretmen 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13)	11	73,33
Devlet politikasının geliştirilmesi ve desteğinin artırılması	(Öğretmen 2, 3, 6, 7, 10, 11,12)	7	46,66
Mezunlara tanınan hak ve olanakların artırılması	(Öğretmen 1, 4, 5, 8, 9, 12)	6	40,00
İş olanakları ve istihdamın artırılması	(Öğretmen 5, 8, 10, 12, 14)	5	33,33

Fiziki kullanım alanları ve donanımda iyileştirmeler

Mesleki eğitim sisteminde başarı ve verimlilik temasıyla ilgili olarak, fiziki kullanım alanları ve donanımda iyileştirmeler kodunun yer aldığı görülmektedir. Fiziki alanların niteliğinin, işlevselliğinin ve malzeme durumunun arttırılması yönünde görüşler sunulmuştur. Meslek liselerinde atölyelerin önemli olduğu, sayısının arttırılması gerektiği bu alanların geniş ve ferah alanlar olmasının uygulama açısından önemi, bunun yanı sıra derslere özel derslikler oluşturulması ve kültür dersleri için laboratuarların oluşturulmasının gerekliliği belirtilmiştir. Fiziki kullanım alanları ve donanımla ilgili maddi olanakların ve devlet desteğinin artırılması gerektiği, ayrıca sosyal ve sportif etkinlik alanlarının artırılmasının öğrencilerin gelişimi açısından kaydadeğer bir öneminin olduğunu dile getirmişlerdir. Her öğrenciye malzeme

temini ve malzemelerin yenilenmesinin öğrencilerin uygulama olanaklarını iyileştirerek eğitimin kalitesini artıracağını; bina projeleri konusunda ise standart okul binası projelerinin her okula uygulanmaması, okuldaki bölümlere göre uygun binaların inşaa edilmesi, öğretmenlerin bina inşaa ve malzeme temininde fikirlerinin alınması ; binalar yapılırken ve yapıldıktan sonra denetleme mekanizmasının iyi geliştirilmesi gerektiği ve iş güvenliği önlemlerinin önemi de bulgular arasındadır. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö1*: "……..fiziki alanlarla işte bizde alan boş oluyor, genelde metaryal olmuyor……..eğitim ortamlarının uygulanabilir hale sokulması olması sanki bir fabrikadaki tezgah gibi endüstriyel bir tesisi gibi olması lazım meslek liselerinin bir firmanın tesisi gibi……yani bu şekilde dönüşümlü olarak mesleki eğitim atölyeleri kurulup artırılarak öğrencilere oralarda eğitim verilirse daha iyi olur diye düşünüyorum ben kendi branşım adına düşünüyom……."*

Ö2: *"……kaliteye bakmıyoruz okullar açılıyor ama kaliteye çok önem vermiyor işte Kepez ilçesinde 3 tane 4 tane meslek lisesi olacağına bir tane meslek lisesi olur tam donanımlı olur yeterli sayıda öğretmen olur tam donanımlı olur şimdi öğretmen yeterli değil bina yeterli değil fiziki ortamlar yeterli değil olay buradan başlıyor genel eğitimin sıkıntılarıyla devam ediyor zincirleme hepsi birbirini tetikliyor durum böyle gelişip gidiyor……..fiziki imkanlar ve maddi imkanlar bunların önüne geçiyor laboratuarların vb. bunların verimliliği arttırdığına çok inanıyorum uygulamaların yapılabileceği yerlerin olması……devletin gücü maddi imkanları okula yansımıyor hep özel sektörden bekleniyor……alt yapı yok malzeme yok materyalden önce devlet maddi açıdan bir düzeltme yapması gerekiyor……."*

Ö3*: "……meslek liselerinde atölye yetersizliği donanım yetersizliği çok fazla öncelikli onların giderilmesi gerekiyor ki kitapta yazılanları çocuklar uygulayabilsinler……normal bir anadolu lisesine dört duvar bir sınıf yeterli ama meslek lisesine uygulama ağırlıklı olduğu için çok fazla atölye olması laboratuar olması*

gerekiyor, bazı bölümler çok ciddi yatırım alt yapı gerekiyor örneğin bir motor bölümü çok fazla malzeme almak gerekiyor……..…"

Ö4: *"……..hala 80 yılında yapılan dikdörtgen yapı şeklinde meslek liselerine bakıyoruz üst üste yığılmış sınıflar metalle gıda bölümü yan yana biri sesli diğeri sessiz olması gerekiyor öncelikle tematik liseye geçilmesi derslik sistemi ve atölye sistemi mutlaka olması gerekiyor örneğin fizik dersine uygun bir sınıfım yok bana bir küçük çaplı da olsa izin verilse gösteri deneylerini okulda yaptırabilirim üniversitedeki sisteme benzer şekilde konferans laboratuar sistemleri olabilir kültür kısmıyla meslek dersleri kısmını ayırmak gerekiyor hepsinin ayrı ayrı yapılarda olması gerekiyor öğrencinin sınıfları dolaşması daha mantıklı öğretmenin sınıfları dolaşması daha mantıklı derslik sistemine geçilerek……ikinci bir konu ise bu konuda okulların teknik donanımını geliştirmemiz gerekiyor laboratuar ortamlarının geliştirilmesi gerekiyor ben fizikçiyim elektrikle ilgili simülasyonları bilgisayardan gösterebilirim ama o alet ve edavatı kullanmada elektriği hangi amaçla kullandığını voltajı ne amaçla kullandığını görmesi gerekiyor elle dokunması gerekiyor dokunmadan o konu hakkında tam bilgi sahibi olma şansı yok örneğin teknik alt yapının gelişik olması gerekiyor……her şeyden önce maddi kaynak sağlanmalı malzeme yenilenmesi önemli örneğin bilgisayarlar 2000 yılından kalmış bilgisayarlar programları kaldırmıyor devletin elinde çok fazla okul var bir şey de diyemiyorum okul aile birlikleri de bir yere kadar karşılayabiliyor……."*

Ö5: *"……..malzemelerin ve materyallerin atölyelerde tam olması gerekiyor diğer okullarda da materyaller olmadan uygulama yapılmanın mümkün olmadığını düşünüyorum meslek derslerinde……bir meslek lisesinde spor salonu mutlaka olması gerekiyor çünkü ergenlik döneminde enerji atmak için okul spor takımlarının olması aidiyet duyglarını geliştirir müzik resim atölyelerinin olması daha önce hiç görmedikleri bundan sonra göremeyecekelri sanatsal çalışmaları görmeleri enstrümanları dinlemeleri açısından iyi olur bir de özel yetenekleri varsa ortaya çıkabilir genel kültür ve gelecek açısından önemli fen bilimleri laboratuarı da çok önemli bizim öğrencilerimiz sayısal derslerden korkuyorlar ve keyif alamıyorlar bu sadece teorik olarak kalmasa laboratuarlarla görsellerle keyif aldığı bir ortam sağlansa özgüveni de geliştirir eğer donanım sağlancaksa bu fiziki imkanların sonuna*

kadar sağlanması gerektiğini düşünüyorum ama sadece odayı oluşturup bazen birkaç sıra atmakta öğrencilerin hevesini kaçırabiliyor……..”

Ö6*: “……..genel eğitim sistemiyle ilgili bir yapılandırılması lazım bunun için bunun içinde de meslek liselerinin özel olarak çalışılması lazım neden çünkü genç nüfusa sahip bir ülkeyiz biz gelişmekte olan teknik elemana gerçekten ihtiyacı var iyi insan iyi öğrenci yetiştirmek lazım gerçekten iyi bir planlama olması lazım binalarda da sosyal etkinlik alanları için de…….mesleki gelişim için bir meslek lisesi kurulmuşsa eğer bütün bölümlerinin tam donatılmış olması gerektiğini düşünüyorum……..”*

Ö7: *“…….bence şöyle söyleyeyim derslere özel sınıflar olsa örneğin biyoloji odası olsa tek düze bir sınıfta duracaklarına o sınıfa gelselerdi ve biyolojiyle ilgili üç beş tane materyal görselerdi emin olun derse katılımları artardı ihtiyaca göre dizayn edebilirdik sınıfa giriyoruz bazen akıllı tahta oluyor olmuyor geniş alan var ama biz etkili kullanamıyoruz okuldaki fiziksel alanlar çok iyi kullanılmıyor atölyeler iyi kullanılıyor ama…….bir bölüme malzeme gelirken diğerine para yetmiyor böyle şeyler duyuyorum ama ödenekle ilgili ama çok fazla bilgim yok……”*

Ö8: *“…….gıda teknolojisi bölümü ile ilgili olarak laboratuarlar ile ilgili bilgi verebilirim. Gıda analiz laboratuvarlarımızdan iki tanesi duyusal, fiziksel ve kimyasal analizler için bir tanesi mikrobiyolojik analizler için yapılandırılmıştır. Ancak mikrobiyoloji laboratuarı alt yapısı henüz oluşturulamadı. Ödenek yetersizliği nedeniyle olması gerekenler yetersiz durumda ve diğer okullardan çıkma malzemelerle düzenleme yapmaya çalışmaktayız. Devlet desteği olmadan laboratuar giderlerinin karşılanması mümkün değil ne yazık ki. Bilgilerin teoride kalmaması ve uygulama yapılabilmesi için tam teçhizat gerekmektedir…….kullanım alanı okulun fiziki durumu ile ilgili olduğu için genişletmek ne yazık ki mümkün olamamaktadır ancak donanım ve malzeme için her yıl ihtiyaç listemizi okul idaresine veriyoruz. Ayrıca bölüm şefimiz diğer okullarda fazla olan veya yenisi alındığı için atıl durumda olan malzemeleri bölümümüze kazandırmaktadır……”*

Ö9: *"……yine toplumun ihtiyacına göre ona açılan atölye ve laboratuarların sayısı daha fazla olabiliyor bu bölüme gelen öğrenci sayısıyla da alakalı bölüm atölyelerinin dışında müzik resim atölyelerinin de gelişmesi meslek liselerinin cazibesini yükselteceğini düşünüyorum 1000 okul projesi kapsamında iyileştirme var meslek liselerinde…….bir sosyal bilimler fen anadolu liselerine giden öğrenciler bu tür ortamları daha iyi rahat bulabiliyorlar onlarınki daha iyi durumda……..bazı temrinlikleri malzeme yetersizliğinden dolayı gruplayarak yapıyoruz bölüm bölüm kullanılacak malzeme saysının artırılması tek tek uygulama ve öğrenmiş olacak öğrenci başarı oranı yükselecek sektörlerle var olan işletmelerle görüşerek biraz yardım biraz teşvik alarak olabilir diye düşünüyorum……."*

Ö10: *"……mesleki başarı kısmına değinirsek iyi bir mesleki eğitimden geçmesi aynı zamanda staj ortamının atölye ve ekipmanlarının eksiksiz olarak temin edilmesi gerekir diye düşünüyorum aynı zamanda dönemin teknolojik yeniliklerin eğitim öğretimde öğrenciye sunulması biz geçmiş dönemin teknolojileriyle eğitim almıştık bunların artık günümüzde olmaması gerekir……bence bu proje aşamasında atölye binaları yaparken öğretmenlere de danışmak kaydıyla bu binaları o şekilde yapılması lazım öğretmen ve idarecilerin bu sürece dahil edilmesi lazım bir tane meslek lisesi projesi hazırlanıyor bir çok ilde ilçede aynı proje uygulanmaya çalışılıyor bir bölüm için hazırlanıyor bir çok bölüme uygulanmaya çalışılıyor laboratuar için de belki geçerlidir bu bence yaptık oldu zihniyetinden vazgeçilmesi lazım bu işin asıl kullanıcı olan öğretmenlerin bu sürece dahil edilmesi gerekiyor……..bölüm açılmadan öğretmen gelmiyor öğretmen gelmeden de ordaki herhangi bir idareciyi görevlendirip konuya hakim olmadan malzeme alıyo bir şeyler yapmaya çalışıyor öğretmen bir çoğunun ihtiyacı olmadığını görüyor malzeme tedariğinde bile sürece dahil edilmesi lazım sürekli kullanılan malzemelerin tedarik edilmesi lazım bitmeden döner sermayeli okullarda bu bitmez para döngüsü olduğu için sarf malzeme tedariği problemli döner sermaye olmayan okullarda örneğin bakır boru olmadan klima ünitesinde iş yaptıramam, soğutucu gazın olması lazım ekipman takımların tam olması lazım özellikle meslek lisesi kurulduysa bütçesinin de önceden hazırlanması lazım……"*

Ö11: *"……..meslek lisesi olunca ferah geniş alanlar tabii ki önemli atölyeler çok önemli atölyelerde çocukların ulaşabileceği imkanlar olması lazım ellerindeki malzemelerin yeterli olması lazım her öğrencinin katılımı önemli her öğrenci bir kere bir sosyal alanda da kendini geliştirmeli alanlar olmalı……..sanayide bazı şirketlerle işverenlerle görüşerek malzeme alet temini toparlanabilir onun dışında bizim öğrencilerimiz çok zengin çocuğu değil ki onlardan br şey bekleyemeyiz öğretmenler de çocukları başka açılardan desteklemye çalışıyoruz ama çok da fazlasını yapamıyoruz devletin katkısını arttırması lazım devletin el atması lazım……."*

Ö12: *"……..öğrendiklerini uygulamaları için mutlaka uygulama laboratuarları ve gerekli alet ve ekipmanlara sahip olması gerekir tabii ayrıca diğer aktiviteleri yapabilmesi için diğer atölyelerin olması lazım ne kadar eksiksiz bir atölye öğrencilerin dersi eksiksiz işlemesini sağlıyor kütüphane resim müzik atölyelerinin olması gerektiğini ve geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorum……atölyeler donanımlı ve ihtiyaçları karşılayacak kapasitede olmalı ihtiyaçlar belirlenip temrin yoluna gidilmeli……atölye kullanım alanları güvenli olmalı güvenlik önlemleri alınmalı iş güvenliği uygulamaları önemli……"*

Ö13*: "……..yapılan binalar meslek liselerinin ihtiyacını karşılamıyor amaca uygun yapılmıyor kocaman salonlar küçücük kapılar yerine büyük kapılar dört taraftan giriş olmalıydı motor bölümü için tek parça hangar gibi bir yer olması lazım spor salonu gibi bir yer biz nereye kadar itiraz edebiliriz ki standart proje yapılıyor milli eğitim yapıyor teslim alındığı zaman denetlenme mekanizması iyi işlemeli teslim alındığı zaman bir sürü aksaklık çıkıyor okula sorulmalı nasıl bir şey istiyorsun hangi bölümler olacak diye kaba kaba araçlara uygun şekilde kaynak atölyesi vs. sadece yapmış olmak için yapılmamalı her bölüme nasıl yer veriyorsak her kültür dersine de bir sınıf verilmeli ilgili materyallerini içeren sınıf öğretmeni düzeni gibi maket, poster vb. koyabileceğiniz lokal sınıflar olmalı…….. donanım ve malzeme yeterli değil ilk kuruluşta gerekli malzeme veriliyor sonrasında verilmesi çok zor dediğim gibi bölüm az olsa para yetişebilir para geliyor fakat yetmiyor……."*

Ö14: *"……..meslek liselerinin temrinlik dediğimiz önemli bir sorunu var bize her iki dönem bakanlıktan bir bütçe geliyor buna göre biz alanın ihtiyaçlarını alıyoruz derslerde kullanılacak yardımcı malzemeler temrinlik gelen bütçemiz çok kısıtlı üç malzemeye ihtiyacım varsa bir tanesini alabiliyorum bu öğrencinin yüzde yetmiş beş daha az eksik uygulama yapması demek bu şekilde kısarak biraz da stajda yetişmelerini sağlayarak o açığı kapatmalarını sağlamaya çalışıyoruz ama ben meslek liselerine ayrılan bütçenin yeniden gözden geçirilmesi gerekiyor çok kısıtlı bütçelerle çalışıyoruz kesinlikle yeterli değil bu mutfağa giren pazar alışverişimizden kısmaya benziyor yemekler eksik kalıyor ortaya çıkan ürünler eksik kalıyor……benim lise dönemlerini düşünüyorum da bir çok imkanımız laboratuarlarımız vardı kendimle kıyasladığımda bana değişik geliyor laboratuar atölye yoksa bu öğrenciler zaten yarı yarıya motivasyonlarını kaybediyorlar sadece bunlarla sınırlı değil fiziki alanlar okullar projelendirilirken atölyelerin laboratuar alanlarının geniş olması gerekiyor küçük küçük atölyeler butik atölyeler böyle öğrenci hareket edemiyor çok kısıtlı oluyor öğrencinin hareketi böyle içeriye de üç beş tane cihaz masa vs. koyunca riskli de oluyor projelendirme yapılırken meslek lisesi ve normal düz lise projelerinin farklı olması lazım atölyelerin bir okul görünümü şeklinde değil de ayrı ayrı geniş alanlara konuçlandırılması gerekiyor bunların haricinde öğrencilerin kişisel gelişimini sağlayacak diğer eksiklerimiz de çok fazla çok fazla sosyal aktivite yapılacak çeşitlilik göremeyiz okullar fiziki anlamda öğrenciye veliye açık ama kullanım alanları çok kısıtlı gençlerin sahip oldukları enerjiyi atmaları lazım okullarda pin pon masası, futbol basketbol sahalarının tenis sporuna açılması vb. çeşitlilikler kazandırılması lazım spor alanları bütün liselerde çok yetersiz olduğunu düşünüyorum bu zamana çocuklar kadar müzik odası resim atölyesi görmediği için genelde hemen beden eğitimine yönelirler gerçekten yetenekli öğrencilerimiz var fiziki anlamda kendisini geliştirebileceği ortaya çıkardığı ürününü sunabileceği gösterebileceği bir fiziki alan bulamadıkça çocuk yavaş yavaş köreliyor aynı şekilde bir edebiyat sınıfı da olması lazım yani her alanda çocukların farklı yeteneklerini ortaya çıkarabilecekleri alanlar lazım……"*

Ö15: *"……yeterli sayıda atölye bulunması öğrencinin hani sadece ders veya iş odaklı düşünmenin dışında yeteneklerini de geliştirebileceği imkanlara sahip olması okula bakış açısını da değiştirir çocuğa bir etkinlik bir hobi veya sosyal anlamda hani kendini gerçekleştirme adına olumlu katkılarda bulunacağını düşünüyorum ben ama tabi burada*

öğrencilerin de hani bu eğilimlerini ortaya çıkaracak şekilde yönlendirilmesi gerektiğine inanıyorum çünkü sadece varlığı yeterli değil atölyenin kullanılabilir de olması gerekir yani öğrencinin kullanımına açık uygun ve erişilebilir olmalı aynı zamanda…… mesela ıı hani bizim okulumuzdaki motorlu araçlarla ilgili bir bölümü düşündüğümüzde atölyede yeterli sayıda bir öğrencinin çalışabileceği bir motor olmadığında veya bununla ilgili kullanılması gereken aletler eksik olduğunda öğrenci mesleki gelişimiyle alakalı veya meslek dersleriyle alakalı eksik kalacaktır ve yeteneklerini geliştiremeyecektir çünkü burada mesleki yeterlilik yetenek geliştirme hedefli bölümler olduğu için bunlar atölyenin evet kullanımı malzemelerin miktarı öğrenci tarafından atölyede bulunma sıklığı bunların olumlu anlamda öğrenciyi etkileyeceğini düşünüyorum……..”

Ortaokullarda etkili mesleki-akademik rehberlik ve yönlendirme sistemi

Mesleki eğitim sisteminde başarı ve verimlilik temasıyla ilgili olarak, ortaokullarda etkili mesleki-akademik rehberlik ve yönlendirme sistemi kodunun yer aldığı görülmektedir. Ortaokullarda mesleki ve akademik rehberlik çalışmalarının yeterli olmadığı; öğrencilerin kendi ilgi ve alakalarına göre değil puan durumlarına göre meslek liselerini tercih etmek zorunda kaldıkları belirtilmiştir. Bu anlamda öğretmenlerden, mesleki yakınlık testi yapılması, mesleğe yönlendirme kurulu oluşturulması, okul türü tavsiye sistemi kurulması, öğretmen değerlendirme raporlarına göre çocukların ilgili lise ve meslek türlerine yönlendirilmesi gerekliliği gibi öneriler dile getirilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö1:*“.....bir kere yani 9. sınıfa gelen çocuk hedefsiz napacak, bekleyecek bir sene sonunda ne olacağına karar verecek, bir sene niye beklesin çocuk hemen orda kararını versin, hatta bunu şöyle yapmak lazım 8.sınıfta o mesleki atölyeleri koyup, o kodlamadır o bilmem nedir onları görüp ondan sonra 9.sınıfa geçtiğinde ona göre tercih yapması lazım, yani çocuk eğilimini kendisinde cevheri kabiliyeti yeteneği bulamıyor çocuk yani yine böyle muallakta geliyor……*”

Ö2: *“……8.sınıfta ikinci dönemden itibaren, bir hafta bir aylık bir seminer, mesleki eğitimin tanıtılması okulun alt yapısının tanıtılması gibi o semineri almayan velilerin*

çocuklarını liseye kaydetmeyeceksin, veli bilinçli gelsin öğrenci bilinçli gitsin…….geldikleri okulda sınıf öğretmenleri, rehber öğretmenleri, veliler tarafından oluşturulacak bir kurul tarafından bu öğrenci şuraya gitmeli mesleki yakınlık testi yapılarak öğrenci velisiyle de bir meslek belirlenmesi gerekiyor……. Mesleki eğitim doğru anlatılması lazım, ortaokuldaki rehber öğretmenler öcü gibi gösteriyor oradaki en kötü öğrencileri meslek lisesine yönlendirmeye çalışıyorlar yanlış orda başlıyor oradaki sınıf öğretmenleri, rehber öğretmenleri mesleği bilmiyor, mesleki eğitimi bilmiyorlar, çocukları mesleki eğitime yönlendiriyorlar veya meslek lisesine gitmek isteyen başarılı öğrencilerin önünü kesiyorlar gitme oraya diyorlar..... okulların daha sosyal sportif kendini tanıtıcı faaliyetlerle ön plana çıkması bunu ortaöğretimdeki öğrencilere çok iyi anlatmak velilerle seminerlere alıp eğitmek zaman içerisinde başarılı öğrencilerin de meslek liselerinde okuyup başarılı olduğunu gördükçe süreç içerisinde değişecek bu anlayış…….....”

Ö3: *“.....Aslında teorik olarak baktığın zaman 8.sınıfta seçilip çocuğun lisede ben bu bölümü okuyacağım diyip o bölümü okuması mantıklı ama uygulamada 8.sınıfta yeterli tanıtım bilinçlendirme ve yönlendirme yapılamadığı için çok verimli olmuyor, sınıftaki hem ders hem rehber öğretmenlerinin öğrencileri çok iyi analiz edip aslında yurt dışında yapılan sistem o burda da böyle olmalı buna öğrenci ya da veli değil; ortaokul karar vermeli. Bu öğrenci anadolu lisesine gider, bu çocuk meslek lisesine gider, hayır spor lisesine gider, hayır hiç birine gidemez mesleki eğitim merkezine gider diye her öğrenci için bir rapor hazırlanmalı ve çocuk gerçekten nerde başarılı olabilecekse oraya gitmeli. Benim bildiğim yurt dışında avrupadaki ülkeler bunu uyguluyor çok da mantıklı diyelim ki mesleki eğitimde çok başarılı oldu ve meslek lisesine geçicem başarı doğrultusunda puanlarıyla meslek lisesine geçebilir ya da meslek lisesinde akademik olarak iyi düzeye geldi anadolu lisesine geçiş yapabilir, bu imkanlar verilmeli ama liseye ilk başlayışta mutlaka ortaokulların bir komisyon oluşturup, branş ve rehber öğretmenlerinden değerlendirilme yapılarak rapor hazırlayıp yönlendirmeleri gerekli çocuk kendini tanımıyo veli çocuğunu tanımıyo bunu öğretmenlere bırakmak en doğrusu olacaktır diye düşünüyorum……..”*

Ö4: “*……..bu alan seçimine gelecek olursak bunun 9.sınıf değil hatta ilkokul 6. 7. sınıftan itibaren yapılması taraftarıyım bu sadece işte alan seçimi değil okul türüne kadar meslek lisesi mi akademik bir okula mı gitmek istiyor bu kararın ortaokulda verilmesi gerekiyor, buna uygun rehberlik kişisel beceri sınavları mı diyelim, artık bir şekilde ayırma*

işlemi yapılıp öğrenci ve velilere tavsiye sistemi yapılması gerekiyor, bütün veliler kendi çocuklarını çok iyi zannediyor şu anki not sisteminden kaynaklı 50'nin 60'ın üstünde notlar liseye geçtiği zaman acı gerçekle karşılaşılıyor, çocuk akademik alanda iyi çocuk meslek lisesinde babasının mesleğinden dolayı ya da tam tersi el becerisi mesleki eğilimi var anadolu lisesinde, o yüzden ilkokul ortaokul rehberlik sistemi çok önemli……. İlkokuldaki ve ortaokuldaki rehberlikle alakalı bir şey üniversite sınavına giriyor başarısız olursa verdiğimiz 12 yıllık eğitim hiçbir işe yaramıyor sonuçta yine bir mesleğe yönelmesi gerekiyor o meslekte kendini geliştirmesi için daha önceki koşması gerek yolu tekrardan koşması gerekiyor üniversite eğitiminde de akademik düzeyde olduğu için sonra mezun olup yine işsiz sayısı artmış oluyor mesleğinde iyi olan kişiler tutunabiliyor en iyisi olması gerekiyor çalıştığı alanda bunun için de doğru yöntem ve teknikler olmalı herkes çocuğunun temiz bir iş yapmasını doktor vs olmasını istiyor ama bu sürecin sonunda olamadığı zaman ne olacağını kimse çocuğa anlatmıyor diğer b planı c planı yok sadece akademik yönden eğitim değil de bir yandan mesleki eğitim vermek de gerekiyor ha bu iş okulları olabilir adı ya da iş meslek dersi olabilir ortaokullarda gençken o beceri kazanabilecek belli bir yaştan sonra o beceriyi kazanmak biraz zorlaşıyor en azından yaz tatilinde mesleki bilgi edinme gibi eğitimler verilmesi gerekiyor yaş grubuna göre de iş yükleri belirlenebilir bu hem ekonomiye katkı yapar hem de kişisel gelişim de sağlar cam fanusta büyütmemek gerekiyor……."

Ö5: *"……bir de meslek lisesiyle ilgili bilgilendirmelerin aslında 9.sınıfta bile yapılması çok geç ortaokullarda yapılması gerekli okulun fiziki imkanları ortamları daha iyileştirilirse öğrencilere gösterilirse daha iyileştirilirse tercih sebebi olabilir diye düşünüyorum bir çok okul bu imkanlardan çok uzak okulun bir spor takımının olması okul hakkındaki düşünceyi olumlu etkiliyor ve öğrenciler ve veliler tarafından tercih sebebi olabiliyor bir de farklı iş imkanı olan bölümlerin daha çok açılması……."*

Ö6: *"…….hep söylediğimiz şey bu çocukların ilkokuldan itibaren iyi bir rehberlikle mesleki yönlendirmeyle yatkınlığı olan öğrencilerin meslek lisesine yönlendirilmesi bilinçli gelmesi ilkokul ve ortaokuldaki rehberlik çalışmalarının ilerideki kariyer planlamaları için çok önemli olduğunu düşünüyorum öğrencilerin benim de 9.sınıfta oğlum var ben napacağım diyor bir de meslek lisesine gelen öğrencilerin maddi yetersizlikler yüzünden çalışma olayları da çok fazla*

bu da çocukları okuldan uzaklaştırıyor eğer bir çözüm arayacaksak toptan bir sistem için çözüm aramak daha doğru lokal düzeyde meslek liseleri için düşünürsek ilkokul ve ortaokulda rehberliğin daha doğru olduğunu düşünüyorum……"

Ö7: *"…….ortaokullarda tanıtım yapılabilir ya aslında ne yaparsanız yapın iş döner dolaşır insan psikolojisinde paraya gelir istediğin kadar öğrenimler yap en sonunda bir tamirci ustası senden daha fazla para kazandığı zaman o adam mutlu hisseder kendini şunu anlaması lazım insanların herkes her işe uygun değildir ya bunu anlaması lazım insanların bu kadar basittir ya herkes okumak istemez zaten herkes kağıt kalemle tepinmek istemez herkes kendi kişiliğine göre iş yapmalı..…."*

Ö8: *"……..çocuk sınavla öğrenci alan okulları kazanamadığı için son çare olarak geldiğinde bölümü, okulu, mesleği vs. bilmeden gelmekte ve adapte olması zaman almaktadır. Bu aşamada öğretmen veli öğrenci işbirliğini etkin kılarsak çocuğun başarısında mutlak yükselme olacaktır kanaatindeyim…….belki yerel televizyonlardan bölüm tanıtımları yapılabilir ayrıca. Çünkü çocuk bölümü bitirdiğinde sahip olacağı mesleği tanımalı ve iş alanlarını bilmelidir……."*

Ö9*: "…….bence bunun yönlendirilmesi ortaokuldan başlaması lazım öğrenci kendini boşlukta hissetmeyip ortaokulda daha geniş anlamda daha iyi anlamda bölümlerin tanıtımı yapılıp zaten yapılıyo ikinci dönemde bunu öğrencileri ortaokullardan alıp meslek liselerine getirip bölümleri tanıtıp daha bilinçli şekilde bölümleri seçmesi daha iyi olur diye düşünüyorum bizim meslek lisesi öğretmenlerinin gidip ortaokullarda tanıtım yapmak yerine orda rehberlik öğretmenleriyle beraber yönlendirme ortaokulda yapılması daha isabetli olacak diye düşünüyorum yapacağı işe daha adapte olacağını düşünüyorum atölyeleri gezdirip gezi eşliğinde ben bu işle uğraşmak bu mesleği yapmak istiyorum daha bilinçli şekilde seçecek öğrenci……Meslek liselerine ilgiyi topluma faydalı bir ürün ihtiyaçlarını kolaylaştıracak bir ürünse otomatik kendi reklamını yapıyorsunuz, bu ortaokul öğrencilerin ve diğer öğrencilerin de dikkatini çekiyor ve katılımı yönelimi artırıyor……."*

Ö10*: "…….bazı öğrencilerimizde bu kapasite yok hiçbir zaman da olması da çok zor seçim sistemi ve severek isteyerek gelinebilirse böyle bir eliminasyondan geçilebilir……..alan seçiminde bir defa öğrenci istiyor mu eskiden 9.sınıflar 10.sınıfa geçerken kontenjanlar belirlenip öğrenciler geliyordu sonradan değişimler oluyordu aslında severek gelmesi lazım ve bazı bölümler için geçerli ölçütlere sahip olması gerekiyor engel durumu fiziksel zihinsel bunlar göz önünde bulundurulması lazım……."*

Ö12: *"…….öğrenci rastgele bölümü sevmeyerek değil kendi yeteneği doğrultusunda seçim yapmalı…….Şu bir gerçek artık meslek liseleri eskiye göre değerlerini yitirmiş durumda bu çok acı üzücü ya yerleşememiş ya ailenin isteğiyle gelen isteksiz bir grup son zamanlarda da giderek artmakta öğrenci kalitesi de başarıyı çok etkiliyo burda mesleki eğitimi daha iyi tanıtmalı……."*

Ö13: *" ……. yaa eksiklik var 9. Sınıfta seçilmesi güzel branşı seçtikten sonra çok dal alan değişiklikleri oynamalar oluyor bilinçli tercih önemli……..çocuğu aileler iyi tanımalı ve yatkınlıklarını belirlemeli yeteneklerine bakacak çocukla iletişim halinde istedikleri bölüme yönlendirmeli derslerde çok kötü olup çok iyi bir kaportacıdır daha iyi paralar kazanabiliyor dükkanlar açıp……Meslek liselerinin tanıtımı iyi yapılmalı eski meslek liseleri değil nerde kötü bir çocuk varsa meslek lisesinde meslek lisesindeki algı bu benim çocuğumdan adam olmaz ben bunu götürüp meslek lisesine bırakayım daha ortaokuldayken örneğin satranç turnuvası gibi yapılıp okulumuzdaki gelince bölümleri tanıtıp kalifiye öğrenci almaya çalışacağız gerekirse belediyeyle iş birliği yapıp ortaokuldaki öğrencileri okulumuzdaki bölümleri gezdirmek dış görünüş itibariyle sevdirmek logolu kalem defter vermek vb……."*

Ö14: *"……ben her zaman söylüyorum bu anlamda 9.sınıfta alan seçimi güzel ama bunun bir öncesi var ortaokul ayağı var çocuklarımız gençlerimiz çok bilinçli değil bu alanları aslında kendileri tercih etmiyorlar velilerimiz önce anadolu lisesini tercih edip kontenjan vs. yoksa en son meslek liselerine yönlenip kaydediyorlar çocukları, 100 kişiden belki 5 kişi bilinçli seçmiş oluyor bir kere insanın başarılı olmasının temeli sevdiği işi yapabilmesidir tercih ettiği bu nedenle aslında çocuklar sekizinci sınıfta alanlarını bilinçli olarak kendileri tercih etmeli diye düşünüyorum bunun içinde hep kendimce istediğim şey yedinci sınıftayken*

sınıf öğretmeni ve rehberlik öğretmenleri tarafından bu çocuklar akademik eğitim almalı meslek eğitimi almalı diye gruplandırılsa bu meslek eğitimi almalı olan gruptaki öğrencilere biz tanıtımlar, çalışmalar yapsak akademik öğrenci tanıtımlara fazla ilgi göstermiyor ve bu da gereksiz kalabalığa sebep oluyor…….bence bu anlamda basına büyük bir iş düşüyor meslek lisesine çalışma şekline ülkemize kattıklarına katacaklarına olması gereken pozisyonu biraz dile getirilebilir televizyonda özellikle pandemi sürecinde maske vb.bunlar gündeme gelince insanların meslek lisesine önemli ölçüde bakış açıları değişti biraz daha üzerine düşersek daha farklı olur işletmelerde bundan haberdar olur ulaşamadığımız işletmelerde çok fazla bizim ana hatlar olmasa bile yerel televizyonlarla bile bazı bilgilendirme çalışması yapılabilir……"

Ö15: *"…….özellikle liseden önceki eğitim döneminde ortaokullarda meslek liselerinin çok iyi tanıtılması alan tanıtımının çok iyi yapılması gerekiyor bence bunun için hem sosyal medyanın hem güncel medyanın yani ekranlardaki medyanın gücünden yararlanılabilir tanıtım şeyinin arttırılması gerekiyor bence yani tanıtım oranının arttırılması gerektiğine inanıyorum bunun için tüm medya ortamlarının kullanılması çok faydalı olabilir diye düşünüyorum……"*

Sanayici, sektör-firma iş birliğinin artırılması

Mesleki eğitim sisteminde başarı ve verimlilik temasıyla ilgili olarak, sanayici, sektör-firma işbirliğinin artırılması kodunun yer aldığı görülmektedir. Firmalarla iş birliği yapılarak firmalarda eğitim birimleri kurulması, meslek lisesi kökenli firmalar kurulması, firmalara KDV indirimi gibi olanaklar sunulması, iletişimin artırılması, okullarda meslek odalarının birimleri kurulması, iş alımlarında meslek lisesi kontenjanlarının artırılması ve firmalarla protokollerin geliştirilmesi görüşleri elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö1:*"…….çocuk onu görsün yani bu endüstrinin hangi noktada olduğunu kendisinin hangi noktada olduğunu ona gideceğini anlasın, bunla ilgili iş birliği yapılabilir …….. firması diyecek her hafta bir okulu alabilirim mesela kendisini burda açacak halka öğrencilere*

gösterecek orda da hatta bir birim kuracak eğitim birimi, bunlardan da beraber öğenciler de ona vizyon sahibi olarak gelecek. Adam şimdi endüstrinin hangi seviyede olduğunu bilmiyor ki şimdi biz adama görmeden anlatamıyoruz bir kere görecek onu üretimin nasıl yapıldığını görecek işin tezgahında olması lazım…… Yani bu şekilde bir lise olayı olabilir, meslek lisesini büyük bir firmaya verebilirsin kardeşim bu meslek lisesi senin adını taşıyacak. Sen bu liseyi biraz akla pakla yani reklamını burada yap, adını da koy öğrencilerini de artık destekler denilebilir yapılan uygulamalar var, onlardan güzel neticeler çıkıyor hocam.....sanayicilerle ilgili ekonomik bir şeyler de onlara sunulursa eskiden şey vardı eskiden vardı vergi indirimi KDV indirim oluyor onlar yardım ediyorlar da okula mesela diyordun ki adama okula yardım edersen oraya vereceğin KDV yi bize vereceksin adam vergiden kaçıyor bazı şeylerden gider göstermez okula verebilir veya zorunlu tutulabilir sen dersin ki adama sen sanayicisin tamam ama senin eğitimle alakalı faaliyetinde olması lazım yani mesleki eğitimle ilgili bir okulla anlaş öğrencilerle bir staj anlaşması yap oradan işçi al senelik de ki 5 kontenjanlık yer aç böyle anlaşmalar kurumlar arasında olması lazım mesleki eğitimde ……"

Ö2: *"……sanayiyle işbirliği yapma tamamen öğretmenlerin özverisine kalıyor sektörler ciddi samimi bir ekip buldukları zaman yatırım yapabiliyorlar bakanlığın yaptığı işbirliği çok azdır bunların artırılması lazım öğretmen tamamen kendi özverileriyle bu bağlantıları kurarlar hem sektör bu sayede kendi reklamını yapıyor okula öğrencilere kamuoyuna hem de öğrenciler onların desteğiyle daha verimli eğitim yapıyor……"*

Ö3: *"…….…hem alan öğretmeni hem de usta öğreticiler bulnması gerekiyor mesela bizim okulumuzda yok bir çok okulda yok işin mutfağından, alandan gelen kişilerin öğrencilerle birebir çalışması çok önemli öğrencilerle başarı için……..."*

Ö4: "*……..çocukların işbaşında eğitim yapacakları projeler önemli güzel amaca uygun projeler olmalı……tematik lise sayısının arttırılması lazım sektörlerin toplandığı belli alanlar bölümler var okula yakın sektörle ilgili okul yapmak sektöre kolay ulaşabileyim meslek odalarıyla konuşulması okulların içinde olması hatta odasının olması gerekiyor okul aile birliklerinin içinde bir üyenin olması gerekiyor sonuçta bu çocuklar ilerde bu odalara kayıt olacaklar destekleri böylece arttırılabilir……."*

Ö7: *"……aaa bunlarla ilgili çok güzel şeyler yapılabilir de bürokrasiye takılıyor bence devlet sektor işbirliği, okulların koordinasyonu ……Antalya sanayisinde dev bir firma var Türkiye'nin ve Ortadoğu'nun en büyük firması çok merak ediyorum herhangi bir meslek lisesi gidip orayla görüştü mü ya da biz de mobilyacılık, ahşap işleri var ama ne kadar……diye bir bölüm var mı daha çok girişimler arttırılmalı yani……."*

Ö8: *"……bölüm olarak sanayici ve sektördeki işletmelerde sorumlu kişilerle sürekli iletişim halinde olmaya dikkat ediyoruz. İletişimde olmamızın asıl amacı öğrencilerimize staj yeri bulabilmektir temelde. Belirli aralıklarla işletme sahibi ve usta öğreticilerle öğrencilerimizi buluşturarak sektör ile ilgili bilgilendirme yapmaktayız. Ayrıca bazı işletmelerle protokol imzalanarak stajlarını yapan öğrencilerimizi okul bittikten sonra istihdam eden işletmelerimiz olmaktadır. Bu girişimlerin sayısı arttırılmalıdır……."*

Ö9: *"……okulların toplumun önünde gitmesi lazım teknik gezilerle sektörü okula davet edip okulu ve atölyeleri uygulamaları görüp fikir alışverişinde bulunulabilir onların okula gelip seminerler düzenlenebilir işletmelerdeki öğrencileri ordaki temsilcilerle okula davet edilebilir maddi yardım bağış şeklinde eksik olan malzemeyi yerinde tespit edip ihtiyacı yardım sağlanabilir bu şekilde kendi reklamlarını da yapabilirler……meslek liseleri büyük bir alan bahçe içerisinde direkt üretimin olduğu büyük bir fabrika var meslek lisesi onun yanına kurulup birebir uygulama bahçesinin içinde yer alıp mezunlar orada işe başlayıp atölyelerle beraber yenilikli güncel sektördekileri görüp direkt işe başlayabilir bağımsız meslek liselerinden daha çok sektörle iç içe olmasını sağlıyor orada çeşitli bölümlere de ihtiyaç vardır elektrik elektronik, otomotiv, metal vb. kurumların birbiriyle bağlantılı şekilde çalışması lazım büyük işyerinin yönetim kadrosuyla okulun yönetim kadrosu birbiriyle bağlantılı çalışması lazım tutumları da olumlu şekilde gelişecektir……"*

Ö10: *"……bir defa illerde okullarda ilçelerde neyse artık işbirliği mutlaka gerekli eğer öğrenci sayıları ihtiyaca göre hazırlandıktan sonra staj için işletmeleri öğrenciyi baz alan sanayicileri canlandırıcı şeyler maddi destekler sağlanırsa vergilerde düzenlemeler*

sigorta primlerinde indirim gibi şeyler yapılırsa öğrencilere yaklaşım daha iyi olur sanayinin öğrenciyi yük olarak görmemesi lazım öyle olunca ne öğrenci işveren ne okul mutlu oluyor……..."

Ö11: *"……..bu konuda sanayici işveren imkanı olan herkes bence elini taşın altına koysun yani herkesin yardımcı olması lazım eskiden ahilik yonca teşkilatında çırak ustasından her şeyi öğreniyordu sadece mesleki eğitim değil ahlaki eğitim sosyal hayatta da bir eğitim saygı sevgi bu değerler de öğretiliyordu çırak ustasından el alıyordu bu yetenek ve becerileri kazanmayan da çırak da çocuk da usta olamıyordu biz de bunun tam tersine hiçbir şey öğretemiyoruz çocuk bir meslek edinmiş çıkıyor her sanayicide belli miktarda öğrenci gönderilecek ve bu öğrencilerle ilgilensin iş hayatındaki kuralları staj ortamında vermeleri lazım biz o taraftan eksiğiz yani……"*

Ö12 *: "…….sanayiciler sektörler şöyle protokoller imzalanmalı birkaç kez oldu ama onunla kaldı özellikle büyük şirketlerle bu yapılmalı bu protokolde ne olabilir her yıl belirli sayıda öğrenciye staj imkanı sağlayıp mezun öğencilerimizin de her yıl belirli sayıda personel istihdamı sağlamaları konusunda protokol imzalanmalı eğer sektörler bu konuda söz verirlerse milli eğitim aracılığıyla yapmış olsak çok güzel olacağınan inanıyorum bunlar çok sınırlı ya da hiç yok diyebilirim bunlar yapılmalı bu işbirliğine girilmeli……."*

Ö13: *"…….sanayiciler ve sektörlerle işbirliği olumlu koordinatör öğretmenler bu iletişimi artırıyor, okul sektör iş birliğinin artırılması önemli……."*

Ö14: *"……en önemli girişim protokollerdir hem staj hem de olası bir iş durumunda devam etmesi için büyük bir adım……diğer bir faktör de iş verenin okulu ve alanı tanıması bunun için de işveren okula davet edilebilir alanı gezme öğrencilerle tanışabilir online olarak da gerçekleştirilebilir işverenlerin de bu hoşuna gidiyor bilmeyenler de var işletmelerin birçoğu prosedürü bilmediği için stajyer öğrenci bulundurmak istemiyor sigorta maaş vb. yük olabiliyor zaten okuldan sigortalılar devlet de maaşlarının ¾ ünü yatırıyor dedikçe olumlu bakıyorlar……bence bu anlamda basına büyük bir iş düşüyor*

meslek lisesine çalışma şekline ülkemize kattıklarına katacaklarına olması gereken pozisyonu biraz dile getirilebilir……."

Ö15: *"……bakanlıkla beraber ortak projeler yürütülerek iş adamları veya işte sanayiciler tarafından şöyle bir yol izlenebilir belki meslek liselerinden mezun olacak bireylerin eee meslekle ilgili uygulamaları alarak veya iş deneyimi edinerek staj ortamlarında iş deneyimi edinerek yetiştirilmiş bireyler olarak kabul edilmesi ve bu bireylerin daha rahat yani işe alımlarında daha rahat istihdamın daha yüksek ve daha kolay adımlar atılmasıyla iş insanlarının da eleman bulmakta yani kaliteli nitelikli eleman bulmakta yaşadığı sıkıntıların giderilebileceği anlatılırsa onların desteği alınabilir bu şekilde alınabilir……"*

Mesleki alan ve dallarda güncelleme ve iyileştirmeler

Mesleki eğitim sisteminde başarı ve verimlilik temasıyla ilgili olarak, mesleki alan ve dallarda güncelleme ve iyileştirmeler kodunun yer aldığı görülmektedir. Tematik lise, butik lise, firma kökenli liseler, iş başında eğitim, sektöre yakın bölgelerde lise oluşturulması gibi fikirlerle alanların azaltılması ve uzmanlaşmaya gidilmesi böylece eğitimin odaklanma ile kalitesinin arttırılacağı, donanım ve malzemelerden daha rahat faydalanılabileceği görüşleri belirlenmektedir. Öğretmenler; gerekli ihtiyaç analizleri yapılarak alanların ve dalların sektöre ve ihtiyaca yönelik açılıp güncellenmesi gerektiğini ayrıca alakalı dalların bir arada bulunması ve dalların bu şekilde azaltılması gerektiği, bölgenin ilin şartlarına ve istihdama yönelik alanlar ve ilgili dallar açılırsa bölümlerin daha işlevsel hale geleceğini belirtmişlerdir. Diğer bulgulara bakıldığında ise; alanların açılırken öğretmen kadrosuna göre değil ihtiyaca göre açılması, yanlı davranılmaması, teknolojinin gelişimine uygun olarak yeni alanların açılması, öğrencilerin deneyim kazanarak bilinçli seçim yapmalarının önemi, öğrencilerin istediği zaman alan değiştirmesinin kısıtlanıp seçtikleri alana kanalize olarak başarılı olmaları gerektiği belirlenmiştir. Diplomada dal kısıtlamasının olmasının işe alımlarda engel teşkil ettiğini sadece alan çıkışlı diploma olması gerektiğini, şehir değiştirme veya nakil gibi durumlarda okullarda ilgili alan çeşitliliği olmamasının öğrenciyi zorladığı, yeni alanların ve dalların sektörden önce okullarda açılması, alan-dal belirleme ve açma işinin teknokentlere bırakılması, alan ve dalların meslek kuruluşlarıyla iş birliği halinde açılması gerektiği

görüşleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö1: *"……yani şu anda yeni dallar açıklandı biz de siber güvenlik mobil programlama ondan sonra nesnelerin interneti falan bu konuların hepsi dahil edildi yani yine bir nebze yeni sektördeki konular ele alındı yani mobil uygulama olsun tasarım üretim konusunda mesela üç boyutlu yazıcılar dersler var hocam güncellemeler sürekli olmalı dallara……."*

Ö2: *"……bir dal açılırken sektörel bir araştırma yapılması lazım ihtiyaç varsa gerekli yatırımların yapılması lazım teorik olarak belirleniyor fakat maddi manevi fiziki yerine gelmeyince dallar açılamıyor ihtiyaç olan dalları açamıyoruz bir dalın üstesinden bile gelemedik okulda dalların özendirilmesi ve ekonomik olarak destek olunması lazım fiziki şartların imkanların hazırlanması lazım……."*

Ö3: *"……20 sene önce kullanılmış ihitiyaç olan bir şey şu anda ihtiyaç değil mesela Antalya'da maatbacılık bölümü yok olması gerek bir dal çok kullandığımız bir şey olması gerekiyor itfaiyecilik yok mesela örneğin metal artık metalin eski popülariterliği kalmadı güncellenmesi lazım ya da bilişim her okulda var bu kadar bilişim bölümüne ihtiyaç yok temel düzeyde herkes biliyor yazılımcıya programcıya ihtiyaç var günün ihtiyaçlarına göre güncelleme yapılması gerekiyor revize olması güncellenmesi gereken gerçekten alanlar var onlar da zaten peyder pey kapanıyor…….bazı bölümler çok ciddi yatırım alt yapı gerekiyor örneğin bir motor bölümü çok fazla malzeme almak gerekiyor bir metal bölümü her yere metal motor vb. açılmayacak belli okullara açılacak ve oralara fiziki yatırım yapılırsa sorun çözülür ama her alan her okula fiziki alt yapısını oluşturmak devlet için çok büyük bir külfet ve gerek de yok bence……."*

Ö4: *"……..bununla ilgili insan kaynaklarının yanlış yönlendirilmesi var, yanlı davranmayla ilgili sıkıntılar çocuğun ihtiyacı farklı okulda bu dalda öğretmen yok seçmek istemediği dersi seçiyorlar bunda şu şekle geçilmesi gerekiyor bir meslek lisesinde bir alan dal olması gerekiyor tematik meslek liselerine geçiş yapılması gerekiyor o alana göre dallar olması gerekiyor o alanla ilgili ihtiyaçların da tamamının karşılanması…….Mersin'e*

nükleer santral yapılıyor bizim o alanla ilgili halen bir meslek lisemiz yok son zamanlarda çıkan tematik liseler yapılan en doğru sistemlerden bir tanesi Antalya'da Aksu uçak bakım gibi sektörün ihtiyacı olan meslek lisesi buna göre de ders sisteminin oluşması gerekiyor……."

Ö5: *……..ilk önce gerçekten ihtiyaç analizi yapılması gerekiyor eğer ihtiyaç varsa kaç yıl boyunca yetişen öğrenciler bu ihtiyacı kapatacak eğer bu hesaplanırsa sonradan alanın kapatılmasına gerek olduğunu düşünmüyorum çünkü hem öğrenci hem öğretmenler mağdur oluyor alanlar kapatıldığında yeni ve daha az elemanın olduğu alanların açılması daha çok istihdam edilebilecekleri açısından da önemli birden fazla okulda açılması gerektiğini düşünüyorum bizim okulumuzda yenilenebilir enerji bölümü var ama bunun bulunduğumuz şehirde çok fazla başka okullarda olmaması sebebiyle öğrencilerin mağdur olduğunu gözlemledim ya da taşındıkları zaman öğrenciler başka okullara da nakillerinin yapılabilmesi için çeşitliliğe okulun açık olması gerekir bu aileyi de mağdur eden bir şey eğitimi de sekteye uğrayabilir öğrencinin farklı alanların eğer istihdam edilebilecekse açılması eğer edilemeyecekse kesinlikle açılmaması sonradan kapatmaya gidilmemesi……."*

Ö6: *"……aslında çok fazla meslek lisesi var işte her meslek lisesinde 3 dal biraz hayalperestlik olacak ama tekrar başa dönüyoruz ama yönlendirme çok önemli ortaokuldaki çocuk bilecek hangi okulda hangi bölüm var çok fazla dala ayrılırsan orda başarı elde etmek çok zor işte parçalanıyorsun bazı meslek liselerinde 7,8 tane alan var bunu idare olarak sürdürmek çok zor çünkü her birinin yenilenebilmek araç gereç temini adına çağın gereksinimlerini karşılamak adına her birinin paraya kaynağa ihtiyacı var işin ekonomik kısmı bir okul kaç parçaya bölünebilir muhasebe büro işleri tek bir okulda olmalı atıyorum el işleri çocuk gelişimi bir okulda olmalı gibi. Ben orda verimliliğin çok daha fazla olacağını düşünüyorum……."*

Ö10: *"……turizm kenti olan bir yerde turizm meslek liseleri var ama bence çok yetersiz diğer okullarda da bunu destekleyecek bölümler olabilir bence bölgenin ilin şartları göz önünde bulundurularak bazı şeylerin yapılması lazım Antalya'da çoğu meslek lisesinde metal bölümü var örneğin çok gerek var mı gerek yok bence burda meslek kuruluşlarıyla*

işbirliği yaparak, ince eleyip sık dokuyarak belirlenmesi lazım bölümlerin ona göre kurulması lazım öğrencilerin mezun olduktan sonra bir dönütü olması lazım bu dönüt olmadıktan sonra çok bir önemi yok meslek lisesinin örneğin maden çıkan yerlerde tarım bölgeleri sanayinin olduğu yerler bu bölgeler ona göre değerlendirilebilir……."

Ö11: *"……devlet politikası olarak hangi bölümlerin ne kadar öğrenci ihtiyacı var bunun bir belirlenmesi lazım mezun olan öğrenci sektörde ne kadar iyi iş bulabilecek ne kadar iyi para kazanabilecek ihtiyacı olan mesleklerimize yönelik dallar açılması lazım verimlilik için motivasyon çok önemli çocuk okula gelince çalışma hayaliyle mezun oluyor ama iş bulamayınca da başka alanlara kayıyor çoğu tezgahtarlık yapıyor ya da evde oturup çalışmıyor mezun olunca nitelikli bir eleman olmuyor fazladan bölüm açmanın hiçbir anlamı yok ihtiyca yönelik açılmalı eğitimin kalitesi de çok önemli bu esnada kaliteli eğitim verirsen çocuk süreç içerisinde bir yerlerde tutunuyor bilgi beceri deneyimi yok kendini ifade edemiyor……."*

Ö12: *"……her bölgenin sosyoekonomik şartlarına göre istihdam sağlayabileceği dalların açılması lazım bu önemli Antalya şartlarında bizim öğrencilerimiz daha çok aşçılık istiyorlar oteller çok fazla olduğu için bu alanları tercih ediliyor ege bölgesinde zeytincilik zeytin yağı üzerine eğitim verilmeli dal olarak bunlar seçilmeli bizim burda süt sektörleri fazla süt bölümü gıda kontrol tek dalımız yine kontrol açısından önemli geliştirilebilir……."*

Ö13: *"……yaa eksiklik var 9. Sınıfta seçilmesi güzel branşı seçtikten sonra şöyle bir kıstas getirecekler çünkü çok dal alan değişiklikleri oynamalar oluyor sınıflarda metalden yenilenebilir enerjiye geçmeye çalışıyor, bu da sorumluluk sınavı farklı ders alma gibi iş yükleri getiriyor bu tür şeylerin kısıtlanması gerekiyor çocuk 9.sınıfta hangi bölüme başladıysa onu bitireceğini bilerek kanalize olmalı stajını ona göre yapmalı…… dallar birbirine bağlantılı olmalı kurulurken de alakalı olmalı bir okulda 7 tane bölüm var birbiriyle alakası yok okulda büro yönetimi varsa siyasal bilimlerle ilgili bir şey açabilirsin muhasebeyi sekretaryayı açabilirsin tutup da metali açamazsın böylece birbirini*

destekleyecek çalışmalar olacak iki bölüm bilemediniz üç bölümün üzerine çıkmamalı siyasi anlamda da kadro için açılabiliyor ihtiyaca göre açılmalı……"

Ö14: *"……ben alanda çok dalın açılmasından taraftar değilim yani alan olmalı alan konularının içerisinde bir dalın konusunu değil tüm hepsini veriyoruz aslında mecburen diğer dalın konusuna giriyoruz bu şöyle bir olumsuzluk yaratıyor çocuk mezun olduğunda tekniker ya da teknisyen olarak çalışacağında mezuniyet dalı onun için çok önemli oluyor bence dal kısıtlaması olmamalı sadece seçtiği alan lise eğitimi için yeterli eğer dalı yapacaksa üniversite eğitimi alarak gerçekleştirilebilir bence lise çıkışı dal çıkışlı olmamalı meslek lisesi öğrencilerinin zaten iş bulma alanı bayağı kısıtlı biraz zor iş buluyorlar bir de bunları alanla daraltırsak olumsuz olduğunu düşünüyorum ben……"*

Ö15: *"……bununla beraber şöyle bir durum var bir müfredat belli öğrenilmesi gereken konular hani bölümle alakalı alanla ve dalla alakalı standartlar vardır ama bu standartların üzerine yeni bilgilerin yeni teknolojilerin mutlaka eklenmesi ve geliştirilmesi ve buna göre de programların güncellenmesi gerektiğine inanıyorum ee mesela bir alanla ilgili yeni bir teknolojik gelişme olduğunda öğrencinin bununla ilgili bilgilendirilmesi lazım bence teknik anlamda veya bilgi anlamında o zaman olumlu olacaktır yoksa hani geride kalıcaktır konu anlamında da toplumsal anlamda da yani bilinçlenme düzeyi anlamında da eksik kalacağını düşünüyorum eğer yeni teknolojiler ve bilgiler eklenmezse……"*

Liselere giriş sisteminin geliştirilmesi ve bilinçlendirme

Mesleki eğitim sisteminde başarı ve verimlilik temasıyla ilgili olarak, liselere giriş sisteminin geliştirilmesi ve bilinçlendirme kodunun yer aldığı görülmektedir. Mesleki eğitim sisteminin eskiye nazaran başarısının düşmüş olması, bunun en önemli sebeplerinin ise liselere yerleştirme sisteminin sonucu olarak düşük puanlı öğrencilerin istemeden meslek liselerini tercih etmeleri, sınavla alımın olmaması, mesleğe uygun, nitelikli ve bu konuda hedefi olan öğrencilerin mesleki eğitime katılımının sağlanamaması olduğu belirlenmiştir Öğrencilerin kendi ilgi ve alakalarına göre değil puan durumlarına göre meslek liselerini tercih etmek zorunda kaldıkları, bu durumun liselere giriş sistemiyle de ilgili olduğu ayrıca lise okuma zorunluluğundan dolayı pek çok öğrencinin isteksiz ve hedefsiz bir şekilde meslek liselerine yönlendiği ifade

edilmiştir. Liselere giriş sisteminin güncellenmesi gerektiği, birçok ilçede de başka okullara ulaşım sorunundan dolayı meslek lisesine gitmek zorunda olan öğrenci varlığından söz edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö2: *"…….eğitim problemi bu sistem 12 yıla çıktığından beri çocukların okumaya zorlandığını görüyoruz. Bu zorunluluk çocukları bir taraftan meslek liselerine getiriyor….. herkesi liseyi zorla okutup üniversitelerin kontenjanını da dolduramadığı durumu göz önüne alırsak bu çok verimsiz, öğrenci seviyesinin düşük olması…… Ben gençliğimde, ortaokulu ilkokulu bitirdiğim zaman meslek lisesine girebilmek için sınava girdim, sınavı başararak meslek lisesine girmiştim, sınavı başaramayanlar normal klasik liselere gitmişlerdi. Tam tersi oluyor sınavı başaranlar fen liseleri anadolu liseleri. Yani tabii ki olsun oralara da öğrencilerin gitmesi gerekiyor, akademik başarıları yüksek olan insanların da olması lazım ülkede. Ama bu başarıyı en düşük düzeyde görüldüğü için meslek liseleri, hadi bakalım oraya da bir gitsin deniliyor gelen öğrencilerin de ilgisiz isteksiz olması başarının artmasında en büyük engellerden biri gibi görünüyor……..*"

Ö3: *".....öncelikle meslek liselerine sınavla öğrenci alınması şart, hem akademik anlamda sınav, hem de 9'lardaki alanın içeriğine göre uygulama teorik sınav o alana uygun mu değil mi mutlaka sınavla merkezi sınav olmasa bile okul bazında bir sınav olması şart, çünkü gelen çocuklar çok bilinçsiz geliyorlar o zamanda başarı olmuyor. Özellikle sevdikleri bölüme gelmeleri çok önemli hiçbir yere gidemedikleri için meslek lisesine geliyorlar, o zamanda başarı olmuyor akademik, alan sınavı, uygulamalı sınav, teorik sınav olabilir mutlaka bilinçli gelmesi şart……..Biz de maalesef meslek lisesine giden çocuk hiç bir yere gidemediği için geldiği için artık evin yakınındaki ya da ona tavsiye edilen meslek lisesi neyse oraya geliyo orda da hasbelkader hangi bölüm varsa onu seçiyo sonra da değiştirme şansı olmuyor sevdiği bir alan değilse sonrasında da mutsuz ve başarısız oluyor……..çocukların akademik başarısı düşük bazı okullarda var bir sınıf mesela sınavla alıyor eskiye dönüp sınavla olması gerekiyor, sınavı kazanamıyorsa çocuk liseyi bitirmesi gerekiyor burda hemfikiriz ama bir barajın altında kalanlar mesleki eğitim merkezlerine yönlendirilebilir, her öğrenci de okulda yüz yüze dört sene okumak zorunda değil bence orda hem alanıyla ilgili işler uygulama yapar hem de istihdama da faydası olur, meslek lisesindeki çocuk da hem alanında eğitim alır hem de üniversite düşünebilir biraz*

akademik anlamda anadolu lisesine yakın olursa öğretmenin motivasyonu ancak öyle artar öğrencinin kalitesini arttırmadıktan bir noktadan sonra tıkanıyor……..."

Ö5: *"……. Puanla öğrenci alan okullar veliler tarafından öncelikli önemli olarak görülüyor daha sonra da mahalli yerleştirmede yerleşiyor, orta düzeydeki öğrenciler kendi bölgelerindeki okulları seçebildikleri için puan dışında kendi bölgelerinden dışarı çıkma imkanları olmuyor mesela ilçede oturan bir öğrenci kötü düzeyde olmasa bile başka seçeneği olmasa bile çok programlı bir liseye gitmek zorunda kalıyor ilk önce ortaokulda yapılan sınavların iyileştirilmesi gerekiyor yani öğrencinin doğduğu yaşadığı ile bağlı kalmadan başka yerlerde de tercih yapabilmesi bulunduğu çevreden dışarı çıkabilmesi özellikle küçük ilçelerde bu çok sorun sevmese bile meslek lisesine gidebiliyor tercih etmek zorunda kalabiliyor……."*

Ö6: *"……Eğitim sisteminde gördüğümüz sorunların tamamını biz meslek lisesinde de görmeye devam ediyoruz sistemle ilgili pek bir şey yapılabileceğini düşünmüyorum maalesef hayattan uzaklaştırılmış ezbere dayalı bir sistemle eğitim görmeye çalışan okumayan sorgulamayan anlamak için çaba sarf etmeyen bir gençlik var yani bu genel bir sorun sınav sistemi başlı başına benim için bir hata……çocuk alan seçiminin çok bilincinde değil çok da fazla tanımadan bilmeden bir alana geçişin çok doğru olmadığını düşünüyorum bu şekilde öğrencilerin geldiğini çok biliyorum diğer liselerde de aynı şekilde sayısalcı sözelci yanlış alanı tercih ettiklerini bu yüzden diğer taraftan doğru bir tanıtım yapılması alt yapısının çok iyi hazırlanması gerektiğini düşünüyorum……."*

Ö7: *"……ailleleri bilinçlendirmek lazım gelişmiş ülkelerde mesela Almanya'daki gençlerin yüzde 70'i bildiğin meslek lisesine gidiyor yanlış bilmiyorsam çok da doğaldır bir yerde bir müdür iki mühendis olur atıyorum geri kalanı işçidir bu işler böyledir ama biz de herkes mühendis olmak derdinde altta teknik eleman yok bu durumun doğal olduğunu ve eğer beyaz yakalı olmak için çok çalışman gerektiğini yoksa işçi olman gerektiği ama tatlı ama sert bir şekilde söylenmeli ve halka bu anlatılması ve herkesin çocuğu anadolu lisesine gidiyor şu anda makine mühendisleri asgari ücretlerle iş kovalıyor ama bi kaynakçı daha fazla maaş alıyo çok da ilginç bi durum ailelerin bilinçlendirilmesi lazım……."*

Ö8: *"……..öğrencilerimizin önceliği ders çalışmak değil genelde. Çocuk sınavla öğrenci alan okulları kazanamadığı için son çare olarak geldiğinde bölümü, okulu, mesleği vs. bilmeden gelmekte ve adapte olması zaman almaktadır..... öncelikle sınavla ve okul veya sınav puanı yüksek öğrencilerin mesleki eğitime yönlendirilmesi gerek.....Aslında bundan 20, 30 yıl kadar öncesinde zaten meslek ve teknik eğitim çok itibarlıymış. Mezun olan öğrenciler her meslek dalından üniversitelere yerleşebiliyorlarmış. Yapılacak en önemli şey öğrenci başarı seviyesini yükseltmek bu da ancak sınavla öğrenci alımı ile olabilecektir....."*

Ö9*: "…….Çok eski geçmiş yıllarda olduğu gibi öğrencilerin buraya sınavla seçilip gelmesi belli bir başarı seviyesinin üstündeki öğrencinin gelmesi başarı seviyesini ve akademik ortalamayı arttıracağını düşünüyorum hocam öğrencileri özendirmek gerekiyor meslek liselerine popüleritesini arttırdığımızda öğrenci sınavla seçip gelecek ve ortalamalar yükseleceği içn başarı artacak....."*

Ö10*: "…….....Daha önceleri meslek liseleri sınavla alınıyordu o sisteme geçilse daha iyi olur mesela bir elektronik elektrik dersi ya da iklimlendirme çok hesabı kitabı olan dallar bunlar böyle seçimle gelirlerse daha başarılı olabileceğini düşünüyorum aslında yani biz örneğin klimalarda servis elemanı yetiştiriyoruz orda gidip hesap yapacak oranın ihtiyacını belirleyecek ona göre klima seçimi yapacak bazı öğrencilerimizde bu kapasite yok hiçbir zaman da olması da çok zor seçim sistemi ve severek isteyerek gelinebilirse böyle bir eliminasyondan geçilebilir……"*

Ö11: *"…….....ama bazı çocukları önceden fark etmek lazım sosyal hayatta çocuğun yararlı faydalı bir şekilde devam etmesini istiyorsak herkesin üniversite okuyacak diye bir kural yok lise mezunu olan çocuklar da mesleğini iyi seviyede yerine getirebiliyorlarsa o ahlaki eğitimi de aldılarsa üniversite sırasında da çok ahlaki eğitimini tamamlayamamış insanlar da var mezun olmuş ama nasıl mezun olduğunu bilmeyen insanlar var bunu velilere de anlatmak lazım biz öğretmenler de önceden bunu kavramamız lazım herkes üniversite okumayabilir Avrupa'da böyle biz de yaygın değil çocuk not ortalamasına göre bir yere yönlendiriliyo belli*

bir notun altında kalırsa işte meslek lisesine gidiyor zaten direkt biz de çok farkı işler yapılabiliyor nüfusa göre aldırılıyor vs. bu işlerin bir bırakılması lazım……..…"

Ö12: *"…….Şu bir gerçek artık meslek liseleri eskiye göre değerlerini yitirmiş durumda bu çok acı üzücü ya yerleşememiş ya ailenin isteğiyle gelen isteksiz bir grup son zamanlarda da giderek artmakta öğrenci kalitesi de başarıyı çok etkiliyo burda mesleki eğitimi daha iyi tanıtmalı.....yanlış eğitim uygulamalarıyla düşürdük bu statüyü akademik düşük olan öğrencileri sistem otomatik olarak yönlendirdi meslek lisesine atadı yerleşemeyen çocuklar meslek lisesine yerleşsin hatayı sistem yaptı bir kere eskiden daha yüksekti kaliteli öğrencilerle ancak gerçekleşebiliyor kalitesiz başarısız öğrencilerin yerleştiği okullar durumuna düşürüldük burda bizim yapabileceğimiz bir şey yok sistemin bakanlıkça düzeltilmesi gerekiyor hani tamam bu öğrencilerimizi kazanırız ama en azından dediğim gibi puan usulüne göre yerleştirilirse çok daha iyi olacak yetenek de önemli burda birazcık da konuyu anlayabilen daha böyle akıllı çocuklar diyelim….."*

Ö13: *" ……..Meslek liselerinin tanıtımı iyi yapılmalı eski meslek liseleri değil nerde kötü bir çocuk varsa meslek lisesinde meslek lisesindeki algı bu benim çocuğumdan adam olmaz ben bunu götürüp meslek lisesine bırakayım.....çocuğu aileler iyi tanımalı ve yatkınlıklarını belirlemeli yeteneklerine bakacak çocukla iletişim halinde istedikleri bölüme yönlendirmeli....."*

Devlet politikasının geliştirilmesi ve sosyoekonomik destek

Mesleki eğitim sisteminde başarı ve verimlilik temasıyla ilgili olarak, devlet politikası ve sosyoekonomik destek kodunun yer aldığı görülmektedir. Devlet politikası olarak meslek liselerindeki amacın iyi belirlenmesi, sayıdan çok kaliteye önem verilmesi, döner sermaye oluşturulması ile ilgili mevzuatların düzenlenmesi, maddi durumu uygun olmayan öğrencilere sosyoekonomik desteklerin artırılması, fiziki yapı iyileştirmeleri ve malzeme ihtiyacının karşılanması konusunda maddi desteğin artırılması, mezunların iş gücüne katılımını artıracak politikalar üretilmesi, sınıf mevcutlarının azaltılması ve mesleki eğitimin daha iyi tanıtılması görüşleri elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö2: *"…….bunlar da okullara her canı isteyen her aklına gelen bir bölüm açıyor altyapısı yok. Bu çocukların istihdam edilebileceği yerler var mı staj yapabileceği yerler var mı gibi yani bu şeylerde düşünülmüyor, çok sayıya bakıyoruz kaliteye bakmıyoruz. Okullar açılıyor ama kaliteye çok önem vermiyor olay buradan başlıyor genel eğitimin sıkıntılarıyla devam ediyor, zincirleme hepsi birbirini tetikliyor durum böyle gelişip gidiyor……yani bu teknolojiyi yakalamamız lazım. Bunun için de başarılı öğrencilerin bu okullarda olması lazım geliyor. Yani önce devlet istediğini bilmeli....."*

Ö3: "....Kaliteli öğrencinin gelmesi şart elindeki öğrenci ile üretim yapabilirsin her şekilde sonuç başarılı olur birbirini etkiliyor öğretmeni eğitmeye yönelik projeler var, öğretmenin bir problemi yok nerde çalışırsa branşlarında iyiler zaten öğrenicinin alt yapısı olmadığı için üzerine bir şeyler koyamıyorlar……sınıftaki hem ders hem rehber öğretmenlerinin öğrencileri çok iyi analiz edip aslında yurt dışında yapılan sistem o burda da böyle olmalı....."

Ö6: *"…….bir de meslek lisesine gelen öğrencilerin maddi yetersizlikler yüzünden çalışma olayları da çok fazla bu da çocukları okuldan uzaklaştırıyor eğer bir çözüm arayacaksak toptan bir sistem için çözüm aramak daha doğru.....öncelikle meslek liselerinde bir döner sermaye sisteminin olması gerektiğini düşünüyorum ben okul bundan hem kazanç sağlayacak hem kazandıklarıyla da okula tekrar katkı sağlayacak……meslek lisesi bu konuda çok iyi meslek liselerinin kendi yağıyla kavrulması önemli bir süreç bu tür şeyler öğrencinin pratik kazanmasını bir gelir elde etmek öğrencinin işi daha ciddiye almasını bizzat staj görüyor gibi geliyor bana……."*

Ö7: *"……ama motivasyonunun düşük olmasının en büyük sebebi bence ekonomik durum çocuklar beş kuruş paraları yok ailelerin eğitim durumu da vasatın altı o çocukların en büyük okula gelme sebebi evden kaçmak oluyo yani okulda sosyalleşmek oluyo bu çocuklara etkin bir dokunulursa herhangi bir şekilde yardım edilebilirse yalnız olmadıklarını hissettirilebilirse bence en büyük motivasyon bu olur sonra gerisi gelir zaten…….Hazırbulunuşluk temel şartı eğitimin eğer çocuk okula aç geliyorsa evde şiddet varsa cebinde üç kuruş eğitim parası yoksa görüyorum duyuyorum o çocuk okula sadece geliyordur hiçbir şey yapılamaz bence……."*

Ö10*: "……..Mezunları iş gücüne katma il bölge bazında ihtiyaçları belirlemek ülkenin meslek lisesindeyse öğrenci o dönemin ülkenin ekonomik şartlarının iyi olması lazım sanayisinin tarımının öğrencilere iş gücü yoksa ailenin motivasyonu da azalıyor sanayinin arka bahçesi olması lazım tarımın hizmet sektörünün eğer böyle olursa canlanır Cumhuriyetin ilk yıllarında sanayi devriminde önemli rol almış eğer iş gücüne katamazsanız diğer liseleri tercih ediyor okumak da çözüm değil sanayi olarak potansiyel de olmayınca öğrencilerin meslek lisesine bakış açıları olumsuz yönde etkileniyor ülkenin üretiminin iyi olması ufak tefek teşvikler……..sürekli kullanılan malzemelerin tedarik edilmesi lazım bitmeden döner sermayeli okullarda bu bitmez para döngüsü olduğu için sarf malzeme tedariği problemli döner sermaye olmayan okullarda örneğin bakır boru olmadan klima ünitesinde iş yaptıramam, soğutucu gazın olması lazım ekipman takımların tam olması lazım özellikle meslek lisesi kurulduysa bütçesinin de önceden hazırlanması lazım……..."*

Ö11: *"……..Bir kere sınıf mevcutlarını kesin azaltmak lazım bir sınıfta en fazla işte 15 veya 20 öğrenci olursa başarı sağlanır çünkü şimdi her öğrenciye vakit ayırmaya kalkarsan yetmez zaten tek tek her öğrenciyle ilgileneceksin her öğrenciyi derse dahil edeceksin çocuk başarma duygusunu alacak……stajdan önce de okulun içinde bir çalışması lazım ha döner sermayenin de olması lazım çalışan öğrencilere de döner sermayeden pay verilebilir çocuk çalışacak bu şekilde para kazanmanın tadına da varabilir hem de yaptığı işi daha iyi öğrenecek başında öğretmenlerde olunca daha kontrollü bir şekilde öğrenecek……. eğitimin kalitesi de çok önemli bu esnada kaliteli eğitim verirsen çocuk süreç içerisinde bir yerlerde tutunuyor bilgi beceri deneyimi yok kendini ifade edemiyor öyle olduğunda evde oturyor kaliteli eğitim içinde hem devlet politikası sınıflar azaltılacak öncesinde kalabalık sınıflardan gelmiş özel eğitilmemiş temelde öncesinde eğitim hazırlık aşaması olması lazım 11 ve 12 de eksiklik tamamlanmıyor……..Devlet poitikası haline bunu bir kere getirmemiz lazım anne babalar da herkes okuyup doktor olacak öğretmen olacak mantığıyla hareket ettiğimiz için çocuklarımızı anadolu lisesine gönderip hani üniversiteyi kazansın ümidiyle gönderiyoruz ama bazı çocukları önceden fark etmek lazım sosyal hayatta çocuğun yararlı faydalı bir şekilde devam etmesini istiyorsak herkesin üniversite okuyacak diye bir kural yok……."*

Ö12: *"…….Şu bir gerçek artık meslek liseleri eskiye göre değerlerini yitirmiş durumda bu çok acı üzücü ya yerleşememiş ya ailenin isteğiyle gelen isteksiz bir grup son zamanlarda da giderek artmakta öğrenci kalitesi de başarıyı çok etkiliyo burda mesleki eğitimi daha iyi tanıtmalı protokoller işleyişi yerine getirilirse mezunlara verilen imkanlar iş imkanı mesleki eğitime teşvik edilmeli reklamı da bu şekilde yapılırsa gerçekten boşta kalmıyo gıda sektörü olarak düşündüğümüzde staj yapınca da işletmeler istiyor bizim çocuklarımızda gençlerimizde toplum olarak nasıl bilmiyorum çocuklar hemen masa başı usta olarak çalışabileceği işler istiyorlar tabiî ki zamanla olabilecek şeyler bunları çocukları anlatmakta eksik kalıyoruz daha iyi anlatmalıyız belki……."*

Mezunlara tanınan hak ve olanakların artırılması

Mesleki eğitim sisteminde başarı ve verimlilik temasıyla ilgili olarak, mezunlara tanınan hak ve olanakların artırılması kodunun yer aldığı görülmektedir. Üniversitelere girişte ek puan verilmesi, sınavsız geçiş hakkı tanınması, bazı bölümlere sadece meslek lisesi öğrencilerinin alınması, üniversite sınavında mesleki alanla ilgili sorular konularak sınavlarda fırsat eşitliği sağlanması görüşleri elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö1:*"..... yani şimdi ek puan olayı vardı eskiden üniversitelerde işte teşvik edici bazı şeyler mesela şunu yapabilirler yani şimdi bir bölüme sadece meslek lisesi öğrencileri girebilir, diyebilirsin kardeşim. Şimdi bu bölüm bilgisayar kaynaklı liseden gelecek anadolu lisesinden gelemez……..."*

Ö4: "…….……*üniversitelere hazırlanabilir veya üniversitelere giriş sistemleri değiştirilebilir öğrenci mesleğinde kendini geliştirirken iki yıllık bir üniversiteye sınavsız geçip o üniversitedeki eğitim durumuna göre yapılabilir……."*

Ö5: *".....eskiden olduğı gibi iki yıllık yüksekokullara sınavsız geçiş dört yıllık okullara puan verilmesi gibi uygulamalar geri getirilebilir çünkü bu tercihi artırıyordu bir de öğrenciler 11. ve 12. sınıfta meslek derslerine daha uzun zaman harcıyorlar bu çaba diğer liselerde yarıştıklarında bu çaba hiç görülmüyor yani boşa gidiyor o yüzden ders*

programlarında bir değişiklik olabilir çünkü diğer liselerle hiç yarışamıyorlar o yüzden ders programlarına daha fazla kültür derslerinin eklenmesi ya da meslek derslerini görüyorlarsa bu konuda onlara ayrıcalık tanınması…….Şu andaki sistemin çok verimli olmadığını düşünüyorum eğer farklı liselerdeki bu öğrencileri birbiriyle yarıştırarak eşit puanlar almasını istiyorsak mutlaka kitapların da müfredatın da aynı olması gerekiyor ve öğrencilerin buna uygun derslerinin olması gerekiyor ya da bunu yapmayacaksak meslek liselerindeki amacımız nitelikli eleman yetiştirmekse müfredat aynı düzende gidebilir ama bir ayrıcalık tanınması gerekir bu öğrencilere müfredat dışında bizim okuldaki öğrenciler diğer okuldaki öğrencilerle yarışamıyorlar ne kadar zeki olurlarsa olsunlar dıştan desteklenmeden özel ders vs. yapmaları hiç mümkün görünmüyor burda bir eşitsizlik var……"

Ö8: *"……çünkü çocuk bölümü bitirdiğinde sahip olacağı mesleği tanımalı ve iş alanlarını bilmelidir……Tabi bu çocuklara üniversite sınavlarında ek puan verilmesi de teşvik edici olacaktır……."*

Ö9*: "…….bu sistemi başarıyı artırmak için üniversitelerde bölümlerle alakalı diğer liselerden ekstradan mühendislik alanında daha ek puanlar veirlirse diğer öğrencilerden bi adım önde başlatılırsa daha ilgi çekicek durumu ve başarıyı yükseltecek akademik olarak daha yüksek not almak isteyecek mezun olmakla kalmayıp ileriye yönelik kendisini önde hissedeceği için biraz daha adapte olacak öğrenci……Meslek liselerine ilgiyi topluma faydalı bir ürün ihtiyaçlarını kolaylaştıracak bir ürünse otomatik kendi reklamını yapıyorsunuz, bu ortaokul öğrencilerin ve diğer öğrencilerin de dikkatini çekiyor ve katılımı yönelimi artırıyor yükseköğretime geçişte mühendislik alanında biraz daha ek puan tanınarak çünkü yükseköğretimde de bir ürün çıkartma ve uygulamalar da var birbiriyle hayatın devamı şeklinde ilerleyecek zaten düz liselerde uygulama yaptıramıyorsunuz bence burda özellikle uygulama gerektiren derslerde mühendislik gibi ek puanlar tanınabilir böylece olumlu bir tutum gelişecek ve katılımı da olumlu yönde etkileyecek……"*

Ö12: *"……..toplumda böyle bir ön yargı var makine mühendisi olmak istiyorsa ver ek puanını iki yıllık üniversiteler gitme hakları verilse sen alt yapın olarak bizden yetiş sana şu*

kadar ek puan ekleyeceğiz yeterli değil burada eklenen puanlar, hedefleri büyük olan çocukları da kazanabilmek için böyle şeyler söylenebilir puanlar verilebilir……..”

İş olanakları ve istihdamın artırılması

Mesleki eğitim sisteminde başarı ve verimlilik temasıyla ilgili olarak, iş olanakları ve istihdamın artırılması kodunun yer aldığı görülmektedir. Mesleki eğitime ilgi ve katılımın artırılması için istihdam garantisi sağlanması, devlet politikalarıyla iş olanaklarının artırılması, iş sahalarının güvence altına alınması, işletmelerde tekniker, teknisyen bulundurma zorunluluğu getirilmesi görüşleri elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö5: *“.....bir de eskiden sağlık meslek liseleri daha yüksek puanla alan ve daha gözde okullardı çünkü iş konusunda sıkıntı yaşamıyorlardı bu meslek lisesi öğrencilerinin daha başarılı öğrenciler tarafından seçilmesine de sebep oluyordu iş garantisinin olması şu an onlar da aynı şekilde, şu anda tercih edilmiyor eskiden olduğı gibi…….okul hakkındaki düşünceyi olumlu etkiliyor ve öğrenciler ve veliler tarafından tercih sebebi olabiliyor bir de farklı iş imkanı olan bölümlerin daha çok açılması…….”*

Ö8: *“……..öncelikle sınavla ve okul veya sınav puanı yüksek öğrencilerin mesleki eğitime yönlendirilmesi gerek. Bu da istihdam garantisi ile olabilir. Son yıllarda bazı meslek liselerindeki bölümleri işletme isteği ile oluşturup okul sonrası hazır yetişmiş elemanı işletmelerinde istihdam eden sanayici sektörü bulunmaktadır. Durum böyle olunca da başarılı öğrenci meslek lisesine yönelebilmektedir…….sonra mezun olan öğrencilere iş olanaklarının artırılması önemli. Bu da devlet politikası ile olabilir. Toplumun önyargısını değiştirmek çok zor ancak imkansız değil……”*

Ö10*: “…….en son covid salgınında dezenfektan maske yaptılar üretimin bir çarkı oldular motivasyon çok arttı üretim yapılıyor ve ülkenin bir ihtiyacı karşılanıyor bakış açısı çok değişti bu sadece maske ve dezenfaktanı olarak görmemesi lazım mezunların bir açığı kapatması gündemde olması lazım komşunun çocuğu meslek lisesinden mezun olmuş hemen*

akabinde işe girmiş, kendi çocuğu üniversiteyi bitirmiş iş bulamıyor böyle farklılıkların olması lazım ki noktasal atış yapılabilsin böyle motivasyonlarla ufak bir gündem bile liselerin ne kadar reklamı oldu ne yapsak olamazdı mezun olanlar rahat iş bulduğu zaman reklamı kendisi yapması lazım mutlaka bunun dönütü olacaktır……"

Ö12: *"…….burda mesleki eğitimi daha iyi tanıtmalı protokoller işleyişi yerine getirilirse mezunlara verilen imkanlar iş imkanı mesleki eğitime teşvik edilmeli reklamı da bu şekilde yapılırsa gerçekten boşta kalmıyo gıda sektörü olarak düşündüğümüzde staj yapınca da işletmeler istiyor bizim çocuklarımızda gençlerimizde toplum olarak nasıl bilmiyorum çocuklar hemen masa başı usta olarak çalışabileceği işler istiyorlar tabiî ki zamanla olabilecek şeyler bunları çocukları anlatmakta eksik kalıyoruz daha iyi anlatmalıyız belki……."*

Ö14: *"……bu algı üniversite okumak önemli ama meslek lisesi değil de meslek üniversitesi olsa adı daha mı farklı olacak bilemiyorum bir kere şu kavramı yerleştirmemiz lazım meslek lisesi ara elemandır yarı üniversite mezunudur onun artık bir kimliği vardır mesleğiyle mezun olmuştur ama maalesef üniversite mutlaka okusun isteniyor bu bir gelecek endişesi aslında çocuğumun gelecekte bir işi mesleği olsun velilerin hep düşündüğü şeyler bu anlamda bir yasal düzenleme olsa daha kolay iş bulabilseler örneğin diyelim ki belirli bir sayıda işçi çalıştıran işletmelerde tekniker teknisyen bulundurma zorunluluğu olsa daha kolay hayata atılabilme bakımından velilerin de bakış açısı değişecek bizim için en büyük eksik bu işletmelerin ekonomik sebeplerden dolayı tekniker teknisyen çalıştıramamasından dolayı öğrenciler alanlarında çalışamıyorlar veli boşuna mı okuttuk diyor……. ayrıca 3, 4 yıl kadar önce üniversiteye sınavsız geçiş hakkımız vardı meslek liselerinin sonradan bu imkanda ellerinden alınınca sadece lise mezunu olarak kaldılar şimdi üniversite mezunu günümüzde çok zor iş buluyor iş sahalarının alanlarının güvence altına alınması rağbeti ilgiyi arttıracaktır meslek liselerine olan biraz daha……."*

4.2. Tema 2 (Eğitim-Öğretim Programlarında Verimlilik) İle İlgili Bulgular

Meslek lisesi öğretmenlerinin mesleki ortaöğretim sisteminde uygulanan eğitim öğretim programlarında geliştirme ve verimliliği artırmaya yönelik görüşleri değerlendirildiğinde; öğretmenlerin % 93,33'ü meslek liselerine uygun bir müfredat geliştirilmesi gerektiğine değinmiştir. Genel kültür derslerinin azaltılması ya da kaldırılarak sadece meslek derslerine yönelik bir program uygulanması yönünde görüşler elde edilmiştir. Öğretim programlarının ve müfredatın çağın şartlarına uygun olarak sürekli güncellenmesi gerektiği dile getirilmiştir. Teknik gezilerin mesleki eğitim için oldukça önemli olduğu ve teknik gezilerin sayısı, erken dönemde başlaması, mevzuatla ilgili kolaylaştırıcı önlemler alınması gibi verimliliği artırıcı iyileştirmeler yapılması gerekliliği öğretmenlerin % 86, 66'sı tarafından belirtilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin % 73,33'ü tarafından mesleki eğitim sisteminde öğrenci merkezli eğitimin önemli olduğu, yaparak yaşayarak öğrenme ortamlarının artırılması gerektiği, uygulama saatleri ve teorik kısımların azaltılması gibi görüşler dile getirilmiştir. Kitaplarla ilgili olarak meslek liselerine uygun şekilde güncellemeler yapılması, görselliğin artırılması, kısa açık ve net ifadelerle desteklenmesi gibi geliştirme ve iyileştirmeler olması gerektiği ifade edilmiştir (Öğretmen 1, 3, 4, 6, 7, 10, 11, 12, 14). Programlar hazırlanırken amacın iyi belirlenmesi, mesleki eğitime yönelik ve üniversiteye yönelik eğitimlerin programlarda netleştirilmesi gibi program düzenlemeleri ve geliştirmelerinin yapılmasını öğretmenlerin % 37,50'si görüşlerinde belirtmiştir. Öğretmen yetiştirme ve gelişiminin önemli olduğu, hizmet içi eğitimler ve teknik eğitim fakültelerinde öğretmen yetiştirme konularında geliştirmeler olması gerektiği Öğretmen 1, 4, 9, 11 tarafından dile getirilmiştir. Ders öğretim ve yöntemlerinin geliştirilmesi, görselliğin artırılması gibi konuların da mesleki eğitim için önemli olduğu Öğretmen 2, 9, 11, 13 tarafından ifade edilirken, yurt dışı uygulamalarının izlenerek farklı uygulamaların eğitimimize entegre edilmesi de Öğretmen 8, 11 tarafından belirtilen görüşlerdendir.

Tablo 4. 2. *Tema 2 (Eğitim Öğretim Programlarında Verimlilik) İle İlgili Olarak Ortaya Çıkan Kodlar*

Kodlar	Öğretmen No	f	%
Müfredat iyileştirmeleri ve güncellemeleri	(Öğretmen 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15)	14	93,33
Teknik gezilerde geliştirmeler	(Öğretmen 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14)	13	86,66
Öğrenci merkezli eğitim (Yaparak yaşayarak öğrenme, uygulamaların artırılması)	(Öğretmen 1, 2, 3, 5, 6, 9, 11, 12, 13, 14, 15)	11	73,33
Kitaplarda geliştirme ve iyileştirmeler	(Öğretmen 1, 3, 4, 6, 7, 10, 11, 12, 14)	9	60,00
Teknolojinin eğitime entegrasyonunun artırılması	(Öğretmen 1, 2, 4, 9, 10, 13, 15)	7	46,66
Program düzenlemeleri ve geliştirmeleri	(Öğretmen 2, 4, 5, 6, 12, 14)	6	37,50
Öğretmen yetiştirme ve gelişimin desteklenmesi	(Öğretmen 1, 4, 9, 11)	4	26,66
Ders öğretim ve yöntemlerinin geliştirilmesi	(Öğretmen 2, 9, 11, 13)	4	26,66
Yurt dışı uygulamalarının izlenmesi	(Öğretmen 8, 11)	2	13,33

Müfredat iyileştirmeleri ve güncellemeleri

Mesleki eğitim öğretim programlarında verimlilik temasıyla ilgili olarak, müfredat iyileştirmeleri ve güncellemeleri kodunun yer aldığı görülmektedir. Öğretmenler, meslek liselerine uygun bir müfredat geliştirilmesine ve öğretim programları ile müfredatın çağın şartlarına uygun olarak sürekli güncellenmesi gerektiğine değinmiştir. Genel kültür derslerinin azaltılması ya da kaldırılarak sadece meslek derslerine yönelik bir program uygulanması, atölye derslerine daha ağırlık verilmesi, hayatın içinden konularla öz bir eğitimin oluşturulması, teknolojinin yakından takip edilmesi, teorik kısımların azaltılarak programlarda uygulama saatlerine ağırlık verilmesi belirlenen görüşlerdir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö1: *"…….Yani sektöre yönelik mesela şimdi müfredatın piyasadaki bilgisayar işlerine uygun şekilde düzenlenmesi lazım işte mesela mobil uygulamalar yeni geldi mesela bizim için yeni bir müfredat çalışması yapıldı 9'lardan itibaren mesleki eğitim yeniden şekillendirildi ve*

iyi oldu yani şu anda 9. sınıflardaki öğrettiğimiz şeyler güncel şeyler ee 10'lar işte kademeli gidecek bundan sonra…….....günümüzdeki teknolojilere adapte olursak hani şimdi her sene şimdi bizim okuttuğumuz modül 2011 yılında yazılmıştı hocam biz 2021 yılındayız 10 yıl önceki bilgilere göre eğitim veriyoruz şu an hala şimdi biz müfredatın esnek olması lazım bunun bilgisayar bilişim teknolojilerinde hele sürekli her sene güncellenmesi lazım bizim bir sene değil yani bir ay içinde her şey değişiyor……..."

Ö2*: "……ülkenin sanayisinin daha yükselmesine işte bizim birçok kıvrandığımız nokta var sanayi konusunda teknoloji konusunda ülke olarak bunun sıkıntısını yaşıyoruz bir teknoloji ürünü yurtdışından getiriyoruz karşılığında kamyonlarca soğan patates veriyorum. Yani bu teknolojiyi yakalamamız lazım. Bunun için de başarılı öğrencilerin bu okullarda olması lazım işte bu başarılı öğrenci geldiği zaman yeterli bile olmuyor başarısız öğrenci geldiği zaman bu müfredat fazla geliyor…….yani önce devlet istediğini bilmeli ona göre bir müfredat oluşturmamız gerekiyor…….genel kültürü oluşturan dersler biraz daha hayatın içinden böyle ilkokulların hayat bilgisi dersi gibi iddaa ediyorum meslek liseleri hatta tüm liseler dahi haftada 5 saat edebiyat dersi görüyorlar anlatım dersi liseyi bitirmiş bir öğrenciye bir dilekçe yaz desen yazamıyor bir cv yaz desen o ne diye bakıyor güncel kullanılabileceği şeyler üzerinde çok ağırlıklı durulacak çok fazla hayatını ilgilendirmeyen kısımlarda müfredat biraz kısılarak hayat bilgisi tarzında bir ders ve uygulamalı eğitimlerin artırılarak nitelikli ara eleman becerisinin arttırılması gerektiğini düşünüyorum……"*

Ö3*: "…….....Öğretim programlarında kültür dersleri biraz daha azaltılabilir meslek lisesinde amaç eğer ara eleman yetiştirmekse atölye derslerine daha ağırlık verilmeli ya da 9 ve 10 da sadece ya da 9 da sadece kültür dersleri verilip bir alt yapı oluşturulup diğer sınıflarda atölyeye yönelik meslek dersleri olabilir ya da sadece Türkçe ve Matematik temel düzeyde okuma yazma yazım kuralları uygulamaların daha arttırılması gerekiyor nitelikli eleman yetiştirilebilmesi için……"*

Ö4: *"…….....Amacın iyi belirlenip buna göre programların oluşturulması lazım akademik öğrenci mi mesleğe mi öğrenci yetiştiriyoruz benim kendi fikrim meslek lisesindeki öğrencilere tamamen meslek bilgisi verilmesi gerekiyor akademik bilgi verilmemesi gerekiyor*

eğer kendini akademik anlamda geliştirmek istiyor üniversite hedefi varsa eski dershane sistemlerine benzer bir program sistemi mesela akşam grubunda çocuklara akademik dersler verilebilir üniversitelere hazırlanabilir veya üniversitelere giriş sistemleri değiştirilebilir öğrenci mesleğinde kendini geliştirirken iki yıllık bir üniversiteye sınavsız geçip o üniversitedeki eğitim durumuna göre yapılabilir örneğin yenilenebilir enerji kaynaklarında güneş enerjisinden elektrik üretmeyle ilgili bir kısmımız var bu bir nebze fizikle bir nebze kimyayla ilgili matematikle ilgili tarihle ilgili bir şey gerekmiyor ya da biyolojiden çok fazla bir şey bilgi gerekmiyor ama biz öğrenciye dört yıl boyunca bu dersleri vermeye çalışıyoruz zorundayız bu derslere ön yargıyla baktığı için sınavlarda soruları cevaplamıyor net ortalaması çok düşük oluyor bu oranın arttırılması için ilgili olan derslerin verilmesi hedefi üniversiteyse okul saatleri dışında akademik derslerin verilmesi diğer öğretim programları da buna göre bu şekilde şekillendirilmesi gerekiyor bir de ortaokul kısmında da bizim el becerilerini geliştirecek dersler konulması gerekiyor öğretim programları konulması gerekiyor çocuk meslek lisesine geliyor motor bölümüne girecek alet edavat konusunda becerisi yok ağaç yaş iken eğilir mantığıyla ne kadar genç yaşta el becerisi verilirse ilerde daha kolay olur……..Teori kısmında çocuğun aklındaki soru şu ben bunu hangi amaçla kullanacağım çocuğa bana sorarsanız şu an türel integral anlatmakta gereksiz bana sorarsanız elinde tablet var rakamları giriyor her şeyi otomatikmen yapıyor sonucu veriyor teori kısmı ileriki basamakta verilmesi gerekiyor büyük bir çoğunluğu daha doğrusu müfredat sadeleştirilmeli çocuğun bilmesi gereken kullanacağı kısmın verilmesi gerekiyor derinlemesine kısmın iki yıllık bölümde ya da üniversitede verilmesi gerekiyor işte yeni bir icat yapması gerekiyorsa çocuğun ihtiyacı kadar amacına göre çok fazlası da değil azı da……..."

Ö5: *"…….Diğer liselerle yarışamadığı için ben bu statüyü kaybettiğini düşünüyorum meslek lisesi iyi değildir başarısız öğrenci algısının ders programı öğretim programı düzeltmeleri, güncellemeleri……o yüzden ders programlarına daha fazla kültür derslerinin eklenmesi ya da meslek derslerini görüyorlarsa bu konuda onlara ayrıcalık tanınması seçmeli dersler mutlaka kültür dersleriyle ilgili onları sınava hazırlayacak başarılarını arttıracak dersler yönünde seçilmeli Matematik Türkçe tarzında……"*

Ö6*: "……..Meslek lisesiyse bu çocuk sadece meslek alanında kendini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmalı diye düşünüyorum alan derslerinin biraz daha arttırılması ve kültür derslerinde bu kadar zorlanılmaması gerektiğini düşünüyorum üniversite hayali olan varsa bu üniversiteye yönelik çalışmaların ayrı bir platformda yürütülmesi gerektiğini düşünüyorum çocuğu çok fazla boğuyoruz kültür dersleriyle memleket meselesi diye söylüyoruz ya meslek liselerini mesala matematik ya da felsefe daha basitleştirilmiş programlarla ortadan kaldırmak değil de bize gelen çocukların sonuçta başarı düzeyleri belli biz bunları zorlayarak aslında okuldan da uzaklaştırıyoruz……..daha bir hayatın içinden daha basitleştirilmiş konularla eğitimin desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum yani biraz daha sosyal aktivitelere hani kültür derslerinin biraz daha azaltılarak……..bir ders anlatıyorsun gerçekten anlatmasam dediğin zamanlar oluyor bitsin gitsin en azı vereyim diyorsun müfredat çok yoğun anadolu fen lisesindeki felsefe müfredatı neyse aynısı çocuk anlayamıyor…….Sosyal etkinlikler benim için çok önemli biz de haldır haldır bir müfredat yetiştirme kaygısı var bazen öyle oluyo ki bi etkinlik video izletmek istiyorsun bir de bakıyorsun yıllık planda geride kalıyorsun yapamıyorsun…….gerçek anlamda ben programın hafifletilmesi gerektiğini düşünüyorum……."*

Ö7: *"…….acilen müfredatın 9.sınıftan itibaren değişmesi lazım meslek liselerine ait yeni bir müfredat yapılmalı 6 saat matematik var 9'larda kendi branşım için konuşacak olursam ama meslek dersleriyle ilgili bir şey görmüyorlar ve gelen çocuklar matematik olarak çok çok eksik gelmelerine rağmen biz onlara normal anadolu lisesiymiş gibi aynı müfredatı anlatıyoruz…….Benim en büyük takıntım bu meslek hocalarıyla görüşüyoruz inşaatçılar diyor bunlar alan hesaplamayı bilmiyor tesisatçılar diyor ki işte bunlar hacim hesaplamayı bilmiyor ama biz bunlara problemler mutlak değer oran orantı hiç ihtiyaçları olmayacakları hangi öğretmen hangi meslek grubuna giriyorsa o meslek hocasıyla biraz lokal konuşacak ihtiyaca yönelik o kadar konuyu yetiştiremiyoruz zaten 20 tane konu yerine 5 tane konu ama adam gibi konu bir de çocuklara hesap makinası kullanmayı öğretmemiz gerekiyor bunlar günlük hayata atıldıkları zaman hiçbirisi kafadan işlem yapmayacak bu çocuklara biz işlem yapmayı öğretiyoruz ama kafalarını kullanmayı öğretemiyoruz gerekirse bir hesap makinası verecez ama bir odanın metresini metre küpünü bir yerin alanını hacmini hesaplamalarını bilecekler işlem yapmalarını istemeyecez nasıl hesaplamalarını gerektiğini bilmeleri gerek teknoloji var artık……."*

Ö8: *"……Meslek lisesi adı üstünde öğrenciye meslek edindiren bir okuldur. Bu nedenle program tamamen meslek eğitimi üzerine olmalıdır bence. Bizim öğrencilerimiz üniversite sınavına girecek olan düz lise eğitimi alan çocuklarla aynı kategoride tutulamazlar. Zaten başarısızlıkları da göz önündedir. Eğer illaki kültür derslerini alacaksa belki ilk iki yıl tamamen kültür dersi son iki yıl tamamen meslek dersi verilebilir. Bu süreçte seçeceği mesleği araştırıp hangi bölüme gideceğine de karar verebilirler……....."*

Ö10: *"…….....Programların ne istiyorsun sorusuna cevap vermesi gerekir eğer cevap veremiyorsa geliştirilmesi lazım örneğin iklimlendirme sektörü için elektrik bilgisi gerekiyordu bunu ekledik daha sonra az olduğunu düşündük ve sayısını artırdık mevzuatta bu eksikliklerin giderilmesi yenilenmesi gerekir……."*

Ö11: *"…….....Öncelik bence öğrencinin ihtiyacı ihtiyacı olan derslere öncelik verilmesi lazım mesela şimdi ıvır zıvır bir sürü seçmeli dersler var bu derslerin tamamen kaldırılması lazım özellikle müzik resim beden eğitimi gibi dersler çok ciddi seviyede önemli yani bunlara ağırlık verilmesi lazım bu öğrenciler çok yerinde duramayan öğrencilerimiz olduğu için hareket eden ve atölyede çalışabilecek olduğu için çok otururak değil de bu şekilde düzenlenebilecek çalışabileceği dersler verilmeli……..Programları çok dolambaçlı hale getirmeye gerek yok öğrencinin anlayabildiği şekilde çocukla iletişim önemli nasıl anladığı……."*

Ö12: *"……kültür dersleriyle meslek dersleri bağlantılı olduğu için o derslerde başarısız olan öğrenci biz de de yapamıyor o yüzden öğrencinin bir alt yapısının olması gerekir o yüzden öğretmen sabırlı basitten karmaşığa bir yol izlemeli gerektiğinde programının hepsini değil öğrencinin alabildiği kadarıyla sınırlı tutup öğretmen öğrencinin seviyesine göre hareket edip dönüt almalı hatalarını analiz edip düzeltme yoluna gitmelidir…….Genel olarak bizim çocuklarımıza program ağır geliyor bizim çerçeve programında da bir denge oluşturulamadı programlarımızı yapıyoruz her yıl yenileniyor yani bir sistem oturmadı bölümlerde sistem oturmuş hale gelmeli biz de çok yoruluyoruz programı hafifletici tedbirler alınmalıdır yeni gelenler en azından biraz daha öğrencilerin seviyesine gelmiş sonuçta üniversite öğrencisi yetiştirmiyoruz burda üniversite ayarında ders*

konularımız oluyor gerçekten de bu kadara gerek yok çok alt yapı eksikliği kapasitesi belli öğrenciler……..”

Ö13: *“……..meslek lisesi dediğin zaman o branşla ilgili ders görecek tarih türkçe beden eğitimi müzik bu dersler olmayacak esas amacı kalifiye eleman olmalı çünkü ilerde bu teorik dersler işine yaramayacak kültür dersleri kültür derslerini yapabilse bu çocuk anadolu lisesi okuyacak veya başka bir yer temel eğitim vermemiz gerekiyor……”*

Ö14: *“……Modüllerimize değinecek olursam öğrenci seviyesinin biraz üzerinde oluyor yazarlarını inceliyorum örneğin üniversitelerin hocaları akademik yayınlar gibi anlamlar terimler işlem basamakları lise öğrencisinin üzerinde kalıyor bunların tekrardan ele alınması ve müfredatın lise öğrencisinin seviyesine daha uygun hale getirilmesi hem bizim aktarmamız hem de öğrencinin ilgi uyandırması için daha iyi olacaktır gözü korkarsa zaten 1-0 yenik başlıyoruz maça tekrar motive etmek yıpratıcı oluyor……”*

Ö15*: “……..Iuı kültür dersleriyle ilgili özellikle müfredatta çocukların ilgi düzeyinin üstünde olan fazla yani onların ifadesiyle fazla gelen konuların müfredattan çıkartılarak programın hafifletilmesi gerektiğine inanıyorum…….bunun dışında eee müfredattaki bazı hani ilgi duyulmayan öğrencinin ilgi duymadığı kısımların müfredattan çıkartılarak yerine yaparak yaşayarak öğrenebilecekleri veya tartışma uygulayabilecekleri ee sorgulamalar yapabilecekleri veya ortaya bir ürün çıkartabilecekleri kültür dersleriyle alakalı ek zamanlar oluşturulabilir yani müfredat hafifletilerek öğrencinin ihtiyaç duymadığı bilgi yükünden öğrenci kurtarılarak bunun yerine uygulamalar yapabileceği yaparak yaşayarak öğrenebileceği kendi deneylerini veya ortamını tasarlayabileceği ee zaman oluşturulmalı bence kültür dersleri anlamındaki bilgi yükü azaltılmalı böylece verimliliğin daha çok artacağını düşünüyorum…….ee belki kültür dersleriyle ilgili kısımda günlük hayatın içinde buradan elde ettiği bilgiyi nasıl kullanabileceğini öğrenci belki kavrayabilirse bu derslere olan motivasyonu artabilir……..”*

Teknik gezilerde geliştirmeler (işlevselliğinin ve sayısının artırılması, erken dönemde başlaması)

Mesleki eğitim öğretim programlarında verimlilik temasıyla ilgili olarak, teknik gezilerde geliştirmeler kodunun yer aldığı görülmektedir. Teknik gezilerin çok önemli olduğu, erken dönemde başlaması ve sayısının artırılması, şehir dışı ve büyük firma gezilerinin olanaklarının sağlanması, bu konuda maddi desteğin artırılması, fabrika gezilerinin artırılması, sektörlerin okullara yönelik gezilerinin artması, küçük gruplarla verimli geziler yapılması, işletmelerle yapılan protokollerde teknik gezilerle ilgili geliştirmelerin sağlanması görüşleri elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö1: *"……ama teknik gezilerin çok dönemsel olarak arttırılması bizde hiç yok zaten de ben bir tane yapıyodum Telekom'un izleme şeyi vardı oraya götürüyordum çocukları ee çok istediğim bir şey vardı mesela bir türlü beceremedim Ankara'da da çok uğraştım robotik direkt kollarla üretim yapan fabrikalar göstermek istiyorum çocuklara mesela……. firması vardı oraya götürmek istedim olmadı kabul etmedi adamlar çünkü şirket politikası şeye bir de kask bilmem ne falan takman gerekiyor…….çocuk onu görsün yani bu endüstrinin hangi noktada olduğunu kendisinin hangi noktada olduğunu ona gideceğini anlasın……."*

Ö2: *"…….biraz da öğrencinin maddi imkanlarıyla alakalı okulun bulunduğu ilde yapabileceğin teknik geziler çok sınırlıdır birkaç servis mesleğine göre birkaç iş yeri fabrikalar daha büyük düzeyde teknik gezilerin olması ufkunu açar onlar lazım velilerin maddi durumu yeterli olmayabilir il dışı gezilere servis için de bakanlık milli eğitim destek vermeli keşke her yıl gezdirilebilse……"*

Ö3: *"…….teknik geziler çok faydalı oluyor ve gerekli işin gerçeğini görmüş oluyor burda da bir sıkıntı var genelde 11.sınıfta yapılıyor onların da 9.sınıfta başlaması gerekiyor ki alanı tanıyıp öğrenebilsin çocuk her şeyi bilerek gider yine erken dönemde yapılması gerek bir çalışma teknik geziler……."*

Ö4: *"……..genelde gördüğüm şey öğrenciler sempozyumlara fuarlara götürülüyor sektörün işleyen kısmına fabrikasına pek fazla götürülmüyor sektörlerin liderlerin okullara gelip ziyaretleri ve eğitimleri ortaokul seviyesine kadar indirilmesi gerekiyor ortaokulda karar vermesi gerekiyor avantaj ve dezavantajlarını o çağda görmeleri gerekiyor kıyaslamalar oluyor mal varlığı maaş vb. tabiî ki bu kişisel becerilerle alakalı bir durum da çocukluk zamanında görülen örnekler de önemli bu konuda bilinç altına yerleşmeler böylece amaca hizmet edecek öğrenciler gelebilir meslek liselerine örneğin bir fabrikaya giderek işçi ve mühendisin yaptığı işi ve farkı görmesi gerekiyor işçi kısmında olursa mühendis kısmında olursa teknikerliğin artılarını eksilerini görmeleri gerekiyor amaca hizmet etmeli teknik geziler……."*

Ö5: *"……bunların 12. Sınıfta değil de daha 9. ve 10. sınıfta yapılması belki alan değişikliği 10.sınıfın birinci döneminin sonuna kadar olduğu için daha faydalı olabilir öğrencinin kafasındakiyle gerçek hayattaki örtüşüyor mu bunu anlayabilirler ya da bu konu hakkında daha çok heveslenip daha çok ders çalışıp kendileriyle ilgili gerçekçi kararları görerek verebilirler o yüzden teknik gezilerin alan şefleri atölye şefleriyle planlanıp sık sık yapılması bir bölümle ilgili çok fazla iş imkanı olabiliyor bunlarla ilgili öğrencilerin bir fikrinin sağlanması gerekiyor……"*

Ö6: *"……sektörün içindeki insanlar mesela bizzat gelip öyle bir saat değil bir gün boyunca ama biz yaptık anlamında değil de geniş bir zaman diliminde kendi alanlarıyla da ilgili gerçekten artısını eksisini çocuklarla birebir anlatması gerektiğini düşünüyorum bunun haricinde hurra bir bölümü alıp gidiyoruz gezilerde daha küçük gruplarla gezilerin yapılması hem çocukları kontrol etmek hem de can alıcı noktalarını göstermek görmelerini sağlamak daha önemli devletin bu konuda özel sektörün üzerinde baskı oluşturması gerekli gezi yapmak istediğimiz bazı firmalar bi türlü geri dönmüyor bazıları iyi yönde yaklaşırken pek çoğu da kaçıyor gezileri düzenlerken sorun çıkarabiliyor firmalar……"*

Ö7: *"……..teknik gezileri 9.sınıfın başında bir göstermeliyiz en az üç beş yeri gezip görmeli çocuk bakacak bu iş bana göre mi değil mi ağaç yaş iken eğilir çalışacağı ortamı görmeli o iş ona göre değilse de vazgeçmeli çok erken başlamalı gezilere……."*

Ö9: *"……senede birden fazla bir dönemde en az iki tane teknik gezi bir öğretim yılında toplam dört tane olursa daha iyi olacak diye düşünüyorum fuarlara katılım oluyor bununla ilgili aynı zamanda direkt sektörün içine bir gezi olabilir üniversitelerin kendi alanlarında bir geziye muhakkak katılmalıdır elektrik elektronik okuyan bir öğrenci üniversitede elektronik mühendisliği bulunan bir geziye gitmelidir……."*

Ö10: *"……teknik geziler motivasyon ufkunu geliştirme vizyon geliştirme açısından çok önemli mesleğe karşı motivasyonu düştüyse tekrar yukarı çıkabiliyor bence teknik geziler yıllık planlarda zorunlu olması lazım aynı onun da bir ders saatinin olması lazım bunun içinde sanayi ve okul işbirliği için gerekli bürokratik düzenlemeler yapılırsa çünkü çok zorluk çekiyoruz teknik gezilerde uygulamada gerekli mevzuatlar yapıldıktan sonra bence çok verimli olacağını düşünüyorum……."*

Ö11: *"……öğrencinin hangi sektörde nasıl çalışacağını görmesi motive olması açısından teknik geziler önemli çocuk bi bölümü okuyo ama niye okuduğunu bilmiyo aslında bu teknik gezilerin alan seçiminden önce yapılması daha iyi olurdu çocuk gördüğünde kendisine uygun olup olmadığını daha iyi anlayabilir hatta her dönem gidilmesi artırılması uygundur……"*

Ö12: *"……bu imkanlar ölçüsünde ne kadar çok yapılırsa o kadar faydalı okuldaki öğrendiklerimizi yüz yüze görme fırsatı yakalıyor ufku açılıyor çok önemli bunda da bir ödenek olması gerekiyor burda biraz yeterli kalamıyor idare ulaşım açısından sıkıntı yaşayabiliyoruz işletmeler her zaman bize kapılarını açmıyorlar bu konuda belki iyileştirmeler yapılabilir okul idaresi milli eğitim devreye girebilir biz kendi imkanlarımızla randevu almaya çalışıyoruz grup halinde gittiğimiz için büyük sektörler kabul edebiliyor küçük sektörlerde biraz zorlanıyoruz……."*

Ö13*: "……..teknik geziler imkanlar çok yok genelde yerel anlamda stajda çalışan öğrencilerin işyerleri gibi oluyor daha çok, fuarlarda sergiler oluyor rahat bir şekilde yapılabiliyor bu sayede öğrenciler kendini ifade edip geliştirebiliyor özgüven geliyor çocuğa……."*

Ö14: *"……..teknik gezilerde okulların bütçesi öğrencinin bütçesi bir anlamda bunlar bizi sınırlandırıyor ikiden fazla teknik gezi düzenleyemedik çünkü bir servis bir ulaşım problemimiz var işletmelerimizin çoğu çok uzaklarda fabrika incelemeleri için bu anlamda tıkanıyoruz öğrencilerimizin sosyoekonomik durumlarına baktığımız zaman maddi anlamda sıkıntılar yaşadığını biliyoruz hatta öğrencilerin çalışıp kazandıklarıyla bir çok evin geçindiğine şahit olduk bu anlamda bizi maddiyat sınırlayan bir faktör teknik gezilerde nasıl bir iş onları bekliyor daha olgunlaşıp daha hevesli olduklarını görüyoruz her teknik gezi öğrenciye bir farklı simav kazandırıyor diyebiliriz……."*

Ö15: *"……12. sınıfta işletmelerde staj yapacaklar görecekler ama öncesinde yani daha 9.sınıftayken okumayı düşündüğü mesleki alanla ilgili teknik gezilerde gerçekten çok değerli bilgiler edinebileceğine bunu işleyebileceğine ee gelecekte sahip olacağı meslekle ilgili bir çıkarımlar yapabileceğine eğer bu alanla ilgili ilerlemek istiyorsa ders başarısı verimlilik veya işte hazır bulunuşluk anlamında olumlu olarak etileyeceğine inanıyorum gezilerin……."*

Öğrenci merkezli eğitim (Yaparak yaşayarak öğrenme, uygulamaların artırılması)

Mesleki eğitim öğretim programlarında verimlilik temasıyla ilgili olarak, öğrenci merkezli eğitim (Yaparak yaşayarak öğrenme, uygulamaların artırılması) kodunun yer aldığı görülmektedir. Öğretmenin rehber olarak, yaparak yaşayarak öğrenmeyi destekleyecek aktivitiler gerçekleştirilmesi, derslerde eğlenceli aktivitelere yer verilmesi, grup aktiviteleri ve beyin fırtınaları gerçekleştirilmesi, uygulamalı eğitimin mesleki eğitim için çok önemli olduğu ve uygulama saatlerinin artırılması gerektiği, kültür derslerinde de uygulamalı sınavlar yapılması, programların sürekli değiştirilmeden bir sisteme oturtulması görüşleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö1: *"……yani şimdi teorik dersler de çok teoriğe boğmadan çocuğu daha çok şey yaparak yani yönlendirme tarafından çocuğu sağa dön sola dön şuraya git buraya git diyerek öğretmen rehberlik yapacak şekilde ilerlemesi daha iyi olur zaten bence öğrencinin kendisinin araştırıp bulması öğretmeninde rehber olması daha iyi olur burada bilgi sandığı değil de öğretmen öğrencinin kabiliyetini arttırır bilmesi yani çocuk kendi kendine öğrenemiyorsa bir insan şeyi kendini gerçekleştiremez.....Şimdi hocam derslerdeki eğitimi arttırmak için şimdi hocam günümüzde klasik eğitim bitti bence klasik eğitimin yanında eğlenceli şeylere de yer verilmesi lazım mesela çocuğun mesleki eğitiminin yanında mesela aralarda da çocuğu eğlendirebilecek bazı aktiviteler olabilir bu bilgisayar üzerinden oyun olur kendi aralarında grup etkileşimi olur ı yani bir saat ders yapılır ondan sonra bir grup etkileşimi yapılır çünkü artık çocuklar okulu sevmiyor hocam yani çocukların okulu sevmesi lazım yani orda teneffüsü beklemeyecek çocuk orda derse katılacak orda eğlenmek isteyecek söz almak isteyecek kendini ifade etmek isteyecek yani bu nolur mesela okullarda mesela hani fiziksel bir grup aktivitesi olabilir sözel bir grup aktivitesi olabilir mesela bir beyin fırtınası olabilir ee aralarında konuşup karar verip ondan sonra söyleyebilirler o anlamda yani grup aktivitesi dediğim çünkü çocukların da kendi aralarında şey hem bireysel hem de şey kendi aralarında kendisini de ifade etmesi lazım çocuk orda biraz eksik kalıyor yani……"*

Ö2*: "……öğrenciler için uygulamalı eğitimin daha fazla olması faydalı günümüzdeki programlar aslında ideali yakalamak için uğraşıyor ama her programın illaki illaki eksiklikleri oluyor bu eksiklikler tam düzenlenme aşamasına gelindiği zaman yeniden sil baştan yapılıyor mesela işte modüler eğitim denildi modüller eğitimde bölgenin ihtiyaçlarına gore eğitimi milli eğitimle birlikte okullar vereceği dersi bile tanımlama şanslı verilmişti ama şimdi son yıllarda ders kitabı sistemine son 1 yıldır başlandı yani o modüler sistem sektörün ihtiyaçlarına göre verilecek dersleri belirleyen sistem yine göz ardı edilmek durumuna geldi yani onu da eskittik yenisine geçiyoruz…….yani bir meslek anlatılarak öğretilemez mutlaka ve mutlaka uygulama süresi yeterli olması lazım öğrencinin defalarca o işi yaparak artık o işi meleke haline getirebilmesi lazım yani beceri haline dönüştürülmesi lazım müfredat öyle bir sıkıştırılıyor ki örnek veriyorum 10, 12 tane dersi var 10. sınıf öğrencisinin bu kadar dersin içerisinde meslek lisesi olduğu için hadi bir 10 saat uygulama dersi koyalım dokuzlar da mesela 9 saat bu çocuk meslek lisesinde meslek öğrenecek diğer derslerden kalan yere zaman*

süre kalmadı biz öğretmenler olarak diyoruz ki 15 saat yapın 20 saat yapın bu çocuklar alması lazım kendilerini geliştirebilme beceri eğitimi şimdi birkaç kere yapmaları lazım eğer o çocuk o gün okula gelmedi ise o hafta hasta olduysa kaçırıyor orayı bir daha tekrar da edemiyor yani böylelikle sürenin daha arttırılması lazım mesleki eğitime uygulamalı eğitime……"

Ö3*: "……...Meslek derslerinde uygulama ağırlıklı olması gerekiyor hem alanını hem yaptığı işi sevsin hem de pratik yapabilsin……Daha çok zamana ihtiyaç var alan derslerinde özellikle 3 saatte anlattığın bir dersi konuyu yapabilmesi için çocuğun uygulayabilmesi için bir haftaya ihtiyacı var örneğin programlama yapacak çocuk okulda da o kadar uzun süre olmadığı için genelde evde yapması isteniyo çocuğun uygulaması o da her alanda evde uygulama mümkün olmayabiliyor dolayısıyla teorikte çok şey veriyoruz ama uygulamada yeteri kadar uygulama yaptıramıyoruz onun dışında ders saatlerinin kısaltılması gerekiyor 10 saat dersi var çocuğun zaten onun dışında ekstra 1- 2 saat daha verilemez çok uzun süreler okulda kalıyor çocuklar ya da teorik kısmı azaltıp uygulama kısmı arttırılabilir……."*

Ö5: *"…….herkesin uygulama yaparak meslek derslerinde bir şeyler öğrenmesi sağlanabilir bir de seçmeli derslerde kültür derslerinin seçilmesi……"*

Ö6*: "……..çağı yakalamak önemli çocuklar işine yarayacak bilgiyi alıyor aslında biz bunu çok net yaşayan bir grubuz meslek dersine daha çok çalışırken kültür dersine hiç çalışmadan gelen öğrenciler var günümüzde geçerli olan işe yarayan teorilerin verilmesi gerektiğini düşünüyorum işin içinde öğrenmeleri gerekiyor birleştirilmesi lazım uygulamalarla eğitim programlarını bi daha gözden geçirmek lazım çok eski çok eski yenilemek gerekli……"*

Ö9: *"……..salgınla beraber biz yeni bir şeyler de gördük öğrenci okula geldikten sonra teorik kısmı biz evden uzaktan verip direkt uygulamaya geçtik direkt iş yaptı salgın bittikten sonra hibrit uygulamayla beraber devam edilebilir diye düşünüyorum atölyedeki teorik kısmı evden verip tabii katılımı artırarak teşvik ederek atölyede direkt uygulamasını yapacak bu*

şekilde hem uzaktan hem uygulamanın birbiriyle karıştırılması şeklinde sabah gelen öğrenci evindeki bazı problemlerden dolayı uykusunu alamıyor dikkati toparlayamıyor adapte olamıyor özellikle atölye teorik derslerin ilk iki üç dersi uzaktan verilip okula geldiğinde direkt uygulamaya girmesinin daha iyi olacağını düşünüyorum zamandan da kazanıyorsun diğer kültür dersleri için de meslek liselerine istinaden araştırma incelemeye yönlendirip bir ürün çıkartırsak soyuttan somuta bilgi daha kalıcı olacak uygulamaya dönüştürme yoluna gidebilirz bence……"

Ö11: *"……...Teoride çok çok detaylı anlatılsa da uygulama da görmeyince akılda kalmıyor daha çok uygulama yani her bölüm okul için bir şey yapmalı çalışma yapılmalı önce kendi çevreni iyileştirecksin bunu yaparken öğreneceksin sonra bunu meslek haline dönüştüreceksin alanıyla ilgili uygulama yaparak deneyim kazanarak bu bizim şehzadelerin sancaklara gitmesine benziyor deneyim kazanıyorlar……*."

Ö12: *"……bizim derslerimiz uygulamaya dayalı bazı dersleri teorik olarak anlatmak kadar sıkıcı bir şey yok hem öğretmen zorlanır hem de öğrenci bunu uygulamak ister öğrenciye mutlaka fırsat verilmeli tek başına ya da grup olarak çalışmaları sağlanmalıdır uygulamalar artırılmalı……."*

Ö13: *"……..teorik bir yere kadar uygulaması lazım. Uygulama olmazsa olmaz çocuğun eline biz materyal vermeliyiz biz klimayı çocuğun eline vermeliyiz söksün taksın yanlış yapsın ama kendisi yapsın……."*

Ö14: *"……Uygulamaya üretime dönelik çalışmalar etkinlikler yapmamız gerekiyor çocuklar üretebilmeli ürettiklerini sergileyebilmeli……."*

Ö15*: "……yani teorik kısımlar azaltılıp özellikle meslek liselerinde hem kültür hem meslek derslerinde uygulama saati sayısı veya uygulanabilir çalışmalar arttırılmalı bence……Teori kısmı öz net ve anlaşılır bir şekilde verildikten sonra*

uygulamaya daha fazla zaman ayıracak planlar yapılmalı yıllık planlar olsun programlamalar olsun ve kazanımlar bunun üzerinden değerlendirilebilecek şekilde olmalı yazılı sınavların sayısı azaltılarak uygulama sınavı bulunmayan kültür derslerinde de uygulamalı sınavların sayısı arttırılabilir aynı şey meslek dersleri içinde uygulanırsa böylece ee öğenci yaptığı uygulamayla ilgili uygulamalı sınavlara girdiğinde de daha motive daha verimliliği artmış daha pratiğini geliştirmiş bir şekilde bir dönüş sağlayabilir…….."

Kitaplarda geliştirme ve iyileştirmeler

Mesleki eğitim öğretim programlarında verimlilik temasıyla ilgili olarak, kitaplarda geliştirme ve iyileştirmeler kodunun yer aldığı görülmektedir. Kitapların daha ilgi çekici ve çalışma yaprakları şeklinde aktiviteli olması, görselliğin artırılması, sanal gerçeklik uygulamalarının artırılması, müfredata uygun şekilde revize edilmesi, çağa uygun şekilde sürekli güncellenmesi, bütünden parçaya gidilmesi, meslek kitaplarının geç gelmemesi ya da eksik içerik olmaması, teorik kısımların açık, anlaşılır ve öz olması, alan ders kitaplarının bakanlıkça tamamlanması görüşleri elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö1: *"……..yani şu anda kitap sistemine geçmesi doğru bir karar oldu tamam ama kitap sistemi de çok yeni bir sistem değil hocam yani kitap sistemi bizim terk ettiğimiz bir sistemdi ıı yani eskiye dönüş olmuş oldu ee bence kitap sistemi de yerini başka bir şeye bırakması lazım şimdi hocam bazı kitaplar var siz de bilirsiniz çocuğunuz varsa zeka oyunları tarzında böyle bir uygulamalı eğitim mesela bilmem işte defterler var mesela parça parça gidip çizip yazdırılıp çalışma yaprakları mesela böyle çocuğun onu böyle takip edebileceği şekilde bir şey olması lazım hocam çocuk kitabı okumak için kapağını okumuyor çocuk yani ben şimdi çocuğun kitabın içindekini nasıl okutayım size soruyorum yani siz de öğretmensiniz az buçuk biliyorsunuz ben çocuklara yazmayı bıraktım zaten okuma bilgisi de okuma bile yok çocuklarda yok şu anda çocuğun ona katılması için onu görselliğe dönüştürmek lazım biraz çünkü görsellik veya ses mesela şimdi sanal gerçeklik dediğimiz bir olay var mesela ben bunun üstünde çok kafa yoruyorum mesela sanal gerçeklik var telefonunu cebinden çıkartıp mesela nolur gruba etkinlik dedik ya mesela telefonda bağlayıp sınıfın belli bir yerine konum atıp bulmaca bırakıp çocuğun onu araması sağlanabilir yani çocuk böyle duyu organlarıyla*

beraber zihnini çalıştırması lazım çocuk hani katılmıyor yani kitap için de aynı şey geçerli biz şu anda işliyoruz 9. Sınıflarda kitaplara başladık ama çocuk kitabı eline alıp okumuyor yani onun uygulanabilir bir şey olması lazım……"

Ö3: *"……öğretim materyallerinde özellikle kültür derslerinde kitapların mutlaka ve mutlaka revize edilmesi gerekiyor bir sosyal bilimler lisesindeki bir fen lisesindeki bir normal anadolu lisesindeki çocuğun gördüğü biyoloji ile bir meslek lisesindeki biyolojinin aynı olmaması gerekiyor kitap aynı ders sayısı farklı örneğin ingilizcede anadolu lisesinde 4 saat görürken burda 2 saat görüyor diğer derslerde de aynıdır muhtemelen bu çok büyük bir dezavantaj tekrar güncellenmesi gerekiyor müfredatın kitapların ona göre hazırlanması çocuğun ihtiyacına göre görsellerle zenginleştirilmiş her branşta ayrı kaynakların olması çocuklar gerçekten zorlanıyorlar……"*

Ö4: *"……önceki modüler sistem düzgündü ama modüller güncel değildi hala eski yazılım modülleri veriliyor veya işte güncellenenlerde bilgi eksikliği var aslında bunun temelinde biz derse göre öğretmen değil öğretmene göre ders ayarlamaya çalıştığımız için kitaplarda ona göre mecburen eski sistem kalıyor kitaplardaki sıkıntı bu……modüler kitap sistemi çağa göre güncellenmeli önce öğretmen de update edilmeli güncellenmesi gerekiyor şu anda cia teknolojisi gelişmeye başladı kitap sistemine bunu işlemek yazılım dersini de vermek gerekiyor gibi kitaplar sınırlıyken modüler sistem sürekli değişen gelişen bir sistem aslında eğitim sistemini kendimiz sınırlıyoruz……"*

Ö6: *"……..Ben kitaplarda felsefedeki eğitim sistemleri gözüyle bakıyorum Gestalt ekolü denen bir ekol var psikolojide bütünden parçaya gitmek eskiden biz ilkokulda bütünden parçaya giderdik önce cümleyi öğrenir sonra hecelere sonra harfleri öğrenirdik bu yöntemin çok daha vermli olduğu söylenir modüler sistemde parçaların arasında bağ kurmakta zorlanıyorlar her zaman için bütünden parçaya gitmenin daha başarılı sonuçlar verdiği söylenebilir……."*

Ö7: *"……Kitaplar ya geç geliyo ya içerik eksik mesleki alanda bunlar geliştirilmeli……."*

Ö10: *"……..modüler sistem geliştirilirken sadece sanayiden destek alındığı için bir şeyi yap diyordu sanki kitaba geçilmesiyle bol bol görsellerle zengin içerik düzenli konu fakat modüler parça parçaydı kitaplarda konular kısa açık net anlaşılır bol bol görsellerle desteklenmesi lazım……"*

Ö11*: "……modüllerde çok fazla laf kalabalığına gidilmemeli bence konuyu teoride ne kadar kısa ve açık öğrenmesi gerekiyorsa o kadar açık olmalı çok uzatmaya gerek yok uygulamaya ağırlık verilmeli teorik ne kadar özet oluyorsa o kadar özet olmalı kitaplar tarih dersinde de ben böyle yapıyorum ne kadar kısa öz olursa ama yorumlaması öğrenciyle daha fazla yapılırsa meslek derslerinde de uygulama işi çocuk daha iyi kavrıyor……."*

Ö12: *"……..alan derslerimizin kitaplarının bir kısmı bu yıl çıkmaya başladı geriden takip ediyoruz bölümde hala ders kitaplarımız oluşmadı bakanlık bu konuda biraz yavaş ilerliyor ders kitaplarımız modüllerimiz tam değil hala eksiklerimiz var dört dersimiz var üç dersimizin kitabı gelmiş ders kaynakları modüller vs. eksikliklerin hızlı bir şekilde tamamlanması lazım elimizde kaynak olmadığı için literatürleri karıştırıp ordan buradan bulduğumuz kaynaklarla derse girebiliyoruz……"*

Ö14: *"……modül kitaplarda her konu kesin çizgilerle ayrılmıştı avantajı konuyu kolayca bulabiliyordu öğrenci fakat modüler sistemde aradaki bağı kuramıyor ve farklı farklı konu alan işlemler zannediyordu kitap halinde ise birbiriyle bağlantılı olduğu bütün konuları araştırmasının gerektiğinin farkına varmaya başladı bütüncül görmek verimli……."*

Teknolojinin eğitime entegrasyonunun artırılması

Mesleki eğitim öğretim programlarında verimlilik temasıyla ilgili olarak, teknolojinin eğitime entegrasyonunun artırılması kodunun yer aldığı görülmektedir. Eğitimde interaktif ve sanal

uygulamalardan daha çok yararlanılması, 3 boyutlu tarayıcı ve yazıcılardan destek alınması, teknolojiyi yakalamanın önemi, yazılım bilgi ve beceri derslerinin artırılması, teknoloji okuryazarlığının geliştirilmesi, okullardaki bölümlerin sektörden önce yeniliklere ve teknolojilere uyum sağlaması görüşleri elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö1: *"……..3 boyutlu tarayıcılar var yazıcımız var okulda hocam yeterli mi çalışabilir faal mi işte o tartışılır biz de tam daha adapte oluyoruz daha bende yeni çıkarttım çocuklara gösterdim felan bunun dışında da şeyler var 3 boyutlu tarama aletleri var çocuk noluyo biliyormusunuz mesela kafanızın etrafında döndürüyorsunuz kafanızın modelini bilgisayara aktarıyor tabi bir cisim düşünün o cisimi tarıyor aktarıyor bunun gibi aletler bilişim aletleri mesela wear gözlükler wear uygulamaları mesela şimdi biyoloji kimya fizik için şeyler var 3 boyutlu sanallaştırılmış uygulamalar mesela şimdi insan vücuduna giriyorsunuz ordaki yapıyı 3 boyutlu halde çocuk gözlükle beraber görüyor ben kolejde görmüştüm mesela……."*

Ö2*: "……ülkenin sanayisinin daha yükselmesine işte bizim birçok kıvrandığımız nokta var sanayi konusunda teknoloji konusunda ülke olarak bunun sıkıntısını yaşıyoruz bir teknoloji ürünü yurtdışından getiriyoruz karşılığında kamyonlarca soğan patates veriyorum. Yani bu teknolojiyi yakalamamız lazım……."*

Ö4: *"……..öğretim programları da alan ve dala göre sürekli güncellenmesi gerekiyor sürekli yeni teknolojiler ortaya çıkıyor onların geliştirilmesi gerekiyor işte yazılım alanında çok bilgi var ama bizim hala ortaokul düzeyinde yazılım bilgi ve beceri dersimiz çok az bunun arttırılması gerekiyor hangi alana giderse gitsin teknoloji okur yazarlığının olması gerekiyor programlama dillerinin çoğunu bilmesi gerekiyor……."*

Ö9*: "……..teknoloji günden güne her yıl değişen bir yapı hiçbir zaman gerisinde kalmamalıyız ayak uydurmalıyız toplumun ihtiyaçlarına göre değişir toplum sizi değişime zorlar okulların toplumdan önce değişip toplumu yönlendirmesi gerekiyor değişim toplumda*

başlamayıp okullarda başlaması gerekiyor ve okulların bir adım önde olması gerekiyor bunu da geleceğe yönelik düzgün bir plan programını yaparsanız zaten bunun ön görüsünü sağlarsınız toplumu yönlendiren okuldur yeni bir alan dal çıktığı zaman var olan iş sektöründen önce işletmelerden önce okulun önde olması gerekiyor o zaman işte sektörün biz dikkatini çekeriz şu okulda yeni bölüm gelmiş, olmuş sizin reklamınızı da yapmaya başlarlar reklam da olduğı zaman otomatik olarak okula talep artıyor……..…"

Ö10: *"…….Bizim uygulama derslerimiz var öğrenciye bir işin nasıl yapıldığını öğretiyoruz bunun için uygulama şartlarının iyi olması gerekiyor aynı zamanda simülasyon kullanabiliriz şu anda hiç kullanmıyoruz simülasyon videolardan da destek alabiliriz sadece uygulamayla olmuyor kaç defa da denetsek olmuyor belki simülasyon ve videolarla tekrar tekrar izleterek çocuk o tekniğini geliştirebilir eksik yanlarımız bu mesela bunlara ağırlık verilebilir…….Teoriyle uygulamanın ortası dediğimiz yani benim öyle düşündüğüm simülasyon, bilgisayar programları bunu biraz daha eğitimin içine sokabiliriz şimdi simülasyon çok pahalı bir seçenek eğitimde pahalı olduğu için de tercih edilmiyor fakat bu kadar yatırımın yapıldığı bir ortamda göz ardı edilmemesi gereken bir şey teoride öğrendiğini uygulamaya geçmeden önce biraz simülasyon ortamında deneyip öyle uygulamaya geçmesi lazım arada bir geçişin olması lazım çocuğa kaynağı öğretiyoruz al bakalım kaynak makinesini diyoruz çocuk korkuyor, ilgisi alakası azalıyor eğer bunu simülasyonla yapsa belki o kadar ürkmeyecek diğer tarafa geçtiği zaman……"*

Ö13: *"…….Akıllı tahtalar girdi devreye öğretmen olarak bizim kendimizi geliştirmemiz gerekiyor artık manuel iş kalmadı şimdi beden eğitimi ve spor yıllık planlarda bir kare barkod var telefonu oraya okuttuğunuz zaman o konuyla ilgili bana uygulama geliyor hangi uygulamaları hareketleri nasıl yapacağım hangi basamaklara göre simülasyon benzeri uygulamalar gösterip sonra hareketi yapıp çocuğa yaptırmak gibi örneğin biyolojide bir canlı işleyeceğiniz zaman bunu canlı olarak göstermek farklı anlatıp çocuğun hayal kurmasını beklemek farklı çocuk o nesneyi objeyi görmeli gerekirse canlı canlı getirilmeli onu görecek ki kafasında yer etsin yoksa yok……."*

Ö15: *"……..hani teknoloji ve bilimsel anlamda her gün insanlık adına yeni katkılarda bulunulduğu için yeni yetiştirilen grubun yani öğrencilerin ve öğretmenlerin de bu değişime ayak uydurması gerektiğine inanıyorum. Ee bununla beraber şöyle bir durum var bir müfredat belli öğrenilmesi gereken konular hani bölümle alakalı alanla ve dalla alakalı standartlar vardır ama bu standartların üzerine yeni bilgilerin yeni teknolojilerin mutlaka eklenmesi ve geliştirilmesi ve buna göre de programların güncellenmesi gerektiğine inanıyorum ee mesela bir alanla ilgili yeni bir teknolojik gelişme olduğunda öğrencinin bununla ilgili bilgilendirilmesi lazım bence teknik anlamda veya bilgi anlamında o zaman olumlu olacaktır yoksa hani geride kalıcaktır konu anlamında da toplumsal anlamda da yani bilinçlenme düzeyi anlamında da eksik kalacağını düşünüyorum eğer yeni teknolojiler ve bilgiler eklenmezse……"*

Program düzenlemeleri ve geliştirmeleri

Mesleki eğitim öğretim programlarında verimlilik temasıyla ilgili olarak, program düzenlemeleri kodunun yer aldığı görülmektedir. Eğitim öğretim programlarının sürekli değiştirilmeyip oturmuş bir sisteme geçilmesi, amaca uygun programlar hazırlanması, üniversiteye hedefli öğrenciler için hazırlık amaçlı farklı programlar belirlenmesi, sabah saatindeki derslere zihin dağıtıcı derslerin konmaması, alan derslerinin çok fazla parçalı olmaması ve uygulamalı derslerin blok hazırlanarak bölünmemesi görüşleri elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö2*: "……günümüzdeki programlar aslında ideali yakalamak için uğraşıyor ama her programın illaki illaki eksiklikleri oluyor bu eksiklikler tam düzenlenme aşamasına gelindiği zaman yeniden sil baştan yapılıyor mesela işte modüler eğitim denildi modüller eğitimde bölgenin ihtiyaçlarına gore eğitimi milli eğitimle birlikte okullar vereceği dersi bile tanımlama şanslı verilmişti ama şimdi son yıllarda ders kitabı sistemine son 1 yıldır başlandı yani o modüler sistem sektörün ihtiyaçlarına göre verilecek dersleri belirleyen sistem yine göz ardı edilmek durumuna geldi yani onu da eskittik yenisine geçiyoruz bu aslında çok zor bir sistem değil bunu çok başarılı uygulamış ülkeler var yani biz de kendi ülkemizde uygulayabilecek bir sistem oluşturabiliriz ama ben şahit oluyorum şura toplanıyor mesleki eğitim şurası, şurada 1000 kişiye yakın insan katılıyor katılımcıların içerisinde üç beş tane*

öğretmen oluyor yani işin mutfağında olan bu işi esasen yönlendirebilecek fikrine başvurulabilecek insanlar şuraya davet bile edilmiyor edilse de üç beş tane göstermelik 800-900 kişinin içerisinde üç beş tane böylelikle eğitimin ihtiyaçlarını eğitimin sıkıntılarını eğitimin belirlenmesindeki taşların ortaya konmasında öğretmenlerin çok fazla etkisi yetkisi olmuyor onlara sorulmuyor sorulsa da değerlendirilmiyo böylelikle gidiyor……."

Ö4: *"…….Amacın iyi belirlenip buna göre programların oluşturulması lazım akademik öğrenci mi mesleğe mi öğrenci yetiştiriyoruz benim kendi fikrim meslek lisesindeki öğrencilere tamamen meslek bilgisi verilmesi gerekiyor akademik bilgi verilmemesi gerekiyor eğer kendini akademik anlamda geliştirmek istiyor üniversite hedefi varsa eski dershane sistemlerine benzer bir program sistemi mesela akşam grubunda çocuklara akademik dersler verilebilir üniversitelere hazırlanabilir veya üniversitelere giriş sistemleri değiştirilebilir....."*

Ö5: *"…….diğer liselerle yarışamadığı için ben bu statüyü kaybettiğini düşünüyorum meslek lisesi iyi değildir başarısız öğrenci algısının ders programı öğretim programı düzeltmeleri, güncellemeleri……."*

Ö6*: "…….üniversite hayali olan varsa bu üniversiteye yönelik çalışmaların ayrı bir platformda yürütülmesi gerektiğini düşünüyorum çocuğu çok fazla boğuyoruz kültür dersleriyle memleket meselesi diye söylüyoruz ya meslek liselerini mesala matematik ya da felsefe daha basitleştirilmiş programlarla ortadan kaldırmak değil de bize gelen çocukların sonuçta başarı düzeyleri belli biz bunları zorlayarak aslında okuldan da uzaklaştırıyoruz……."*

Ö12: *"……genel olarak bizim çocuklarımıza program ağır geliyor bizim çerçeve programında da bir denge oluşturulamadı, programlarımızı yapıyoruz her yıl yenileniyor yani bir sistem oturmadı bölümlerde sistem oturmuş hale gelmeli biz de çok yoruluyoruz programı hafifletici tedbirler alınmalıdır yeni gelenler en azından biraz daha öğrencilerin seviyesine gelmiş sonuçta üniversite öğrencisi yetiştirmiyoruz burda üniversite ayarında ders konularımız oluyor gerçekten de bu kadara gerek yok çok alt yapı eksikliği kapasitesi belli*

öğrenciler…….ders programlarını hazırlarken idarenin öğretmenin fikrine başvurması gerekiyor üst üste teorik derslerin gelmemesi arada rahatlatıcı zihin dağıtıcı derslerin serpiştirilmesi günün ilk dersini beden eğitimi koymamak yani okuma saati koymamak gibi düzenlemede idare bu işi düzgün yapmalı günün verimli saatlerine daha zorlayıcı dersler konulması lazım blok halinde yürütülen derslerde bütünlük sağlanmalıdır meslek ve kültür dersi öğretmenleri bu konuda anlaşmaya varmalıdr uygulamalı dersleri bölerek yerleştirmek verimsiz oluyor bütüncül olarak yerleşmeli…….."

Ö14: *"……..ders programlarında alan derslerinin çok fazla parçalı olmaması gerekiyor bütünlük arz etmeli alanlara ait özel ders programları yapılmalı uygulamaların kesilmemesi için bir analiz için örneğin bek alevinde 40 dk. beklemesi gerekir ama zil çalıyor teneffüs oluyor nöbet görevi derken süreç zarar görüyor yeniden başlamak gerekiyor vb. ……."*

Öğretmen yetiştirme ve gelişiminin desteklenmesi

Mesleki eğitim öğretim programlarında verimlilik temasıyla ilgili olarak, öğretmen yetiştirme ve gelişiminin desteklenmesi kodunun yer aldığı görülmektedir. Öğretmenlerin kendi kişisel gelişimlerini sürekli sağlayarak öğrencilere örnek olması, öğretim yöntem ve tekniklerle ilgili öğretmenlere eğitimler verilmesi, teknik eğitim fakültelerinde de birebir uygulama atölyeleri kurularak kaliteli eğitimin artırılması, ayrıca eğitim fakültelerinde öğretmenlere yönelik kişisel gelişim sağlayacak hitabet, enstrüman çalma eğitimi gibi eğitimler verilmesi görüşleri elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö1: *"…….mesela biz bilgisayarcıyız 20 yıldan fazla oldu üniversiteden mezun olalı biz o zamandaki bilgilerle iş yapmıyoruz ki biz şimdi sürekli kendimizi güncellemek durumundayız yani çocuğun kendi bilgisini güncelleyebilecek şekilde öğretmen teorik kısmı anlatacak mesela ne diyeyim atıyorum ben mesela gösteriyorum bir konuyu konu oluyor mesela ben bunu böyle araştırıyorum böyle buluyorum yani çocuk onu görsün……"*

Ö4: *"……öğretmenlere öncelikle yöntem ve tekniklerle ilgili eğitimler verilmesi gerekiyor ilimizdeki öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu 20 yıllık ve üstü öğretmenler çoğu bu öğretim yöntem ve teknikleri almamış oluyor ve eski moda mod yöntemleri kullanıyor öğrenci bu sefer ikilemde kalıyor hangi yöntemi benimseyecek 2006 yılında öğretim programları değişti bununla beraber öğretim yöntem ve teknikleri de değişti kendilerini güncellemeleri gerekli……."*

Ö9: *"…….burda bize de çok büyük görevler düşüyor teknik eğitim fakültelerinde öğretmenlerin yetiştirilmesi de birebir uygulama atölyesi olup bir ürün çıkartarak daha sonra atandığınız okulun liselerinde de ürünler çıkartmaya başlayacaksınız……"*

Ö11: *"…….belki öğretmenleri de yetenekli hale getirmek lazım bir kere yetenekli öğretmen dersi daha sevdirerek anlatıyor belki bunu üniversitede öğretmen yetiştirirken yapabilirler ders olarak koyabilirler hepsi birer enstruman çalsın hitabeti olsun güzel konuşsun birer alanda kendini ifade etsin bu dersler önemli bence……"*

Ders öğretim ve yöntemlerinin geliştirilmesi

Mesleki eğitim öğretim programlarında verimlilik temasıyla ilgili olarak, ders öğretim ve yöntemlerinin geliştirilmesi kodunun yer aldığı görülmektedir. Derslerde görselliğin ön planda olması, sürekli tekrarın önemi, günlük yaşamda kullanacağı bilgilerin eğitimle bütünleştirilmesi, sunuş yönteminden çok araştırma incelemeye dayalı yöntemlerin kullanılması, proje ödevlerinin artırılması, kolaydan zora aşamalı eğitim uygulanması, her öğrencinin bireysel farklılıklarının gözetilmesi, başarma duygusunun aşılanması, kültür ve meslek derslerinin olabildiğince ilişkisinin sağlanması, sadece sınavla değil de her ay tarama testleri yapılarak kazanım eksikliklerinin belirlenip tekrarların yapılmasının gerekliliği görüşleri elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö2: *"……Öncelikle çocuğun görsel anlaması kulaktan dinlemesinden ziyade görsellik çok önemli mesleki anlamda da……. örneğin dilekçe yazmayı sürekli kullana kullana insanları eğitebiliriz sınavı tamamlamak için değil hayata lazım olanları kafasına vura vura*

tekrar ede ede birleştirebiliriz diyoruz sonuçta müfredat yetişiyo ama çocukların bundan haberi olmuyor……..”

Ö9: *“……Çok farklı öğretim yöntem ve teknikleri var özellikle meslek liselerinde sunuş yönteminden çok araştırıp incelemeye yönelik daha çok bir problemi çözmeye yönelik yöntem ve teknikleri kullansak daha uygun olacağını düşünüyorum çok fazla teorik bilgiyle yormadan öğrencilere küçük çaplı projeler verip senede bir defa verdiğimiz projeyi dönemde iki defa vererek öğrencinin bilgiye kendisinin ulaşmasını sağlarsak öğrendiği bilginin daha kalıcı olacağını düşünüyorum……..”*

Ö11: *“……tek tek her öğrenciyle ilgileneceksin her öğrenciyi derse dahil edeceksin çocuk başarma duygusunu alacak sen de çocuk ne anladı onu alacaksın öncelik bu bir de şey var kolaydan zora çocuk temelsiz eksik bilgilerle geldi ona sen direkt müfredat dersini vermeye kalkarsan hiç başarı sağlayamazsın önce ilk bilgilerini ölçmen lazım ve bilmeyen öğrenciye kolaydan zora bir eğitim verilmeli soru seçimi bence burda önemli öğrencinin cevaplayabileceği sorulara yönelik bir çalışma yapılması gerekiyor bir de her öğrencinin başarabileceği bir konu vardır ona yönelik çalışma yapmak lazım mesela ben tarih dersleriyle meslek derslerinin birleşimi çalışmalar yaptırmaya çalışıyorum inşaat bölümüyle tarih dersini ilişkilendirerek onlara performans ödevi vermeye çalışıyorum her bölüme olmayabilir ama afiş yaptırmaya çalışıyorum daha çok bilebileceği alanda çalışmalar etkinlikler buna göre düzenlenebilir……*”

Ö13: *“……kültür derslerinde ise aylık bazda işlediğiniz programa göre işlediğiniz derslerde her ay bir tarama testi yapılması çocuğun eksiklerinin görülüp giderilmesi gerekirse bir haftada o eksikler üzerinde tekrar eğitimler verilmesinden yanayım tek kıstasımız yaptığımız iki tane sınav aslında öyle olmamalı biz çocuğun kafasına bunu sokmak için uğraşmalıyız öğretmen de elini taşın altına koyması gerekiyor……..”*

Yurt dışı uygulamalarının izlenmesi

Mesleki eğitim öğretim programlarında verimlilik temasıyla ilgili olarak, yurt dışı uygulamalarının izlenmesi kodunun yer aldığı görülmektedir. İspanya'daki uygulamalar gibi üniversite eğitimine gerek duymadan iki yıllık meslek liselerinden farklı bölümlerde eğitimler alabilmesi, Rusya'nın eğitim sistemindeki gibi enstrüman eğitimi, resim gibi sosyal alanda öğrenciyi geliştirici derslerin sağlanması görüşleri elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö8: *"……meslek lisesi adı üstünde öğrenciye meslek edindiren bir okuldur, şu anda 9. sınıfa bölüm seçerek gelen öğrencilerimizin hiçbir fikri yok bölüm ve eğitimle ilgili. Hatta İspanya'daki meslek liselerindeki uygulama burada da uygulanabilir. Orada öğrenci bir bölümü bitirdikten sonra iki yıllık başka bir meslek lisesine kayıt yaptırabiliyor. Üniversite gibi. Bitirdikten sonra da istediği alanda iş bulabiliyor. Üniversite eğitimine gerek duymadan……."*

Ö11: *"……...her öğrenci bir kere bir sosyal alanda kendini geliştirmeli ben Rusya'nın eğitimini beğeniyorum önceden her öğrenci kendini ifade edecek öğrenci tesisat bölümünde okuyo ama okuyabilir bir bağlama çalabilir yani ya da inşaat bölümünde okuyup resim alanında geliştirilebilir bunun da öncesine bakmak lazım meslek lisesine gelene kadar belli bir eğitimi alması katetmesi lazım devletin eğitimde bunu yapması lazım ders olarak bağlama dersi gitar dersi iki ders verecek isteyen öğrenci seçecek meslek dersleri dışında atölyelerin olması lazım spor görsel müzik eğitimin verimliliğini buna bağlıyorum çocuk kendini mutlu hissedecek problemli öğrenci işine de dersine de motive olamıyor kendini bir çok kötü alışkanlıktan da uzak tutamıyor……."*

4.3. Tema 3 (Staj Eğitimlerinde Verimlilik) İle İlgili Bulgular

Meslek lisesi öğretmenlerinin staj eğitimlerinde verimliliği arttırmaya yönelik görüşlerinin alınması sonucunda ortaya çıkan bulgular incelendiğinde; staj eğitimlerinin sadece formalite üzerinde kalmaması, öğrencilerin stajda nitelikli eğitim almalarının gelişimleri açısından önemli olduğu, stajla ilgili denetimlerin geliştirilmesi gerekliliği yani

staj eğitiminin işlevselliğinin artırılmasının önemli olduğu öğretmenelrin % 66,66'sı tarafından ifade edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin % 46,66'sı staj eğitimlerinde öğrencilere yönelik olarak öğretmen rehberliğinin ve staj iş yerleriyle koordinasyonun arttırılması gerektiğini ifade etmiştir. Staj eğitiminin süresiyle ilgili olarak; staj eğitiminin süresinin artırılması, staj eğitiminin son sınıfta değil daha erken başlaması ve süresinin dönemlere yayılması, yaz stajları uygulaması gibi iyileştirmeler yapılmasının verimliliği artıracağını Öğretmen 3, 4, 9, 10, 15 görüşlerinde dile getirmiştir. Öğretmen 5, 15 staj ücretlerinin artırılmasının öğrencilerin motivasyonunu artıracağını ifade ederken; öğretmen 1 ise staj defteri doldurma gibi prosedürle ve staj evraklarıyla ilgili işlemlerin bilişim araçları yoluyla yapılması gerekliliğini belirtmiştir.

Tablo 4. 3. *Tema 3 (Staj Eğitimlerinde Verimlilik) İle İlgili Olarak Ortaya Çıkan Kodlar*

Kodlar	Öğretmen No	f	%
Staj eğitiminin işlevselliğinin artırılması	(Öğretmen 1, 3, 4, 6, 7, 11, 12, 13, 14, 15)	10	66,66
Öğretmen rehberliği ve koordinasyonunun geliştirilmesi	(Öğretmen 2, 3, 4, 5, 8, 12, 14)	7	46,66
Staj eğitiminin süresinde iyileştimeler	(Öğretmen 3, 4, 9, 10, 15)	5	33,33
Staj ücretlerinde iyileştirmeler	(Öğretmen 5, 15)	2	13,33
Staj evraklarının bilişime entegre edilmesi	(Öğretmen 1)	1	6,66

Staj eğitiminin işlevselliğinin artırılması (Eğitim kalitesi ve denetimlerin artırılması)

Staj eğitimlerinde verimlilik temasıyla ilgili olarak, staj eğitiminin işlevselliğinin artırılması kodunun yer aldığı görülmektedir. Öğrencilerin staj eğitimlerinde öğrendikleri konuyla alakasız işler yaptıkları, uygun staj yeri bulmakta zorluk çekildiği, öğrencilere yaz stajları uygulaması getirilerek okulda öğrenilen konularla ilgili uygulama yapmasının artırılması, koordinatör öğretmenlere staj günü zamanlarında diğer görevler verilmemesi, staj denetlemelerinin iyi yapılması, staj protokollerinin artırılması, staj disiplinin artırılması, işletmelerin öğrencilere davranışlarının stajyerlere uygun şekilde düzenlenmesi, öğrenci tarafından staj yerinin sık sık değiştirilmesinin önüne geçilmesi görüşleri elde edilmiştir.

Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö1: *"……yani staj eğitimi günümüzde hocam çok laf olsun diye yapılıyor yani bir bizim gördüğümüz var bir de sanayi tarafından bakılan var yani biz görmek istediğimizi görüyoruz onlar görmek istediklerini görüyor şimdi biz adamı telefoncuya gönderiyoruz mecburen staj yapıyor onun için yer yok çünkü o staj işi de bir muamma yani ben şimdi düşünüyorum nasıl olur şimdi herkesi web tasarıma yönlendiremezsin yani o kadar web tasarım firması yok yok ama yapıyormuş gibi de gözükmeyelim yani yani ben şimdi ne müfredatı veriyorum çocuğa şunları yapacaksın diyorum adam toner dolduruyor adam yazıcı tamiri yapıyor farklı bir şey yapıyor yani verdiğimin dışında bir iş yapıyor yani günlük işi bizi yansıtmıyor bizim verdiğimizi yapmıyor o farklı yansıtıyor hocam sizin dediğinizi mi yazacağız bizim yaptığımızı mı diyor aldığı eğitimin uyguladığı şeyin ne anlamı var defterin ne anlamı var……"*

Ö3*: "……yeteri kadar uygulama yaptıramıyoruz bunun da çözümü mutlaka 9'dan 10'dan başlanabilir yaz stajları gelmesi gerekiyor okul bölünmeden uygulama alanı biraz genişletilebilir……."*

Ö4: *"……denetimin iyi yapılması gerekiyor tematik okullarda bu iş daha rahat olabilir koordinatör öğretmenlerin programı düzgün olmalı staj günlerinde başka görev iş verilmemeli ne kadar iyi yasa ya da yönetmelik olsun uygulayan kişi ya da denetleyen olmadıkça bir yere ulaşmıyor……."*

Ö6: *"…….özel sektörle ciddi anlamda iyi bir politikanın imzalanması gerekiyor staj içinde okullar bazında mesela Antalya'da her sene kontenjanların belli olması lazım ve stajın okuldan farkının olmamasını hissetmesi lazım çocuk ne okula ne staja adapte olabiliyor yaş dönemleri de ergenlikle birlikte farklı bir durum meydana geliyor stajda da iyi bir disiplinin olması gerektiğini düşünüyorum kağıt üstünde yapıyoruz çoğu şeyi açıkçası staj yeri değiştirip durmamalı her canı istediğinde……."*

Ö7: *"……..staj eğitimleri tamamen prosedür üzerine yapılmış bir çoğunu duyuyorum çocukları da biliyorum 10 saatlik işi 100 saat veriyoruz çocuk bir bölümün öğrencisi ama o aletleri bile kullanmayı bilmiyor hesaplama vb. bilmiyorsun bir bilgisayar programı bilmiyor adam seni oyalıyor sen de oyalıyorsun sistem bu şekilde de işliyor sağlam bir denetime ihtiyaç var ama denetimden önce çocukların iyi bir eğitim almasına ihtiyaç var……..."*

Ö11*: "……staj eğitimleri aslında 3 gün uygun bence saatlerde 17.00'a kadar uygun ama içini doldurmak lazım çocuk öğrenci staja gidiyor ama kendi mesleğini öğrenebilme adına hiçbir şey yapmıyor sistemde her şey düzgün ilerliyormuş gibi görünüyor ama içerisinde boşluklar var öğrenci stajda hiçbir şey öğrenmemiş olarak geliyor daha öncesinde de okulda da bir şeyler öğrenmemiş belki de mezun oluyo ama adam tesisatçı ama klima takmasını bilmeyen öğrencilerimiz staj o zaman niye var işverenler genelde başka şekilde görüyor öğrencileri tamam temizlik de yapabilir çocuk ama temizliğin yanında onu da yapması lazım içini doldurmak lazım, doğru davranışlar sergilenmeli……."*

Ö12: *"……öğrencilerimizi işletmeler daha çok personelmiş gibi görüyorlar burda onların bir stajyer olduğunu unutup bir işçisiymiş gibi öyle hareket ediyorlar biz onlara halbuki farklı şekilde kavratırsak orda bir şeyler öğrenmesi gerektiğini kavratırsak koordinatör okul idaresi milli eğitim devreye girip bu şartları düzeltirse daha iyi olur staj eğitimleri……."*

Ö13: *"……..stajda istedikleri yerde yapmaları önemli bildikleri yer varsa orada yapıyorlar staj yeri değiştirmeyi alışkanlık yapmaması lazım gittiği yerde mutlu keyifli olması lazım ortamı ve işi sevmeliler bir şeyler öğrendikleri zaman öğrendiklerini göstermeyi seviyorlar zaten cebine üç beş kuruş para girdiğinde de ben hayata atıldım moduna giriyor ve motivasyonu artıyor işi ve ortamı sevmeleri sinerjileri iyi olması olumlu motivasyon olarak yansıyor kendini geliştirmeye devam ediyor işverenler çok baskı yapmamalı öğrenci olduklarını unutmamalılar köle olarak göndermiyoruz öğrencileri……."*

Ö14*: "……bir de şu var staj yerine gidiyor staj yerini sevmiyor arkadaşıyla sorun yaşıyor beğenmiyor zorluğun üzerinden gelebilmeli sık sık stajını değiştirme şansını verirsek ileride de bunu iş yerlerinde alışkanlık haline getirecek daha farklı biz gözle göreyim bakışı oluşmuyor staj yerlerinde çalışan iş verenler müdürler işletme müdürleri öğrenciler öğrenci değil de işçi gözüyle bakıyor ve o şekilde muamele ediyor öğrenciler alıngan kırılgan oluyorlar bu da onları soğutuyor bu olumsuzlukların staj yapmadan önce işletme müdürüyle görüşülmesinde fayda var çalışma sürelerinden fazla çalıştırmak isteyen işletmeler olabiliyor çünkü ucuz işçi gözüyle bakılabiliyor her şeyinden yararlanmak isteniyor bu anlamda öğrencilerin sahip olduğu haklar öğretilmeli yapacağı işi bilmeli öğretilmeli işletmeler de aynı şekilde……"*

Ö15: *"……staj ortamında bir ayrımcılığa maruz kalmadan orda eğitimlerini tamamlayabiliyorlarsa yani sadece bir öğrenci değil aynı zamanda bir çalışan statüsünde de kabul edilerek değer görürlerse staj ortamlarındaki motivasyonlarının artabileceğini düşünüyorum……."*

Öğretmen rehberliği ve koordinasyonunun geliştirilmesi

Staj eğitimlerinde verimlilik temasıyla ilgili olarak, öğretmen rehberliği ve koordinasyonunun geliştirilmesi kodunun yer aldığı görülmektedir. Stajın öneminin kavratılmasında ve iş hayatını öğrencilere anlatmakta öğretmen rehberliğinin önemi, alan öğretmenlerinin iş yerleriyle koordinasyonun önemi ve geliştirilmesi görüşleri elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö2: *"……yapılması gerekenler yapılmış yönetmelikler verimli bir staj yapılması için uygun sadece biz öğretmenlerin o çocukları daha iyi oraya kanalize edebilmek stajın önemini anlatmak hayata adım attıklarını belki emekli oluncaya kadar çalışacaklarını iş hayatının okul hayatı gibi olmadığını devamsızlık vs. durumlara dikkat edilmesini vurgulamak lazım……."*

Ö3*: "……..iş yerleriyle koordinasyon iyi sağlanırsa bı çok avantaj sağlayan bir şey okulun kendi ekonomik imkanlarıyla sağlayamadığı bir çok şeyi sağlayabiliyorlar bu da okul ve işletmeler arasındaki protokollere bağlı burda da iletişim pozitif yaklaşım devreye giriyor eğer okul idaresi ve alan öğretmenleri iş yerleriyle uygun iletişim kurabilirlerse hem çocukların eğitimi açısından hem de okula maddi manevi katkı sağlamak açısından staj çalışmalarını çok iyi yönlendirebilirler……"*

Ö4: *"……koordinatör öğretmenlerin programı düzgün olmalı staj günlerinde başka görev iş verilmemeli……."*

Ö5*: "…….okul yönetiminin iş arayan yerleri tespit etmesi alan öğretmenlerinin bu durumu keşfetmesi görüşmeler yapması öğrencilerin yönlendirilmesi ve okulun bu konuda öncü olması düşünülebilir……."*

Ö8*: "……öğrencilerimiz stajlarını yaparken görevli bir koordinatör öğretmen tarafından kontrol altındadır. Koordinatör öğretmen hem işletmeye öğrenci ve işleyiş ile ilgili bilgi verirken aynı zamanda da öğrenciye işletmede nelere dikkat etmesi ve nasıl çalışması gerektiği ile ilgili bilgilendirmeler yapar bunun sağlanması rehberlik oldukça önemlidir her hafta belirtilen gün ve saatte işletme ziyareti yaparak olası aksaklıkları düzeltmek ve işleyişin düzenli yürüyüşü için görev alır. İşletme sahibinin ve usta öğreticinin öğrenci ile olumlu iletişimi verimliliğin artırılmasında etkendir……."*

Ö12: *"…….koordinatör öğretmenler tebliğlerdeki görevlerini eksiksiz yapan bir öğretmen başarılı olur staj eğitimlerinde işletme koordinasyonu sağlar öğrencisinin gelişimini huzurlu çalışma ortamını gözlemlemeli gerektiğinde müdahale etmelidir ……."*

Ö14*: "…….işletme yeri bulamamak gibi bazı meslek liselerinde sorun oluyor alan şefleri kendileri gidip uğraşıyor mecburen bir yere yerleştiği için bazen memnuniyetsizlikler*

olabiliyor staj konusuna daha farklı bir çözüm yolu getirilebilir bizden daha büyük yönetimler milli eğitim bakanlık gibi protokoller imzalanmış büyük işletmeler büyük fabrikalar aracılığıyla öğrenciler staj yerlerine yerleştirilebilir……"

Staj eğitiminin süresinde iyileştirmeler

Staj eğitimlerinde verimlilik temasıyla ilgili olarak, staj eğitiminin süresinde iyileştirmeler kodunun yer aldığı görülmektedir. Stajın erken dönemde başlaması, yaz stajı uygulaması getirilmesi, staj eğitimlerinin süresinin artırılması, stajın sadece son sınıfta değil de zamanlara yayılması bulguları elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö3*: "……bir de stajın son sınıfta değil diğer sınıflarda da mesela turizm liselerinde o şekilde diğer sınıflarda da gidiyorlar bildiğim kadarıyla 12'den önce stajın da başlaması şart lazım okulu bölmemek adına düşünülüyorsa bir ay yaz stajı zorunluluğu getirilebilir öğrencilere……."*

Ö4: *"……staj eğitimlerinin sayısını arttırmak gerekiyor okulda bulunduğu süreyi azaltmak iş başında öğrenmeyi arttırmak gerekiyor……"*

Ö9: *"…….son sınıflara gediğinde bir sıkışma yaşıyor öğrenci bunun daha erken 9. sınıfın yazında bir yirmi gün bir ay 10. Sınıfta yazın bir yirmi gün bir ay kısa bir staj dönemi yaptırılabilir bunun yükünü eşit şekilde dağıtılacak olursa staj yoğunluğunu daha azaltılmış olabilir……"*

Ö10: *"……staj sürelerinin yetersiz olduğunu düşünüyorum eğer öğrenci 9'da geliyorsa 11'de yarım zamanlı 12'de de tam zamanlı staj olursa bence daha verimli olur 12' de 3 gün staj 2 gün okul bence yetersiz bunla ilgili adımlar atılacaktı fakat eksik kaldı 12. sınıftaki meslek lisesi öğrencisinin bence çok okulda işinin kaldığını düşünmüyorum……."*

Ö15: *"……staj eğitimi için belirlenen günlük eğitim süresi çalışma hayatıyla eğer eşit düzeydeyse ve öğrenci için fazla geliyorsa stajda geçirdiği süre kısaltılabilir öğrencinin hani daha kısa sürede belki daha verimli çalışabilir……. hani bir yıldan daha fazla bir sürede de yapılabilir normalde meslek liselerinde yalnızca son sınıfta öğrenciler zorunlu olarak staj eğitimi görmekte yıllar içerisine yayılabilir yani bir yıldan daha fazla bir sürede eğer öğrenci staj yapmış olursa hem mesleki anlamda deneyimini arttırmış olur hem de çalışma anlamında motivasyonu artabilir……."*

Staj ücretlerinde iyileştirmeler

Staj eğitimlerinde verimlilik temasıyla ilgili olarak, staj ücretlerinde iyileştirmeler kodunun yer aldığı görülmektedir. Staj ücretlerinin biraz daha artırılmasının öğrencilerin motivasyonu açısından önemli olduğu görüşleri elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö5*: "……staj eğitiminden aldıkları ücret tam yaptıklarını karşılamıyor aslında o yüzden staj ücretlerinde arttırma yapılabilir……."*

Ö15: *"……eee yani sigortasıyla beraber öğrenciye ödenen staj ücretlerindeki ufak bir iyileştirme belki hani daha motive olmalarını para kazanma anlamında tatminlerini yerine getirmek belki onları hani stajda daha motive bir hale getirebilir……."*

Staj evraklarının bilişime entegre edilmesi

Staj eğitimlerinde verimlilik temasıyla ilgili olarak, staj evraklarının bilişime entegre edilmesi kodunun yer aldığı görülmektedir. Staj defteri uygulamasının kaldırılarak, bilişim yoluyla uygulamalara geçilmesi görüşleri elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö1: *"……defter olması gerekiyor mu o da ayrı bir konu staj defteri olması gerekiyor mu şimdi artık günümüzde her şey dijitalleşti yani bir görüntü kaydı olabilir bir ses kaydı olabilir illa deftere yazı yazmak gerekir mi bilemedim yani biz hala staj defteri mantığındayız*

yani staj defteri olayı 60'lı yıllardan 70'li yıllardan kalma bir olay staj defteri veriyorsun çocuğa onu yaz şu konuları yaz falan filan benim dediklerimi yaz hocam bunları görmüyoruz ama olsun sen yaz iyi tamam öyle diyor çocuk ne yapsın……..”

4.4. Tema 4 (Projelerde Verimlilik) İle İlgili Bulgular

Meslek liselerinde gerçekleştirilen projelerde verimliliği arttırmaya yönelik öğretmen görüşlerinin alınmasıyla elde edilen bulgular neticesinde projelerin amaca uygun ve işlevsel olması gerektiği öğretmenlerin % 53, 33’ü tarafından belirtilmiştir. Projeler düzenlenirken kabul edilebilirliğin artırılması, proje gruplarının kurulması gibi proje düzenlemelerinde geliştirmeler olması gerekliliği dile getirilmiştir (Öğretmen 1, 2, 8, 12, 13, 14). Projelerde yenilikçi, yaratıcı düşüncelerin ön planda olması, üretime dönük ve yurt dışıyla ilgili farklı projeler üretilmesi gibi projelerde çeşitlilik olması gerektiği görüşü öğretmenlerin % 33,33’ü tarafından ifade edilmiştir. Ayrıca projeler oluşturulurken, objektiflik ve okullara fırsat eşitliği sağlanmasının önemi de ortaya çıkan görüşler arasındadır (Öğretmen 2, 8, 14, 15).

Tablo 4. 4. *Tema 4 (Projelerde Verimlilik) İle İlgili Olarak Ortaya Çıkan Kodlar*

Kodlar	**Öğretmen No**	**f**	**%**
İşlevsel proje üretimi	(Öğretmen 1, 3, 4, 6, 9, 10, 11, 13)	8	53,33
Proje düzenlemelerinde geliştirmeler	(Öğretmen 1, 2, 8, 12, 13, 14)	6	40,00
Projelerde çeşitliliğin artırılması	(Öğretmen 4, 8, 9, 10, 12)	5	33,33
Objektiflik ve okullara fırsat eşitliği	(Öğretmen 2, 8, 14, 15)	4	26,66

İşlevsel proje üretimi

Projelerde verimlilik temasıyla ilgili olarak, işlevsel proje üretimi kodunun yer aldığı görülmektedir. Projelerin sadece gezi amaçlı değil; amaca uygun olması, mentörlük sisteminin geliştirilmesi gerektiği, proje üretiminin artırılması, yaratıcı düşüncelerin ortaya çıkarılması, projelere maddi desteğin sağlanması, ürün iyileştirme, yenileme okul ve çevresini iyileştirme gibi ihtiyaca yönelik projeler hazırlanması, somutlaştırmaya yönelik projeler

yapılması, yurt dışı uygulamalarının ülkemize uyarlanmasının geliştirilmesi, belirli günlerle ilgili projeler planlanması bulguları elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö1: *"……şimdi çocuklar mesela veriyoruz biz şimdi kodlama diyoruz kodlama diyoruz ama sonrasında bir şey olmuyor şimdi mentörlük dediğimiz bir olay var çocuğa veriyorsun üç tane dersi aldıkları bilgilerle bir şeyler yapıyor proje üretiyor yarışmaya katılıyor vesaire vesaire bizde o yok takip yok biz şimdi mesleki eğitimde veriyoruz dersi çocuğa metal öğretmeni veriyor kaynak bu çocuk kaynak yapıyor mu mesela yapmıyor ben şimdi mezun öğrencilerimle konuşuyorum adam otobüs tamircisi bile olan var yani biz şimdi böyle bir durumda mesleki eğitimden bahsetmeyelim yani yani sektöre yönelik bir birey yetiştiremiyorsam benim yaptığım işin bir kıymeti yok……."*

Ö3: *"……..meslek lisesinin avantajı proje üretmek çok farklı alanlarda çok fazla proje üretilebilir ara eleman üretimle ilgili projeler yurt dışında çok kabul görüyor eleman eksikliği olduğu için yaratıcı düşünerek farklı projeler üretilebilir her alanda……."*

Ö4*: "……..yenilikle inovasyonun arasındaki farkı ayıramayıp her şeye proje dediğimizde de fark bir şey ortaya çıkıyor farklı boyutlar reklam kısmı başlıyor çocukların işbaşında eğitim yapacakları projeler güzel amaca uygun projeler olmalı özellikle meslek liselerinde sadece gezi amaçlı olması maddi kaynakların biraz farklı yere harcanması gibi……."*

Ö6: *"……okullarda uzmanlaşmaya gidilmiş olsaydı işin açıkçası pek çok projeye katılmış olmak için katılıyoruz öğrenci proje nedir bilmiyor alan öğretmenlerine bu konuda çok iş düşüyor bir de milli eğitimin bu konuda çok da zorlayıcı olmaması gerektiğini düşünüyorum bütün öğretmenler iyi bir proje geliştirmek ister araç gereç donanım materyal yeterli olsa biraz da okullara verilen maddi destekle ilgili öğrenciyi işin içine kanalize etmek önemli bu motivasyonun verilmesi lazım istihdam yok çocuk buradan çıktıktan sonra alanında*

iş bulabilecek mi gerçekten istihdam yok çocuk bu yüzden kendini geliştirmek istemiyor okuyup geçiyorlar……..…….”

Ö9: *“……..sektörde olan bir ürünü yenileme iyileştirme ya da yeni bir ürün ortaya çıkarma okulun reklamını da artırır öğrenciler bir ürün çıkarmaya yönelik projelere teşvik edilebilir bir pilot okulun ihtiyaçları doğrultusunda bir ürün çıkartılabilir örneğin plaka tanıma sistemiyle okulun kapısının açılıp kapanması vb. önce kendi okuluna sonra kendi iline bir proje sonra ülkesine sonra yurt dışına açılabilir en yakın çevreden uzak çevreye doğru projeler bu da motivasyonu artıracaktır direkt yurt dışına gitmeyip……..……”*

Ö10: *“…….projelerdeki amaç iyi belirlenmeli amaç gelişmiş ülkelerin standardına ulaşılması gerekir biz de eksik olan ne var fazla işgücü var onlarda teknoloji global olarak bunların birbirini dengelemesi için kullanılması lazım ileri teknolojiler birkaç sene sonra geliyor o da spesifik yerlerde kullanılıyor öğrenci bunlardan bihaber olarak mezun oluyor……..”*

Ö11: *“……öğrenciye somutlaştırmaya yönelik çalışmalar yapılması lazım meslek liselerinde tarihle ilgili çok fazla proje yapamayız bize gelen öğrenciler işte sunum yapan bir konuyu açıklayan böyle öğrenciler olmadığı için eksik kalan tarafımız oluyor zaten meslek alanlarıyla daha ilgili olduğu için bizim derslerimiz daha arka planda kalıyor bizi de dersi ayakta tutacak ilgisini çekecek çalışmalar yapmaya çalışıyoruz öğrenci de önemli projelerde öğretmen olarak hepimiz projeler yapmaya kalksak yapabiliriz ama öğrenci aktifliği önemli yurt dışı projelerinin dönüşlerinde Türkiye’ye uyarlamak konusunda pek bize katkısı olmuyor bize dönüştürmek tamamlamak önemli bu konuda eksik kalıyoruz……her bölüm okul için bir şey yapmalı çalışma yapılmalı önce kendi çevreni iyileştireceksin bunu yaparken öğreneceksin sonra bunu meslek haline dönüştüreceksin……..”*

Ö13: *“……..okulda iyileştirme ekipleri kuracaktık tesisattı bilgisayardı bölümlerden burda ekipler oluşturacaktık bütün okulların bu bakımlara ihtiyacı var bilgisayar veya klima üzerine…….yine konu öğretmene geliyor yılık plana göre devam ediyoruz anlattım*

çıktım olmamalı belirli günlerle ilgili planlamalar yapılıp projeler üretilebilir örneğin edebiyat öğretmenleri münazara yarışma şiir okuma metin yazma vb. projelere el atmalı biz bunları yaparken biraz zorlanıyoruz öğrenci profili mükemmel olmasa da beraber daha iyiye gitme yolunu seçebiliriz……..."

Proje düzenlemelerinde geliştirmeler

Projelerde verimlilik temasıyla ilgili olarak, proje düzenlemelerinde geliştirmeler kodunun yer aldığı görülmektedir. Tubitak projeleri ve diğer projelerin yerel anlamda yapılmasının artırılması, bakanlığın fırsat eşitliği açısından projeleri organize etmesi, öğrenci motivasyonu açısından proje kabul edilebilirliğinin artırılması, okullarda proje ekiplerinin kurulması, öğrenci bazlı projelerin artırılması görüşleri elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö1: *"……yani bizim mesela teknofest olayı çok güzel bir çalışma oldu Tubitak bu konuda çok önderlik yapıyor güzel çalışmalara imza atıyor her ilde olabilir bu Türkiye yerele indirilip ayrılarak her yerde yarışma yapılabilir çocukların o kabiliyeti proje üretme o projeyi sonlandırması sağlanabilir böyle yenilikçi düşünceler ortaya çıkar……."*

Ö2: *"…….projeyi de bir ticarete dönüştürenler var kaynağın belli miktarını alanlar var şirketler var proje yapıyorlar böyle olacağına projeleri bakanlık her sene sırayla veya sayıya göre veya işte ordaki çocukların ekonomik durumuna göre bakanlık hazırlasa verse daha iyi olur bakanlık daha organize yaparsa duruma göre öncelik verilmesi gereken bölgeler varsa daha iyi olacağını düşünüyorum……"*

Ö8: *"…….ancak MEB tarafından kabul edilmesi gerekmekte bu projelerin. Çok sayıda meslek lisesi olması ve önceliği daha küçük bölgelerdeki okullara vermeleri nedeniyle kabul edilebilirliği zor olmaktadır……."*

Ö12: *"……kabul edilmesi için projelerin imkan verilmesi önemli faydası çok keşke hep cevap gelse projelerimize öğrencilerimiz için çok büyük faydası var……"*

Ö13: *"…….yurt dışı projeleri öğrenci bazlı projeler olmalı öğretmen bazlı değil de artık öğrencinin görmesi daha önemli eğitim sistemini görünce de burda da bir şey yapmaya çalışıyor herkesin bir proje üretmesi lazım hatta grupların kurulması proje grubu meslekçiler kültürcüler ayrı proje üretecek kişileri bulmakta zorlanıyoruz ortak arkadaşları prosedürle ilgili bir sorun yok ekip önemli……."*

Ö14: *"…….projeleri hazırlamak kolay olmuyor önemli ölçüde zaman alıyor bir sene kabul edilmeyip ikinci senedeki sene kabul edilmeyince bunda çalışacak öğrenci bulamıyoruz……."*

Projelerde çeşitliliğin artırılması

Projelerde verimlilik temasıyla ilgili olarak, projelerde çeşitliliğin artırılması kodunun yer aldığı görülmektedir. İş başında eğitim yapılabilecek projelerin artması, AB projelerinin çeşitlendirilmesi, yurt dışı projelerinin sayısının artırılması, yurt içi ve yurt dışı inceleme öğrenci değişim projeleri, malzeme alımı üzerine projeler yapılması bulguları elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö4*: "……yenilikle inovasyonun arasındaki farkı ayıramayıp her şeye proje dediğimizde de fark bir şey ortaya çıkıyor farklı boyutlar reklam kısmı başlıyor çocukların işbaşında eğitim yapacakları projeler güzel amaca uygun projeler olmalı özellikle meslek liselerinde sadece gezi amaçlı olması maddi kaynakların biraz farklı yere harcanması gibi……."*

Ö8: *"…….AB projeleri hazırlanabilir ve zaten hazırlamaktayız ancak MEB tarafından kabul edilmesi gerekmekte bu projelerin…….okul içi etkinlikler yapmaktayız fırsat buldukça. Bu bile çocukların motivasyononu artırmaktadır……."*

Ö9: *"……yurt dışı kaynaklı farklı ülkelere gezi inceleme şeklinde Erasmus projeleri var Avrupa'daki Portekiz'deki Almanya'daki olan sistemleri seçilen öğrencilerin bire bir olan teknolojiyi orda görmesi hedefleniyor senede bir kere ya da bir yere yapılıyor bu yılda iki defa olabilir diye düşünüyorum bu projeleri yurtdışıyla beraber yurt içinde de üretim nerde varsa örneğin güneş paneli vb. oraya gidip orda yerinde incelenebilir ilk önce yurt içi gezilerinin yapılması sonra yurt dışına gidilmesi veya takas şeklinde de olabilir ordaki öğrencilerin buraya gelmesi buradakilerin oraya gitmesi şeklinde de olabilir veya iller bazında da olabilir Antalya'dan Ankara'ya gidilebilir oradakiler buraya gelebilir kendi bölgenizden çıkıp dışarıda neler oluyor bunlar görülebilir bu tür teknofest uluslar arası yarışma vb. faaliyetler öğrencilerin motivasyonunu da artırıyor……"*

Ö10: *"……projelerdeki amaç iyi belirlenmeli……bir ısı pompası sistemi bile çok sonra uygulanmaya başlandı halen de biz çok gerisindeyiz o sistemin malzeme alımı üzerine projeler yazılabilir……"*

Ö12: *"……yurt dışı projeleri önemli orda görüp ordakileri burda faaliyete geçirmek karşılama yapabilmek için önemli motive edip ufkunu geliştiriyo….."*

Objektiflik ve okullara fırsat eşitliği

Projelerde verimlilik temasıyla ilgili olarak, objektiflik ve okullara fırsat eşitliği kodunun yer aldığı görülmektedir. Projelerde bütün okullara eşit imkânlar sağlanması, farklı okulların görevlendirilmesi, projelerden yararlanan öğrenci sayısının artırılması görüşleri elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö2: *"……projelerin objektif herkesin yararlanabileceği şekilde yaygınlaştırılması iyi olur her yıl belli alandan belli sayıda öğrenci gönderimi gibi bir çok okulun katılması sağlanabilir yurt dışı projeleri bütün okullara eşit imkan sağlanmalı bazıları her sene gidiyor bazıları üç beş senede bir gibi projeyi de bir ticarete dönüştürenler var kaynağın belli*

miktarını alanlar var şirketler var proje yapıyorlar böyle olacağına projeleri bakanlık her sene sırayla veya sayıya göre veya işte ordaki çocukların ekonomik durumuna göre bakanlık hazırlasa verse daha iyi olur bakanlık daha organize yaparsa duruma göre öncelik verilmesi gereken bölgeler varsa daha iyi olacağını düşünüyorum……..."

Ö14: *"……baktığımızda bu projeler bir sene önceki görev almış aynı okullar oluyor bence bu projelerde fırsat eşitliği verilmesi gerekiyor dar projelerde olsa diğer okullara ve öğrencilere şans verilse daha istekli olacaklar daha farklı projelerin üretilmesinde…….yani aslında genel bir proje duyurusundan ziyade çok fazla okulumuz var her sene farklı okullar görevlendirilip onların çalışması alınabilir ……....."*

Ö15: *"……burda sadece projeler üzerinden belli sayıda bir öğrenci yararlanabildiği yani okuldaki mevcuda göre kıyaslandığında çok az sayıda öğrenci yararlanabildiği için sadece belki bu öğrenciler üzerinde biraz daha verimli olabilir ya da diğer öğrencilerin de hani bu öğrencilerle ilgili değişimleri gözlemledikleri zaman belki başarıyla ilgili verimliliği arttırma ihtimali olabilir……....."*

4.5. Tema 5 (Motivasyon) İle İlgili Bulgular

Meslek liselerinde motivasyonu arttırmaya yönelik öğretmen görüşlerinin alınmasıyla elde edilen bulgular neticesinde öğretmen ve öğrenci motivasyonunu artırmanın verimliliği oldukça etkilediği görüşleri belirlenmiştir. Öğretmen motivasyonunu etkileyen faktörler içerisinde nitelikli idareciler, etkili iletişim ve olumlu tutumun önemi tüm öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Öğrenci başarı ve motivasyonunun artmasının, öğretmenin de motivasyonunu önemli ölçüde artırdığı öğretmenlerin % 60'ı tarafından belirtilmiştir. Teşvik, destek ve ödül sistemi olması gerektiği öğretmen 4, 5, 11, 12 tarafından ifade edilirken; fiziki ve mesleki şartların iyileştirilmesi gerektiğini öğretmen 2, 5, 6, 14 görüşlerinde belirtmişlerdir. Öğrenci motivasyonu anlamında ise öğrenciyi okula bağlayıcı etkinlikler ve ödül sistemi olması gerekliliği öğretmenlerin % 66,66'sı tarafından ifade edilen görüşlerdendir. Öğrencilere maddi ve manevi anlamda destek olunması gerektiği

öğretmenlerin % 60'ı tarafından belirtilirken, istihdam olanaklarının tanıtımı ile arttırıcı çalışmalar yapmanın önemi öğretmenlerin % 20'si tarafından belirtilmiştir.

Tablo 4. 5. *Tema 5 (Motivasyon) İle İlgili Olarak Ortaya Çıkan Kodlar*

Alt Tema 1	**Kodlar**	**Öğretmen No**	f
Öğretmen motivasyonu	Nitelikli idareciler, etkili iletişim ve olumlu tutum	(Tüm öğretmenler)	15
	Öğrenci başarı ve motivasyonunun artması	(Öğretmen 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 14, 15)	9
	Teşvik, destek ve ödül sistemi	(Öğretmen 4, 5, 11, 12)	4
	Fiziki ve mesleki şartların iyileştirilmesi	(Öğretmen 2, 5, 6, 14)	4
Alt Tema 2	**Kodlar**	**Öğretmen No**	f
Öğrenci motivasyonu	Etkinlikler ve ödül sistemi	(Öğretmen 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 11, 14, 15)	10
	Maddi ve manevi destek	(Öğretmen 2, 4, 5, 8, 11, 12, 13, 14, 15)	9
	İstihdam olanaklarının tanıtımı ve artırılması	(Öğretmen 1, 10, 15)	3

Nitelikli idareciler, etkili iletişim ve olumlu tutum (Öğretmen motivasyonu)

Motivasyon temasıyla ilgili olarak, öğretmen motivasyonu alt teması altında nitelikli idareciler, etkili iletişim ve olumlu tutum kodunun yer aldığı görülmektedir. Bireysel özgürlüklere saygılı, kurum kültürünü arttırıcı etkinlikler yapan okul yönetimi olması, yapıcı destekleyici davranışlar ve olumlu tutum sergilenmesi, liderlik yapılarına sahip olması, demokratik ortam oluşturulması, meslek ve kültür öğretmeni ayrımı yapılmaması, etkili iletişim becerileri yüksek bir okul yönetimi olması, yöneticilik eğitimi almış kişilerin yönetici olması bulguları elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö1: *"……yani şimdi kısıtlayıcı kalıp şekilde öğrenciye öğretmeni disiplini etmeye yönelik böyle faaliyetlere girerse okul yönetimi bana göre olmaz yani daha özgürleştirilmesi lazım daha bireyselleştirilmesi lazım daha bireyselleştirilmesi lazım çocuğun aidiyetini arttırması lazım nasıl olur bu kurum kültürü biz pilav günleri yapıyorduk mesela çocuklarla mesela bazı karnavallar şimdi zamanı mesela nevruz falan ateşin üstünden atlama bir kamp ateşi mesela orada öğrenci toplanır mesela bir kamp ateşi yak iftar düzenle……"*

Ö2*: "……takdir edildiği sürece motivasyon artar insanları azarlayarak terbiye etmek yerine onları güzel yerlerinden yakalayarak teşekkür etmek önemli negatif davranışlarla motivasyon düşer isteksizlik artar bu yüzden yönetimin çok büyük fonksiyonu vardır bu yüzden yapıcı destekleyici onure edici davranışları ön plana alması negatif davranışları değil ordaki kurumsal verimliliği de artıracaktır……"*

Ö3*: "……okul yönetiminin pozitif olması yeniliklere açık olması her türlü projede öğretmenleri desteklemesi gerekiyor öğrencileri de desteklemesi gerekiyor maddi olarak da diğer çalışma anlamında da sosyal alanda çok etkinlik yapabilir kurum kültürünü geliştirmek için yarışmalar düzenleyebilir futbol basketbol gibi sosyal kültürel geziler yemek kahvaltı gezi seminer konser yani münkün olduğu kadar insanları bir araya getirip pozitif bir yaklaşım içerisinde olması gerekiyor……"*

Ö4: *"……okul yönetimi insanla uğraşıyor hepsi bir değil teoride çok fazla yöntem teknik var okul yöneticisinin bunları bilmesi gerekiyor eğitim lideri olması gerekiyor teknolojik liderlik ya da diğer liderlik yapılarından en azından birini ya da birkaçına sahip olması gerekiyor bir de tutarlı olması gerekiyor kurumdaki çalışan herkesde aynı yeteneklerin olması lazım sonuçta sınıf yönetimi de var kişisel gelişimi tamamlaması gerekiyor bu da verimliliğe doğal olarak etki edecek bazen insiyatif kullanmak önemli olabiliyor sürekli odasında oturmakla değil her zaman ortada olması sınıflara girmesi gerekiyor bazı okullarda müdüre ulaşma şansınız olmuyor ya da tam tersi müdür yardımcılarında yok bu bir ekip işi ekip iyi olması lazım çözüm odaklı olmaları gerekli……"*

Ö5: *"…….disiplin gibi konularda kendilerinin ilgilenip öğrenciyle öğretmeni çok karşı karşıya getirmemek adına maddi durumu düşük öğrenciler için imkanlar bulmaya yardımcı olmaları gerekir öğretmenlerle ilgili kararların ortak alınması gerekiyor yani demokratik bir tutum içerisinde olursa okul iklimi de destekleyici olur öğretmenler de öğrenciler de kendi performanslarını da zorlarlar kendilerini okula daha ait hissederler ait hissedince de motivasyon ve verimliliklerinin daha artacağını düşünüyoruım……."*

Ö6*: "…….idarenin bir defa bu meslek kültür ayrımından uzaklaşması gerektiğini düşünüyorum en büyük sıkıntımız burda bu konuda kendini bir revize etmesi lazım ikinci sınıf vatandaş muamelesi görüyor kültür öğretmenleri alan öğretmenlerinin çok yükü var ama bu ayrımın kültür öğretmenlerinin motivasyonu düşürdüğünü düşünüyorum…….öğretmenler her konuda desteklenmeli, öğretmenin ihtiyaçlarını görmeli, öğretmenler odası düzenlenmeli……."*

Ö7: *"…….okul müdürünün idarenin meslekçi kültürcü ayrımına gidilmemesi meslek öğretmenlerinin kendi binalarından çıkıp öğretmenleri bir araya getirecek etkinlikler düzenlenmesi basit yemek şeklinde de değil bi aktivite yapabilirsin öğretmenler bir araya gelirse daha güzel olur okul, daha bir yüzler güler……."*

Ö8*: "……okuduğum bir yazıda yöneticide olması gereken 10 özellik olarak ; iletişim uzmanı, eğitimci, vizyon sahibi, kolaylaştırıcı, değişim uzmanı, kültür mimarı, harekete geçirici, üretici, karakter mimarı ve katkıda bulunan olarak sıralanmıştı. Öğretmen ve veli görüşlerini önemseyen ve insan ilişkilerini bilen kişiler yönetim kadrosunda olursa verimliliğin artacağından eminim……."*

Ö9*: "……burada sadece okul idarecileri ve öğretmenler aracılığıyla değil tümüyle bir iletişim olması gerekiyor yani öğrenci veli öğretmen okul idarecileri tümünün belli bir iletişimi sağlayabildiği hedefle yaklaşım olmalı……."*

Ö10: *"……istek ve önerilere hoşgörüyle bakıp özveriyle yaklaşmalı eşit adaletli olması lazım bunlar olduktan sonra bir öğretmenin idaresinden istediği bunlardır öğrencilere de aynı şekilde yaklaşmalı süreç içerisinde istekleri olacaktır onların da……"*

Ö11: *"…….okul idaresinde idareci olabilecek kişilerin bir kere iletişimi çok iyi olacak öğretmenle iletişimi iyi olacak duygu ve birlikte hareket etmek olmuyor yoksa aynı kurumda hepimizin mutlu olması önemli baştan sona iletişim önemli mutsuz kavga gürültü olumsuz frekans yayılıyor yaptığımız işten zevk alamıyoruz yani iletişimde sıkıntılarını atması lazım idarecilerin kendisiyle barışık olması lazım sabır fedakarlık vefa bütün duygular insanı insan yapan her şey burda kullanılmalı idareci yaparken bunları da bir göz önünde bulundurulması lazım yani sonuçta herkes o koltuğa oturup bir şeyler yapabilir ama iletişimi öncelikli kural olmalı……"*

Ö12*: "…….okul yönetimi her konuda desteklemeli ve yanında olmalı yanında olduğunu da hissettirmeli ve öğretmenin taleplerini de imkanlar el verdiğince yerine getirmeli ihtiyaç önceliğini iyi belirlemeli bu konuda öğretmenin fikrini almalı bu konuda okulun bir ödeneği vardır burda bir sırayı takip etmeli öncelikle ihtiyaçla başlanmalı ihtiyaç dışı şeyler yapılmamalı……."*

Ö13*: "…….idare birbiriyle barışık olmalı herkes kendi görevini kavramalı bilincinde olmalı bu bir zincir zaten öğretmen öğrenci de yapmaz görevini olumlu yaklaşım olursa her şey konuşulursa mobing uygulanmazsa olumlu motivasyon sinerji olur bu bir üçgen gibi olumlu işler yaparsak olumlu bir idareyle çalışmak çok iyi ufkunuz açılıyor destek görüyorsunuz……"*

Ö14: *"…….yönetim çok önemli her şeyi yönetmek zorundasın idareye büyük pay düşüyor bu anlamda öğretmen de arkasında güçlü bir yönetim varsa kendini güçlü hisseder geliştirmek ister sürekli alanına bölümüne dersine hep farkındalık kazandırmak ister bir*

şeyler üretmenin peşindedir ona destek olmayan sorununu dinlemeyen br idareyse öğretmeni köreltiyor zamanla o da vazgeçiyor körelmesi eğitime vurulmuş büyük bir darbedir yönetimler artık öğretmen camiasından olmamalı diye düşünüyorum yönetim işi ayrı bir sektör ayrı bir alan bunun eğitimini almış kişilerin yönetici olması gerektiğini düşünüyorum bir insan bir iş de yetkindir o alanda geliştirmiştir biz öğretmenlik eğitimini aldık güdüleyen yönetim önemli motivasyon kaynağı oluyor..……"

Ö15: *"……sadece disiplin odaklı veya hani okulda sadece akademik başarıyı arttırma odaklı olmamalı bence……. iletişimi de hedefleyen bir okul anlayışı olması lazım yönetim anlamında amaç sadece kuralları uygulamak değil de orada yani ülkenin geleceğine yönelik yatırım amaçlı ne yatırımı manevi amaçlı bir yatırım toplumsal hayatı yönlendirecek eğitime sahip olabilmeli bireylerin eğitimi öğretimi bu yönde yapılmalı okul yönetimi bunu hedefliyor olmalı……. okul yönetimlerinde hani ne yazıkki meslek öğretmenleriyle kültür öğretmenleri arasında eğer ayrımcılığa sebep olacak bir yaklaşım veya tutum bulunursa bu kesinlikle öğretmenlerin çalışma şeklini verimliliğini ya da işte bir şeyleri daha farklı bir yaklaşım açısıyla yapmasına engel olabiliyor burada tabiî ki adil bir şekilde paylaşımın yapıldığı bütün sorunların paylaşıldığı ve birlikte çözüm yoluna gidildiği yöntemlerle okul idaresi öğretmene yaklaşmalı..……."*

Öğrenci başarı ve motivasyonunun artması (Öğretmen motivasyonu)

Motivasyon temasıyla ilgili olarak, öğretmen motivasyonu alt teması altında öğrenci başarı ve motivasyonunun artması kodunun yer aldığı görülmektedir. Öğrencinin öğrenme isteğinin artması, başarılı öğrencilerin olması, öğrencinin istihdamının olması ve iş başarısını yakalaması, öğrenci gelişiminin artmasının öğretmen motivasyonunu artıracağı bulguları elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö2*: "……öğretmenin motivasyonunu öncelikle öğrencinin isteği arttırır öğrenmeye talebi……"*

Ö3: *"……biraz akademik anlamda anadolu lisesine yakın olursa öğretmenin motivasyonu ancak öyle artar öğrencinin kalitesini artırmadıktan sonra bir noktadan sonra tıkanıyor……"*

Ö5: *"……disiplin sorunları çok fazla oluyor meslek liselerinde devamsızlık, düşük akademik başarının olması nedeniyle öğretmenlerin diğer okullardan daha fazla yıprandığını düşünüyorum motivasyonlarının düştüğünü……"*

Ö6: *"……meslek lisesindeki kültür öğretmenlerin ciddi anlamda motivasyona ihtiyacı var meslek kültür öğretmeni ayrımı olmamalı bir kere……alan öğretmenleri daha şanslı çocukla birebir uzun zaman geçiriyor alanı olduğu için öğrencinin yönelimi oluyor ve motivasyonu daha fazla……"*

Ö7: *"……bu da meslek ve kültür öğretmeni diye ikiye ayrılmalı bence meslek lisesinde çalışan bir kültür öğretmeni olarak zor mevcut düzende pek fazla bir şey yapılamaz ilgili üç beş tane çocuk bulursan kendini motive etmek için çalışabilir onu ara ki bulsaın……"*

Ö9: *"……meslek liseleri dışarıdaki liselere göre bakıldığında biraz negatif algı yarattığı hem öğrenci hem öğretmen anlamında düşüncesindeyim toplumun da bakış açısı ve algısı böyle oluşuyor gerçekten el becerisi eğitimi veren, ülkeye katkı sağlayan , başarılı öğrencilerin geldiği okullar olduğu zaman bu otomatikmen öğrenci ve öğretmen hepsinin motivasyonunu da yükseltecektir veliyi de içeri alarak bakış açısını değiştirmeliyiz başarılı öğrenci geldiği zaman öğretmenin de motivasyonu öğretme isteği artacaktır……"*

Ö10: *"……mezun ettiğim öğrenci istihdam sağlıyorsa ve çalıştığı yerde de başarılıysa benim motivasyonum gerçekten güzel oluyor……"*

Ö14: *"……meslek liselerinde kültür öğretmeni olmak kadar vasıflı bir öğretmeni bu kadar etieyecek motivasyonunu düşürebilecek bir olay düşünemiyorum meslek lisesine gelen öğrencilerin artık akademik açıdan daha farklı olması gerektiğini düşünüyorum zaman zaman öğretmen motivasyonu meslek liselerinde dibe vurabiliyor öğretmen de emeğinin karşılığını almak istiyor güzel davranışlarla alalım bilgi birikimiyle alalım konuşma tarzı hoş olmayan öğrenciyi eğitelim davranış değişikliği olsun ……."*

Ö15: *"……..öğrenci hazırbulunuşluk düzeyinin artmış olması öğrencilerin daha istekli bir şekilde okuldan eğitim talep ediyor olması öğretmen motivasyonunu etkileyebilir sosyal ve kültürel anlamda yapılacak ortak etkinlikler belki öğretmenin okulda daha kaliteli zaman ve daha istekli bir şekilde ders işlemesine vesile olabilir öğretmen içinde durum ee hani nasıl ifade edilebilir tam olarak bilemiyorum ama uuu harcadığı mesainin öğrenci veya işte oradaki gelişim için harcadığı mesainin karşılığını dönüş olarak alabiliyorsa belki okulda bulunmak isteyebilir……."*

Teşvik, destek ve ödül sistemi (Öğretmen motivasyonu)

Motivasyon temasıyla ilgili olarak, öğretmen motivasyonu alt teması altında teşvik, destek ve ödül sistemi kodunun yer aldığı görülmektedir. Öğretmenlerin motivasyonlarını artırmaya yönelik performans sistemi getirilmesi, ödüllendirme sistemi olması, kırsal kesimde çalışan meslek lisesi öğretmenlerinin hizmet puanının artırılması, takdir teşekkür belgeleri düzenlenmesi görüşleri elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö4: *"……ona göre motivsyon teknikleri getirilmesi gerekiyor performans sistemi getirilmesi gerekiyor bunun sonucunda da bir ödül olması gerekiyor derece puan olur başarı belgesi para bunla ilgili herhangi bir şey belli bir standartlara bağlanması gerekiyor performansını arttıracak faaliyetler yapılması lazım nesnel bir ölçüt ve ona göre ödüllendirme sistemi olursa……."*

Ö5: *"……daha kırsal kesimde bulunan meslek lisesi öğretmenleri pek çok faktörle de ilgilendiği için hizmet puanının arttırılması gibi bir teşvik edici düşünülebilir ödül……"*

Ö11: *"……..anadolu ve diğer liselerde çalışan öğretmenlerden işi daha zor hiçbir şey yapmıyormuş gibi görünmek öğretmenleri çok üzüyor temel ihtiyaçlarını tamamlamış öğrencilere üniversite kazandırmak zaten son hedef yani bunu yapmaya çalıştığımız için öğretmeni bir kere takdir edilmesi gerek öğretmen takdir edilmiyor hemen bir ortam bulunduğunda eziliyor oysa takdir edilmeli tek tek ödüllendirilmeli her öğretmen bir teşekkürü hak ediyor aslında açıktan bir teşekkür edilmeli maaşla ödüllendirme önemli ama gururun okşanması gerekli……"*

Ö12: *"……çalıştığımın karşılığında bir şeyler görmek istiyorum yazılı da olsa ücret anlamında değil bir takdir teşekkür bir yazılı belge bu öğretmeni çok motive edecektir bizim de sicilimizde bunların görülmesi çok önemli örneğin Türk Silahlı Kuvvetlerinde eşim bir sürü takdir teşekkürü var milli eğitim bu konuda biraz eksik kalıyor bence bu konuda yeterince destek verilmiyor okullara sanırım……."*

Fiziki ve mesleki şartların iyileştirilmesi (Öğretmen motivasyonu)

Motivasyon temasıyla ilgili olarak, öğretmen motivasyonu alt teması altında fiziki ve mesleki şartların iyileştirilmesi kodunun yer aldığı görülmektedir. Öğretmenler odasının düzenlenmesi, öğretmenlerin teknik ihtiyaçlarının yeterli sayıda ve zamanında karşılanması, kurslarla öğretmen gelişiminin desteklenmesinin artırılması, nöbet görevleriyle ilgili iyileştirmeler yapılması, okulun fiziki şartlarının ve donanımının iyileştirilerek öğretmenlerin planladıkları hedeflere ulaşması bulguları elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö2*: "……öğretmenin motivasyonunu öncelikle öğrencinin isteği arttırır öğrenmeye talebi onun dışında fiziki şartlar teknik ihtiyaçlar……."*

Ö5: *"……gelişimlerine yardımcı olmak için kurslar açılabilir kendileri de hizmet içi eğitimleri takip edebilir, nöbet saatlerinde gerçekçi beklentilere girilmesi gerektiğini düşünüyorum öğretmenleri çok zorluyor öğretmenlerin dinlenmesi için uygun köşeler oluşturulması sağlanabilir yazıcı fotokopi çekme donanım bilgisayar kamera vb. ihtiyaçlarının tam karşılanması öğretmenlerin bunların peşinde koşturmaması gerektiğini düşünüyorum……"*

Ö6: *"……okul yönetimi öğretmenin ihtiyaçlarını görmeli öğretmenler odası düzenlenmeli….."*

Ö14: *"……yine bizler için önemli bir motivasyon kaybı ihtiyacımız olan dökümanların aletlerin cihazların laboratuarın fiziki sosyal alanın eksikliğidir yapmak istediklerimizi zihnimizde tasarladıklarımızı, sönük kalmamıza sebep oluyor olmayacağını anlayıp peşini bıraktığımız çok düşüncelerimiz oluyor……"*

Etkinlikler ve ödül sistemi (Öğrenci motivasyonu)

Motivasyon temasıyla ilgili olarak, öğrenci motivasyonu alt teması altında etkinlikler ve ödül sistemi kodunun yer aldığı görülmektedir. Mesleki eğitimin yanında sosyal ve eğlenceli aktivitelere yer verilmesi, teknik gezi ve stajların erken dönemde başlaması, ödüllendirme sistemi çalışmaları yapılması, derslerde teknolojiden daha çok yararlanılması bulguları elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö1: *"……çocuğun mesleki eğitiminin yanında mesela aralarda da çocuğu eğlendirebilecek bazı aktiviteler olabilir alanıyla ilgili……"*

Ö2: *"……öğrencilerin motivasyonlarını arttıracak farklı uygulamalar da yapılabilir sportif faaliyetler teknik turistik geziler bizimki sadece öğretim değil eğitim öğretim böylece de eğitilirler……."*

Ö3: *"……öğrencinin motivasyonunu arttırmak için de çocuğun alanını sevmesi teknik gezilerin erken dönemde başlaması 9.sınıfta stajın erken başlaması alanını sevsin işleyişi görsün bu işi yapmak istiyorum gibi bir motivasyonu olsun....."*

Ö4: *"……..öğrenci grubuna göre bir başarı belgesi onurlandırma gibi çalışmalar yapılması herkesin önünde daha fazla motive olur her zaman iyisini görmemiz lazım kötüyü yüzüne vurmamak lazım....."*

Ö5: *"……öğrencinin motivasyonu için kuralların net olması lazım bir okulda ama öğrencinin olumlu davranışının da takdir edilmesi gerekiyor okul töreninde ödüllendirme gibi okulun içinde bilgi kitap okuma yarışması gibi rutini değiştirici olunca motivasyonu artar……..sosyal ve sportif etkinlik alanlarının oluşturulması okul spor takımlarının olması aidiyet duygularını geliştirir müzk resim atölyelerinin olması daha önce hiç görmedikleri bundan sonra göremeyecekleri sanatsal çalışmaları görmeleri enstrümanları dinlemeleri açısından iyi olur……."*

Ö6: *"……..sosyal etkinlikler benim için çok önemli biz de haldır haldır bir müfredat yetiştirme kaygısı var bazen öyle oluyoki bi etkinlik video izletmek istiyorsun bir de bakıyorsun yıllık planda geride kalıyorsun yapamıyorsun hem öğrenci hem öğretmenin motivasyonunun sağlanması için gerçek anlamda ben programın hafifletilmesi gerektiğini düşünüyorum……."*

Ö8*: "……..günümüz öğrencileri artık sadece sözel ders anlatımını sıkıcı buluyor. Çocuklar bilgisayar çağında yetişiyorlar. Derslerde anlatımın teknolojik cihaz ve yöntemlerle desteklenmesi motive edici olmaktadır. Çocuğun her başarısında ödül ve övgüler motive edici olmaktadır……."*

Ö11: *"……iletişim önemli ödüllendirme de önemli ikisi başlıca madde……."*

Ö14: *"……eğitimde ödüllendirmeyi atlamamalıyız hak eden emek veren çocuğa bunun karşılığını vermemiz gerekiyor illaki maddi olması gerekmiyor bir saçını okşamak notla ödüllendirmek alan tablosu oluşturup orada ayın başarılı örnek olan öğrencisi köşesi alanını arkadaşlarını öğretmeninini okulunu sevmesi gerekiyor ki motive olabilsin……."*

Ö15: *"……eee öncelikli olarak okulda geçirdiği kaliteli zaman diyebilirim buna yani şöyle sadece belli bir saatteki ders sayısını belli ders aralıklarıyla girip çıkmaktan ziyade öğrencinin okulda boş vakitlerinde mesela teneffüslerde veya herhangi bir etkinlik saatinde ne yapabildiği okula bağlayabilir……burada sosyal etkinliklerin sayısı ve süresi de önemli okulda herhangi bir sosyal anlamda faaliyet düzenlenmiyorsa yani yeterince etkinlik yapılmıyorsa bu etkinliklere hem öğretmenin hem öğrencinin birlikte katılımı sağlanamıyorsa okulda geçirilen vakit anlamında her iki grupta sıkıntı yaşayabilir……."*

Maddi ve manevi destek (Öğrenci motivasyonu)

Motivasyon temasıyla ilgili olarak, öğrenci motivasyonu alt teması altında maddi ve manevi destek kodunun yer aldığı görülmektedir. Öğrencileri onure etmek, not kaygısını kaldırmak, olumlu davranışlarını takdir etmek, etkinliklerde sorumluluk vermek, göz teması ve etkili iletişim kurabilmek, zor öğrencileri anlamaya çalışarak örnek davranışlar göstermek, öğrencileri anlamaya çalışmak ve destek olmak, fiziki alanların ve atölyelerin tam donanımlı olması görüşleri elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö2: *"……öğrencileri de onure ederek onları da yönlendirerek motivasyonları arttırılabilir……."*

Ö4: *"……..not kaygısı kaldırılmalı çocuk hedefine ulaştığı zaman motive olur gerçek anlamda öğretmek ve öğrendiği hissini kabul ederse mutlu olur bir de öğrencinin beklentisini karşılamak bir gülüş de olabilir bir not da olabilir para verirseniz de motive olabilir ailesiyle*

de motive edebilir bazen ilgi göstermek ergenlik çağında öğrencilerimiz o ayarı da iyi yapmak gerekiyor motivasyon da kişiden kişiye de değişiyor……."

Ö5: *"……öğrencinin motivasyonu için kuralların net olması lazım bir okulda ama öğrencinin olumlu davranışının da takdir edilmesi gerekiyor……"*

Ö8*: "…….çocuğun her başarısında ödül ve övgüler motive edici olmaktadır. Fikri varsa değerlendirmek, söz hakkı vermek ve analizlerde birebir uygulama yapma imkanı tanınması başarı ve motivasyon artırıcı olmaktadır. Bölüm etkinliklerinde görev almaları da onları motive etmektedir……."*

Ö11: *"…….bir kere göz teması çok önemli çocukla göz teması kuracaksın çocuk onunla ilgilendiğini fark edecek böyle ilerlemek lazım……"*

Ö12: *"…….öğrenci motivasyonuyla ilgili en ufak bir başarı öne çıkarılıp övülmeli bizim öğrencilerimizin seviyeleri belli çok şey beklemiyoruz basit bir ilerleme de olsa büyütülmeli öğretmenin övgüsünü almak öğrenciyi motive edebilir sözlü de olsa……."*

Ö13: *"…….çocuğa ailesinden ne görüyorsa bizi ona yansıtıyor ailesinin davrandığı gibi olmamalı dışlanmamalı ilgi alaka gösterilmeli en zor öğrenciler en kolay düzeltilen öğrenciler aslında çocuğa bir sebep neden vermemiz lazım……."*

Ö14: *"……gençlerle iletişim kurabilmek için aradaki inci çizgiyi geçmeden genç gibi düşünmek gerekiyor öğrenci sizin öğretmeni olduğunuzu bilmeli ama onun en büyük sırtını dayayabileceği dayanağı olduğunu da bilmeli bu onun için büyük bir motivasyon kaynağı oluyor sevgi ve ona önem ve değer vermek bu bir, ikincisi çocuğu motive edecek özellikle meslek liseleri için atölyelerin ve laboratuarların dolu dolu olmasıdır temrinliklerin bir an*

önce dikkate alınması gerekiyor motivasyon kaynağı çocuğun kendisinin sahip olduğu özellikleri ortaya koyabilmesi arkadaşları tarafından beğenilmesidir fiziki ve soyal alanların daha fazla geliştirilmesi bu yüzden önemli sergileyebilmesi için kendisini bu da onu motive ediyor……..”

Ö15: *“……bence öğretmenlerin bu çocukların eğitilebilir öğretilebilir olduğunu alt yapıları eksik gelmiş olsalar da belli bir akademik başarı düzeyini yakalayamamış olsalar da doğru yönlendirmeler ve doğru bilgilendirmelerle akademik anlamda veya teknik anlamda veya meslek alanları anlamında geliştirilebilir olduklarını düşünerek bu şekilde yaklaşmaları kesinlikle öğrencinin verimliliğini artıracaktır çünkü derse ilgisi artacaktır zaten öğrencinin her şeyden önce……”*

İstihdam olanaklarının tanıtımı ve artırılması (Öğrenci motivasyonu)

Motivasyon temasıyla ilgili olarak, öğrenci motivasyonu alt teması altında istihdam olanaklarının artırılması kodunun yer aldığı görülmektedir. Kariyer planlama dersleri ve eski öğrencilerle kariyer buluşmaları yapılarak iş olanaklarının tanıtımının yapılması, gelecek kaygısını ortadan kaldırıcı olanaklar yaratılması bulguları elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö1: *“……bu kariyer planlaması bizim Milli Eğitim'de yok mesela veya şu var ben onu yapamadım ama yapacağım eski öğrencilerimiz var bilgisayar sektöründe çalışan ciddi yerlerde çalışıyor mesela şeyde çalışıyor mesela Tubitak'ta çalışan var sunucu yöneten ondan sonra ÖSYM'de var ondan sonra aklıma da gelmedi şimdi tasarım üzerine çalışan var grafik üzerine çalışan var onları şöyle bir toplayıp mesela çocuklarla onları bir buluştursam diyorum kariyer günleri ama çocuklar bizim eski öğrencilerimiz bak bunlar bizim eski öğrencilerimiz buralardan yetişti okuldan mezun olmuş da sektörde çalışan öğrencileri koyarsak yani o daha etkili olur mesela bizden mezun olmuş mesela aa bizden mezun o işi yapıyor mesela olabiliyormuş demesi lazım öğrencinin biz de yani hedefsizlik çok fazla akıntının hızına kaptırıyor çocuk kendisini artık nereye götürürse yani……”*

Ö10: *"……..bir defa gelecek kaygısını ortadan kaldırmamız yeter bence öğrencilerin motivasyonu en üst düzeyde olacaktır……"*

Ö15: *"……meslek dersleriyle ilgili olan kısımda da eğitim gördüğü alanla ilgili okul hayatından sonraki sosyal hayatın içinde elde ettiği bu diplomayla neler yapabileceğini bilmek ee istihdamla ilgili sorularına cevap bulabilmek ya da gelecek kaygısıyla ilgili olan kısımlarda ee yönelttiği sorulara cevap alabilmek öğrencinin motivasyonunu bu anlamda arttırabilir……"*

4.6. Tema 6 (Okul Aile İş Birliği) İle İlgili Bulgular

Meslek liselerinde okul aile iş birliğini arttırmaya yönelik elde edilen görüşler sonucunda ortaya çıkan bulgularda öğretmenlerin % 66,66'sı ailelerin ekonomik durumu ve toplumsal sorunların okul aile işbirliğindeki verimliliği etkilediği görüşünü dile getirmiştir. Öğretmenlerin % 40'ı veli eğitimleri ve bilinçlendirme çalışmaları ile ortak etkinliklerin okul aile iş birliğini arttırarak başarı ve verimliliği etkileyeceğini ifade etmiştir. Öğretmenlerin % 20'si ise okul aile iş birliğini arttırmak adına alan öğretmenleri ve sınıf öğretmenlerinin veli iş birliğini arttırıcı çalışmalarının önemli olduğuna, bu anlamda ailelere, velilere daha çok sorumluluk verilmesi gerektiğine, sadece olumsuz ve disiplin davranışları için değil olumlu davranışlar için de velilerin okula davet edilmesi gerektiğine, bu anlamda veli toplantılarının etkililiğinin ve veli iş birliğinin önemine değinmiştir.

Tablo 4. 6. *Tema 6 (Okul Aile İş Birliğinde Verimlilik) İle İlgili Olarak Ortaya Çıkan Kodlar*

Kodlar	**Öğretmen No**	**f**	**%**
Ekonomik ve toplumsal sorunların iyileştirilmesi	(Öğretmen 1, 2, 6, 7, 8, 11, 12, 13)	10	66,66
Veli eğitim ve etkinliklerinin artırılması	(Öğretmen 1, 2, 5, 6, 8, 10, 15)	6	40,00
Etkin veli toplantıları ve işbirliği	(Öğretmen 1, 3, 4, 5, 9, 12, 14)	3	20,00

Ekonomik ve toplumsal sorunların iyileştirilmesi

Okul aile iş birliğinde verimlilik temasıyla ilgili olarak, ekonomik ve toplumsal sorunların iyileştirilmesi kodunun yer aldığı görülmektedir. Aile birliği kavramının meslek liselerinde zayıf olduğu, ailelerin ekonomik durumlarından dolayı çocuklarıyla fazla ilgilenemediği, toplumun kültür yapısının bozulduğu, okullarda bakanlıkça aile birimi oluşturulması ve nitelikli nüfus oluşturulması görüşleri elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö1: *"……zaten bizim aile dediğimiz zaman kimse ilgili olmuyor meslek liselerine bakıyorsun, hiç aile birliği denen bir olay yok, yani şu anda gelen öğrenciler en dipteki öğrenciler olduğu için en sorunlu öğrenciler geliyor bize anadolu lisesindeki başarıyı görüyorsun, aile takip ediyor, araştırıyor vs. o başarının neden olduğunu anlıyorsun zaten bizdeki de nasıl en dipteki öğrenci bir şey yapamamış bir yere gidememiş meslek lisesine gelmiş ……."*

Ö2*: "……velinin eğitimi maddi durumu adamın iş şartları dar gelirli ailelerin çocuğu başarıları yeterli düzeyde olmadığı için okul aile işbirliği zayıf kalabiliyor ilkokuldan sonra liseye doğru ilgi giderek azalıyor……."*

Ö6: *"……aileleri eğitimin içine sokmayı bir defa başaramadık işin açıkçası şu iyi anadolu lisesinde veli gerçekten ilgili bize öyle veliler geliyor ki çocuğunun kaçıncı sınıfta olduğunu bilmiyor…….çok geride kalmış ailelerimiz var burda da yine genele bakmamız lazım ciddi anlamda toplumsal bir problem var o da her şeyi etkiliyor……."*

Ö7: *"……bir birim oluşturulmalı bu birimi okullar değil de milli eğitim bakanlığı ve aile çocuk sosyal bakanlığı yapmalı çünkü sorun ekonomik sebeplerden dolayı olduğu için çocuk sayıları da yüksek olduğu için bu adamların okula gelmesini ben hiçbir zaman beklemiyorum adamlar geçim derdinde okul şunu yapabilir gerçekten dipte olanları devlete bildirebilir belki üç beş tane iletişim kurabilir ama çoğunluk yine boşta kalır gibi hissedebiliyorum yani biraz daha toplumsal derin sorunlar var……."*

Ö8: *"……..kültür ve eğitim seviyesi yüksek ailelerimiz çok az ve olmuyor ulaşamıyoruz. Sonuçta hep söylediğim gibi toplumun yapısını kökten değiştirmek gerek galiba……."*

Ö11: "……öğretmenler çok zor bir yükün altında aslında öğrencilerin çoğu problemli hepsinin velisiyle konuşmak ilgilenmek çok zor senin de bir hayatın var kendi ailen var onlarla da ilgilenmek zorundasın öyle olduğu için tek tek çocuklarla ilgilenemiyoruz sınıf mevcutları azaltıldığı zaman hangi öğrencinin ne tür bir problemi vardı bunu daha iyi çözebiliriz ve ona yönelik çalışabiliriz her alanda bir kere nüfus azaltılmalı nüfus çok fazla önemli olan kalabalık değil nitelikli nüfus önemli olan gücümüzün yettiği seviyede yapabiliyoruz ancak bu durumda……."

Ö12: *"……..ailenin kültürel ekonomik seviyesi de okul aile işbirliğinde etkili bizim velilerimiz genelde uzak duruyorlar ……."*

Ö13: *"……..kıramadığımız bir zincir nedense bu kayıt zamanında tüm bilgiler alınıyor ama telefonlarını çok fazla değiştiriyorlar toplantılarda katılım sağlayamıyoruz bu bizim dışımızda olan bir şey aslında bence bu bizim kültürümüzle ilgili eskiden bu böyle değildi çocuktan habersiz gelip durumunu sorardı okula veli. Toplumsal olarak aile yapısını mı kaybettik, çocuğun takibi yönlendirmesi önemli çoğu ailenin sosyoekonomik yapısı belli asgari ücretle çalışıyorlar, hafta sonu bile çalışıyorlar, hepsi mi mutlaka boşta birileri vardır ama kıramadığımız bir zincir bu……."*

Veli eğitim ve etkinliklerinin artırılması

Okul aile iş birliğinde verimlilik temasıyla ilgili olarak, veli eğitim ve etkinliklerinin artırılması kodunun yer aldığı görülmektedir. Ailelere yönelik panel, seminerler düzenlenmesi, veli eğitimleri planlanması, okul aile iş birliği sağlamak için ailelere verilen sorumlulukların artırılması, kurum tanıtıcı etkinlikler düzenlenmesi, sosyal medya araçları

aracılığıyla velilerin sürece dahil edilmesi bulguları elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö1: *"……bir ikincisi veli eğitimleri olabilir okul mesela bu kolejlerde yapılıyo bu anne baba okulu çocukluk arkadaşım var Özgür Bolat, anne baba okulu diye bir şey yapıyor okul bünyesinde rehberlik servisi var hocam ne yapabilir anne babalara da böyle bir panel seminer yapabilir yani oralardan onları biraz şeye çekebilir yani anne baba eğitimi demek çocuğun eğitimi demek yani hata orda ailedeki hata çocuktaki hataya sebep oluyo yani……."*

Ö2*: "……velinin çok fazla çocuğundan beklentisinin olmaması kapasitesini bilmesi……okul aile işbirliği zayıf kalabiliyor ilkokuldan sonra liseye doğru ilgi giderek azalıyor, eğitim bilinçlendirme lazım……."*

Ö5*: "……velilerin katılımının az olması bir yıldırıcı oluyor emek veriyor uğraşıyor okulda öğrenilen bilgi davranış evde farklılık gösterirse zaten kalıcı olmuyor o yüzden aile eğitimlerinin yapılması gerekiyor……."*

Ö6: *"……öncelikle bir veli eğitimi gerekiyor eğitim üçlü bir saç ayağı öğrenci idare veli ayağı gerçekten etkili yadsıyamayız çok geride kalmış ailelerimiz var……."*

Ö8: *"……Ne desem bilemedim. O kadar çok çabalıyoruz ki. Ev ziyaretleri, eğitimler, toplantılar, özel ilgi alaka, gıda yardımı bile yaptık ancak birkaç veli ile sınırlı kalıyor işbirliği ne yazık ki……"*

Ö10*: "……ailey sürece katmak çok zor bence burda ailelere sorumluluk verilmesi lazım aile çocuğu okula gönderiyor fakat bunla ilgili bi sorumluluk yok gönderdim mi gönderdim akademik başarısı mesleki başarısı gibi biraz daha sorumluluk verilirse aileler biraz daha işbirliğinin içine katılabilir……."*

Ö15: "…….velilerin çalışma hayatı ve günlük hayatlarındaki düzenini etkilemeyecek okul ve öğrenciyle ilgili çeşitli sorumluluklar ve görevler verilebilir. Bu görevler ve sorumluluklar maddi kriterlere dayalı olmayan insani değerlere dayalı türden olmalıdır…….okul ve okulun işleyişi, okulda çalışan her düzeydeki kişilerin görevleri hakkında bilgi edinebilecekleri ve kurum ve çalışanlarını daha iyi tanıyabilecekleri geniş katılımlı ortak etkinlikler veli desteğiyle düzenlenebilir……ihtiyaç duydukları ve talep ettikleri konular veya sorunlar hakkında okul bünyesinde eğitici kurs seminer vb. velilere yönelik olarak eğitimler düzenlenebilir…….okula ait sosyal medya araçları aracılığıyla yayınlanan gönderi ve iletiler öğrenci ve velilerin de dahil olabildiği şekilde hazırlanabilir veya daha ilgi çekici içerikler yayınlanabilir öğrenci ve velilerin yanısıra daha fazla kişinin okula ait sosyal medya araçlarını daha fazla takip etmesi desteklenebilir……"

Etkin veli toplantıları ve işbirliği

Okul aile iş birliğinde verimlilik temasıyla ilgili olarak, etkin veli toplantıları ve işbirliği kodunun yer aldığı görülmektedir. Veli, ev ziyaretleri yapılması, toplantılarda maddi yardımdan çok ayni yardım istenmesi, sadece olumsuz konular için değil, olumlu davranışlar için de velilerin okula davet edilmesi, ikramlı davetler oluşturulması, toplantılara katılamayan veliler için online toplantılar yapılması, veli toplantılarının atölye ortamında yapılıp çocuğun okuduğu bölümün de tanıtılması, sınıf öğretmenleri ve alan öğretmenlerinin daha sahiplenici davranışlar sergilemesi görüşleri elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ö1: *"……zaten bizdeki de nasıl en dipteki öğrenci bir şey yapamamış bir yere gidememiş meslek lisesine gelmiş veli katılımı çok az zaten veli kendi başını kaşıyamıyor dedim ya bir ev ziyaretleri bunun önüne geçebilir....."*

Ö3: *"…….velilerin okula daha çok gelmeleri düzenli toplantı katılımı alan ve sınıf öğretmenleriyle işbirliği içinde olması projelerde işbirlikçi olması çok önemli……."*

Ö4: *"……okullarda toplanan maddi kaynakların farklı yerlerde kullanılıyor gibi bir algı oluşturuluyor öncelikle bundan vazgeçilmesi gerekiyor bir okuldaki giderler çok fazla yapılan iyi faaliyetlerin de gösterilmesi her seferinde para kaynağı istenilmemesi toplantılarda amacına göre yapılması şeffaflık ilkesine göre kaynağın kullanıldığının yerinin belirtilmesi direkt gerekli malzemenin söylenerek istenmesi para karşılığı olarak istemeden maddiden çok ayni yardım olarak istenirse daha mantıklı olur……."*

Ö5*: "……..pandemi sonrasında davet sohbet havası küçük hediye ikramların olduğu belki böyle yöntemler geliyor aklımda bir de okula şikayet dinlememek için olumsuz şeyler duymamak adına okula gelmeyip kaçabiliyorlar işbirliği sağlamak için belki önce olumlu ortam oluşturup olumlu şeyler de söylenmesi iş saatleri nedeniyle gelemeyen veliler için online olarak planlamalar yapılabilir online da olsa mutlaka katılımı sağlanmalı interneti olmayan veliler içinse uygun saatlerinde bireysel görüşmeler ya da veli ziyaretleri öğretmenlerle planlamalar yapılabilir eğitim bilincinin olmaması sebebiyle onlar gelmiyorsa bizim taşın altına elimizi koyup bizim onlara gitmemiz gerektiğini düşünüyorum……"*

Ö9: *"……veliler ilgisiz çok fazla bu sayı toplantıya dahi katılım çok az oluyor veli katılımını artırırsak direkt bölümlerde atölyelerde velilerin görüp malzemeleri gösterip buralarda bu işleri yapıyorlar sınıf ortamından daha çok bir atölye ortamında yapılması bunu görmesi eksiklikleri de işleri de görmesi kendisi ne yaptığını öğrencisinin belki bağış da yapabilir bu durum veliyi daha çok motive edebilir hem sınıf hem okul rehber öğretmenlerine büyük görev düşüyor bu anlamda……"*

Ö12: *"……..öğretmen istekli olmalı kağıt üzerinde gereksiz düzenlemeler formaliteler yerine bunları uygulamaya dökmeliyiz öğretmenlerde bu isteği mutlaka oluşturmak lazım ilköğretimde aile iş birliği daha iyi ortaöğretimde zayıflıyo…….öğrenci veli işbirliği sadece sınıf öğretmenleriyle sınırlı kalmamalı bunu bir görev gibi değil de sorumluluk olarak bakmalı her bölüm kendi öğrencisini sahiplenerek aileyi okula getirmek amaç edinilmeli sadece olumsuz yönleriyle ilgili çağırmamalıyız sadece okuldan soğutmamak lazım olumlu bir davranış gelişim gösterdiğinde de aile okula davet edilmelidir çocuk ve aile*

onure edilmiş oluyor biz disiplin suçu işledi okula gelin diyoruz ilkokul öğretmeninin sınıfını sahiplendiği gibi sınıflarımızı sahiplenmeliyiz……..”

Ö14: *“……..veliler çalıştıkları için iş yerinden izin alamıyorlar telefonla konuşuyoruz bazen bir kısmı küçük çocuğu hastası olan var vs. aslında bu pandemi sürecinde biz uzaktan eğitimle tanıştık illaki artık fiziki bir ortamda olması gerekmiyor artık ben çok sık veli toplantısı yapıyorum öğrencilerimle herkesin evde olabileceği bir saat akşam saati düzenleyebiliyoruz velinin haberi olmayabiliyor öğrenci mesajı silebiliyor veya telefonu yok değişik şeyler olabiliyor bence artık okul ortamında yapılmamalı katılımın daha yüksek olacağını düşünüyorum hatta okul aile birliği toplantısı bile alan alan yapılabilir ortak bir karar çıkarılıp daha sağlıklı olur diye düşünüyorum……..”*

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgulara yönelik sonuç ve tartışmaya yer verilmiş olup, ilerleyen bölümlerde konuyla ilgili önerilerde bulunulmuştur.

Yarı Yapılandırılmış Görüşmelerden Elde Edilen Bulgulara İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Mesleki eğitim sisteminde başarı ve verimliliği arttırmaya yönelik görüşlerden elde edilen sonuçlar incelendiğinde çoğunlukla; mesleki eğitim sisteminde eskiden olduğu gibi sınavla öğrenci alımının olması gerektiği, mesleki eğitimin kalitesinin ve öğrenci başarısının artırılması, mesleki eğitime ilgi ve katılımın artması için okulların kendilerine özgü mesleki alan ve dalların işlevselliğini aktarabilecek etkili tanıtımlar yaparak öğrencileri bilgilendirmelerini ya da basın yoluyla mesleki eğitim hakkında yapılan tanıtımların arttırılması gerektiği fikirleri ortaya çıkmıştır. Yine birçok öğretmen tarafından ortaokullarda mesleki ve akademik rehberlik çalışmalarının yeterli olmadığı; öğrencilerin kendi ilgi ve alakalarına göre değil puan durumlarına göre meslek liselerini tercih etmek zorunda kaldıkları belirtilmiştir. Bu durumun liselere giriş sistemiyle de ilgili olduğu ayrıca lise okuma zorunluluğundan dolayı pek çok öğrencinin isteksiz ve hedefsiz bir şekilde meslek liselerine yönlendiği ifade edilmiştir. Liselere giriş sisteminin güncellenmesi gerektiği, birçok ilçede de başka okullara ulaşım sorunundan dolayı meslek lisesine gitmek zorunda olan öğrenci varlığından söz edilmiştir. Bu anlamda öğretmenlerden, mesleki yakınlık testi yapılması, mesleğe yönlendirme kurulu oluşturulması, okul türü tavsiye sistemi kurulması, öğretmen değerlendirme raporlarına göre çocukların ilgili lise ve meslek türlerine yönlendirilmesi gerekliliği gibi öneriler dile getirilmiştir. Diğer taraftan tüm meslek liselerinde döner sermaye sistemi kurulmasıyla malzeme donanım gibi eksikliklerin daha rahat tamamlanacağı, meslek liselerinin üretimin odağı olması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca iş olanakları ve istihdamın arttırılmasının, sınavsız geçiş hakkı ve ek puan uygulamalarının getirilmesinin mesleki eğitime ilgi ve katılımla birlikte başarılı öğrencilerin gelmesini teşvik edeceği

düşünülmektedir. Kaliteli eğitimin kaliteli eğitim bileşenleriyle mümkün olduğuna dikkat çekilirken genel eğitim sisteminin sorunlarının ve sosyoekonomik, toplumsal sorunların mesleki eğitimi de aynı şekilde etkilediğini belirten öğretmenler de mevcuttur. Araştırmanın sonuçları arasında devletin meslek liselerindeki amacını iyi belirleyerek bir program oturtması gerekliliğini savunan öğretmen görüşleri de yer almaktadır. Tematik lise, butik lise, firma kökenli liseler, iş başında eğitim, sektöre yakın bölgelerde lise oluşturulması gibi fikirlerle alanların azaltılması ve uzmanlaşmaya gidilmesi böylece eğitimin odaklanma ile kalitesinin arttırılacağı, donanım ve malzemelerden daha rahat faydalanılabileceği görüşleri de belirlenmektedir. Öğretmenler; gerekli ihtiyaç analizleri yapılarak alanların ve dalların sektöre ve ihtiyaca yönelik açılıp güncellenmesi gerektiğini ayrıca alakalı dalların bir arada bulunması ve dalların bu şekilde azaltılması gerektiği, bölgenin ilin şartlarına ve istihdama yönelik alanlar ve ilgili dallar açılırsa bölümlerin daha işlevsel hale geleceğini belirtmişlerdir. Diğer sonuçlara bakıldığında ise; alanların açılırken öğretmen kadrosuna göre değil ihtiyaca göre açılması, yanlı davranılmaması, teknolojinin gelişimine uygun olarak yeni alanların açılması, öğrencilerin deneyim kazanarak bilinçli seçim yapmalarının önemi, öğrencilerin istediği zaman alan değiştirmesinin kısıtlanıp seçtikleri alana kanalize olarak başarılı olmaları gerektiği sonuçları belirlenmiştir. Diğer taraftan diplomada dal kısıtlamasının olmasının işe alımlarda engel teşkil ettiğini sadece alan çıkışlı diploma olması gerektiğini, şehir değiştirme veya nakil gibi durumlarda okullarda ilgili alan çeşitliliği olmamasının öğrenciyi zorladığı, yeni alanların ve dalların sektörden önce okullarda açılması, alan-dal belirleme ve açma işinin teknokentlere bırakılması, alan ve dalların meslek kuruluşlarıyla iş birliği halinde açılması gerektiği görüşleri de sonuçlar arasındadır.

Çalışmanın bulgularıyla örtüşecek şekilde çeşitli nitel ve nicel çalışmalar mevcuttur. Reman (1971) tarafından mesleki eğitimin genel analizinin yapıldığı çalışmada mesleki eğitime öğrenci yöneliminin azlığı, yetişen öğrenci ve ihtiyacın paralellik göstermemesi, bu alanların geliştirilmesi gerektiği ve bu kurumlara sınavla öğrenci alınması gibi çözümlerde bulunulmuştur. Kaya (1999) tarafından yapılan çalışmada da istihdamın sağlanması için nitelikli iş gücünün artırılması, mesleki ortaöğretim kurumlarının niteliklerinin artırılması gerektiği belirtilmiştir. Yörük, Dikici ve Uysal (2002) tarafından yapılan çalışmada ise meslek liselerinin üniversiteye giriş problemleri ile mesleki teknik eğitimin güçlendirilmesi gerekliliğine değinilmiştir. Demir ve Şen (2009) tarafından gerçekleştirilen derleme araştırmasında mesleki ve teknik eğitimin yönlendirme, program, okul-sanayi işbirliği,

altyapı, finansal ve katsayılar gibi birçok sorunu bulunduğu ve sorunların çözüme kavuşturulması için Türkiye'nin kapsamlı bir eğitim reformuna gereksinim duyduğu belirtilmiştir. Özsoy-Erden (2015) tarafından Türkiye'de mesleki eğitimin incelendiği çalışmada, mesleki eğitimin sadece niceliksel değil niteliksel kalitesinin de artırılması gerekliliği belirtilmiştir. Yıldırım ve Çarıkçı (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmada; Türkiye'de uygulanmakta olan mesleki eğitim modelini daha etkili ve işlevselliği yüksek yeni bir bürokratik model oluşturacak şekilde yapılandırmak için yapılabilecekler önerilerek tartışılmıştır. Mesleki Eğitim Kurulunun; mesleki ve teknik eğitimle ilgili politika üreten ve denetleyici olan, aynı zamanda sürekli çalışan, kamu ve sivil toplum örgütleri ile meslek odalarını da kapsayacak şekilde temsil eden bir yüksek kurula dönüşmesi, mesleki ve teknik eğitim ile ilgili politikaları sorgulayabilecek yaptırım gücünün de olması öneri olarak sunulmuştur. Canbey Özgüler (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada mesleki yeterliliklerin belirlenmesinin ve nitelikli hale getirilmesinin genç nüfusun istihdamı açısından önemli olduğu dile getirilmiştir. Meslek standartlarının belirlenmesi ve yeterlilik belgelerinin oluşturulmasının ve sistemin kalitesinin artırılmasının; sürecin bütün öğeleriyle birlikte süreçteki verimliliği artıracağı, bu sayede de işgücü rekabeti için insan gücünün doğru yönlendirebilmesinin sağlanacağı belirtilmiştir. Kavi ve Koçak (2018) tarafından mesleki eğitime karşı toplumsal olumlu olgu yaratılması için çalışmalar yapılması, özel sektörlerle karşılıklı olarak çalışmalar yapılarak iş garantisi gibi fırsatlarla mesleki eğitimin desteklenmesi gerekliliği ifade edilmiştir. Binici ve Arı (2004) tarafından okul öncesinden başlayarak lise sonuna kadar devam eden süreçte öğrencilerin kişisel kabiliyetlerine göre yönlendirme yapılması gerekliliği belirtilmiştir. Demirtaş ve Küçük (2008) yaptıkları çalışma sonucunda yükseköğretime öğrencilerin daha rahat gidebilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Dinçer ve Kolaşin (2009) tarafından yapılan araştırmada öğrenci başarısını etkileyen değişkenler veriler doğrultusunda incelenmiş ve sosyoekonomik durumun, öğrenci başarısının en temel belirleyeni olarak ortaya çıktığı belirtilmiştir. Maya (2009) mesleki eğitimde okullaşma oranının nasıl yükseltilebileceği ile ilgili on altı meslek lisesi müdürüyle yaptığı nitel çalışmada mesleki eğitimde niteliğin yükseltilerek, mesleki eğitimin özendirilmesi ve yeni fikirlerin desteklenmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Taş, Selvitopu, Bora ve Demirkaya (2013) okulu terkte en önemli nedenin bireyin kendisinden kaynaklanmakla birlikte aile sosyoekonomik durum ve bir işte çalışma zorunluluğunun da ön plana çıktığı belirtilmiştir. Tarhan (2018) tarafından mesleki eğitimin daha nitelikli bir hale gelebilmesi için mesleki ve teknik anadolu liselerinde sistemin değerlendirilmesi, verilen eğitimlerin

amaçlarına ulaşma durumu, eğitim sürecinde okul ve iş yeri ilişkisi, eğitim sürecinde okulun ve işyerinin yapması gerekenler, işyeri ve okul işbirliğini geliştirme başlıkları dahilinde daha fazla kaynak ayrılarak niteliğin artırılabileceği belirtilmiştir. Deperlioğlu, Güraksın ve Köse (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada özellikle mesleki ve teknik eğitimde Bilişim Teknolojileri Eğitimine (BTE) odaklanarak sorunlar tespit edilmeye çalışılmış, bu sorunların çözümü ve bilişim sektörünün kalifiye eleman ihtiyacının karşılanması için öneriler sunulmuştur. Sonuç olarak mesleki ve teknik eğitimin kalitesinin artmasına paralel olarak BTE' ninde kalitesinin artacağı, İl Mesleki Eğitim Kurullarının aktif bir şekilde çalıştırılmasının eğitim öğretim kalitesini oldukça artıracağı, ayrıca sektörel kuruluşların en alt birimlerinin temsilcilerinin kendi birimlerinin ihtiyaçları doğrultusunda yaygın eğitime ağırlık vermesinin, yaşam boyu öğrenmeyi kalıcı hale getirmelerinin işyeri verimliliğini artıracağı belirlenmiştir. Tural (2019) tarafından yapılan araştırmada meslek lisesi mezunlarının nitelikli işçi olarak kullanım düzeyinin düşük olduğu, daha çok çıraklık sisteminin benimsendiği bulunmuştur. Özer (2019) tarafından yapılan araştırmada; mesleki ve teknik eğitimde; akademik başarısı düşük öğrencilerin yoğunlaşmasıyla olumsuz algı oluşması, sektörlerle iş birliğindeki eksiklikler, mezunların ilgili alan dallarında istihdama katılmamaları gibi başlıca sorun alanları belirtilmektedir. Tunç ve Aydoğan (2020) tarafından yapılan nitel araştırmada toplumsal köken özelliklerinin yol açtığı eksikliklerin öğrencilerin istenmeyen davranışlarına nasıl yol açabildiğini öğretmen ve öğrencilerin bakış açılarıyla ortaya koymak amaçlanmıştır. Sonuç olarak istenmeyen davranışların büyük ölçüde yoksun yaşam koşullarından kaynaklı olduğunu ve öğrencilerin çok büyük kısmının mesleki-teknik liseye gelme sebebinin kısa yoldan bir mesleki beceri kazanarak gelir elde edebilecek bir işe girmek olduğu belirtilmiştir.

Mesleki eğitim sisteminde başarı ve verimliliği artırmaya yönelik olarak tüm öğretmenler, fiziki alanların niteliğinin, işlevselliğinin ve malzeme durumunun arttırılması yönünde görüşler sunmuştur. Meslek liselerinde atölyelerin önemli olduğu, sayısının arttırılması gerektiği bu alanların geniş ve ferah alanlar olmasının uygulama açısından önemi bunun yanı sıra derslere özel derslikler oluşturulması ve kültür dersleri için laboratuarların oluşturulmasının gerekliliği belirtilmiştir. Öğretmenlerin pek çoğu fiziki kullanım alanları ve donanımla ilgili maddi olanakların ve devlet desteğinin artırılması gerektiği görüşündedir. Ayrıca öğretmenler sosyal ve sportif etkinlik alanlarının artırılmasının öğrencilerin gelişimi açısından kaydadeğer bir öneminin olduğunu dile getirmişlerdir. Her öğrenciye malzeme

temini ve malzemelerin yenilenmesinin öğrencilerin uygulama olanaklarını iyileştirerek eğitimin kalitesini artıracağını; bina projeleri konusunda ise standart okul binası projelerinin her okula uygulanmaması, okuldaki bölümlere göre uygun binaların inşaa edilmesi, öğretmenlerin bina inşaa ve malzeme temininde fikirlerinin alınması ; binalar yapılırken ve yapıldıktan sonra denetleme mekanizmasının iyi geliştirilmesi gerektiği ve iş güvenliği önlemlerinin önemi de sonuçlar arasındadır. Özdayı (1998) tarafından liselerdeki öğretmenlerin eğitim ortamlarını değerlendirmesi sonucunda eğitimde verimliliğin artırılabilmesi için huzurlu bir eğitim ortamının, destekleyici yönetimin olması gerekliliği, teknolojik donanımların, aydınlatma ısınma gibi koşulların yetersizliği ve sınıf mevcudunun kalabalıklığının önemli etkenler olduğu ön plana çıkmıştır. Özduman (2007) tarafından metal işleri bölümü atölyelerinin mimari yapılarının ve eğitim ortamının yeniden düzenlenmesine ilişkin bir çalışma yapılarak bunun eğitime etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Sonuç olarak mesleki eğitimin müfredatının tamamının çoğunlukla uygulanabilmesi için atölye düzeni, araç gereçlerin oldukça önemli olduğu ve başarıyı artırabileceği belirtilmiştir. Demirtaş ve Küçük (2008) tarafından nitel araştırma tekniklerinden görüşme tekniği uygulanarak kız meslek liselerinde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen görüşlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Sonuç olarak; okulların ekonomik olarak bütçelerinin artırılmasını, yeni araç-gereç ihtiyaçlarının alınmasını, öğretmenlerin niteliğinin yükseltilmesi için hizmet içi eğitimlerin artırılmasının, öğrenci niteliğinin yükseltilmesi için sanayi ile işbirliği halinde olunması gerektiğini ve yükseköğretime öğrencilerin daha rahat gidebilmeleri gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Şahin ve Fındık (2008) tarafından yapılan araştırmada mesleki teknik eğitimin mevcut durumu tespit edilmiş, yaşanan sorunlar belirlenmeye çalışılarak; sorunun çözümüne katkı sağlayacak öneriler belirtilmiştir. Sonuç olarak; mesleki ve teknik eğitim kurumlarının öğrenci sayısının ve öğretim elemanı eksikliğinin yanında en önemli sorunun altyapı, teknolojik ekipman, laboratuar ve atölye eksiklikleri olduğu ve bu eksiklerin yanında özellikle ortaöğretim kurumları ve MYO'ların eğitim programlarının istihdam kollarının beklentilerini karşılayacak şekilde güncellenmediği belirtilmiştir. Kırca (2009) teknik ve meslek liselerinde web programlama öğretiminde elektronik eğitim materyalinin farklı faktörlerine ait yapılan değerlendirmeler arasındaki farklılıkların değerlendirmeleri neticesinde, eğitim materyalinin en güçlü yönünün sorumluluk olduğu, bu faktörü motivasyon, öğrenilebilirlik, memnuniyet ve tasarımın izlediği, kontrol edilebilirliğin ise en zayıf faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Adıgüzel ve Berk (2009) tarafından modüler sistemin öğretmenler tarafından değerlendirilmesine ilişkin görüşler alınarak gerçekleştirilen

araştırmada modüler sistem hakkında bilgilendirme yetersizliği, yapısal ve fiziki donanım yetersizliğiyle ilgili problemler olduğu belirlenmiştir. Çözüm önerisi olarak; özel sektör iş birliğinin artırılması, ilgi ve yeteneklerin işin içine katılarak yönlendirme yapılması, modüllerle ilgili materyal geliştirilerek bilgi derinliğinin ortak bir şekilde artırılması önerilmiştir. Çiftçi ve Çemrek (2018) tarafından ortaöğretim seviyesinde ticaret meslek liseleri kapsamında teori eğitimi ve uygulama (staj) eğitimi olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilen muhasebe eğitiminin öğrenci ve öğretmen bakış açısıyla değerlendirilmesinin amaçlandığı araştırmada öğretmenlerin, ders kitaplarının içerik olarak güncellenmediğini ve yetersiz kaldığını belirttikleri; staj eğitiminin ise, teorik bilgiyi uygulama alanında kullanmanın yanı sıra öğrenciye iş disiplini ve iş ahlakı kazandırdığı için olumlu olarak değerlendirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Şenel (2019) tarafından meslek lisesi öğrencilerinin uzamsal yeteneğinin geliştirilmesinde tablet bilgisayar, masaüstü bilgisayar ve geleneksel kağıt-kalem uygulamalarının kullanımının karşılaştırılması amaçlanmıştır. Nitel ve nicel olmak üzere karma araştırmanın sonucunda uygulama sonrası tüm grupların uzamsal yetenek puanlarının anlamlı olarak yükseldiği bulunmuştur. Katılımcılar teknoloji uygulamalarının motivasyonlarını yükselttiklerini belirtmişlerdir. Güler (2021) tarafından turizm meslek lisesi öğrenci ve öğretmenlerinin mevcut özel amaçlı İngilizce öğretimi (ESP) derslerine, yabancı dil ve mesleki ihtiyaçlarına yönelik görüşlerinin alındığı nitel ve nicel yöntemin bir arada kullanıldığı çalışmanın sonucunda öğrenci ve öğretmenlerin daha fazla kaynak ve materyale ihtiyaç duyduğu; öğrencilerin meslek hayatlarına yönelik daha çok konuşma ve dinleme becerilerine ihtiyaç duyduğu belirlenmiştir.

Mesleki eğitim sisteminde başarı ve verimlilik için ortaya çıkan görüşler arasında, okulların sektörlerle iş birliğini arttırmaya yönelik çalışmalar yapılması gerekliliği bu anlamda alan şefleri ve öğretmenlerin özverili çalışmalarının önemli olduğu; ayrıca bu konuda devlet protokollerinin artırılması gerektiği ortaya çıkmıştır. Sanayici ve sektörlere sunulan olanakların arttırılması gerektiği, işletmelerin stajyer çalıştırmada kendilerine sunulan kolaylık ve avantajlarla ilgili bilgilendirilmelerinin önemi gibi görüşler de ortaya çıkan görüşler arasındadır.

Meslek lisesi öğretmenlerinin mesleki ortaöğretim sisteminde uygulanan eğitim-öğretim programlarında geliştirme ve verimliliği artırmaya yönelik görüşleri değerlendirildiğinde; birçok öğretmen meslek liselerine uygun bir müfredat geliştirilmesine ve

öğretim programları ile müfredatın çağın şartlarına uygun olarak sürekli güncellenmesi gerektiğine değinmiştir. Genel kültür derslerinin azaltılması ya da kaldırılarak sadece meslek derslerine yönelik bir program uygulanması, hayatın içinden konularla öz bir eğitimin oluşturulması, teknolojinin yakından takip edilmesi, teorik kısımların azaltılarak programlarda uygulama saatlerine ağırlık verilmesi öne çıkan diğer görüşler arasındadır. Ayrıca üniversiteye hazırlık düşünen öğrenciler için ders saatleri dışında farklı hazırlık programları uygulanması diğer öğrencilere ise meslek ağırlıklı eğitim verilmesi, programlar hazırlanırken milli eğitim şuralarında daha fazla öğretmenin yer alması ve onların da fikirlerinin alınması, teknik eğitim fakültelerinde öğretmen yetiştirme kalitesinin artırılması ile öğrencilere düşünme becerilerinin de kazandırılmasının önemi gibi görüşlerde sonuçlar arasında yer almaktadır. Yıldırım ve Şimşek (2001) tarafından yapılan çalışma da da meslek lisesi müfredatlarının sektörün ihtiyacına karşılık veremediği, uygulamalarla birleştirilmekte yetersiz kaldığı belirlenmiştir. Benzer şekilde Arslanoğlu (2012) tarafından yapılan mesleki ortaöğretim kurumlarının mesleğe hazırlama ve işe yerleştirme performanslarının, alan araştırması yardımıyla belirlendiği çalışmada; öğrencilerin okulda verilen eğitimi, ihtiyaç duyulan alanda ve nitelikte, mesleki özgüven oluşturan, iş alanına uygun nitelikte buldukları belirlenmekle birlikte; okulda derslerin yeteri kadar uygulamaya yönelik olmadığı, ders içeriklerinin mesleğe hazırlamada yeterli olmadığı, mesleki uygulama alanlarında stajyerlere yeterli uygulama fırsatının sunulmadığı saptanmıştır. Uçar ve Özerbaş (2013) tarafından meslek yüksek okullarında görev yapan altı öğretim üyesiyle görüşmeler yapılan nitel çalışmada da, modüler programların güncellenmesi gerekliliği, öğretim elemanlarının niteliğinin artırılması, araç- gereç ve ayrılan kaynakların artırılması gerekliliği gibi görüşler elde edilmiştir. Sağlam ve Dönmez (2016) tarafından meslek liselerinde okul devamsızlığının nedenlerini ve olası çözüm yollarının, yönetici ve öğretmen görüşlerine göre belirlendiği çalışmada devamsızlığın esas sebebinin eğitim sisteminin kendisinden kaynaklanan nedenler olduğu bulunmuş ve yönetmeliklerle öğrencilere sağlanan devamsızlık hakkının ve meslek liselerinin müfredatlarının ağır olmasının başlıca devamsızlık nedeni olduğu görülmüştür. Bunun için öncelikle ilgili yönetmelik ve müfredat programlarının yeniden düzenlenmesi gerekliliği belirtilmiştir. Kölemen ve Erişen (2017) tarafından mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencilerinin problem çözme ve eleştirel düşünme becerileri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmanın sonucunda; problem çözme eleştirel düşünme becerilerinin akademik başarıya olan etkisinin kuvvetli olduğu bulunmuştur. Problem çözme ve eleştirel düşünme becerisinin geliştirilmesi ve akademik başarıyı olumlu yönde etkilemesi

için meslek liseleri program içinde bu becerilerin geliştirilmesinde daha çok ağırlık verilmesinin gerekliliği belirtilmiştir. Kutsal (2018) tarafından Yaşam Becerileri Psikoeğitim Programının, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde öğrenim gören kız öğrencilerin yaşam becerilerine ve problem davranışlarına etkisinin nitel ve nicel araştırma yönteminin birlikte kullanılarak araştırıldığı çalışmanın sonucunda; Yaşam Becerileri Psikoeğitim Programı'nın öğrencilerin yaşam becerilerinin artmasında ve problem davranışlarının azalmasında olumlu etkisi olduğu yönünde sonuçlar elde edilmiştir. Yazgan (2018) tarafından meslek lisesi öğrencilerinin, akademik ve mesleki becerilere dayalı sermaye türlerini temsil ettiği varsayılan kültür ve meslek derslerine yönelik görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla nitel ve nicel veriler elde edilmiştir. Araştırma sonucunda meslek liselerinde meslek derslerine yönelik yatkınlığın, kültür derslerine yönelik daha güçlü olduğu tespit edilmiştir. Düşük sosyoekonomik göstergeler, düşük akademik başarı düzeyi, çalışma hayatına bir an önce atılma isteği gibi öğrenci eksenli nitelikler ile sınıf geçme sistemi, kültür derslerinin yüzeyselleşmesi gibi okul eksenli niteliklerin meslek liselerinde mesleki becerilere dayalı sermaye biçimini öncelikli hale getirdiği belirtilmiştir.

Eğitim öğretim programlarında verimlilikle ilgi olarak ayrıca, yaparak yaşayarak öğrenmenin önemi ve bu ortamların oluşturulması gerekliliği, derslere özel dersliklerin ve laboratuarların oluşturulmasının derslerde verimliliği artıracağı dile getirilmiştir. Aynı şekilde pek çok öğretmen de öğrenci merkezli eğitimin uygulanmasına, mesleki ve kültür derslerinin ortak konularda birbiriyle etkileşimli anlatılarak entegrasyonunun önemine değinmiştir. Derslerde sosyal ve eğlenceli aktivitelere yer verilmesi; interaktif uygulamalar ve simülasyonların kullanılması, görselliğin artırılması ile ders verimliliğinin artırılacağı ortaya çıkan diğer sonuçlardandır. Bunların dışında öğrencilere değer, ilgi ve destek göstermenin ve öğretmen eğitimlerinin artırılmasının derslerdeki verimliliği olumlu yönde artıracağı belirtilmiştir. Pek çok öğretmen tarafından da eğitim öğretim programlarında teknik gezilerin sayısının arttırılması gerektiğini, teknik gezilerin daha erken dönemde başlamasının ve çocuğun alanını tanımasını sağlamasının önemli olduğu, sektörün işleyişine yönelik gezilerin, protokollerin ve temsilcilerin okullara gezilerinin artırılmasını, şehir dışı gezilerin artırılmasını, üniversiteye ilgili bölüm gezilerinin artırılmasını ayrıca teknik gezilerle ilgili ulaşım vb. konularda maddi destek ve ödenek sağlanmasının önemini; teknik gezilerin amaca iyi hizmet etmesi ile yıllık planlarda zorunlu olması ve mevzuatla ilgili kolaylaştırıcı düzenlemelerin yapılmasını belirtmiştir. Ayrıca yeterli malzeme ve materyal sağlanmasının

gerekliliği; kısa,açık, net, görseller ve uygulamalarla zengin kitap içeriğinin olması; kitapların meslek liselerine uygun güncellenmesi; kitaplarda bütüncül yaklaşım olması, kitapların zamanında gelmesi gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Bunların dışında yeni teknolojilerin eğitime entegrasyonu ve materyal güncellenmesinin (3 boyutlu tarayıcı, yazıcı, wear gözlükler, sanal uygulamalar) önemine değinilmiştir. Öğrenci merkezli materyaller ve ürünler oluşturulması, görsel materyal kullanımının artırılması, materyal oluşturma ve kullanma öğretmen eğitimlerinin artırılması, materyallerin kullanımında fırsat eşitliği sağlanması ve materyallere kolay ulaşılabilmesi de öne çıkan sonuçlar arasındadır. İlgili alan yazında yapılan çalışmalara bakıldığında ise Ekici (2010) tarafından meslek lisesi öğretmenlerinin öğretim biçimlerinin araştırıldığı araştırmada da benzer şekilde öğretmenlerin en fazla görsel ve bireysel öğretim biçimlerini kullandıkları belirlenmiştir. Dayıoğlu (2010) tarafından yapılan araştırmada turizme ara eleman yetiştirmek amacıyla eğitim öğretime devam eden Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinin eğitiminin yeterliliğini tespit etmek, AOTML stajyerlerinin ve mezunlarının işletmelerin beklentilerini karşılama düzeylerini, bu alandaki kariyerlerine ilişkin beklentilerini belirlemek amaçlanmıştır. Sonuç olarak; eğitim kurumlarında verilen teorik ve uygulamalı eğitimin, araç-gereç ve donanım yönünden, eğitim ve nicelik bakımından yetersiz olmasının, eğitimin kalitesini düşürdüğü ve öğrencilerin işbilgisi açısından yeterli düzeyde olmadığı bulunmuştur. Okuldaki uygulamalı derslerin ve stajların amacına uygun gerçekleştirilemediği, okullardaki yabancı dil bilgisinin oldukça düşük seviyede olduğu bu durumların da stajlarda çeşitli problemler oluşturduğu bulunmuştur. Demirkan ve Saraçoğlu (2016) tarafından Anadolu lisesi öğretmenleriyle gerçekleştirilen çalışmada; öğretmenlerin en çok anlatım yöntemini tercih ettikleri ve bu yöntemi diğer tekniklerle destekledikleri bulunmuştur. Küçükarslan (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada Ankara ili genelinde meslek ve teknik liselerinde görev yapan yönetici, öğretmen ve öğrencilerinin okul terki üzerinde rol oynayan faktörlerin ve okul terkini önlemeye yönelik stratejilerin belirlenmesine ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Karma araştırma yönteminin uygulandığı araştırma sonuçlarında; öğrenciler okul terkini önlemeye yönelik strateji olarak; sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin artırılmasını ve meslek lisesi derslerinde oyunlaştırma, sosyal ağların etkin kullanımı, görsel-işitsel tabanlı, akıllı cihazların etkin kullanımının arttırılmasını görmektedirler. Öğretmenler ise; okul, aile, öğretmen işbirliğinin artırılmasını ve özellikle okul terkinin yoğun olduğu 9. sınıflarda öğretim programlarının gözden geçirilmesini gerekli görmektedir. Yöneticiler ise; okul, aile, öğretmen işbirliğinin artırılması, sosyal-kültürel ve sportif faaliyetlerin artırılmasını, 9. sınıflarda

öğretim programlarının gözden geçirilmesini gerekli görmektedir. Ertaş ve Şimşek (2020) tarafından yapılan çalışmada; mesleki eğitimde verilen dersler ve sektörün meslek elemanlarında aradıkları şartlar karşılaştırılarak, derslerin öğrenciler tarafından ne ölçüde öğrenildiği belirlenmeye çalışılmıştır. Sonuçlar verilen derslerin genel olarak istenen mesleki şartları teorik anlamda karşıladığı ancak eğitimde pratik uygulamaların ve kişisel gelişim becerilerinin daha da arttırılması gerektiğini ortaya koymuştur.

Meslek lisesi öğretmenlerinin staj eğitimlerinde verimliliği arttırmaya yönelik görüşlerinin alınması sonucunda çoğu öğretmen staj eğitimlerinde öğrencilere yönelik olarak öğretmen rehberliğinin artırılmasının, staj iş yerleriyle ise koordinasyonun arttırılması gerektiğini ifade etmiştir. Staj iş yerlerinde stajyer öğrencilere olumlu davranışlar sergilenmesinin verimliliği artıracağı, staj ortamlarının iyileştirilmesinin de önemli olduğu, staj eğitimlerinin sadece formalite üzerinde kalmaması öğrencilerin stajda nitelikli eğitim almalarının gelişimleri açısından önemli olduğu ve stajla ilgili denetimlerin geliştirilmesi gerekliliği ortaya çıkan sonuçlar arasındadır. Uygun staj yeri protokolleri sağlanarak öğrencilerin alanı ve dalıyla ilişkili staj yapmaları, staj eğitiminin süresinin artırılması gerektiği; staj eğitiminin son sınıfta değil daha erken başlaması ve süresinin dönemlere yayılması, yaz stajları uygulaması getirilmesinin ve staj ücretlerinin artırılmasının öğrencilerin motivasyonunu artırararak verimliliği artıracağı da diğer sonuçlar arasında yer almaktadır. Staj eğitimleri, sanayici ve sektör işbirliğine yönelik olarak meslek liselerinde yapılan çalışmalarda Tamer ve Özcan (2014) tarafından mesleki eğitimin çeşitli açılardan değerlendirilmesi amacıyla; meslek öğretmenleri, staj gerçekleştiren öğrenciler, mezun durumda olan öğrenciler ve ilgili alanda mesleki eğitim mezunu çalıştıran işletme yetkilileriyle anket yöntemi kullanılarak çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak; mesleki eğitimin değerinin artırılması, staj süresinin yeterli olmakla beraber sürecin izlenmesine daha önem verilmesi, usta öğretici sayısının artırılması, işletme iş birliğinin artırılması gibi görüşler elde edilmiştir. Kumru ve Demirtaş (2015) tarafından, nitel araştırma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak, meslek lisesi çocuk gelişimi bölümünde okuyan öğrencilerin gördükleri staj eğitimiyle ilgili düşünceleri belirlenmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak öğrencilerin stajla ilgili olumlu görüşleri olduğu, bazı durumlarda öğreticilerle sorunlar yaşadıkları, genel anlamda beceri eğitiminin beklentilerini karşıladığı, teorik ve uygulamayı birleştirebildikleri gibi sonuçlar elde edilmiştir.

Meslek liselerinde gerçekleştirilen projelerde verimliliği arttırmaya yönelik öğretmen görüşlerinin alınmasıyla elde edilen sonuçlar incelendiğinde; yurt içi, yurt dışı ve teknoloji izleme projelerinin arttırılması, projelerin amaca uygun ve işlevsel olması gerektiği, proje kabul edilebilirliğinin artırılmasının öğrencilerin motivasyonu açısından önemli olduğunu, öğrenci merkezli projeler üretilmesi gibi sonuçlar belirlenmiştir. Ayrıca projeler geliştirilirken; ürün iyileştirme-geliştirme projeleri ve okulu geliştirme projelerinin olması gerektiği, projelerde objektiflik ve okullara fırsat eşitliği sunulması veya projeleri bakanlığın organize etmesi, projelerde maddi olanakların artırılması öne çıkan görüşlerdir. Diğer görüşlere bakıldığında ise projelerde yararlanan öğrenci sayısının arttırılması, iller ve bölgeler arası öğrenci değişim projeleri, sadece ulusal değil yerel yarışmaların artırılması ve mentörlük sisteminin getirilmesi, proje yazmada zorlama olmaması, işbaşında eğitim projeleri oluşturulması, okullarda proje ekiplerinin oluşturulması sonuçlarına ulaşılmıştır. Aydın (2009) tarafından yapılan çalışmada idareci, öğretmen ve öğrencilere bütüncül faydalı olmak için Megep projesinin uygulanmasında karşılaşılan sorunları tespit ederek, öneriler sunmak ve Mesleki Teknik Eğitim sistemin sürekli ve kalıcı çalışmasına katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Öğretim materyalleri, öğretim programı, donanım ve eğitim ortamı, öğretmen-yönetici yeterlilikleri, öğrenci-veli, sektör faktörleri ele alınarak yapılan araştırmanın sonucunda yöneticilerinin ve öğretmenlerin, MEGEP (Mesleki Eğitimi Güçlendirme Projesi)' in Uygulanmasında Yaşanan Sorunların İncelenmesi çalışmasının mesleki kıdem, cinsiyet değişkenine göre bazı sorulara verilen cevaplarda anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Görev türü değişkenine göre ise farklılaşmamaya neden olmamaktadır. Ayrıca yöneticilerin öğretmenlere göre yaşanan sorunlara daha az katıldıkları görülmüştür. Çelikkol ve Özünlü (2013) tarafından odak grup görüşme yöntemiyle yapılan nitel çalışmada sanayinin ihtiyaç duyduğu kalifiye elemanların nasıl yetiştirilmesi ve hangi tür uygulama becerileriyle donatılması gerektiği üzerinde durulmuş olup; mesleki ve teknik eğitimdeki staj uygulamalarının, ülke ve sektör beklentileri dikkate alınarak yeniden düzenlenmesini ve yurt içinde yapılan stajlar gerek katılımcılar (öğrenciler) gerekse işletmeler açısından daha verimli hale getirilmesini belirtilmiştir.

Meslek liselerinde öğrenci motivasyonunu arttırmak için neler yapılabilir anlamında alınan görüşler doğrultusunda ortaya çıkan sonuçlarda; öğretmenlerin çoğu değer, ilgi ve takdir göstermenin motivasyonu ve verimliliği artıracağını, bu anlamda sosyal, sportif ve

alanını sevdirecek etkinliklerin önemli olduğunu, ödül sisteminin uygulanmasının, sosyoekonomik ve manevi destek sunmak ile öğrenci psikolojisine uygun davranışlar, başarma duygusu ve yapıcı eleştirinin önemini; ayrıca teknik-turistik geziler ve erken dönemde staj yapmanın motivasyonu artıracağını belirtmişlerdir. Net kurallar ve tutarlı davranışlar, sorumluluk vermek,not kaygısının kaldırılması, programın hafifletilmesi,tam donanımlı ve teknolojik atölyelerin olması, mezun öğrencilerle kariyer buluşmaları ve kariyer planlama dersleri ile gelecek kaygısını ortadan kaldırmak ise motivasyon ve verimlilik anlamında ortaya çıkan diğer sonuçlardır.

Meslek liselerinde öğretmen motivasyonunu artırmak için neler yapılabilir anlamında öğretmen görüşlerinin alınması doğrultusunda elde edilen sonuçlarda; öğrencinin başarısı ve motivasyonu ile istihdamının artmasının öğretmen motivasyonu ve verimliliğini de artıracağını, nitelikli idareciler, etkili iletişim ve olumlu tutumun, teşvik, destek ve takdirin önemi, ödül ve performans sistemi getirilmesi, öğretmen eğitimleri ve kişisel gelişimin artırılması, sosyal kültürel etkinliklerin ve öğretmenler arası etkileşimin artması, meslek ve kültür öğretmeni ayrımı yapılmaması, adil yaklaşım olması, öğretmenlerin teknik ihtiyaçlarının tam karşılanması ve fiziki şartların iyileştirilmesi gibi sonuçlar öne çıkmıştır. Ayrıca öğretmenleri suçlayıcı sistemin kaldırılması, nöbet uygulamalarında geliştirmeler yapılması, öğretmen programlarının esnetilmesi, okullarda kalite yönetimi çalışmalarının yapılmasının öğretmenler için motivasyon kaynağı olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Meslek liselerinde okul aile iş birliğini arttırmaya yönelik elde edilen görüşler sonucunda; ailelerin ekonomik durumu ve toplumsal sorunların okul aile işbirliğindeki verimliliği etkilediği, veli eğitimleri ve bilinçlendirme çalışmalarının okul aile iş birliğini arttırarak başarı ve verimliliği etkileyeceği, alan öğretmenleri ve sınıf öğretmenlerinin veli iş birliğini arttırıcı çalışmalarının önemi, ailelere daha çok sorumluluk verilmesi gerektiği, ev ziyaretlerinin artırılmasının aile iş birliğini önemli derecede etkilediği, sadece olumsuz ve disiplin davranışları için değil olumlu davranışlar için de velilerin okula davet edilmesi gibi sonuçlar öne çıkarken; okullarda aile birimleri oluşturularak daha yakın takibin sağlanması, veli toplantılarının atölye ortamlarında yapılmasıyla ailenin okul hakkında bilgi sahibi olmasının artırılması, toplantılara katılamayan veliler için online toplantılar düzenlenmesi veya ikramlı veli davetleri düzenlenerek ya da velilerin uygun zamanları için bireysel görüşme davetleri planlanarak velilerin okula katılımının artırılmasının sağlanması, velilerden okul için istenen yardım taleplerinin maddi değil de ayni talep olması ve şeffaflığın

sağlanması, velilerle ortak etkinlikler düzenlenmesi ile sosyal medya araçlarının iş birliği için daha etkin kullanılması gibi diğer sonuçlar da belirlenmiştir.

Meslek liselerinde motivasyon, tutum ve kalite yönetimindeki çalışmalara bakıldığında benzer sonuçlar görülmektedir. Uysal (2010) tarafından Endüstri Meslek Liselerinde toplam kalite yönetimi uygulamaları, dünyada ve Türkiye'de uygulanan modeller üzerinde incelemeler yapılarak, örnek kalite uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak; Endüstri Meslek Liselerinde eğitimde kalitenin artırılması için eğitimin temel girdisi olan öğrencinin yanında personelin de göreve başlamasından ve görevde olduğu zaman içerisindeki süreçlerin çok iyi planlanmasının ve kurum vizyonu, misyonu, değerlendirme süreçlerinin planlanması belirtilmiştir. Tüm yönetici, personel, öğrenci ve veliler tarafından kalite çalışmalarının benimsenmesi, üst yönetim tarafından sürekli desteklenmesi ve sistematik olarak eğitimlerinin devam etmesi gerekliliği bulunmuştur. Erdoğan (2016) tarafından meslek liselerinde çalışan meslek ve kültür dersi öğretmenlerinin motivasyon düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre karşılaştırıldığı çalışmanın sonucunda; kültür öğretmenlerinin motivasyon düzeylerinin meslek öğretmenlerine göre çok düşük seviyede olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin genel motivasyon düzeyleri; mesleki deneyim, sahip oldukları çocuk sayısı, mezun oldukları okul türü, meslek-kültür branşı ve çalışma mesafesi değişkenlerine göre anlamlı biçimde farklılaşırken, cinsiyet, medeni durum, yaş, okuldaki görev süresi, eğitim seviyesi değişkenlerine göre ise anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı bulunmuştur. Meslek lisesindeki öğretmenlerin, öğrencilerin meslek dersine daha çok önem verdiğini düşündükleri tespit edilmiştir. Korkutan ve Tekin (2017) tarafından yapılan çalışmada meslek liselerinde çalışmakta olan öğretmenlerde, iş yaşamının verimi ve etkinliğinde etkileri olduğu kabul gören tükenmişlik ve mesleki doyum arasındaki ilişki düzeyinin saptanarak incelenmesi amaçlanmıştır. Sonuç olarak duygusal tükenme yasayan öğretmenlerin mesleğinden gereken doyumu sağlayamadığı belirtilmiş; olumsuz yansımalarının eğitim hayatına yansımaması için gerekli önlemlerin hassasiyetle ele alınması hem görev yapan öğretmenler hem de öğretimden yararlanan öğrenciler bakımından önemli olduğu belirtilmiştir. Günbayı, Yörük ve Vezne (2017) tarafından gerçekleştirilen mesleki eğitim öğretmenlerine Adobe Illustrator'ı bir teknik çizim yazılımı olarak tanıtmak ve teknik eğitim becerileri ile öğretmen etkinliğini geliştirmenin amaçlandığı çalışmada eğitimlerin oldukça yararlı olduğu, yeni eğitimler tasarlanması ve bilgi iletişim teknolojileri kullanma becerisini artırdığı bulunmuştur. Kesdek (2019) tarafından yapılan çalışmada ise bulguların

aksine meslek lisesinde görev yapan meslek öğretmenleri ile kültür öğretmenlerinin genel iş doyumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı; kısmen doyumlu olduğu görülmüştür. Yurt dışında yapılan çeşitli araştırmalarda da çeşitli başlıklar altında benzer sorunların varlığı söz konusudur (Mustapha ve Greenan, 2002; Al-Sa'aideh, 2008; Seezink ve Poell, 2010; Tshabalala ve Ncube, 2014; Jossberger vd., 2015; Retnawati, Hadi ve Nugraha, 2016; Tkhelidze, 2016; Agbo, Onaga ve Omeje, 2018; Csíkos, Kovács ve Kereszty, 2018 ; Jambo ve Pilz, 2018; Pardjono vd., 2018 ; Muslimov vd., 2020; Boonk vd., 2021).

Araştırmadan elde edilen sonuçlara bakıldığında meslek liselerinde verimliliği arttırmaya yönelik pek çok değişkenin bir arada rol oynadığı görülmektedir. Aslında bu değişkenler sadece mesleki eğitimin değil tüm eğitim sisteminin birer parçası olarak da düşünülebilir. Ayrıca dikkat çeken bir konu da yıllar önce yapılan araştırmalardaki benzer sorunların günümüzde hâlen varlığını sürdürmesidir. Mesleki eğitimin güçlü bir yapısının ve gücünün yadsınamadığı bu durumda Türkiye'nin 2023 Eğitim Vizyonu açısından da mesleki eğitimin güçlendirilmesi ve niteliğinin artırılması oldukça önem teşkil etmektedir. Mesleki eğitimle ilgili vizyon ve misyonların belirlenmesinde sadece karar vericilerin değil; eğitim öğretim bileşenlerindeki diğer paydaşların da katılımı önem arz etmektedir. Bu anlamda da işin mutfağında olan eğitimin temel taşlarından öğretmenlerle yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçların dikkate alınması gereklidir. Meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerle gerçekleştirilen bu çalışma sonucunda mesleki eğitim sisteminin başarısı, mesleki alan-dal programlarında verimlilik, eğitim-öğretim programları geliştirmeleri, ders verimliliği, öğretim materyalleri, fiziki kullanım alanları ve donanım, staj eğitimleri, sanayici-sektör iş birlikleri, projeler ve teknik geziler, okul yönetiminin tutumu, öğretmen ve öğrenci motivasyonu, okul-aile iş birliği gibi başlıklar altında çeşitli fikir ve öneriler elde edilmiştir. Bu sonuçlar yorumlandığında ortaöğretim mesleki eğitim sisteminin bileşenlerinin incelenerek yenilenmesi ve geliştirilmesi, gereken alanlarda güncellemeler yapılması gerekliliği görülmektedir. Özellikle öne çıkan konulardan birisi mesleki eğitim sisteminin eskiye nazaran başarısının düşmüş olması, bunun en önemli sebeplerinin ise liselere yerleştirme sisteminin sonucu olarak düşük puanlı öğrencilerin istemeden meslek liselerini tercih etmeleri, sınavla alımın olmaması, mesleğe uygun, nitelikli ve bu konuda hedefi olan öğrencilerin mesleki eğitime katılımının sağlanamaması, ortaokullarda da etkili bir mesleki ve akademik rehberlik sisteminin olmaması olarak görülmektedir. Mesleki eğitim öğretim programlarında ise müfredatların öğrenci seviyesine uygun ve güncel olacak şekilde çalışmalar yapılması,

teknolojinin gerisinde kalınmaması, uygulama saatlerinin arttırılması gerekmektedir. Derslerde teorik kısımların azaltılıp uygulamaların arttırılması, yaparak yaşayarak öğrenme özellikle mesleki eğitim için oldukça önemlidir. Başka bir boyutta da sosyoekonomik ve toplumsal sorunların yansıması meslek liselerinde istenmeyen öğrenci davranışları ve okul aile iş birliğinin zayıflığı şeklinde kendini göstermektedir. Mesleki eğitim sistemine ayrılan olanakların arttırılması, fiziki yapı ve donanımın geliştirilmesi gerekliliği de vurgulanmıştır. Ayrıca dikkat çeken bir konuda, meslek liselerinde kültür öğretmenlerinin bazı mesleki işleyişle ilgili bilgi sahibi olmadıkları ve görüş bildiremedikleridir. Meslek ve kültür öğretmenleri arasında öğrencilerin meslek derslerine daha ağırlık vermesinin sonucu olarak hem motivasyon hem de verimlilik açısından gizil bir ayrım kendini göstermektedir. Ama görüşlere bakıldığında ise öğrenci başarısı anlamında kültür derslerindeki başarısızlık, mesleki derslerde de varlığını sürdürmektedir. Meslek ve kültür öğretmenlerinin bölümlerinin ve programlarının ayrı olmasının da öğretmenler arası etkileşimi ister istemez etkilediği göze çarpmaktadır. Eğitim bir bütün halinde incelenen bir sistem olduğu için bütün parçaların doğru yerinde oturmuş olması, oluşan ürünün kalitesini de etkilemektedir. Üretimin odağı ve nitelikli işgücünün kaynağı olan meslek liselerinin hepsinde döner sermaye geliştirilmesi de sistemin döngüsü ve devamlılığı için öne çıkan görüşler arasındadır. Ayrıca meslek liselerinde açılan alan ve dalların özellikle bölgelerin ihtiyacı ve şartlarının analizi yapılarak açılması, az sayıda birbiriyle etkileşimli dalların olmasının hem maliyetler hem de kalite açısından yararlı olacağı düşünülmektedir. Bunu sağlamanın bir yolu olarak da uzmanlaşmaya gidilmesi, tematik, butik ya da firma kökenli meslek liseleri açılmasıdır. Bu anlamda devletin maddi destek ve imkanlarının daha verimli kullanılacağı öngörülmektedir. Mesleki eğitimde amacın iyi belirlenmesi, işlevsel adımlar atılması anlamında önemlidir. Bu anlamda istihdamın hazırlanması, üniversiteye yönelik eğitimlerin ayrılması, staj eğitimlerinde işlevselliğin ve kaliteli eğitim almanın artırılması, sanayici-sektör iş birlikteliklerindeki protokollerin artırılması önemlidir. Nitelikli ve kaliteli mesleki eğitim ile nitelikli öğrenci yetiştirilmesi, nitelikli iş gücü oluşturulması, böylece sosyoekonomik ve toplumsal kalkınmanın artırılması demektir. Nitelikli mesleki eğitim de istekli ve hedefe yönelik öğrenciler, tam donanımlı ve teknolojiyle entegre atölyeler, kendini sürekli geliştiren motivasyonu yüksek öğretmenler, destekleyici okul yönetimleri ve okul aile iş birlikleriyle gerçekleştirilebilir.

5.2. Öneriler

1. Meslek liselerinin verimliliğini arttırmaya yönelik olarak görüşler doğrultusunda; eğitim sistemi, eğitim öğretim programları, öğretim materyalleri, fiziki kullanım alanları-donanım, motivasyon tutum, okul aile iş birliği, projeler, mesleki alan dal programları, staj eğitimleri, sanayici-sektör iş birliği alanlarında geliştirici çalışmalar yapılmalıdır.

2. Meslek liselerinde verimliliği arttırmaya yönelik olarak odak grup çalışması yöntemi kullanılarak farklı ve ortak görüş geliştirme çalışmaları yapılabilir.

3. Meslek liselerinde öğretmenlerden oluşturulan bir çalışma grubu ile dönemlik değerlendirmeler yapılarak sorunlara yönelik düzenli olarak geliştirme raporları hazırlanabilir.

4. Meslek liselerinde verimliliği arttımaya yönelik çeşitli konu başlıkları dahilinde nitel araştırma sayıları arttırılarak derinlemesine incelemeler yapılabilir.

5. Meslek liselerinde okul aile iş birliğini arttırmaya yönelik aile rehber öğretmenleri kavramı oluşturulup, atanabilir.

6. Meslek liseleri ve üniversiteler arasında iş birlikli projeler daha da çeşitlenip, artırılabilir.

7. Kültür derslerine yönelik olarak motivasyon ve verimliliği arttırmak adına kültür ve meslek derslerini entegre edici yeni müfredat ve programlar uygulanabilir.

8. Üniversite sınavında fırsat eşitliğini sağlamak adına meslek liselerine özel alan sınav soruları koyulabilir.

9. Mezun öğrencilerle de nitel çalışmalar gerçekleştirilerek eğitimde verimlilik ölçülebilir.

10. Ortaokullarda mesleki eğitime yönelmek isteyen öğrenciler için meslek liselerine hazırlık programları uygulanabilir.

11. Mesleki eğitimle ve iş olanaklarıyla ilgili basın tanıtımları arttırılabilir.

12. Ürün oluşturma ve üretim çalışmaları arttırılarak meslek liseleri daha işlevsel hale getirilebilir.

13. Teknolojik alanda öğrenci ve velilerin internet bağlantılı araç ve sosyal ağları daha fazla kullandığı düşünülerek; bu anlamda okulların internet sitesi ve sosyal medya araçlarının her türlü bilgilendirme ve çeşitli eğitimler ile yarışmalar vb. aktivitelerin interaktif olarak hazırlanmasının verimliliği arttırmasına yönelik ilgili araştırmalar yapılabilir.

14. Benzer çalışmalar, farklı mesleki okul çeşitlemeleri yapılarak, daha az tema altında daha derinlemesine incelemeler şeklinde yapılabilir.

KAYNAKÇA

Âdem, M. (1977). İnsan gücü ve eğitim verimliliği. *Eğitim ve Bilim Dergisi, 2*(9), 4-16.

Adıgüzel, O. C. ve Berk, Ş. (2009). Meslekî ve teknik ortaöğretimde yeni arayışlar: Yeterliğe dayalı modüler sistemin değerlendirilmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6*(1), 220-236.

Agbo, B. C. D., Onaga, P. O. ve Omeje, H. O. (2018). Teacher's opinion on availability of e-learning opportunities for effective technical and vocational education and training (TVET) programme in tertiary institutions in South east Nigeria. *International Journal of Vocational and Technical Education, 10*(1), 1-6.

Ağaoğlu T. H. (2015). O*rtaöğretim kurumlarında toplam kalite yönetimi uygulamaları Zeynep Salih Alp Teknik ve Anadolu Meslek Lisesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Akça, Y, Şahan, G, Tural, A. (2017). Türkiye'nin kalkınma planlarında eğitim politikalarının değerlendirilmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD) Özel Sayı 2,* 394-403.

Aksoy, H. H. (1997). Ekonomik getirisi, istihdam ve piyasaya dönük etkileri açısından mesleki teknik eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, *29*(1), 73-104

Aktaşlı, İ., Kafadar, S. ve Tüzün, I. (2012). Meslek eğitiminde kalite için işbirliği: Meslekî ve teknik eğitimde güncellenmiş durum analizi. İstanbul: Eğitim Reformu Girişimi. Erişim adresi: http://www.egitimreformugirisimi.org/meslek-egitiminde-kalite-icin-isbirligi/

Al-Sa'aideh, M. I. A. (2008). Actions proposed by teachers to improve the delivery of pre-vocational education in Jordan. *Journal of Instructional Psychology*, *35*(4), 317-335

Arslanoğlu, Ş. (2012). *Meslek lisesi öğrencilerinin okulların mesleğe hazırlama ve işe yerleştirme performansı algıları (Çorlu Anadolu Sağlık Meslek Lisesi)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ayaz, A. ve Karacan Özdemir, N. (2021). A case study of a Turkish vocational high school, and the challenges for teachers. *Journal of Vocational Education & Training*, 1-20. doi: 10.1080/13636820.2021.1895873

Aydın, H. (2009). Yönetici *ve öğretmen görüşlerine göre MEGEP (Mesleki Eğitimi Güçlendirme Projesi)'in uygulanmasında yaşanan sorunların incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aydoğan, Y. A. ve Tunç, B. (2020). Öğrencilerin toplumsal köken özellikleri ve istenmeyen davranışlar: Meslek liselerinde bir durum analizi. *e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, *7*, 185-206.

Binici, H. ve Necdet, Arı (2004). Mesleki ve teknik eğitimde arayışlar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *24*(3), 383-396

Bliuc, A. M., Casey, G., Bachfischer, A., Goodyear, P. ve Ellis, R. A. (2012). Blended learning in vocational education: teachers' conceptions of blended learning and their approaches to teaching and design. *The Australian Educational Researcher*, *39*(2), 237-257.

Boonk, L. M., Ritzen, H., Gijselaers, H. J. ve Brand-Gruwel, S. (2021). Stimulating parental involvement in vocational education and training (VET): A case study based on learning histories of teachers, principals, students, and their parents. *Teaching and Teacher Education*, *100*, 103279.

Bozak, A. (2019). *Meslek lisesi bilişim teknolojileri alanı öğrencilerinin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri (Denizli ili örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Pamukkale.

Bülbül, T. (2014). *Meslek lisesi öğrencilerinin okullarına ve mesleki eğitime yönelik görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. ve Köklü, N. (2015). *Sosyal bilimler için istatistik* (15. Baskı).

Ankara: Pegem Akademi.

Büyüköztürk, Ş. Kılıç-Çakmak, E. Akgün, Ö. E. Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (24. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Chukwu, D. U., Anaele, E. A., Omeje, H. O. ve Ohanu, I. B. (2020). Assessing technical vocational education and training (tvet) labour market potentials: comparison of conferees' opinions. *Journal of Technical Education and Training, 12*(2), 12-23.

Csíkos, C., Kovács, Z. ve Kereszty, O. (2018). Hungarian vocational education teachers' views on their pedagogical knowledge and the information sources suitable for their professional development. *Empirical Research in Vocational Education and Training, 10*(1), 1-15.

Çelikkol, H. ve Özünlü, M. (2013). Mesleki ve teknik eğitimde öğrenci uygulama becerilerinin artırılması: Leonardo da Vıncı projeleri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (38)*, 39-50.

Çiftci, Y. ve Çemrek, N. (2018). Ticaret meslek liselerinde muhasebe eğitimi: Muğla ili'ndeki meslek liseleri üzerine bir araştırma. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 11*(1), 192-208.

Dayıoğlu, M. (2010). *Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi stajyer öğrencilerinin yeterliliği konusunda işveren görüşleri (Edremit Körfezi Örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Demir, E. ve Şen, H. Ş. (2009). Cumhuriyet dönemi mesleki ve teknik eğitim reformları. *Ege Eğitim Dergisi, 10*(2), 39-58.

Demirkan, Ö. ve Saraçoğlu, G. (2016). Anadolu lisesi öğretmenlerinin derslerde kullandıkları öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin görüşleri. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences, 2*(1), 1-11.

Demirtaş, B. ve Küçük, M. (2008). Kız meslek liselerinin günümüzdeki sorunlarına yönelik öğretmen görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 9*(3), 147-159.

Deperlioğlu, Ö., Güraksın, G. E. ve Köse, U. (2014, Şubat). *Türk Eğitim Sisteminde Bilişim Teknolojileri Eğitiminin Yeri* [Öz]. Akademik Bilişim Konferansında sunulan bildiri,

Mersin Üniversitesi, Mersin. Erişim adresi: https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/47327114/deperlioglu_guraksin_ab14.pdf?

Maya, Ç. İ., (2009). *Mesleki eğitimde okullaşma oranları nasıl yükseltilebilir?* [Öz]. Educatıon, I. V., Eğitim araştırmaları Birliği. Erişim adresi (15 Ekim 2020): http://www.eab.org.tr/eab/2009/pdf/342.pdf

Eichhorst, W., Rodríguez-Planas, N., Schmidl, R. ve Zimmermann, K. F. (2012). *A roadmap to vocational education and training systems around the world.* IZA Discussion Paper No. 7110, Available at SSRN: https://ssrn.com/abstract=2199793

Ekici, G. (2010). Meslek lisesi öğretmenlerinin öğretim biçimleri. *Eğitim ve Bilim, 34*(151), 104-116

Erdoğan, Y. (2016). *Meslek liselerinde çalışan kültür ve meslek dersi öğretmenlerinin motivasyonlarının karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ergashovich, Jalilov E. Problematic educational technology in vocational education. *JournalNX*, *6*(05), 27-29.

Ertaş, F. ve Şimşek, A. (2020). Ortaöğretim muhasebe eğitiminde uygulanan meslek derslerinin sektör beklentilerini karşılama ve öğrenim düzeyi üzerine Erzurum ilinde bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (86), 39-56.

Ertuğral, S. M. Beşeri sermaye oluşumunda mesleki eğitimin önemi. *International Journal of Entrepreneurship and Management Inquiries, 2*(3), 49-63.

Eryıldırım, D. (2008, Şubat). *Türkiye'nin işsizlik sorununa bir çözüm önerisi: "Mesleki eğitim"* [Öz]. 2.Ulusal İktisat Kongresinde sunulan bildiri, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir. Erişim adresi: https://www.deu.edu.tr/userweb/iibf_kongre/dosyalar/eryildirim.pdf

Gençtürk. Ö. (2001). *Meslek ve Anadolu liselerinde öğrenci başarısını etkileyen faktörler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Gordon, H. R. (1998). Vocational education teachers' perceptions of their use of assessment methods. *Journal of vocational and technical education, 15*(1), 8-16.

Gökçe, A. T. ve Bülbül, T. (2014). Okul bir insan bedenidir: Meslek lisesi öğrencilerinin okul algılarına yönelik bir metafor çalışması. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 4*(1), 63-88.

Gönen, S. ve Kocakaya, S. (2006). Fizik öğretmenlerinin hizmet içi eğitimler üzerine görüşlerinin değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19*(19), 37-44.

Günay, D. ve Özer, M. (2016). Türkiye'de meslek yüksekokullarının 2000'li yıllardaki gelişimi ve mevcut zorluklar. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 6*(1), 1-12.

Güler-Duran, G. (2021). *Mesleki orta öğretimde öğrenci ve öğretmen görüşlerini hedefleyen özel amaçlı ingilizce üzerine bir ihtiyaç analizi çalışması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Günbayi, I., Yörük, T. ve Vezne, R. (2017). Improving technical drawing skills of vet teachers: An action research project. *Online Submission, 24*(1), 77-91.

Gündüz, H. B. ve Beşoluk, Ş. (2008). Türk ortaöğretim sisteminde meslekî ve genel eğitim ikilemi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15*, 42-60.

Güngör, G. (2020). Problems and solution suggestions encountered in vocational skill training in vocational high schools: Teachers'views. *European Journal of Education Studies, 7*(4), 233-252.

Gür, B. S., Özoğlu, M., Akgeyik, T., Çetinkaya, E., Karagöl, E. T., Öztürk, M., Biçerli, M. K., Açıkgöz, Ö., Özer, M., Özhan, T. ve Çelik, Z. (2012). Türkiye'nin insan kaynağının belirlenmesi. Ankara: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı.

Jambo, S. ve Pilz M. (2018). Perceptions of teachers in industrial training institutes: an exploratory study of the attractiveness of vocational education in India, *International Journal of Training Research, (16*)1, 4-18.

Järvi, T. (2012). Teaching entrepreneurship in vocational education viewed from the regional and field perspectives. *Journal of Vocational Education & Training, 64*(3), 365-377.

Jossberger, H., Brand-Gruwel, S., van de Wiel, M.W.J. et al. (2015). Teachers' perceptions of teaching in workplace simulations in vocational education. *Vocations and Learning, 8*, 287–318.

Kavi, E. ve Koçak, O. (2018). Türkiye'de ortaöğretim düzeyindeki mesleki eğitim ile ilgili sorun alanları ve İskandinav ülkelerindeki mesleki eğitimin Türkiye'de uygulanabilirliği. *Çalışma ve Toplum, 58*(3). 1307- 1334.

Kaya, A . (1999). Türkiye'de genç işsizliği ve istihdam sorununa çözüm olarak mesleki eğitim . *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, (15),* 45-56.

Kaya, A. (2017). Mesleki eğitimin başarısızlık dinamikleri ve meslek yüksekokulu öğretim elemanlarının görüşleri. *Journal of Human Sciences, 14*(4), 3591-3605.

Kesdek- Arslan, Y. (2019). *Meslek lisesinde görev yapan meslek öğretmenleri ile kültür öğretmenlerinin iş doyumları arasındaki farkın incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kesim, E. ve Türk, Y. K. Türkiye'de mesleki ve teknik eğitim alanında hazırlanan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International, 11*(1), 287-322.

Ketelaar, E., Den Brok, P., Beijaard, D. ve Boshuizen, H. P. (2012). Teachers' perceptions of the coaching role in secondary vocational education. *Journal of Vocational Education & Training, 64*(3), 295-315.

Kılıç, S. (2015). Kappa test. *Psychiatry and Behavioral Sciences, 5*(3), 142-144.

Kılınç, M. (2016). *Türkiye'de mesleki teknik eğitim tarihi (1886-1986)* (2.baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Kırca, B. (2009). *Teknik ve meslek liselerinde web programlama öğretiminde elektronik eğitim materyalinin öğrenci başarılarına etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Korkutan, T. B. ve Tekin, U. Meslek lisesi öğretmenlerinin tükenmişlikleri ve mesleki doyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *3*(2), 49-78.

Kölemen, C. Ş. ve Erişen, Y. (2017). Mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencilerinin problem çözme ve eleştirel düşünme becerileri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi, 2*(1), 42-60.

Köpsén, S. (2014). How vocational teachers describe their vocational teacher identity. *Journal of Vocational Education & Training, 66*(2), 194-211.

Kumru, M. ve Demirtaş, Z. (2015, Mayıs). *İşletmelerde beceri eğitimine (staja) giden meslek lisesi çocuk gelişimi öğrencilerinin staja ilişkin görüşleri* [Öz]. Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal , 3rd National Congress of Child Development and Education (International Participations) (Congress Book), Hacettepe Üniversitesi, Ankara. Erişim adresi: *https://dergipark.org.tr/en/pub/husbfd/issue/7893/103907*

Kutsal, D. (2018). *Yaşam becerileri psikoeğitim programının kız meslek lisesi öğrencilerinin yaşam becerilerine ve problem davranışlarına etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Küçükarslan, E. (2019). *Meslek lisesi öğrencilerinin okul terkinde rol oynayan faktörler ve önleme stratejilerine ilişkin yönetici öğretmen ve öğrenci görüşleri: AB ülkeleri ile karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Küçükoğlu, M. E. (1998). *Eğitimde toplam kalite yönteminin meslek liselerinde uygulanması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Landis JR ve Koch GG (1977). The measurement of observer agreement for categorical data. *Biometrics, (33*), 159-174.

Lucas, B., Spencer, E. ve Claxton, G. (2012). How to teach vocational education. Erişim adresi: https://core.ac.uk/download/pdf/185248473.pdf

M. E. B. "3308 ve 4702 Sayılı Çıraklık ve Mesleki Egitim Kanunu", Ankara 2001. Erişim adresi: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2001/07/20010710.htm

Mesleki ve teknik eğitim, 2018, MTEGM. Erişim adresi (20.01.2021): http://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_04/04115450_Mesleki_ve_Teknik_EYitim_Sunumu_1.ppt

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018a). Güçlü yarınlar için 2023 eğitim vizyonu. Ankara: MEB.

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018b). Türkiye'de mesleki ve teknik eğitimin görünümü. Ankara: MEB Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi No: 1.

Muslimov, A., Urazova, B. ve Muslimov, N. (2020). Development of design technology for future vocational education teachers, model of training and basic indicators of dissertation. *PalArch's Journal of Archaeology of Egypt / Egyptology, 17*(7), 10534-10551.

Mustapha, R. B. ve Greenan, J. P. (2002). The role of vocational education in economic development in Malaysia: educators' and employers' perspectives. *Journal of Industrial Teacher Education, 39*(2). Erişim adresi: https://scholar.lib.vt.edu/ejournals/JITE/v39n2/mustapha.html.

Nirun, N. (1973). Eğitimin sosyal temelleri ve eğitimde verimlilik meselesi. Erişim adresi: https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/60344/11933.pdf?sequence=1&isAllowed=y

OECD (2017). Education at a Glance 2017: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris. Erişim adresi (12.04.2021): https://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/EAG2017CN-Turkey-Turkish.pdf.

Otrar, M. ve Kulaksızoğlu, A. (1997). Endüstri meslek liselerinde öğrenim görmekte olan 16-18 yaş grubundaki öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri ile bazı kişilik özelliklerinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 9*(9), 293-310.

Özdayı, N. (1998). Liselerde görev yapan öğretmenlerin eğitim ortamlarının iş tatmini ve verimlilik açısından değerlendirilmesi. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, (10),* 237-251

Özduman, A. (2007). *Endüstri meslek lisesinde metal işleri bölümü atölye düzeninin eğitime etkileri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Özer M., (2019). Mesleki ve teknik eğitimde sorunların arka planı ve Türkiye'nin 2023 eğitim vizyonunda çözüme yönelik yol haritası. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 9*(1), 1-11.

Özgüler, V. C. (2018). İşgücü Piyasalarinda Gençler Ve Mesleki Yeterlilikler Sistemi. *Verimlilik Dergisi, (2),* 115-132.

Özsoy, C. E. (2015). Mesleki eğitim-istihdam ilişkisi: Türkiye'de mesleki eğitimin kalite ve kantitesi üzerine düşünceler. *Electronic Journal Of Vocational Colleges, 5*(5), 173-181.

Pardjono, P., Suyanto, W., Sofyan, H. ve Wagiran, W. (2018). What do vocational teachers, industries, and experts view about the future learning of vocational schools? *Advances in Social Science, Education and Humanities Research (ASSEHR),* 201, 250-255

Reman, N . (1971). Türkiye'de mesleki ve teknik eğitimin problemleri ve gelişme stratejileri yönünden yeni bir mesleki-teknik eğitim politikası ihtiyacı. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası,* 31, 1-4.

Retnawati, H., Hadi, S. ve Nugraha, A. (2016). Vocational high school teachers' difficulties in implementing the assessment in curriculum 2013 in Yogyakarta province of Indonesia. *International Journal of Instruction, 9*(1), 33-48.

Sağlam, A. Ç. ve Dönmez, N. (2016). Meslek liselerinde öğrenci devamsızlığının nedenleri ve olası çözüm yollarına ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi, 3*(1), 1-9.

Seezink, A. ve Poell, R.F. (2010). Continuing professional development needs of teachers in schools for competence based vocational education: a case study from the Netherlands. *Journal of European Industrial Training, 34*(5), 455-474.

Sönmez, M. (2008) Türkiye'de Mesleki Ve Teknik Örgün Öğretimin Sorunları Ve Yeniden Yapılandırılma Zorunluluğu. *Eğitim ve Bilim, 33*(147), 71-84.

Sönmez, V. (1986). Türkiye'de eğitimin kalitesi ve geleceği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1*(1), 49-63.

Sözer, Y. (2017). Mesleki açık öğretim lisesi öğrencilerinin örgün eğitim dışında olma nedenlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, (30),* 493-507.

Şahin, İ. ve Fındık, T. (2008). Türkiye'de mesleki ve teknik eğitim: Mevcut durum, sorunlar ve çözüm önerileri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 12*(3), 65-86.

Şencan, H. (2008). Türkiye'de meslekî ve teknik eğitim: Sorunlar ve öneriler. Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği (MÜSİAD) Araştırma Raporları: 55. İstanbul: Tavaslı Matbaacılık.

Şenel, H. (2019). *Uzamsal Yeteneğin Geliştirilmesi: Meslek Lisesi Öğrencileri İçin Tablet, Bilgisayar Ve Kağıt-Kalem Uygulamalarının Karşılaştırılması* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tamer, M. A. ve Özcan, M. (2014). Örgün mesleki ve teknik eğitim sisteminin mesleki eğitimin paydaşlarınca değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi, 44*(203), 205-224.

Tarhan, G. (2018). *Mesleki ve teknik anadolu liselerinde uygulanmakta olan işletmelerde beceri eğitiminin yönetimine ilişkin öğretmen ve işveren görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Taş, A., Selvitopu, A., Bora, V. ve Demirkaya, Y. (2013). Meslek lisesi öğrencilerinin okul terk nedenleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 13*(3), 1551-1566.

Tkhelidze, K. (2016). *The vocational education teachers' views on the implementing process of inclusive vocational education in Georgia: a survey research study* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Oslo Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Oslo.

Tshabalala, T. ve Ncube, C. (2014). Teachers' perceptions on challenges faced by rural secondary schools in the implementation of the technical and vocational education and training policy in Nkayi district. *International Research Journal of Teacher Education, 1*(2), 10-15.

Tural, N . (1995). Küçük işletmelerde endüstri meslek lisesi mezunlarının kullanımı. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES), 27*(1), 335-351.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji Ve Bütçe Başkanlığı, On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023). Erişim adresi (10.05.2021): https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/On-Birinci-Kalkinma-Plani.pdf

Uçar, C. ve Özerbaş, M. A. (2013). Mesleki ve teknik eğitimin dünyadaki ve Türkiye'deki konumu. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 2*(2), 242-253.

Uyangör, N., Şahan, H. H. ve Tanrıverdi, M. (2013). Teacher's perceptions towards modules used in vocational and technical education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 106*, 2522-2531.

Uysal, M. (2010). *Endüstri Meslek Liselerinde Çalışan Memnuniyetine Yönelik Bir İnceleme* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Vu, T. B., Hammes, D. L. ve Im, E. I. (2012). Vocational or university education? A new look at their effects on economic growth. *Economics Letters, 117*(2), 426-428.

Yazgan, Ç. (2018). Sermayenin temsili bağlamında meslek lisesi öğrencilerinin kültür ve meslek derslerine yönelik görüşleri: Eskişehir ili örneği. *Journal of Economy Culture and Society (58)*, 45-65.

Yıldırım, A. ve Çarıkçı, O. (2017). Mesleki eğitimin gelecek vizyonu; insan kaynakları planlaması açısından bir bürokratik model denemesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4*(29), 397-413.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (1997). A qualitative assessment of curriculum development process at secondary vocational schools in Turkey. *Journal of Career and Technical Education, 18*(1), 1-16.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yörük, S., Dikici, A. ve Uysal, A. (2002). Bilgi toplumu ve Türkiye'de meslekî eğitim. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12*(2), 299-312.

EKLER

EK-1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Bu çalışma Akdeniz Üniversitesi Fen Bilgisi Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans programı tez çalışması kapsamında olup; ‘‘Meslek Liselerinde Verimliliği Artırmaya Yönelik Öğretmen Görüşlerini’’ almak için yapılmaktadır. Demografik özelliklere ve sorulara vereceğiniz cevaplar sadece bu çalışma için kullanılacak olup, başka hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Cevaplarınızı derinlemesine analiz edebilmem için görüşmeyi kayıt altına almak istiyorum. Araştırma raporunda isimleriniz kesinlikle yer almayacak, bunun yerine takma isimler kullanılacak ya da isimleriniz şifrelenecektir. Vaktinizi ayırıp soruları cevapladığınız için şimdiden çok teşekkür ederim.

i. Görüşmeye başlamadan önce aklınıza takılan sormak istediğiniz bir durum var mı?

ii. Görüşmemizin yaklaşık 40 dk süreceğini tahmin ediyorum. Görüşme sonunda ya da görüşme yapılırken sizi rahatsız eden konuşmaları silebilirim.

iii. Görüşmeye devam etmek istiyor musunuz?

Tarih: .../.../....

Saat (Başlangıç/Bitiş):

...../.....

• Rumuz(Kodlama):

• Cinsiyetiniz:

• Mesleki Deneyim:

• Lisans:

• Yüksek Lisans:

• Yüksek Lisans Varsa Hangi Alan:

GÖRÜŞME SORULARI

1. Mesleki eğitim sisteminin verimliliği ve başarısı için neler yapılabilir?
2. Verimliliği arttırmak için programda neler yapılabilir? Ne gibi değişiklikler? (Eğitim-öğretim programı vb.)
3. Derslerdeki verimliliği arttırmak için neler yapılabilir? (Ne gibi öğretim-yöntem ve teknikleri vb.)
4. Öğretim materyalleriyle ilgili neler yapılabilir? Nasıl geliştirmeler olabilir?
5. Teknik geziler vb. ile ilgili neler yapılabilir?
6. Mesleki alan-dal programlarıyla ilgili verimlilik açısından neler yapılabilir, ne düşünüyorsunuz?
7. Meslek liselerinde verimliliği arttırmak için fiziki kullanım alanlarıyla ilgili neler yapılabilir?(Fen bilimleri laboratuarı, spor salonu, resim atölyesi vb.)
8. Yurt içi ve yurt dışı projelerle ilgili neler yapılabilir? Başka nasıl, ne gibi projeler üretilebilir (AB projesi vd.) ?
9. Öğretmenlerin motivasyonuyla ilgili neler yapılabilir? (bakış açısı)
10. Öğrencilerin motivasyonuyla ilgili neler yapılabilir? (bakış açısı)
11. Öğrenci, öğretmen ve kurum açısından verimliliği arttırmak için okul yönetiminin tutumuyla ilgili neler yapılabilir?
12. Staj eğitimlerinde verimliliği arttırmak için neler yapılabilir, nasıl uygulamalar olabilir?
13. Sanayiciler ve sektörlerle iş birliği için neler yapılabilir? Ne gibi girişimler olabilir?
14. Okul-aile-öğrenci iş birliğini arttırmaya yönelik neler yapılabilir?
15. Verimliliği arttırmaya yönelik başka önerileriniz var mı?

EK-2. Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 10/11/2020-118963

T.C
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ : **04/11/2020**
TOPLANTI SAYISI : **18**
KARAR SAYISI : **217**

Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü öğretim üyesi **Prof. Dr. Sait BULUT**'un danışmanlığını, **Gülhan ÖZBAKIR DEMİREL**'in araştırmacılığını üstlendiği, *"Meslek Liselerinde Verimliliği Artırmaya Yönelik Öğretmen Görüşleri"* konulu çalışmanın, fikri hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğun başvurucuya ait olmak üzere, proje süresince uygulanmasının etik olarak **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Osman ERAVŞAR
Kurul Başkanı

Başkan **Prof. Dr.** **Osman ERAVŞAR**	**Başkan Yrd.** **Prof. Dr.** **Bahattin ÖZDEMİR**	**Üye** **Prof. Dr.** **Hilmi DEMİRKAYA**
Üye **Prof. Dr.** **Mustafa ŞEKER**	**Üye** **Prof. Dr.** **Adnan DÖNMEZ**	**Üye** **Prof. Dr.** **Abdullah KARAÇAĞ**
Üye **Prof. Dr.** **Eyyup YARAŞ**		

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK-3. Araştırma İzni

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-98057890-605.01-19095293
Konu : Anket Uygulaması

12.01.2021

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi :15/12/2020 tarih ve 28887 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı Fen Bilgisi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Gülhan ÖZBAKIR DEMİREL'in **"Meslek Liselerinde Verimliliği Arttırmaya Yönelik Öğretmen Görüşleri"** adlı araştırmasını, İlimiz Kepez İlçesinde bulunan Şehit Özcan Şenol Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde uygulama isteği ile ilgili 15/12/2020 tarih ve 28887 sayılı yazısı, İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma Değerlendirme ve İnceleme komisyonumuz tarafından incelenerek **"Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerine Yönelik İzin ve Uygulama 2020/2 Genelgesi"** gereğince uygun görülmüş olup, Müdürlüğümüzün 05/01/2021 tarihli ve 18792445 sayılı onayı ve uygulanacak veri toplama araçları onaylanarak ekte gönderilmiştir.

İlgili genelgenin 28. Maddesi gereğince, sonuç raporunun bir örneğinin CD ortamında (başvuru sahibinin ekte örneği bulunan dilekçe ile) Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosuna gönderilmesi hususunda;

Gereğini arz ederim.

Mehmet KARAKAŞ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EKLER:
1- Onay ve ekleri (4 sayfa)
2-Dilekçe Örneği(1 sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Adres :
Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys
Bilgi için.
Telefon No
Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni
E-Posta
İnternet Adresi: Faks
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden fb61-6bcc-37c6-9914-8ff4 kodu ile teyit edilebilir.

EK-4. Bildirim Sayfası

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Tezimin/Raporumun 1 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Gülhan ÖZBAKIR DEMİREL

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Gülhan ÖZBAKIR DEMİREL

Doğum Yeri ve Tarihi :

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Akdeniz Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü
(Bölüm Birinciliği, Fakülte İkinciliği)
(2003-2007)

Yabancı Dil : İngilizce (İyi)

Bilimsel Faaliyetleri :

Kongre/Sempozyum Bildirileri

Bulut, S., Şahin, G., Orkun, A ve Ö.Demirel, G. (2021, Mayıs). *Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Ekosentrik, Antroposentrik ve Antipatik Tutumlarının Belirlenmesi.* 14. Ulusal Fen Bilimleri Kongresi, 19-21 Mayıs, s.89, Burdur.

Sertifikalar

Fatih Projesi, Eğitimde Teknoloji Kullanımı Kursu(2015). İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Ankara.

Çalışanların Temel İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Kursu (2016). İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Antalya.

Çocuk İhmal ve İstismarı Kursu(2018). İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Antalya.

Özel Öğrenme Güçlüğü Farkındalık Eğitimi Semineri (2018). İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Antalya.

İlkyardım Eğitimi Kursu (2019). İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Antalya.

Zihin Haritaları Kursu (2020). Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.

Proje Danışmanlığı Semineri (2020). Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Ankara.

Sınai Mülkiyet Semineri (2021). Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.

İş Deneyimi

Stajlar : Akdeniz Anadolu Lisesi (2010-2011)

Sosyal Faaliyet : Yüzme

Çalıştığı Kurumlar : Mega Hafıza Eğitim Kurumları- Mega Hafıza Eğitmeni (2012-2015)
Milli Eğitim Bakanlığı, Biyoloji Öğretmeni (2015-...)

İletişim

E-posta Adresi :

Tarih :

İNTİHAL RAPORU

Gülhan Özbakır Demirel Yüksek Lisans Tezi

ORİJİNALLİK RAPORU

%7	%6	%1	%3
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	%1
2	mtegm.meb.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
3	ab.org.tr İnternet Kaynağı	<%1
4	acikarsiv.aydin.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<%1
5	openaccess.maltepe.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
6	cdn.istanbul.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
7	www.academia.edu İnternet Kaynağı	<%1
8	dergipark.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
9	acikerisim.deu.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1